

VELLUS AUREUM
BURGUNDO-AUSTRIACUM
SIVE
Augusti & Celeberrimi Ordinis
TORQUATORUM AUREI VELLERIS
EQUITUM
Fidelis & succincta
RELATIO HISTORICA
AUTHORE
P. ANTONIO KASCHUTNIG
è Societate JESU
TUM PRIMUM IN LUCEM EDITA
Cùm sub Optatissimis Auspiciis
SERENISSIMI SABAUDIÆ ET PEDEMONTII
DUCIS
EUGENII
Supremi Cæsareæ Militiæ
ARCHISTRATEGI
Prænobilis ac Doctissimus Dominus
PAULUS ANTONIUS GUNDL
AA. LL. & Philosophiæ Magister
IN ANTIQUISSIMA ET CELEBERRIMA
UNIVERSITATE VIENNENSI
Positiones ex Universa Philosophia
EX PRÆLECTIONIBUS
R. P. SEBASTIANI INSPRUGGER
AA. LL. & Phil. Doctoris, & Professoris Emeriti
Publicè defenderet
Anno M. DCC. XXVIII. Mense Augusto, Die I.

VIENNÆ AUSTRIÆ, Typis Wolffgangi Schwendimann, Universitatis Typog.

SERENISSIMO

PRINCIPI

EUGENIO

FRANCISCO

SABAUDIÆ ET PEDEMONTII

DUCI

MARCHIONI SALUTIARUM

AUREI VELLERIS EQUITI

Sacræ Cæsareæ Catholicæq; Majestatis Actuali
Intimo & Conferentiarum Consiliario
Consilii Aulico-Bellici

PRÆSIDI

Generali Cæsarei Exercitûs

LOCUMTENENTI

Ejusdémque Majestatis Cæsareæ nec non
Sacri Romani Imperii

CAMPI-MARESCHALLO

Legionis Desultoriorum Equitum

TRIBUNO

Ac Hæreditariorum Cæsareæ Catholicæque Majestatis
in Italia Regnorum ac Provinciarum

GENERALI VICARIO.

SERENISSIME PRINCEPS.

Psa heroi vultûs Tui, *quâ infimos quosque, pro innata magnitudini* Tuæ *Comitate, dignari soles, Serenitas sperare me jubet,* Te *animo haudquaquam averso suscepturum qualescunque has, quas* Serenissimo nomini Tuo *inscribi passus es, paginas. Tametsi enim hæ nec laureatos sudores* Tuos, *quos in* trium Maximorum Cæsarum, *totiúsque Christianæ Reipublicæ, ac Orthodoxæ præsertim Religionis obsequium amplissimo semper fructu impendisti, commendant; neque magnificas illas clarissimásque, quas de tot hostibus secundo semper Marte retulisti, victorias memorant; nec triumphos immortalibus æternitatis fastis inscribendos recensent; nec denique Trophæum ullum* Serenissimo nomini Tuo, *per omnes latè terrarum omnium fines secundissimis ubique famæ præconiis celebrato, erectum continent; non ideò tamen omni penitus favore* Tuo *indignas comperies. Ejus siquidem Ordinis* Relationem Historicam *complectuntur, cui inseri non nisì heroës stirpe pariter & famâ gestísque inclytos fas est; & cujus* Tu *quoque* pars & pretiosa & Illustris & Magna *es. Utpote qui dudum ob immortalia decora in*

ſodalitium iſtud Clariſſimorum heroum adlectus, dubium æquis rerum Tuarum *arbitris reliquiſti: plúsne* Ille Tibi *honoris decoríſque contulerit, an* Tu Illi *ſplendoris.*

Et verò peculiari quodam providentis omnia Numinis Conſilio factum exiſtimo, ut Tu *præcipuè,* Princeps Sereniſſime, *in Auguſtum hoc* Nobiliſſimorum Aurei Velleris Equitum *Collegium adlegereris, atque ille* Torques, *quem & igniarii ſilices, & calybes excuſſorii, & emicantes inde flammæ (genuina heroæ mentis ſeſe identidem ad facta grandia excitantis ſymbola) pulchro nexu diſtinguunt, heroo* Tuo in pectore *effulgeret.* Tu *ſiquidem vel ex hoc etiam ipſo* Torquis hujus flammas & ignem referentis *indicio, atque ex inſignibus, quibus barbaros domuiſti, cladibus, jam inde à primis accreſcentis feralis illius Ottomanicæ Lunæ initiis cœlitus fuiſſe deſtinatus videri potes, qui immania ejus cornua frangeres, ſplendorémque univerſo Chriſtiano Orbi inviſum emicantiori armorum* Tuorum *virtutiſque bellicæ fulgore retunderes. Ac proinde ad* Te *celebrem illam* Aſtolgandi Vatis Colchici *prædictionem magnopere reſpexiſſe non ex vano conjicimus, qua quondam Joanni Nivernenſem Duci Philippi Boni, ſodalitii hujus inſtitutoris, parenti inter Turcas captivo vates hic (ſi Albino, Charioni & Lazzio credimus) Principem olim aliquem, qui* Ignem geſtâſſet in pectore, *Turcarum Imperium ſubverſurum, prædixerat. Et ſanè vaticinium iſtud magna jam ex parte* Virtute Tuâ *completum læti omnes gratulantéſque conſpicimus; dum feroci barbarorum tyrannidi, quæ & Hungariæ & Germaniæ & Italiæ, & Chriſtianitati univerſæ extremum ferox minabatur exitium, non modò, ut ne ultrà progrederetur, obſtitiſti fortiſſimè; ſed & hoſtem hunc omni armorum apparatu inſtructiſſimum, viris & viribus præpotentem, victoriis alibi relatis tumidum, ac immenſo, eodémque florentiſſimo, ducentorum atque ampliùs millium exercitu, ſuâ quidem opinione, invictum & patenti in campo ſemel ac iterum aggreſſus ſuperâſti feliciter, & munitiſſimis caſtris validiſſimiſque mœnibus abditum non ſine maxima ſuorum clade exturbâſti. Longum ac ſupervacaneum foret pal-*

mas

mas omnes, quas universus Orbis incredibili Christianæ religionis commodo retulisse Te *de hoste hoc prædicat, singillatim referre. Insignis* ad Zentam *victoria* Tuo *ductu relata, quantum Christianæ rei compendium attulit, quantum & tumoris, & virium Musulmannis ademit, quàm subitò barbaros animos ad mitiora pacis consilia flexit! qua Augustissimæ rursus Domui Austriacæ, non sine acerbissimo sensu restituere* Hungariam ferè omnem Daciámque *compulsi sunt. Atque cùm subinde recrudescente, ex erepta sibi tam opima præda, dolore non expectato induciarum fine immensis iterum exercitibus inundarent Sclavoniam, quid? an non* Eundem *adhuc* Eugenium *Cæsareis præesse exercitibus* ad Petrovaradinum *triginta millibus suorum cæsis, cæteris omnibus in fugam datis experti sunt.* Temeswarinum *deinde, firmissimum illud mediis in paludibus* Ottomannicæ Portæ *præsidium quâ felicitate post minimè longam obsidionem receptum? Ad* Taurunum *denique alteram nostri sæculi* Trojam, *quàm incredibilia* invictæ Fortitudinis Tuæ *documenta dedisti! dum obsideres simul & obsidereris ab hostibus; indéque frontem obsessis è mœnibus, tergum inde è barbarorum obsidentium castris, rursúmque latera ex hostilium navigiorum classe geminâ nusquam intermissâ fulminantium tormentorum procellâ impeteretur is, cui præeras, exercitus* Cæsaris: *cui sic undique ab hostibus clauso ne evadendi quidem, nedum vincendi esse spes poterat, nisì* Tu *adfuisses. At verò* Te Duce *non sperata duntaxat, sed & obtenta est salus, & discussum periculum, & cæsis profligatisque tot hostium millibus, in effusam fugam immensus ille Christiani nominis terror præcipiti rerum suarum desperatione abactus est; ceciditque unà ingens illud* barbaræ spei columen, & Ottomannicæ Portæ Clavis Taurunum.

Nec jam longè ab ipso hoc Portæ *limine victrices hodie per* Te *Aquilæ clangunt; quando omnem, cis Alutam flumen, Valachiam; & Temeswariensem Banatum omnem; & universum Belgradense ac Semendriense gubernium; & Bosniæ ripensis tractum non modicum hostis ultrò victrici* per Te Cæsaris *Fortu-*

 næ,

næ, Romanæque Religionis Sanctitati subjecit. Adeò ut totis his tribus, quibus nobilissimus hic Aurei Velleris Ordo *stat, sæculis neminem unum Christianum heroëm reperiamus, quo Duce aut clades plures simul ac graviores jurato huic Christiani nominis hosti illatæ sint; aut ampliora his barbaris, in quos præsertim hic Ordo est conditus, terrarum fertilissimarum spatia sint adempta.*

Ac proinde mirari non debes, quod Tibi *potissimùm, quem (ut cætera incomparabilis* Virtutis Tuæ *prodigia, quibus & Hannibales & Scipiones* Tu *æquas, venerabundo silentio admirans prætercam) ob hanc ipsam immortalium gestorum amplitudinem de* Augustissimo Cæsare, *de communi Republica, de totius Christianitatis salute, déque Ecclesiæ Orthodoxæ, quam præprimis* Nobilissimum hoc Equitum Sodalitium *respicit, exaltatione tam magnificè esse meritum noveram, consecrandam compendiariam hanc* Amplissimi hujus Ordinis Historicam Relationem *existimârim: utpote cui ex ipso hoc* Serenissimi nominis Tui *splendore lucis præterea plurimùm accessurum sciebam. Et verò tempus ipsum monebat, ut hoc* Tibi *argumentum potiùs, quàm aliud quodvis, deferrem. Cùm enim tertium ab instituto* Clarissimo hoc Ordine *sæculum uno duntaxat à meta anno nunc absit; æquum erat populo sæcularia tam illustris institutionis solemnia spectaturo hac qualicunque* Amplissimi Ordinis *explanatione tantisper antè ad parem instituto tam nobili existimationem admirationémque concipiendam præire. Quod dum sequentibus paginis præstare connitor, me simul meámque Philosophiam vitámque omnem & studia infimis* Serenissimæ Celsitudinis Tuæ *obsequiis submississimâ extremæ venerationis contestatione æternùm dedico consecróque*

SERENISSIMÆ
CELSITUDINIS TUÆ

Devotissimus æternùm Cliens

Paulus Antonius Gundl.

Præfatio ad Lectorem.

Res causæ sunt, ob quas præmonitum Te volui, Lector Benevole: primùm ut ne succenseas, quòd in Historicæ hujus Relationis contextu plano ac simplici scribendi genere usus sum; neque ad tractationem argumenti tam nobilis ulla styli ornamenta adhibui. Illustrius siquidem mihi argumentum hoc visum est, quàm ut adscititiis verborum ornamentis egeret, quibus qui illustrare amplissimum hunc Ordinem cuperet, eorum meritò censeri è numero posset, qui congenitam soli lucem ut augeant, lucernæ lychnum accendunt: magìs itaque è dignitate Sodalitii hujus amplissimi me facturum putabam, si submissum ac familiare potiùs scribendi genus sectarer, ut ex ipso hoc neglecto scriptionis cultu nativa tam Illustris instituti majestas tantò clariùs eluceret.

Alterum, quod curam mihi injiciebat, id erat: quod prævidebam fore non paucos, qui parùm appositè factum opinarentur, quod singulas singulorum Ordinis hujus Supremorum icones æri incisas singulis potiùs libri hujus Capitibus præfigere, quàm ad subjectam in ejusdem libri calce eorundem Supremorum vitæ actorúmque epitomen adnectere libuit. Sed enim ita fieri ipse libri decor suadebat, ut æquis potiùs quantum res ferebat, intervallis dispersæ insererentur hæ supremorum Ordinis Capitum effigies, quam ut unum velut in cumulum universæ compingerentur.

Postremò denique id solicitum me reddebat magnopere: ne, si quid fortè erroris, in postremo præsertim Equitum à singulis Ordinis *Capitibus* sodalitio huic adlectorum Catalogo irrepsisset, id negligentiæ aut incuriæ meæ adscriberetur, qui tamen operam in eo omnem conatúmque adhibui, ut authores, quemadmodum in aliis ad hunc Ordinem pertinentibus, ita & in hac re quam certissimos sequerer. Et verò in iis, qui à Philippo Bono, Carolo Audace, Maximiliano, Philippo Pulchro, Carolo V. Philippo II. ac Philippo III. in hoc sunt inscripti heroum Torquatorum Collegium, Dux mihi Joannes Jacobus Chiffletius fuit, qui singulorum Aurei Velleris Equitum nomina, gentilitiáque insignia eo Ordine ex ipsis fontibus, Archivis nempe regiis, se accepisse testatur; in iis, qui à Philippo IV. hoc Torque donati sunt, Author item illustris Joannes Baptista Maurice in amplo volumine, cui titulus: *La Blason des Armoiries de tous les Chevaliers de l'Ordre de la Toison d'Or* mihi præluxit. Eorum deinde Equitum, qui sub Carolo II. amplissimo Ordini huic adscripti sunt, Catalogum & Ordinem mihi supplementum magni Dictionarii Historici Ludovici Moreri verbo: *Toison d'Or* suggessit. Qui denique ab hodierna Augustissima Cæsarea Regiáque Catholica Majestate CAROLO VI. hoc sunt honore ornati, eorum ego nomina cùm ab iis, qui præsentes creationi eorundem Equitum interfuêre, tum ab iis, qui hæc eadem nomina manuscriptis inseruêre, accepi. Quoniam tamen evenire, non obstante quantavis solicitudine & solertiâ, potuit: ut Equitis fortè cujuspiam nomen vel non debito collocatum Ordine, vel prætermissum penitus esset; hinc etiam atque etiam oratum te cupio, ut si quem fortè errorem hujusmodi contigisset irrepere, eum Tu pro Tua animi judiciíque æquitate & benevolentia authori ne imputes, cui nihil æquè ac sinceritas cordi est.

FACULTAS REVERENDI PATRIS PROVINCIALIS.

EGo infraſcriptus, per Provinciam Auſtriæ Societatis JESU Præpoſitus Provincialis, poteſtate mihi facta ab Admodum R. P. noſtro Michaële Angelo Tamburino, Præpoſito Generali, facultatem concedo, ut liber, qui inſcribitur : *Vellus Aureum Burgundo - Auſtriacum* à P. Antonio Kaſchutnig ejuſdem Societatis, & hujus Provinciæ Sacerdote conſcriptus atque ab aliquot ejuſdem Societatis Sacerdotibus lectus & approbatus typis mandetur. Datum Viennæ 25. Junii Anno 1728.

Joannes Baptiſta Thullner.

NBBelau del: F.A.Dietell Sc:

CAPUT I.

De Equitum nomine, Dignitate, muniisque in Romana olim republica gestis. De Auratorum subinde Equitum Origine, existimatione, rituque in his creandis adhibito. Postremò de causa & tempore institutionis nonnullorum Equestrium Ordinum.

Olent pictoriæ artis gnari, cùm opus iis à rerum varietate multiplex, intra brevioris fortè temporis angustias perficiendum, obvenit, Consilio minimè reprehendendo, rudibus ferè lineamentis res cæteras omnes ita adumbrare in tabula, ut tamen in unam quampiam nobiliorem personam, aut factum illustrius artem omnem & industriam non sine quapiam ambitionis ostentatione profundant. Id ipsum imitari in præsenti argumento, sed citra ambitionem, decretum est: &, quando varium adeò ac multiplicem Equestris gloriæ splendorem distinctiùs persequi, suísque ornare encomiis inter tam arctos temporis ad scribendum concessi limites non licebat; rudi saltem brevique compendio eundem universim primùm ac summatim adumbrare leviori manu constitui, tum verò fusiori nonnihil & exactiori solertiâ partem magnificentiæ hujus Equestris præcipuam, amplissimum nempe Torquatorum Velleris aurei Equitum Ordinem, è variorum, qui sparsim eo de argumento scripserunt, authorum libris explanare aggrediar. Atque, ut ne quis fidem fortè desideret, fontes identidem, è quibus qualiscunque hæc cognitio hausta est, intento digito ostendam; ídque tantò sum accuratiùs, fideliúsque præstiturus, quantò id mihi firmiùs certiúsque persuasum habeo: nulla re æquè lectoris benevolentiam favorémque libro conciliari; quàm si sincerâ, miniméque corruptâ fide, id, de quo scriptus est, argumentum in eo pertractari cognoverit. Sed missis ambagibus ad rem nunc venio.

§. I.

Unde Equitum nomen? quæ Dignitas, muniáque Equestris olim Ordinis fuerint.

EQuestris honor nomen apud omnes ferè gentes ab Equis aut ab Equitando invenit, ùt rectè observat *Franc. Mennen. in suis Delic. equest. l. 1.* illos siquidem, qui eo sunt honore insignes, *Cavalieri* Italis, *Cavalleros* Hispanis, *Chevalier* Gallis, Germanis *Ritter*, *Equites* Latinis dici audimus quotidie. Ejus porrò honoris, qui præcipuum semper virtutis præmium habitus est, quíque nonnisi insignibus virorum fortium meritis operæque, in militaribus studiis diu multúmque probatæ, impendi consueverat, existimationem ubique gentium maximam

mam extitisse, cum è veteribus variarum nationum historiis, tum è recentioribus constat. Certè enim teste *Alex. ab Alex. dier. Genial. l. 2. c. 39.* apud Achæos Equester Ordo velut præcipuo semper munere præcelluit. Capuanis Equitibus is honor à Romanis est habitus, ut (quod non nisì viris Illustribus ac de re Romana præclarè meritis tribui solebat) ob fidem in bello latino reipublicæ servatam civitate donarentur. Maximæ quoque celebritatis apud Gaditanos fuisse hunc Ordinem Author idem commeminit; apud Cretenses item eundem, utpote vetustate & dignitate præcipuum, maximo fuisse in pretio scribit. Additque apud Chalcidenses aditum nemini ad id honoris fieri consuevisse, qui locuples non esset: ídque ea fortè de causa, quod Equestrem dignitatem tueri eos non posse existimabant, qui in re tenui, opibus ad id necessariis destituerentur.

Jam verò apud Romanos summa semper fuit Equestris Ordinis authoritas, &, ut cum Livio loquar, præcipua gloria: Constat siquidem Equites Romanos nonnisì post exacta stipendia, obtentámque ex equestri militia missionem in Ordinem equestrem fuisse adlectos, eóque loco habitos: ut primùm quidem, quisquis eum esset adscriptus in Ordinem, huic *annuli* simul *aurei* publicè gestandi potestas fieret; quo insigni & secernebantur à plebe, & medio, inter hunc & Senatorium Ordinem, loco constituebantur. *Tholosan. Syntagm. l. 14. c. 9. n. 4.* Idémque hic Equitum Ordo, utpote maximis deinde auctus honoribus tantæ amplitudinis vigorísque est habitus, ut Senatorium propemodum videretur æquare; aut certè, quo eum nomine appellare Alexander Severus Romanorum Imperator solebat, Seminarium quoddam Senatorum Equestris Ordo videretur, ùt habet *Lamprid. in vita Alex. Sever.* Et certè cùm ejectis urbe Tarquiniis depulsóque regio metu in libertatem se Roma vindicâsset; Brutus ille, quo nemo Romanorum est in fastis celebrior, primus ex Equestri Ordine Senatum supplevit trecentis delectis, quorum consilio & authoritate niteretur respublica. Lapsis subinde temporibus Cajus Gracchus Caji Tiberii frater, nec multò pòst M. Livius Drusus tribunusplebis, uberiori compendio, eum aliquando Ordinem cum Senatorio in unum veluti corpus decreverunt confundere. Utque plus dignitatis obtineret; Equites ut in senatum venire, & dicere ibidem sententias possent, lege primùm sacratâ, deinde plebiscito sanxerunt. Unde & *Senatores pedarii* appellati sunt, ùt habet *Varro in Satyr. Menipp.* quòd jus suffragii habentes pedibus in sententiam irent. Quo nomine tamen eos duntaxat significare videtur, qui nondum à Censoribus in Senatum adlecti, Senatores quidem non erant, sed quia honoribus populi usi jam fuerant, in Senatum cum suffragii ferendi jure veniebant. *Vide Cic. ad Attic. l. 1. ep. ult. & Aul. Gell. l. 3. Noct. Attic. c. 18.*

Neque satìs Romanis erat, senatui æquâsse hunc Ordinem, nisì eundem supra ipsos adeò Senatores extollerent, quod sanè fecisse tum visi sunt, dum eos, qui ex Equestri Ordine adlecti in senatum fuissent, ampliori plerumque cultu prosequebantur. Atque ut ne judicia, quæ penès solos eatenus Senatores fuêre, istius tantùm Ordinis essent; idem, quem dixi, M. Livius rem ita moderatus est, ut æquâ parte in Equestrem Ordinem dividerentur: eámque in rem legem promulgavit, quæ multo tempore sancta & incorrupta permansit. Ipsæ quin imò Decuriæ judicum, quæ ex equestri Ordine deligebantur, mox pluribus discretæ nominibus, variæ appellationis honores adeptæ sunt, dum ex his Decuriis alii *tribuni æris*, alii *selecti*, nonnulli *judices* sunt nuncupati; quibus alii deinde, rursus à prioribus diversi accesſêre, quibus scita Suffragiorum in Comitiis custodire negotium fuisse Livius tradit. Atque tametsi hi judicum tum

tum nomina, non equitum, ferrent; Equeſtri tamen Ordini & inter Equites adnumeratos eſſe, extra omnem controverſiam eſt: cùm & annulis aureis uterentur, ùt Equites; & eadem cum his honoris geſtarent inſignia, iisdémque demum muneribus, quibus Equites, fungerentur. Neque tamen exiſtimandum eſt, hæc judicia ad omnes paſſim, qui Equeſtris Ordinis eſſent, pertinuiſſe; ſed ad eos duntaxat, qui ex eo Ordine condecuriabantur, ùt rectè Budæus obſervat ad *lib. ult. ff. de muner. & honor.*

.Atque hæc tametſi ſplendida & Equeſtri Ordini in republicâ illâ, orbis dominâ, perquàm honorifica eſſent: non paulò tamen amplior dignitas huic indè acceſſit ad cumulum; quòd multæ eſſent ſub Dominatu Romano Provinciæ, quas non nisì per Equites Romanos, præſidum locò, regi conſueviſſe Scriptores teſtantur. Nam & Cappadociæ & Ægypto & aliis pluribus diu Equites Romani præfuêre; adeò, ut hoc proprium ſibi ac peculiare habere Ægyptus ſit viſa, quòd nemo unquam Senatorii Ordinis eam præſes acceſſerit, dum perpetua quadam ſucceſſione ab Equite in Equitem, per manus quodamodo, transferri ea dignitas videretur. Atque horum inſuper Equeſtris Ordinis præſidum decreta perinde haberi voluit Cæſar Auguſtus, ac ſi Romani Magiſtratus aut Reges aut Conſules Prætorésve illa cenſuiſſent. Quid quod etiam, cùm Imperator jus populo diceret, conſtitutum id fuit, ut Equites cum Senatoribus unà dijudicandis cauſis in conſilio adeſſent; quorum etiam arbitratu jura & controverſias Imperator definiebat. Crevítque & inde Equeſtris Ordinis dignitas, quod ampliſſimum præfecturæ prætorii munus ad Titum usque Veſpaſianum ab Ordine Equeſtri, continuâ ſerie, adminiſtrari Cæſares voluêre. Minimè proinde mirum eſt: Mæcenatem in tantâ apud Auguſtum gratiâ poſitum equeſtri gradu, velut ampliſſimo faſtigio, contentum ad Senatorium tranſire Ordinem nihil quidquam laboràſſe. Denique & *Laticlavus* (veſtimenti genus id erat ſolis duntaxat Senatoribus conceſſum) tametſi paulùm à Senatorio diſtinctus, Equitibus deinde à Cæſaribus, velut præcipuum quoddam honoris Equeſtris ornamentum, eſt traditus. Neque verò cuivis, tametſi ſtrenuo cæterà & forti viro, ad hunc, de quo loquimur, Ordinem patebat acceſſus: Civem eum & fortem eſſe & veteranum oportebat; Quòd nefas ducerent civem novitium, & qui haud ita multò antè civitate donatus ſit, inter equites accenſeri. Cautúmque eſt edicto Tiberii, ne quis in hunc Ordinem adſciſceretur, néve jus aureorum annulorum cuiquam daretur, nisì & ipſe ingenuus & natus ex ingenuo patre avóque fuiſſet, atque inſuper ſeſtertia quadringenta, id eſt, noſtri æris tredecim Rhenenſium millia cum trecentis triginta tribus (quo tum proventu equeſtre peculium definiebatur) in ſuo cenſu haberet. De quibus conſule *Banciroll. rerum memor. part. 1. tit. 53. Alex. de Alex. dier. Genial. l. 2. c. 39. & Bud. loc. cit.*

Et verò momenti plurimum ad juventutis ingenuæ incitamentum attulêre hæc decora; cùm viderent eos, qui in equeſtri militia luculentiora dediſſent virtutis ſuæ documenta, ampliores etiam fidei reipublicæ navatæ fructus, ubi emeriti in urbem rediiſſent, referre. Id quod illis, ſuopte ingenio generoſis, Romanorum Juvenum animis eos addidit ad maxima quæque laudatiſſimáque facinora ſtimulos, cùm & nova indies referri heroæ fortitudinis exempla audirent, & tam magnificis in republicâ præmiis honoribúsque benemeritos ornari conſpicerent; ut mirari propemodum deſinam: his eos allectamentis ad eam ſubinde militarem virtutem adoleviſſe, quam non modò æquare gens nulla, ſed ne audire quidem aut legere, ſinè attonita quadam admiratione tam inauditæ fortitudinis, potuit.

Quamquam non ſola hæc fuêre virtutis in bello exhibitæ ornamenta; ſed

 cùm

cùm non minùs magnanimos hos militarium animorum ad præclarissima quæque audenda impetus, quàm ignem, fomentis suis ali identidem & servari oportere providi industriíque exercituum Duces viderent; nihil eorum sibi negligendum putârunt, quæ ad bellicæ virtutis studium ambitiosos impellere patriæ juventutis animos possent. Itaque & spolia hostium assiduè in victorem distribuebant exercitum; & agros fundósque peracto bello in benemeritos dividebant; & hastis puris, tunicis palmatis, armillis, clypeis, vexillísque eos, qui fortiter fecissent, coram tota multitudine antea pro concione laudatos donabant. Quin & coronas murales, civicas, castrenses, navales, rostratas, aureas, aliáque hujusmodi honoris genera invenêre; quibus eos, qui Urbem, castra, civémque servâssent; vel primi obsessæ urbis muros, vel hostilem navim subiissent; vel obsidione exercitum liberâssent, Imperatores munerari consueverant. Atque hæc munera, cùm Equiti juxtà ac pediti communia essent; habuêre ferè sibi peculiare id Equites, quòd *insignibus phaleris*, *corniculis*, *baltheis*, *torquibúsque* quà aureis, quà argenteis à supremo exercitûs Imperatore acceptis testatior eorum præclara in bello virtus fiebat: iísque decorati insignibus altiorem quempiam inter equites ordinem constituere visi sunt, *Veget. l. 2.* Hinc decantata illa *corniculariorum & torquatorum Equitum* nomina passim omnibus, qui de Romanâ historiâ aliquid delibârunt, sunt nota. Nam & Asprenas Consul Torquatus, & Torquatus Aurelius, & Cajus Titus Manlius Torquatus apud *Carol. Steph. in dict. hist. verbo: Torquatus.* aliique leguntur, eo tamen inter hos ipsos Torquatos discrimine, quòd ii, qui inter auxiliares copias fortiter egissent, argenteo plerúmque torque donabantur, ac Simplares dicti sint; alii contrà & torquem aureum retulerint, & Duplares sint appellati. *Masen. in Palæstr. l. 4. c. 46. §. 4. Item Plinius l. 33. c. 2.*

Nec verò apud solos Romanos, sed & apud Gallos id decus in usu fuisse ac pretio, indè licet conjicere, quòd *Torquati* nomen Manlium à torque, quem Gallo hosti, gloriosè devicto, ademerat, obtinuisse *Livius lib. 7. scribit.* Neque ab hoc Torquis honore obludere, collatum ab Alexandro Macedone, argenteorum clypeorum decus videtur: eo siquidem insolitæ virtutis insigni qui ornati fuêre, hos ille honorificâ, ac ex ipso muneris pretio desumptâ appellatione *Argyraspidas* dictos, præcipuo semper loco in exercitu habuit.

Quid quod novo instituto, quod propiùs ad recentiora hæc tempora congruit, Augustalium Equitum centuriam à Tiberio Nerone Cæsare institutam apud *Tacitum lib. 7.* legimus, eámque tantæ dignitatis: ut eidem & filium Drusum & Titum Claudium & Germanicum nepotes suos Imperator adscriberet.

§. II.

Quæ Auratorum Equitum Origo, ac existimatio fuerit, & quis ritus in eorum creatione adhibitus.

Nihil mirum proinde, si his exemplis edoctæ aliæ atque aliæ subinde nationes, quò paribus ad virtutem bellicam stimulis gentiles suos, atque eos præsertim, qui genere majorúmque virtute mortales cæteros antestabant, impellerent; ejusmodi quoque equestris præsertim militiæ ornamenta repererunt, à quibus omnis prope nobilitas nominísque magnitudo penderet; adeò, ut, qui nullo etiamnum inter suos militiæ baltheo insignitus esset, ei quantalibet generis claritas haud multum in publico honorem existimationémque videretur afferre. Atque adeò sacrosanctum id erat antiquis, ut ipsos etiam regum filios priùs sceptro, regnóque haudquaquam dignos judicârint, ac ne regiis quidem

men-

mensis adhibuerint, quàm militari honore initiati, equitésque creati essent. *Ita Goldast. l. 1. de Major. c. 15. n. 9. pag. 40.* Quorum posterius etiam Longobardis usurpatum *Paulus Diaconus l. 1. cap. 23.* testis est; cùm enim Longobardi partâ victoriâ ad proprias sedes gloriosi revertissent, suggessêre Odvino Regi militiæ Principes: ut Albino filio, cujus virtute, Gepidarum Regis filio in acie cæso, victores de hostibus evasissent, triumphale convivium appararetur; quibus in hæc verba respondisse Odvinum refert: „ Scitis, minimè apud nos „ usitatum, ut Regis filius cum Patre prandeat, nisi priùs ab exteræ gentis Re- „ ge arma (equestris nempe militiæ ornamenta, titulúmque) susceperit. „ Hoc audito, curantibus continuò Longobardicæ militiæ tribunis, regium filium Thurismundus Gepidarum Rex meritis militiæ insignibus ac ornamentis cohonestavit. De quo vide *Joan. Limn. tom. 2. Jur. publ. Imp. Rom. Germ. l. 6. c. 2.* Eadem apud Arragones consuetudo: quorum Regibus imperii insignia capessere jus antè non erat, quàm equestri essent auctoramento decorati; quod de Petro Arragonum Rege, qui ab Innocentio III. Pont. Max. militari baltheo anno 1204. accinctus est, *Hieronymus Blanca* testatur. Idem de Carolo Magno Albericus Monachus in suo *Chron. ad an. 1390.* tradit, dum eum adhuc adolescentem eo honore in Hispania ornatum his verbis meminit: „ Galafrus, inquit ille, Ami- „ raldus Toleti, illum (Carolum nempe Pipini filium) in pueritia exulatum, or- „ navit habitu militiæ. In palatio Toleti præparata sunt omnia, ut secundùm „ ritum Christicolarum Imperatorum miles fieret. „ Ac proinde Reges æquè ac Regum & Principum filii non modò non recusârunt, sed maximâ semper ambitione honorem equestris cinguli baltheíque quæsierunt: atque è terris etiam longè dissitis ad ejusmodi Principes, Regésque profecti sunt, quorum tum fama cæteris ferebatur illustrior; id quod testatum nobis reliquit Gaufridus Toletanus in *appendice ad Historiam Roderici Toletani*, cujus verba sequentia adducit Schurzfleischius *tit. 58. de Ord. aur. vell.* §. 4. „ Propter glo- „ riosam famam suam (loquitur de Alfonso X. Sapiente, Castellæ Rege) multi „ nobiles (nota: eo titulo etiam Principes, imò & Reges ipsos appellatos tunc esse) „ & egregii viri de diversis mundi partibus veniebant ad ipsum, ut ab eo „ acciperent cingulum militare, inter quos fuit Illustris Rex Angliæ, nomine „ Odoardus; Nobilis vir Philippus Imperatoris Constantinopolis filius; Abo- „ adilla Rex Granatæ; Nobilissimi Infantes: Dominus Philippus; Dominus „ Emmanuel; Ferrandus; & Sanctius, qui postmodum in regno successit, filii „ Regis Alfonsi prædicti; egregii viri Alfonsus & Joannes, filii quondam incly- „ ti Regis Joannis de Accon. „ (Ptolomaidis in Syria) & interjectis aliis prosequitur: „ Et Rodulfus Comes (tum Landgravius & Princeps Alsatiæ) qui „ fuit postmodum Rex Alemaniæ „ & Primus ex Augustissima Domo Austriaca Imperator, quod etiam ex Annalibus Austriacis Gerardi de Roo colligi potest.

Et quamquam hi, quos adduxi, authores de cingulis ferè solùm baltheísque meminerint, indubitatum tamen est, non baltheo solùm, sed & ense præcingi solitos esse eos, qui equestri dignitate à Principibus ornabantur. Ita siquidem in pervetustis Austriæ annalibus à Lazio citatis est legere: „ Anno 1104. „ Leopoldus, Marchio Sanctus, gladio accinctus est. Anno 1180. Ottacher ex „ Marchione Styriensi Ducis nomen adeptus est eo anno, quo & gladio accin- „ ctus est. Anno 1225. Fridericus Dux Austriæ & Styriæ consecrationis ensis „ dignitate Viennæ sublimatur. „ Rursus ad annum 1245. sic habent Annales iidem: „ Fridericus Dux Austriæ auro plenus & argento in festo S. Geor- „ gii 140. juvenes de terra sua nobiles apud Viennam honorificè donavit gla-

„ dio & cingulo militari. „ Quod etiam ex Arnoldi Lubecenſis *Chron. l. 3. c. 9.* colligitur, qui à Friderico Oenobarbo Henricum filium, Cæſarem & ſucceſſorem deſtinatum in magna Principum frequentia militaribus auctum inſignibus ſcribit his verbis : „ Fridericus Imperator (erat is I. hujus nominis) edixit curiam, „ ut filium ſuum, Henricum Regem, militem declararet, & gladium militiæ ſuper femur ejus potentiſſimum accingeret. „ Ita author citatus, cui aſſentitur Stero *in Chron. ad an. 1184.*

Manavítque exemplum idem ad Hungaros, ùt à Geyſa eorum Rege uſu probatum eſt, qui hunc Ordinem à dignitate ſua haudquaquam alienum exiſtimavit; & quo tempore, ad inferendum Auſtriæ bellum, in caſtris is erat, jámque cum hoſte (Friderico I. Cæſare) deſcenſurus erat in pugnam, boni auſpicii causâ, accingi priùs in militem voluit, utì vir graviſſimus Otto Friſingenſis in hæc verba teſtatur : „ Rex (de Geyſa loquitur) in prædicto campo (ſcilicet ad Leitam fluvium, qui Hungariam nunc ab Auſtria dividit), „ ad quandam ligneam Ec„ cleſiam accedit, ibíque ab Epiſcopis; nam eouſque in puerilibus annis poſi„ tus, nondum militem induerat, acceptâ ſacerdotali benedictione ad hoc in„ ſtitutâ, armis accingitur. „ Ita Otto Friſing. *l. 1. de rebus à Frid. I. Cæſare geſtis. cap. 32.*

His adde Conradum Friderici II. Imperatoris filium, cujus de hac Equeſtri ſolemnitate epiſtolam ad Panormitanos *Petrus de Vinea* refert ; ea ſic habet: „ Licèt ex generoſitate ſanguinis, qua nos à primis componentibus natura dota„ vit, & ex Dignitatis Officio, quæ duorum regnorum nos in ſolio gratiâ Di„ vinâ præfecit, nobis militaris honoris auſpicia non deeſſent; quia tamen mi„ litiæ cingulum, quod reverenda ſancivit antiquitas, nondum Serenitas noſtra „ ſuſceperat, die præſentis menſis Auguſti cum ſolemnitate tyrocinii latus no„ ſtrum elegimus decorandum. „ *Petr. de Vinea l. 3. epiſt. 20.*

Et quoniam de ſolemnitate tyrocinii hìc mentio incidit, haud abs re facturum me arbitror, ſi quæ ea tyrocinii ſolemnitas fuerit, quídve in ea obſervatum à Candidatis ſit, paucis hìc ego retulero. Primùm itaque Francis, qui (ùt ex Salica lege conſtat) formulas ac ceremonias varias in rebus plurimis obſervare ſunt ſoliti, conſuetudo hæc extitit: ut, qui Equeſtrem eſſet recipiendus in Ordinem, ei, præter alia quædam, & diu priùs vigilandum in armis foret, & corpus balneis diligenter lavandum ; quo docebant : eos qui Ordinem hunc ſuſcipiunt, corde animóque mundo, ac honeſtis conditionibus venire in numerum militum oportere, ac virtutis causâ nullos labores, moleſtias, vigiliáſque refugere; prudentiâ in ſermone ac operibus uti; imprimìs verò fidem veritatémque colere debere. Inter Anglos, paulò ante Normannorum in Angliam adventum, mos ſanctior *Ignulpho*, qui tum vixit, & à Franc. Mennenio *in delic. Equeſtr. tit. 1. pag. 11.* adducitur, teſte obtinuit, is ſic habet: „ Qui militiæ legitimæ conſe„ crandus eſſet: veſpere præcedente ad Epiſcopum, Abbatem, Monachum vel „ Sacerdotem contritus de peccatis confeſſionem faceret; & abſolutus, oratio„ nibus deditus in Eccleſia pernoctaret ; in craſtinum rem ſacram auditurus „ gladios ſuper altare offerret ; & poſt Evangelium ſacerdos benedictum gla„ dium militis collo cum benedictione imponeret; & communicatus ſacris Chri„ ſti myſteriis demum legitimus miles permaneret. „ Tenuítque etiam ſub Normannis aliquamdiu conſuetudo hæc, teſte, apud eundem Mennenium, *Joanne Saliſburienſi in ſuo Politicratico*, cujus ea ſunt verba : „ Inolevit conſuetu„ do ſolemnis, ut eâ ipsâ die, qua quisque militari cingulo decoratur, Eccle„ ſiam ſolemniter adeat, gladióque ſuper altare poſito & oblato, quaſi celebri „ profeſſione factâ, ſe ipſum obſequio altaris devoveat, & gladii, id eſt, officii

„ ſui,

„ sui, jugem Domino spondeat famulatum.„ Adde *Petrum Blessensem epist.* 94. „ Hodie (ait ille) tyrones enses suos recipiunt de altari, ut profiteantur se filios „ Ecclesiæ, atque ad honorem Sacerdotii, ad tuitionem pauperum, ad vindi- „ ctam malefactorum & patriæ liberationem gladium accepisse.„ E quibus testimoniis abundè liquet, & animos à peccatis expiari, & noctem in orationibus ac vigiliis agi, & militare ferrum in ara Deo offerri ab iis consuevisse, qui militari baltheo præcingi, solemníque ritu adscribi in Equestrem Ordinem voluissent.

Et verò meminit de his vigiliis teste suprà citato Mennenio *Matthæus Florilegus*: Eduardi I. Angliæ Regis, patris sui, mandato filium Walliæ Principem cum præcelsis, ùt ait ille, tyronibus vigilias suas in Ecclesia Westmonasteriensi egisse. Cui simile exemplum proferunt *Hieron. Curita* & *Blanca* apud eundem Mennenium, de Ferdinando Joannis I. filio, qui pridie suæ in Arragoniæ Regem coronationis, factâ pervigilatione in Cæsar-Augustana Ecclesia majori, à Duce Gandiæ baltheo militari accinctus est. Vide de hoc ritu *Besoldum in Thes. pract. part.* 2. *fol.* 250.

Cæterùm Reges hæc Equitum creandorum solemnia singulari semper magnificentiâ instituebant; exquisitissimóque ipsi cultu ornatúque insignes in frequentissima procerum corona, deducentibus candidatum purpuratis aulæ principibus, dignitatem militarem Equitis conferebant; id quod *Schurzfleischius tit.* 58. §. 6. sequentibus ex historia minori *Matthæi Parisiensis* desumptis verbis confirmat: „ Dominus Rex (loquitur ibi Parisiensis de Henrico III. Anglorum Rege) „ veste deauratâ, factâ de pretiosissimo Baldekino (panno Babylonico) & „ coronulâ aureâ, quæ vulgariter Girlanda dicitur, redimitus sedens gloriosè in „ solio regio jussit advocari fratrem suum uterinum (Guilielmum) cum suis „ sodalibus quàmplurimis, qui cum eo statim fuerant, arma, prout decuit, fastigiosè suscepturi. Ipsúmque Dominus Rex cum aliis commilitonibus baltheo „ militari gaudenter insignivit Anno 1247.

Verùm non eadem semper & ubique creandorum Equitum ratio extitit. Meminit enim *Joannes Becanus* Joannis Trajectensis Episcopi & Guilielmi Palatini Comitis Hollandiæ Historicus, quem *Schurzfleischius* & *Franc. Mennenius locis sæpe citatis* adducunt: Equestrem dignitatem infracto *colapho*, aut *grandi ictu* in collum tyronis impacto, conferri solitam. Eam in rem cerimonias, quæ adhibitæ tum fuêre, cùm idem Guilielmus Hollandiæ Comes, in Regem Romanorum electus, more aliorum Christianorum Imperatorum miles (id est, Eques) consecraretur, in hunc modum recenset *Authhor Magni Chronici Belgici pag.* 244. apud Pistorium *inter rer. Germ. veteres Scriptores Sex.* „ Præparatis in Ecclesia „ Coloniensi omnibus, post Evangelium solemnis Missæ, prædictus Wilhelmus „ armiger coram Cardinale productus est, per Regem Bohemiæ, dicentem in „ hunc modum: Vestræ Reverentiæ, pater almiflue, præsentamus hunc electum „ armigerum, devotissimè supplicantes, ut vestra Paternitas votivam ejus pro- „ fessionem suscipiat, quo militari nostro Collegio dignè adscribi queat. Do- „ minus autem Cardinalis, in pontificalibus assistens ornamentis, eidem armige- „ ro dixit; secundùm etymologiam ejusdem nominis, quod est miles, oportet unumquemque, militare volentem, esse magnanimum, ingenuum, largi- „ fluum, egregium, & strenuum. Magnanimum quidem in adversitate; inge- „ nuum in consanguinitate; largifluum in honestate; egregium in curialitate; & „ strenuum in virili probitate. Sed antequam votum tuæ professionis facias, „ cum matura deliberatione jugum regulæ priùs audias. Ista itaque regula „ est militaris ordinis, imprimis, cum devota recordatione Dominicæ passionis,

„ Miſſam quotidiè audire: pro fide Catholica corpus audacter exponere: ſan-
„ ctam Eccleſiam, cum Miniſtris ejus, à quibuscunque graſſatoribus liberare:
„ viduas, pupillos, ac orphanos in eorum neceſſitate protegere: injuſta bella
„ vitare: iniqua ſtipendia renuere: pro liberatione cujuslibet innocentum duel-
„ lum inire: tyrocinia nonniſi causâ militaris exercitii frequentare: Imperatori
„ Romanorum, ſeu ejus Patricio, reverenter in temporalibus obedire: Rem-
„ publicam illibatam in vigore ſuo permittere: bona feudalia regni vel Imperii
„ nequaquam alienare: ac irreprehenſibiliter apud Deum & homines in hoc
„ mundo vivere. Hæc ſtatuta militaris regulæ, ſi devotè cuſtodieris, & pro
„ virili diligenter adimpleveris, ſcias, temporalem te honorem in terris, & poſt
„ hanc vitam, æternam in cœlis mereri. Quibus expletis, Dominus Cardina-
„ lis conjunctas manus ejusdem tyronis clauſit in miſſali, ſupra lectum Evan-
„ gelium, ita dicens: Vis ergo militarem ordinem in nomine Domini devotè
„ ſuſcipere, & regulam tibi verbotenus explicatam, quantum potes, perficere?
„ Cui reſpondit armiger: volo. Et tum Dominus Cardinalis ſubſequentem pro-
„ feſſionem armigero dedit, quam idem armiger palàm omnibus, in hunc mo-
„ dum legit: Ego Wilhelmus Comes Hollandiæ, militiæ Princeps, Sacríque
„ Imperii Vaſallus liber, jurejurando profiteor regulæ militaris obſervantiam in
„ præſentia Domini Petri ad velum aureum, Diaconi Cardinalis & Apoſtolicæ
„ Sedis legati, per hoc ſacroſanctum Evangelium, quod manu tango. Cui Car-
„ dinalis: hæc devota profeſſio peccatorum tuorum ſit vera remiſſio, Amen.
„ Iſtis itaque dictis, Rex Bohemiæ ictum impegit in collum tyronis ita dicens:
„ ad honorem Dei omnipotentis te militem ordino, ac in noſtrum Collegium
„ gratanter accipio; ſed memento, quoniam Salvator mundi coràm Anna Pon-
„ tifice pro te colaphiſatus, & illuſus; coram Pilato Præſide flagellis cæſus,
„ ac ſpinis coronatus; coram Herode Rege, chlamyde veſtitus & deriſus; &
„ coram omni populo nudus & vulneratus in cruce ſuſpenſus eſt: cujus oppro-
„ bria meminiſſe te ſuadeo, cujus crucem acceptare te conſulo, cujus etiam
„ mortem ulciſci te moneo. Quibus ita ſolemniter adimpletis novus tyro
„ poſt dictam miſſam, cum ſtridentibus buccinis, perſtrepentibus tympanis, &
„ tinnientibus cymbalis, contra filium Regis Bohemiæ tribus vicibus concurrit
„ in haſtiludio, & exinde cum gladiis enitentibus dimicationis tyrocinium fe-
„ cit, celebravítque magnificis expenſis triduanam curiam, ac donis largifluis
„ cunctis magnatibus ſuam manifeſtavit honorificentiam." Hucusque præfa-
tus author, cujus item meminit *Goldaſtus tom. 3. conſtit. Imper. pag. 400.* Utì vi-
dere eſt apud *Limnæum tom. 2. Jur. publ. Imper. l. 6. c. 2.* In quo & uſitatum eo
tempore creandorum Equitum ritum & religioſam ſincerámque majorum pie-
tatem videre eſt. Et hunc uſum *colaphi* apud veteres Gallos, Germanos, &
Bohemos viguiſſe teſtis eſt *Höping in ſuo de Inſign. Tract. c. 2. n. 542.*

His non paulò commodior alter, quíque hodiedum ex parte viget, Eque-
ſtris honoris conferendi uſus invaluit: ut repetito ter, in humeros Candidati,
enſis ictu, aureísque calcaribus pedi, aut alteri tantùm, aut utrique appoſitis, mi-
litare decus conferretur. Cujus rei exemplum adducit *Tilius in rebus ſuis galli-
cis*, & ex eo *Mennen.* narrátque Sigismundum Cæſarem anno 1415. in Martio
parlamentum habuiſſe Pariſiis, & liti inter Dominum quendam Peſtellanum &
Signellum, de Officio Seneſchalli Belcarienſis exortæ, præfuiſſe. Cúmque ex
his Signellus multùm Cæſari commendatus fuiſſet, audirétque eidem ab ad-
verſario objici: Signellum Equitem non eſſe; eum à Cæſare, ut ne hac parte
æmulo inferior videretur, adeſſe coràm juſſum cum dicto: ſui juris eſſe, ut fa-
ciat Equitem, arreptóque unius è ſuis, qui circumſtabant, Nobilibus, gladio
proci-

procidentis in genua Signelli dorſum ter percuſſiſſe; ac deinde ademptum ſibimet ex aureis calcaribus unum illi induiſſe; ac poſtremò Zonam accinxiſſe, è qua magnus, pro gladio, culter dependebat. Ubi vides & trinæ in dorſum percuſſionis, & aureorum calcarium mentionem fieri. Et verò ex horum præſertim aureorum calcarium geſtandorum jure, Equitibus per hujusmodi creationem conceſſo, *aurati Equites* dici cæpêre, utpote qui ſoli, ùt teſtatur *Claudius Fauchet de Orig. Equitum c. 1. pag. 14.* jus olim habuêre calcaria inaurata ferendi, ceu notam & indicium dignitatis Equeſtris. Quamquam & hic calcarium uſus intermiſſus ſubinde eſt; ubi hæc, ſinè omni diſcrimine, paſſim geſtari ab ipſis etiam fœminis, ſi quando equum iis inſcendere placuiſſet, cæpêre. Itaque majoris compendii ergo ſola dehinc trina in humeros percuſſio ſtricto enſe peragi in hujusmodi ſolemniis vel per ipſos Imperatores, aut Reges; vel per eos, quibus id ipſi commiſiſſent, viros præcipuos cæpit. Id quod *Knipſchilt Tract. Polit. Hiſt. Jur. l. 1. fol. 29. n. 75.* teſtatur, addítque Mennenius in Gallia titulum *Meſſire*, in Anglia *Sir* ſimul cum ipſa Equitis dignitate conferri.

Atque hoc ritu Carolum V. olim Bononiæ in templo S. Dominici; atque etiam Aquisgrani, Belgarum & Germanorum Clariſſimos prægrandi Caroli Magni enſe, à multo vetuſtatis ſitu æruginoſo, Equites creâſſe, teſtis eſt *Höping fol. 105. n. 535.* Rudolphus item Imperator adſiſtentibus Regibus Bohemiæ, Hungariæ, & Poloniæ (quibus ſingulis enſem tradi, Equitum inaugurationi celebrandæ, curaverat) ducentos & ampliùs Equites creâſſe eo ritu, à Cuſpiniano traditur: ut una manu tyronum humeros præfati Principes leviter enſe ferirent, alterâ verò eosdem, humo ſe attollentes, perbenignè exciperent. Solemnem autem verborum formulam in ejusmodi creatione uſurpari ſolitam hanc eſſe, aut huic ſimilem, Mennenius refert: ut invocato Divino Nomine, Divísque Regnorum Tutelaribus, ſtricto enſe tyrones leviter in humerum ſiniſtrum feriant cum dicto: *Sis Eques in nomine Domini, & Surge. Höping de inſign. Tract. c. 2. n. 536.* à qua haud longè abludit formula hodie adhiberi ab Auguſtiſſimis Cæſaribus ſolita, dum cæteris cerimoniis hæc verba ſubjungunt: *Efficiat te DEUS Equitem bonum & honorabilem in honorem Domini & Sancti Andreæ* aut *S. Georgii*, ut adducenda ſequentibus paginis exempla docebunt.

§. III.

Quæ Equeſtres Nobilium virorum Ordines inſtituendi cauſæ extiterint, & quo tempore varii ex his Ordines conditi ſint?

NEc verò quemquam ad Equeſtris Ordinis dignitatem admitti fas erat, qui nobili non eſſet genere ortus; nam, ut *Moreau, author Gallus à Limnæo Tom. 2. Jur. Publ. l. 6. c. 2.* citatus ait: „ Principalis qualitas requiſita in eo, qui „ Eques fieri cupit, eſt nobilem eſſe nomine juxta ac gentilitiis inſignibus, at- „ que inſuper ſinè reprehenſione; nam ſi (ùt ait ille) homo plebeus obtineret „ dignitatem Equeſtrem per ſubreptionem; degradaretur cum ignominia, & „ decuterentur illi calcaria ſupra fornacem. „ Atque hanc ipſam ob cauſam ait recuſatam â quodam milite oblatam ſibi ab Imperatore Barbaroſſa dignitatem Equeſtrem, quod diceret, ſe ignobili eſſe loco prognatum. Addit *Claudius Fauchet de Origine Eq. c. 1. pag. 13. & 14.* nobilitatem hanc ex parte patris juxtà ac matris requiri. Quinimò ex *Protocollo Electionis Regis Maximiliani*, quod extat apud *Goldaſtum* in *Politiſchen Reichs-Händlen pag. 10. tit. 5.* colligitur: neminem creari Equitem ab Imperatoribus Romanis potuiſſe, qui nobilis à quatuor paternis æquè ac maternis avis non eſſet. Atque hæc, ùt opinor, cauſa

exti-

extitit, cur in legibus torneamentorum Henrici I. Cæſaris cautum ſit; ne quis, qui à parentibus nobilibus prognatus non ſit; quíque ſuam nobilitatem à quatuor avorum natalibus docere nequeat, ad Equeſtres hos ludos admittatur; in quibus & virium ſuarum periculum faciebat nobilitas, & ad ampliorem militaris fortitudinis gloriam comparandam ſe exercebat; ùt refert *Franc. Modius in Pandect. triumphal. tom. 2. l. 1. & Knipſchilt. in ſuo tract. Polit. l. 1. c. 8. n. 52. Petr. Triz. de Nobilit. concl. 20.* Quæ res cùm obſervata ab Imperatore Sigismundo Romæ in creatione Equitum non fuiſſet; Equites illi, Romæ poſt ejusdem Cæſaris coronationem creati, in torneamento Norimbergæ anno 1433. admiſſi non ſunt, ùt ex Andr. Ratisbonenſi in Chron. Bav. refert *Freher.* ad Petr. de Andlo *de Imper. Rom. l. 1. c. 6. fol. 183.* & ex hoc Knipſchilt *loc. cit.*

At cùm progreſſu temporis alii ſubinde atque alii nec avitâ ſtirpe nec militari gloriâ clari ſolo gratiæ opúmve intuitu paſſim magnifico illo atque uni antehac virtuti meritíſque inſignibus tribui ſoluto Auratorum Equitum titulo inſigniri cœpiſſent, ùt de Gallis *Tholoſan. de Repub. l. 3.* de Anglis *Raimundus Montanerius*, de aliis Authores alii ſcribunt. Atque ita quantò magìs indies augebatur Equitum numerus, tantò magìs is honor viluſceret; aliam inire rationem ornandæ virtutis meritorúmque inſignium, à præcipua præſertim nobilitate in rempublicam profectorum, Magni Principes Regésque cæpêre; Sodalitiáque & Societates præclaro quopiam decoróque inſigni diſtinctas condidêre; in quas, utpote certo perſonarum illuſtrium numero circumſcriptas, aditus nemini, præterquam viris à ſtirpe nobiliſſimis, optiméque de republica, déque Principe meritis pateret. Ejusmodi fuêre:

Ordo Equitum S. Salvatoris in Arragonia, ab Alfonſo Rege Navarræ, Arragoniæ, Legionis, Caſtellæ, & Toleti anno 1118. conditus teſte *Franc. Mennen. in Delic. Equeſtr. pag. 85.*

Ordo Equitum S. Jacobi à Florentio Comite Hollandiæ, in eadem Hollandia 1290. erectus. Vide *Hubert. Miræ. orig. Ord. Equeſtr. l. 2. c. 13.*

Ordo Equitum Annunciationis Angelicæ in Sabaudia, ab Amadeo IV. an. 1310. inſtitutus. Vide eundem *l. 2. c. 4.*

Ordo Equitum S. Georgii (quem vulgò Garterii nuncupant) in Anglia ab Eduardo III. fundatus anno 1350. aut 1344. vide eundem. *c. 3.*

Ordo Equitum S. Stephani, cujus in Etruria author fuit Coſmus Medices Florentiæ & Senarum Dux an. 1351. vide *Fr. Mennen. loc. cit. pag. 185.*

Ordo Equitum Stellæ, qui ortum ſuum in Galliis debet Joanni Valeſio Galliæ Regi 1352. *Coronell. in Ord. Equeſt. n. 110.*

Ordo Equitum S. Antonii apud Hannonios, quem inchoavit Albertus Bavarus 1382. *Idem n. 7.*

Ordo Equitum Columbæ à Joanne I. Rege Caſtellæ an. 1390. cæptus. *Gryphius in ſacr. & profan. Ord. n. 66.*

Ordo Equitum Argonautarum Inſtitutore Carolo III. Rege Neapolis an. 1383. *Gryph. in ſacr. & profan. Ord. n. 23.*

Ordo Equitum Hiſtricis erectus à Ludovico Duce Aurelianenſi an. 1393. *Idem n. 29.*

Ordo Equitum Elephanti in Dania circa annum 1400. *Idem n. 46.*

Ordo Equitum Lilii apud Arragonios à Ferdinando Arragonio an. 1403.

Ordo Equitum Squamæ Authore Joanne II. Caſtiliæ Rege an. 1420. *Coron. loc. cit. n. 102.*

Ordo Equitum aurei Velleris à Philippo Bono Duce Burgundiæ an. 1430. *Jul. Chiflet. in Brev. Hiſtor. hujus Ord.*

Ordo

In hoc Signo
Victima signa Deo
Ante ferit
quam flama micet
Hic Philippus est hujus nominis Dux Burgundiæ Tertius,
Uniti Belgÿ Princeps Primus:
Quem Fortuna ut Bonum Virtus ut invictum Principem coluit;
Orbis ut alterum Sui Sæculi Jasonem suspexit.
Qui Nobilissimi Ordinis Aurei velleris Conditor,
Illud majori gloria Burgundiæ intulit, quam e Colchide extulit alter.
Ac ut heroos Nobilium animos ad Virtutem accenderet,
Aureas eorum pectori Scintillas in Suo torque admovit:
Quæ dum illos inflamant ad gloriam,
Hunc pariter ad famæ immortalitatē illustrant.

Ordo Equitum Spicæ à Francisco I. Britanniæ Armoricæ Duce an. circit. 1450. *Coronell. loc. cit. n. 104.*

Ordo Equitum S. Michaëlis in Gallia à Ludovico XI. an. 1469. *Bussier. l. 13. hist. Franc.*

Ordo Equitum Crucis Burgundicæ in Regno Tunetano Institutore Carolo V. Cæsare. *Gryph. loc. cit. n. 48.*

Ordo Equitum S. Spiritûs ab Henrico III. Rege Franciæ conditus anno 1579. *Gryph. loc. cit. n. 49.*

Ordo Equitum S. Andreæ in Moscovia authore Czaaro Petro Alexiewiz an. 1698. *Idem n. 65.*

Ordo Equitum Aquilæ nigræ in Prussia institutus à Friderico Rege 1701. *Idem n. 66.*

Ordo Equitum Aquilæ Albæ in Polonia erectus à Rege Augusto 1705. *Idem n. 68.*

E quibus unum ego mihi, ùt reliquorum Ordinum omnium longè præcipuum, ita prolixiori calamo & cognitione pleniori dignissimum Aurei Velleris Equitum Ordinem describendum his, quæ sequuntur, paginis sumpsi.

CAPUT II.

Quis celeberrimi Ordinis Aurei Velleris Author extiterit, quod tempus institutionis, ac locus; & unde Aurei Velleris Equitum *appellatio sit desumpta?*

§. I.

De Authore, tempore & loco instituti hujus Ordinis.

QUod in aliis passim argumentis historiam temporum, à memoriâ nostrâ paulò remotiorum, spectantibus accidit; ut perraró ita inter se omnes concordent Scriptorum sententiæ, ut non aliqua inter eos reperiatur opinionum dissensio; id in præsenti quoque materia evenire aliqua ratione videmus. Utut enim extra omnem controversiam argumentis certissimis constet, Philippum III. Burgundiæ Ducem, qui ab insigni benignitate (a) cognomentum *Boni* obtinuit, hunc amplissimum Aurei Velleris Ordinem instituisse; non desunt tamen, qui hujus tam nobilis institutionis honorem in Philippi Patrem transferre nitantur. Certè enim Albinus in Chronico suo Misnensi *tit. 18. pag. 464.* ùt à Limnæo citatur, & cum eo Joannes Carion itidem *in Chron. fol. 1198.* Joannem Nivernensem Caroli VI. Galliarum Regis patruelem, eundémque Burgundiæ Ducem Ordinis hujus Authorem constituit; eúmque, litro à Jacobo Mytilenarum Principe persoluto, è turcica Bajazetis captivitate libertati redditum, ubi in patriam revertisset, hanc societatem erexisse ait: quæ igniarios calybes silicésque ex auro in torquem efformatos gestaret; additque aureum illi vellus appendisse in perpetuam suæ in regione Colchidis, unde Jasonem id olim rapuisse ferunt, captivitatis exactæ memoriam. Et quoniam in eadem Colchidis regione S. Andreas Apostolus Christianæ olim fidei doctrinam disseminâsset; eâ de causâ ita inter se in prædicto torque præfatos calybes junxisse hunc asserit, ut iidem formam Andreanæ Crucis referrent; memorem adhæc eundem fuisse vaticinii, quo ab Astrologo quodam audierit: „ Eum Principem de turcis relaturum victoriam, qui ignem gestâsset in pectore. „ Par quoque est

 opi-

opinio Lazii *in comment. Geneal. Auſt. l. 1. c. 8. fol. 147.* qui Joannem intrepidum Philippi Parentem fuiſſe authorem, eúmque primum omnium hunc Ordinem animo concepiſſe tum, ſcribit; cùm Pruſiâ Bythiniæ urbe, è captivitate turcica (in quam infelici Imperatoris Sigismundi contra Amurathem, imò contra Bajazetem, Amurathis Orchani filium, prælio anno 1396. 28. Sept. inciderat) Jacobo Mytilenarum Principe 20000. aureorum lytrum pro eodem ſtipulante, rediiſſet. Subjungit deinde idem Aſtrologi, quem Aſtolgandum appellat, vaticinium, quo à Principe, *qui ignem in pectore tuliſſet,* Imperium turcicum evertendum prædixerit. Scribítque à Burgundo, id omen ad ſe trahente, Ordinem hunc primò animo conceptum, ſubinde verò poſt reſtitutam libertatem, inſigni liberalitate, devotionéque inſtitutum fuiſſe.

Sed enim adeò ſingularis hæc Albini Laziíque opinio eſt, ut meritò explodenda videatur: tum quod & aliàs in multis hallucinatos eſſe authores hos conſtat; tum quòd nemo unus aurei velleris Eques ante annum 1429. creatus reperiatur: cùm tamen Joannes intrepidus Philippi Parens, ùt ex *Haræi Annal. Duc. Brabant. pag.* 390. aliíſque paſſim hiſtoricis certum eſt, 10. Sept. an. 1419. Monteravi juſſu Caroli Delfini ſit cæſus; tum quod authores, præter hos, omnes (qui quidem de Aureo Vellere quidpiam ſcripſère) Philippo Bono inſtitutionem hanc tribuant. Idque & ex ipſis Ordinis hujus regulis ſeu Conſtitutionibus, atque ex Bulla Leonis X. Pontificis, ad Carolum V. anno 1556. Kal. Octobris data, manifeſtè patet; cujus verba ſubjicio: „ Philippus Dux „ Burgundiæ piè ductus ad Omnipotentis Dei laudem - - Societatem nobilium „ militum ſub titulo ſeu denominatione Ordinis aut militiæ Aurei Velleris - - „ inſtituit & ordinavit.

Nec verò Guthberletus hic obſtat: quamquam enim *in ſua Chronol. fol. 89.* Carolum Burgundiæ Ducem mirificè delectatum eſſe Jaſonis fabulâ, ejúsque exemplo incenſum maximarum rerum cupiditate flagrâſſe, ideóque ſocietatem inſtituiſſe ſcribat, cujus ſymbolum eſſet *Aureum Vellus*; ſuum tamen errorem ſatìs ipſe refellit, dum in *eodem opere fol. 492.* hujus Ordinis authorem Philippum conſtituit.

Certum proinde & indubitatum eſt: nobiliſſimi hujus totóque orbe celeberrimi inſtituti gloriam uni deberi Philippo III. Burgundiæ Duci, quem inſignis benignitas pietáſque cognomento *Boni*, fortuna & virtus bellica *Conditoris imperii Belgici* titulo decoravit; utpote qui Flandriæ, Arteſiæ, & Hannoniæ, quas Provincias à Patre acceperat; Brabantiam, Luxemburgum, Hollandiam, Zelandiam, Friſiam, Namurcum, aliáſque ſubinde Germaniæ inferioris Ditiones paulatim adjecit, atque unum in corpus magna felicitate conjunxit. Vide *Aubert. Miræ. de orig. Equeſt. Ord. l. 2. c. 1.* & *Imhoff. in Notit. Imper. l. 1. c. 7.* Singularem hujus Principis pietatem à præclara in Superos munificentiâ, celeberrimus ille Juſtus Lipſius *in Diva Virgine Hallenſi c.* 35. commendat his verbis: „ Philippus jure ſuo *Bonus* huic Divæ quàm addictus! docent monumenta, „ quæ affectûs & cultûs ſui reliquit. Primo ipſius Virginis ſtatua grandiuſcula „ in media ara poſita, auro puro inducta, filium brachio uno præfert, altero florem Lilii inauratum. In pectore monilis vice ſunt uniones ſex, puri, grandes: „ & in eorum medio Carbunculus ſive Pyropus lapis, quem Rubinum nos à „ colore vocamus. At in capite corona auri puri. Sunt deinde in eadem ara „ duodecim Apoſtoli ex Argento &c. „ *Hæc Lipſius.* Quàm egregiis porrò Magni Principis dotibus ornatus is fuerit, paucis Meteranus complectitur; qui ita de hoc Principe ſcribit: „ Philippus hic Author eſt Cæremoniarum Ordinis Burgundici hodie adhuc in domo Auſtriaca uſitatarum. Fuit Sapiens;

„ Pius;

„ Pius; Magnificus in veſtitu, conviviis, ſupellectili; ditiſſimus omnium Principum ſui temporis; Pugnax; Pacis amans; Facilis etiam in hoſtes; Nullum „ Principem à ſe magìs timeri Machomet Turcarum Imperator faſſus eſt. Imperium Romanum oblatum ultrò recuſavit.„ Vide *Meteran. in Philipp.* Et verò teſtatur etiamnum Bellicam Philippi virtutem ænea ſummæ artis Statua, Oeniponti in Eccleſia S. Crucis proſtans, cum ſubjecta epigraphe. *Salve inter Invictos Invictiſſime.* Lambec. *Tom. 2. fol. 703.*

Hic igitur Princeps ipſa ſolemni nuptiarum, tunc tertiò cum Iſabella Joannis I. Luſitaniæ Regis filia (cùm priùs Michaëlam, filiam Caroli VI. Galliarum Regis, deinde Bonam Artheſiam, filiam Philippi Comitis Augarum, matrimonio ſibi junctas habuiſſet) ſingulari magnificentiâ initarum, die hunc inclytum Aurei Velleris Equitum Ordinem, quem non immeritò Auguſtiſſimum *Coronellus* appellat, inſtituit tribus & viginti, præter ſe, nobiliſſimis proceribus in eum ſolemni ritu adlectis. Ita *Haræus loc. cit. Guicciard. in deſcr. region. Belgii pag. 89. Gryphius, Chiffletius, uterque Mennenius*, aliíque paſſim. Idque confirmat Epitaphium, quod ejusdem Philippi Boni Sarcophago in hæc verba inciſum hodiedum Divione videre eſt:

Pour maintenir l' Egliſe, qui eſt de Dieu maiſon;
J'ay mis ſus le noble Ordre, qu'on nomme la Toiſon.

Quæ Latinè reddita ſic ſonant:

Alma Dei Domus, ut ſit Salva Eccleſia; clarus
Velleris eſt Aurêi conditus Ordo mihi.

Denique & ex Leonis X. Pontificis Bulla ad Carolum, tum Hiſpaniarum Regem, qui deinde Quintus hujus nominis Imperator fuit, anno 1516 data, manifeſtè id evincitur; cujus verba hæc ſunt: „ Dudum quondam Philippus Dux „ Burgundiæ piè ductus, ad Omnipotentis DEI laudem & Gloriam, & ejus Genitricis glorioſæ Virginis Mariæ & totius cœleſtis exercitûs honorem - - - „ unam laudabilem & celebrem Confraternitatem ſeu Societatem nobilium militum ſub titulo ſeu denominatione Ordinis, aut millitiæ *Velleris Aurei* pro triginta fratribus militibus, & uno Capite ſeu Primate - - inſtituit.„

Neque ullum de inſtitutore eſt dubium. De anno inſtitutionis nonnulla indè controverſia oritur, quòd alii cum Haræo 10. Januarii Anno 1429 alii contrà 1430. & nuptialia hæc feſta celebrata, & hunc Ordinem conditum volunt. Sed enim arduum non eſt hos annos inter ſe conciliare: conſtat enim Gallis æquè ac Burgundis, annum non à Januario; ſed verno tempore, à menſe Martio inchoari ſolitum. De quo vide *Guicciard. loc. ſuprà cit. Sigism. Birken in ſpec. Hon. Dom. Auſtr. in margine pag. 451. Spondan. Annal. Eccl. ad an. 1430. Petavium item*, qui in ſuo *Rationar. temp. part. 1. l. 9. c. 12.* Anni exordium à Paſchate ad Kalendas Januarii edicto Caroli IX. Regis Franciæ revocatum eſſe teſtatur. Indéque menſis September hodiedum dicitur, qui ordine menſium tum *ſeptimus* erat: ſic October, November, December; qui tum *octavus, nonus* & *decimus.* Atque ex ipſo hoc menſium ita ſibi invicem ſuccedentium ordine factum eſt, ut is, de quo hîc agimus, Januarius menſis Gallis Burgundísque undecimus eſſet anni 1429. qui tamen idem & nobis hodie, & aliis jam tum nationibus primus erat anni 1430. ut proinde nihil porrò ſubeſſe dubitationis de ipſo inſtitutionis tam magnificæ anno jam poſſit.

A quo multùm ſanè aberrat Waremundus ab Ehrenberg, qui *l. 1. de fœder. c. 4. n. 14.* Nobiliſſimæ hujus Societatis inſtitutæ annum 1477. ſed perperam, tribuit. Nam ſi verum id foret; tum id conſequi neceſſum eſſet: ut à mortuo Phi-

D lippo

lippo mortuis hic Equestris Ordinis honor impensus esse diceretur; cùm & Philippus decennio antè, id est, anno 1467. è vivis excesserit: & complures Equites (quos tamen adscriptos ab hoc Principe in Societatem hanc, è monumentis certissimis legimus) longè ante annum hunc 1477. emigrâsse ex hac vita reperiamus.

Porrò de loco institutionis dubium movet Andreas Mendo *de Ord. Militar. disquisit. 1. quæst. 3.* & incunabula Ordinis hujus, nescio cui, loco aut Oppido, quod *Tomer* is nuncupat, tribuit: cujus tamen nominis Oppidum ego nullum uspiam inter Belgas reperio; nisì fortè (quod rectè animadvertisse videtur Schurzfleischius *in Oper. Hist. Polit. tit. 58. pag. 848.*) Audomaropolim ille, quam vulgò *Saint Omer* nuncupant, per suum *Tomer* intelligi voluit. Verùm utroque nomine aberrat longissimè, & erroris eum manifesti Authores cæteri omnes coarguunt, qui Brugis Flandrorum & solemnes illas magnificásque cum Isabella Lusitana nuptias celebratas, & institutum hunc Ordinem uno ore testantur. Vide de hac institutione Haræum, Meyerum, Heuterum, Chiffletium, Marchantium, Limnæum & alios, qui aliquid de nobilissima hac Societate scripserunt. Sed abundè hæc rei historicæ peritis comperta sunt.

§. II.

Unde celebris illa Aurei Velleris appellatio sit desumpta.

ILlud incertum, cur potissimùm *Aurei Velleris* appellatio huic Ordini indita ab institutore Philippo sit, & variæ sanè sunt in hac parte sententiæ. Ego Authores illos nîl moror, qui teste Julio Chifletio *in Brev. Hist. Ord. Aur. Vell.* figmenta nescio quæ, quæ ille *cap. 3. pag. 7.* ne quidem anilium fabularum nomen mereri ait, de hoc argumento commenti sunt. Nec inserere his paginis eorum opinamenta est animus; quando neminem ego, qui quidem æquioris paulò mentis sit, fore existimo, cui palmaria eorum hac in re quidquam figmenta persuadeant, quæ ab iniquo præsertim scriptore in eum Ordinem sunt prolata, qui in fidei & Ecclesiæ Catholicæ defensionem conditus, à tot coronatis capitibus maximâ grati animi contestatione susceptus est: quæque in eum detorta sunt Principem, quem & ætas ipsa, & animi pietas, & insignis in rebus tam secundis moderatio ac majestas, vel me tacente, ab objecta vilitate defendit. Sed hos ego, ùt dixi, prætereo, & ad alios æquioris calami Authores me confero.

Favinus, tametsi aliàs huic, de quo loquimur, Ordini haud multum addictus, in sua tamen historia Navarræa *lib. 10. fol. 557.* opinionem etsi parùm probabilem, relatu tamen non indignam, affert: aítque à Philippo, ea de causa, institutum ac ab *Aureo Vellere* nuncupatum hunc Ordinem, quòd maximi Ducum Belgii census ex Flandrici pecoris vellere lanáque proveniant. Accedunt huic opinioni & alii Scriptores, *Vellerísque Aurei* Symbolum assumptum ideò à Philippo existimant, quòd præcipua vectigalia ex lanificio haberet. *Joan. Carion. Chron. fol. 1198.* Et verò applauderem ego fœcundo horum virorum ingenio, si de inita mercatorum societate hæc scriberent; Verùm ubi de Amplissimo Ordine, viris Principibus, atque ipsis adeò Regibus ornandis pariter & demerendis instituto, hæc memorant, haud sanè multum eorum judicio deferendum existimo.

Alii cum Petro à S. Juliano *in Origin. Burgund. c. 28. fol. 154.* existimant Philippum hoc *Vellere* innuere voluisse; fœcunditatem terrarum suarum aureum quoddam vellus, & quidem Jasonis vellere excellentius esse. Nec literas in voce *Jason* carere mysterio: sed singulis literis menses singulos, Julium scilicet, Augustum, Septembrem, Octobrem, & Novembrem designari, quibus omnis ferè terræ fœcunditas in usum humani victûs & alimenti se exerat. Vide *Limn.*

Tom.

PER TOT DISCRIMINA
Post mortem Caroli sine Capite Burgundia fuit:
ut ne diu esset, fortuna et Virtus Maximiliani effecit:
Cui Conjugale foedus cum Maria Burgundiam,
Burgundia Supremam in hoc Equitum Ordine Dignitatem,
Imò Virtutis Supremæ testimonium contulit;
Quâ et Oenipontanæ olim è rupis præcipitio Salvus,
Et è Brugensium consceleratorū manibꝰ illæsꝰ,
Princeps Deo charus evasit.
Is Domum Austriacam Primus Torquatam reddidit,
Primus Aureum Vellus Cæsareo Diademate coronavit.

Tom. 2. Juris publ. l. 6. c. 2. Verùm & hic Author acuti potiùs, quàm exacti, scriptoris nomine ob hanc litterarum observationem donandus est; utpote qui, ad quæsitum à nobis Velleris Aurei nomen, perexiguum sanè luminis & argumenti probabilis affert. Neque item audiendi sunt illi apud Leutholffium in *Caduceo Europ. fol. 203.* qui censent, hoc *Aureo Vellere* opulentiam rerum omnium significare Authorem voluisse; quorum sententiæ suam quoque symbolam addit author citatus: dum Carolum V. Institutoris abnepotem, ex providentia Numinis *verum Vellus Aureum* in fodinis occidentalis Indiæ sustulisse commemorat. Sed & ille deflectit à semita; qui fata tam felicia abnepotis causam Proavo, appellationis Ordinis sui inde desumendæ, præbere potuisse existimat.

Magìs ad rem illi accedunt, qui aut à Sacra *Gedeonici Velleris* historia, aut à fabuloso *Velleris Aurei*, Duce Jasone, per argonautas è Colchide rapti commento appellationem hanc desumptam argumentis utrinque firmis ostendunt. Et verò qui ab *Aureo* Jasonis *Vellere* desumptum nomen hoc autumant, sententiam inde suam stabiliunt: quòd non simplici appellatione *à Vellere* sed *ab Aureo Vellere* societati huic nomen Philippus author indiderit; *Aureum* autem *Vellus* Jasonis duntaxat, non illud Gedeonis, fuisse. Deinde eo tempore institutum hunc ordinem; quò magnis indies incrementis accrescens Christi hostium in Oriente potentia Magnanimi hujus, & Christianæ rei propugnandæ studiosissimi, Principis animum acribus heroæ virtutis stimulis impulerit: ut, velut novus quidam Jason, non tam sopito, quàm penitùs profligato, aut deleto, Ottomanico illo Dracone, amplissimas illas ditissimásque provincias, sanctissimis Servatoris Dei vestigiis, ipsóque sanguinis Christi pretio consecratas, tanquam *Aureum* quoddam *Vellus*, sociatâ sibi nobilissimorum fortissimorúmque *Argonautarum*, id est, Equitum, manu auderet eripere, & Christiano rursus nomini Ecclesiæque Romano-Catholicæ vindicare. Denique & ipsam Patris in Regione Colchidis (quam Mengreliam nunc appellant) captivitatem Duci filio, magno fuisse incitamento, ad eam ipsam Regionem hostibus barbaris adimendam, suísque Ditionibus adscribendam, existimant: atque inde ab hoc Colchico vellere potiùs, quàm ab alio quopiam, tam illustrem hanc *Velleris Aurei* appellationem nobilissimo ordini suo Philippum Bonum tribuisse contendunt. De quibus vide *Dresser. Millenar. VI. Isag. hist. fol. 301. Limn. Jur. publ. tom. 2. l. 6. c. 2. Gryphium in compendiaria sua Equestrium Ordinum descriptione §. 39. fol. 254. Guicciard. in descript. Belg. pag. 89. Aubert. Miræum. in orig. Ord. Equestr. pag. 58. & alios passim.* E quibus tamen in eo hallucinantur plerique cum Majolo *dier. canicul. fol. 1177.* dum opinionem suam recitatis insuper ex ipso institutionis diplomate sequentibus verbis: *Quem ab Aureo Argonautæ Jasonis Vellere appellari volumus*, confirmare nituntur. Cùm tamen in autographo institutionis, veteri Burgundorum linguâ scriptæ, contextu non nisi sequentia reperiri certum sit: *Que voulons estre appellée l'ordre de la toizon d'or.* Id est, *quem volumus appellari Ordinem Velleris Aurei.* Ubi nullam uspiam mentionem fieri videmus de Jasone. Cæterùm tamen ultrò fatendum est: hanc opinionem multum sanè probabilitatis habere.

Sed neque minùs probabilis illa est, quæ à sacro Gedeonis vellere Ordinis hujus appellationem desumit. Et verò sententiam hanc priori antefert *Haræus in Annal. Duc. Brab. fol. 409.* & *Frider. Leutholff. in Caduc. Europ. fol. 203.* qui à Gedeone potiùs, quàm à Jasone, originem & appellationem Ordinis hujus desumptam existimant; quòd, quemadmodum magnus ille Israëlitarum Dux Gedeon viso *Vellere* sicco primùm, deinde roscido *Judic. c. 6. v. 36.* vehementer animo est confirmatus; ita, ut trecentis duntaxat viris, DEI jussu delectis, innu-

 meras

meras Madianitarum copias profligârit; sic & Philippus se paucorum quidem, sed heroum, in ordinem suum adscriptorum, virtute adjutum, adversùs quantumvis hostium Saracenorum exercitum victorem fore, Deo duce, confideret. Et verò suadent idipsum, iisdem authoribus testibus, aulæa antiquissima hujus ejusdem Philippi, etiamnum quotannis ad D. Gudilæ in Ordinis hujus anniversariis & B. Andreæ Apostoli festo die, in sacello Principum Bruxellis appendi solita; quæ sanè non Jasonis, sed Gedeonis vellus & historiam referunt; ex quo proinde haud absurdè conjici potest, Philippum Gedeonici velleris haudquaquam fuisse immemorem. Id quod etiam Raynaldi ex Meyero verba *in Annal. Eccles. tom. 18. ad an. 1429. n. 18.* non obscurè demonstrant: „ Illum (Philippum Bonum) „ hoc anno, 10. Januarii, in celebritate nuptiali cum Elisabetha filia Joannis Re- „ gis Lusitaniæ, Equestrem Ordinem Velleris Aurei instituisse; quo quidem Vel- „ lere signari voluit *Gedeonis vellus*, quod intemeratam Sanctissimæ Virginum „ Reginæ MARIÆ Virginitatem significavit, illapsúmque DEI in ejus purissi- „ mum gremium revocat in memoriam, ùt Benedictus Gononas interpretatur. „ Ita *Odoric. Raynald.* nec sanè abs re; quando ipsa institutoris verba: Sanctissimæ Virginis Deiparæ honorem eum spectâsse manifestè arguunt: sic enim in institutionis Diplomate legere est: *Nous à la gloire & loijange du tout-puissant nostre createur & Redempteur, en reverence de sa glorieuse Vierge Mere - - prennons, creons, & ordonnons un ordre & fraternité de Chevalerie* &c. Id est: „ Nos ad gloriam & laudem omnipotentis nostri Creatoris & Redemptoris, „ in reverentiam gloriosæ Virginis ejus Matris - - suscipimus, creamus, & „ ordinamus Ordinem & fraternitatem Equestrem &c. „

Confirmátque hanc *de Gedeonico vellere* sententiam *Imhoff. in Notit. Rom. Germ. Imperii Procerum l. 1. c. 7. fol. 22.* Et, ante hunc, Scriptor Illustrissimus Oliverius Marchianus, qui scribit se, cùm annum ætatis ageret septuagesimum sextum, revocâsse in memoriam Philippo Pulchro Regi Castiliæ (qui idem Parens erat Caroli V.) à Philippo Bono, ejusdem Philippi Avo, institutum esse Ordinem Velleris Aurei ad imitationem Arietis Colchici. Verùm supervenientem Joannem Germanum Episcopum Cabillonensem, primum Ordinis hujus Cancellarium, hanc persuasionem juveni huic Principi penitus exemisse, ostendisséque: Philippum avum in Ordinis hujus institutione Canonicam Gedeonis de roscido vellere Historiam animo objectam habuisse cum augurali omine fore, ut novi hi Ordinis Equites sic Turcarum victores evaderent, quemadmodum ille victor Madianitarum fuisset; factúmque hinc esse, ut Author Ordinis, Princeps Christianæ fidei dilatandæ zelo ardentissimus, Ethnicæ fabulæ historiam sacram præferret.

Subdit deinde alteram Guilielmi Tornacensis Episcopi conjecturam, qui secundus Ordinis Cancellarius rem hanc totam ad Jasonis simul & Jacobi vellera, è discoloribus iis ovibus, quæ huic Patriarchæ, prout inter illum & Labanum convenerat, in sortem obtigêre, referendam esse libris duobus, ea de re scriptis, contendit; in quibus multas & varias Christiano heroe apprimè dignas, & huic præsertim Ordini proprias virtutes multiplici utriusque hujus Velleris indicio designari sat firmis conatur argumentis evincere. Quam ego laudatissimi viri opinionem uti minimè rejiciendam duco, ita ægrè mihi persuadeo: bellicosum Principem à pastoritio illo Jacobi symbolo militarem voluisse suorum Equitum Ordinem nuncupare.

Cæterùm ego nihil præter rationem facturum existimo, si quis magnanimum hunc & genuinæ avidum gloriæ Principem in hac sua Ordinis appellatione simul commentitiam illam Jasonis expeditionem in Colchidem, simul sacratiorem

Ego quoque ferio
Trinomine in uno corpore Heroem hic vides,
Et Audacem, et Bellatorem, et Justu Carolum.
Tot illum virtus Cognomentis ornavit,
Dum Principe eum numeris omnib, perfectu voluit.
Quem et Bellator animus Formidabile hostibus,
Et Audax Constantia invictum periculis,
Et Justitiæ Studium charu civibus reddidit,
Et gestoru gloria imortalitati transcripsit

tiorem alteram Gedeonis hiſtoriam ante oculos ſibi propoſitam habuiſſe perſuadeat: neque enim aut abſurdum, aut novum eſt: ipſis etiam gentilium poëtarum commentis ad heroæ præſertim virtutis ſtudium animos ad magna natos accendere. Potuit itaque Philippus & revocato hinc in memoriam magnanimo illo & audaci Jaſonis, ſociorúmque heroi animi juvenum, auſu, generoſam lectiſſimorum Procerum ſuorum indolem ad pares auſus impellere; &, propoſito inde ſanctiſſimi illius Iſraëlitarum Ducis exemplo, inflammatos militaris gloriæ cupidine animos ad ſanctiora exercendæ bellicæ virtutis, adversùs juratos Chriſtiani nominis hoſtes, ſtudia excitare. Favétque non obſcurè meæ huic ſententiæ Jacobus Marchantius in ſua Flandria *l. 3. pag. 285. & 286.* Cujus hæc, quæ ſubjicio, verba ſunt: „ Ipſo nuptiarum die Ordinem Aurei Velleris inſti„ tuit - - exemplo *Gedeonis.* „ Addit tamen ſubinde: „ Aureum verò ſplen„ dorem illi Velleri induxit ex *Jaſonis* & Argonautarum nobiliſſimæ in Colchi„ dem navigationis imitatione. „ Ex quibus ſanè non ineptè conjicere licet: Principem hunc & Sapientem, & Probum, Jaſonis pariter ac Gedeonis virtutem magnanimam in hoc ampliſſimo ab ſe inſtituto Ordine ſociare, inditâ ab utroque hoc duce *Aurei Velleris* appellatione, voluiſſe.

CAPUT III.

De cauſis inſtitutionis, requiſitis Equitum qualitatibus, ac de eorundem & Miniſtrorum Ordinis numero.

§. I.

Quænam hunc Ordinem inſtituendi cauſæ extiterint, & de requiſitis qualitatibus Equitum.

EXplanatis iis, quæ de Ordinis inſtitutore, inſtitutionis tempore, & nominis origine nôſſe primùm oportebat; æquum eſt, ut & cauſas, quæ ad hanc tam nobilem ampliſſimi hujus Ordinis inſtitutionem laudatiſſimum hunc Principem impulêre, expediamus. Et verò graves eas, & Authori ſuo æquè ac nobiliſſimæ huic Societati decoras extitiſſe certum indubitatúmque eſt omnibus, qui rem propiùs inſpexêre: quidquid in contrarium ſcriptores alii nobiliſſimæ huic Societati haud ſatìs æqui comminiſcantur. Et ſanè modeſtiore nonnihil calamo, veracioréque uti debuiſſe Favinum exiſtimo *in ſuo theat. hon. Equit. l. 4. c. 5. pag. 944.* qui fœminæ cujuſdam Brugenſis amorem occaſionem causámque Principi dediſſe comminiſcitur hujus Ordinis inſtituendi. Meminiſſe ſiquidem Scriptor, utut malevolus, debuiſſet: rem profectò parùm è dignitate ſua facturum fuiſſe hunc Principem; ſi, qua die lectiſſimam atque adeò Regiam Virginem nuptiali ſibi ſacramento ex ſacris Eccleſiæ ritibus aſſumebat in conjugem; eâdem ille die, parùm ſanè decoro imparis cujuſpiam puellæ amori, quendam, ut ita dicam, triumphum tam magnificâ Ordinis hujus inſtitutione, in ipſis vixdum etiamnum bene ſalutatæ Sponſæ Regiæ oculis, adornare voluiſſet. Neque item tanto fuiſſet populorum omnium plauſu commendatum id Philippi conſilium, ſi tam futili fuiſſet cauſæ innixum. Alii apud eundem Favinum modeſtiùs paulò eò rem omnem detorquere laborant, ut non aliam Principi tam illuſtris Conſilii fuiſſe cauſam exiſtiment, quàm ut ampliori magnificentiâ majoríque præcipuæ nobilitatis affluxu nuptiale id feſtum celebrari videret. Sed & hæc ratio haud multum

habe-

habere probabilitatis videtur ; neque enim consentaneum est credere : tanto studio, tantísque impendiis vel ipsum institutorem, post nuptias jam dudum peractas, hanc Societatem conservaturum ; vel exteros Principes tantâ facilitate tantâque imò ambitione, Sodalitii hujus Equestris insignia suscepturos fuisse ; si non alio quopiam altiori magísque ad famam plausibili Consilio id fuisse institutum novissent. Nec verò tertiæ etiam illi opinioni, quam *Franc. Mennen. in Delic. Equest. pag. 137.* innuere videtur, assentior : voluisse nempe hunc Principem magnificentiæ studiosum, imitatione quadam, ab adscriptis huic Ordini Equitibus majorum minorúmque gentium deos referri, quibus ille veluti Jupiter quidam Supremus præesset. Quis enim credat ? huic tantæ exteri Principis Successorúmque ejus ambitioni tot præcipuos Duces, tot Reges ac Cæsares, qui in eum Ordinem ultrò volentésque nomen in hoc usque tempus dedêre, vellificaturos fuisse.

Sanctiores itaque melioresque fuisse causas oportuit rei, tanto ubique hominum plausu, tantóque etiam exterarum gentium Consensu exceptæ ; quas sanè non aliunde sinceriùs, quàm ex ipso fonte, ipso nempe Institutionis Diplomate desumere possumus : Cujus verba sic habent : „ Notum universis esse „ volumus - - Nos ad summi atque Omnipotentis DEI, Creatoris ac Redem- „ ptoris nostri laudem & gloriam, atque venerationem Sanctissimæ Virginis „ ejus Matris, honorémque Divi Andreæ Apostoli ac Martyris inclyti, & ad fidei „ nostræ Christianæ sanctæque Ecclesiæ tutamen atque exaltationem, virtu- „ túmque ac morum ingenuorum excitationem atque augmentum - - insti- „ tuisse Ordinem quendam - - quem quidem Ordinem *Aurei Velleris* appella- „ tione insignivimus. „ In quibus ego verbis, nulla neque amoris indecori, neque tumidæ ambitionis deprehendo vestigia : Sed laudatissimum Principem rem hanc omnem ad sublimiorem longè finem : supremi nempe Numinis cultum ; honorem cœlitum ; Fidei & Ecclesiæ Catholicæ exaltationem ; virtutísque studium, in Nobilium animis excitandum, retulisse conspicio.

Et certè Divinam, præsertim in fidei Christianæ hostibus debellandis, gloriam propositam sibi habuisse hunc Principem satìs illud indicio est, quòd voto se obstrinxerat sexaginta millium exercitum in Turcas ducendi. Vide *Birken in Austr. spec. bon. l. 4 c. 7.* & cùm ab ea expeditione illato à Ludovico XI. Franciæ Rege bello impediretur ; tamen & cum Eugenio IV. Pontifice, Venetísque ac Genuensibus, ùt testatur *Spondan. tom. 1. ad an. 1444.* grandem septuaginta navium Classem, quæ transitum Turcis ex Asia prohiberet, submisit. Et aliam rursus Classem, ùt Haræus *pag. 425.* duodecim triremium suo sumptu instruxit, quâ Septa, Africæ civitas, Maurorum obsidione soluta est. Ausurus majora, si par animus cæteris quoque Europæ Principibus in Christianæ fidei propugnationem fuisset. Æneas certè Silvius (postea, sub Pii II. nomine, Pontifex) *Epistola 127.* sequentibus magnanimum hujus Principis zelum verbis commendat : „ Unus mihi videtur supra omnes commendandus Philippus Burgundiæ Dux, „ qui vocatus ad Conventum, noluit excusari, noluit Reipublicæ deesse ; venit „ Ratisbonam, iturúmque se contra Turcas in persona propria pollicitus est ; si „ vel Cæsar, vel Rex Hungariæ, vel alius magnus Princeps exercitum duceret : „ sin minùs ; missurum se, quas posset, copias. Neque in hisce rebus excusa- „ tum se haberi voluit ; nisi tale superveniret impedimentum, quod tota Chri- „ stianitas legitimum reputaret. „

Apertius verò, & ad rem meam accommodatius testimonium illud est longè gravissimum, quod à Concilii Basileensis Patribus huic Ordini datum, ex Epistola totius Synodi nomine ad Philippum cæterósque Velleris Aurei Equites

die

die 4. Novemb. Anno 1432. ſcriptâ, nullo apice immutato ſubjicio : Sunt autem ejus verba ſequentia : „ Audemus etiam vos nuncupare non tantùm milites mundi, ſed JESU Chriſti; PRO CUJUS AMORE tali Confraternitati „ nomen dediſtis, ſub promiſſione & deſiderio Fidem Chriſtianiſſimam defendendi, Statúmque & libertatem noſtræ Matris Sanctæ Eccleſiæ. O Homines verè Catholicos, & Equeſtri Ordine digniſſimos! ô fortiſſimos pugiles & „ Machabæos reſuſcitatos! ô benedictum Ordinem, & Sanctam Sodalitatem! „ quæ per omne tempus laudari debeat. „ Quo teſtimonio, quid obſecro, in nobiliſſimi hujus inſtituti laudem, Sanctiſſimæque inſtitutionis commendationem dici gravius aut luculentius potuiſſet? Ex his itaque abundè prudens lector intelliget: Philippum inſolito quodam, fidei hoſtes debellandi, ardore flagrâſſe; atque hoc potiſſimùm intuitu nobiliſſimum hoc, de quo loquimur, Clariſſimorum Equitum Sodalitium inſtituiſſe; quò lectiſſimos ſibi heroes in pulcherrimam hujusmodi expeditionem tantò arctiùs adſtringeret, eorúmque adjutus virtute & robore, tantò faciliùs paternæ captivitatis ultionem ſumere de barbaris poſſet.

Nec verò quosvis Philippus huic ſuo magnifico inſtituto idoneos reputabat; ſed qui vetuſtâ nobilíque ſtirpe oriundi, ac deducto à longiſſima nobiliſſimorum Majorum ſerie illuſtri ſanguine clari, fluviorum inſtar tantò commendantur impenſiùs, quantò ab origine clara remotiùs magnitudine ſemper auctiori feruntur. Itaque voluit, ut quisquis adlegi in Societatem hanc cuperet, is Nobilis nomine pariter, & Gentilitiis inſignibus eſſet, atque nulla inſuper eſſet labe notatus: quam labem duplicis eſſe generis, Author ipſe in ſtatutis hujus Ordinis obſervavit. *Labem ſtemmatis* ſeu *ſanguinis* alteram; alteram *perſonæ*. Statuítque præterea, ut ſi quis primâ illâ maculâ, ſeu *labe ſanguinis* notatus exiſteret; quantiscunque tandem eſſet corporis animíque dotibus præditus, adſcribi nunquam in hunc Ordinem poſſet. Alteram verò *perſonæ* qui contraxiſſet, quíque maculam quampiam cum aliqua nominis ſui imminutione conjunctam admiſiſſet: is ſi factum paulò gravius eſſet, aditum ſibi penitus intercluſum ad nobiliſſimum hoc Sodalitium ſciret; ſin verò labes tanta non foret; tamen antè cooptari nequiret in Ordinem, quàm factis fortibus contractam maculam eluiſſet. Et ſanè ſub ipſa Ordinis hujus initia, eâ ſolùm ex cauſa Ludovicus Chalonius in hunc Ordinem admiſſus non eſt: quod in pugna quapiam minùs feliciter initâ, hoſtilem incurſionem non ſuſtinens, poſt aliquam ſuorum cladem, nondum ultima expertus, receptui cani juſſiſſet; ſignísque volantibus exceſſiſſet è prælio. Quamquam in hoc ipſo receſſu famam inde ſibi non exiguam comparârit, quod rapidiſſimum fluvium Rhodanum cataphractus trajecit. Attamen deinde eundem hunc Ludovicum Chalonium à Carolo Philippi filio, poſt labem hanc omnem heroicis factis penitus deterſam, anno 1467. in numerum hujus ejusdem Ordinis Equitum receptum reperio. Vide *J. B. Maurice le Blaſon pag. 71.*

Cæterùm verò nulla labes aut major exiſtimatur aut gravior, quam *hæreſis*, utpote quam adeò averſatur hic Ordo, ut, qui eâ contaminatus ſit, in Societatem hanc Equeſtrem recipi nullatenus poſſit; imò excludi continuò debeat, ſi quis ex Equitibus in hanc fortè prolapſus ſit. De quo vide Conſtitutionem ſeu Regulam XIV. Utque id Decretum tantò firmiùs ſtaret, cavit peculiari Statuto Philippus II. Rex Hiſpaniarum, idémque ſupremus hujus Ordinis Princeps: utì Equites electionem impoſterum celebraturi ſolemni ſe juramento obſtringerent: ſe ſcientes ac prudentes neminem electuros hæreticum, aut de hæreſi ſuſpectum. Voluítque ut electio aliter facta & nulla, & invalida eſſet. Id quod colligere luculentiùs ex additione XVII. licet.

§. II.

De Equitum & Ministrorum Ordinis numero.

UTne autem Equestris hujus Ordinis dignitas in alios subinde atque alios passim vulgata vilesceret, providè Princeps Sapientissimus statuit, ut ne plures quàm triginta & unus Equites in Ordinem hunc amplissimum cooptari fas esset, ipso etiam Supremo Ordinis Capite in hoc numero comprehenso. Atque hanc ille Supremi Magistratûs ac Præfecturæ Ordinis dignitatem perpetuis temporibus apud se ac successores suos legitimos Duces Burgundiæ, eosdémque inferioris Germaniæ Principes, permanere voluit. Vide *Lud. Guicciard. in descript. Region. Belg. pag.* 89. Indéque factum subinde est, ut mortuo sinè mascula prole Carolo Audace, cùm unicam ejus Ducis filiam Mariam matrimonio sibi Maximilianus Archi-Dux Austriæ, qui deinde primus hujus nominis Romanorum Imperator extitit, sociâsset; eo conjugio, unà cum hæreditario ad Ducatum Burgundiæ jure, hæc quoque supremi Ordinis hujus Præfecti dignitas in eundem Maximilianum, atque indè, successione Austriacorum perpetuâ, in hodiernum usque Augustissimum Imperatorem eundémque Hispaniæ Regem CAROLUM sit devoluta. Cæterùm primis ille Comitiis, quæ Brugis Flandriæ celebrata diximus, nonnisi quatuor & viginti adlegit Equites, sic, ut vicesimum quartum Dux ipse constitueret; anno tamen insequente residuis Divione creatis numerum primæ suæ institutionis explevit, atque eum deinceps numerum Equitum servari voluit, perstitítque hic Equitum numerus usque ad Caroli V. tempora, *qui*, ùt testatur Miræus *in orig. Ord. Equestr.* anno *sæculi sui decimo sexto, Bruxellis Conventum agens Sodalitium unius & quinquaginta Equitum statuit.* Bullâ etiam Pontificiâ in id eodem anno 1516. à Leone X. impetratâ: ex qua quoniam & singularem religiosissimi hujus Principis erga Sedem Apostolicam observantiam, & ejus, quem dixi, Equitum numeri explendi potestatem ab eadem vicissim maximo huic Principi factam videre est; hinc eam, ùt est scripta, subjicio:

Bulla Leonis Papæ Decimi.

LEO Episcopus Servus servorum DEI. Ad perpetuam rei memoriam „ præclaræ Devotionis sinceritas & eximia fidei constantia, quibus „ Charissimus in Christo filius noster CAROLUS Castellæ, & Legionis „ ac Aragonum & Siciliæ Rex Illustris, & Burgundiæ Dux, suíque Prædecessores Burgundiæ Duces, qui hactenus fuerunt, in nostro & Apostolicæ Sedis conspectu claruerunt, & idem CAROLUS Rex indies splendere „ dignoscitur, nos excitant, ut in his ei favorabiliter assistamus, per quæ Majestati suæ honor accedere, & sui statûs securitas, ac ejus & sibi devotarum „ personarum, animarum salus valeat provenire; sanè præfatus CAROLUS „ Rex nobis nuper exponi fecit, quòd dudum quondam Philippus Dux Burgundiæ piè ductus ad omnipotentis DEI laudem & Gloriam, & ejus Genitricis Gloriosæ Virginis MARIÆ, & totius Cœlestis Exercitûs honorem, nec „ non Fidei Christianæ tuitionem & defensionem, unam laudabilem & celebrem Confraternitatem seu Societatem Nobilium Militum sub titulo seu denominatione Ordinis aut militiæ *Velleris Aurei*, pro triginta Fratribus Militibus, & Uno Capite seu Primate, qui pro tempore Dux Burgundiæ, & hæres „ suus legitimus, ac in Ordine trigesimus primus foret; nec non uno Cancel-

„ lario,

„ lario, Thesaurario, Secretario ac Heraldo instituit, & ordinavit, eámque di-
„ versis honoribus, Privilegiis & libertatibus decoravit, & ad incitandum ani-
„ mos illorum Fratrum Militum ad virtutem, probitatem, fortitudinem, morésque
„ componendos, & vitia detestanda, nonnulla laudabilia Statuta & ordinatio-
„ nes; inter cætera: quod numerus Fratrum dicti Ordinis ad numerum majo-
„ rem, quàm triginta, excedere non deberet, & nihil quod ad forum vel judi-
„ cium Ecclesiasticum spectet, continentia; quæ singuli Confratres in eorum
„ assumptione sub fide & verbo nobilis viri observare promitterent, fecit &
„ edidit, illáque Apostolicâ auctoritate confirmari procuravit. Et nuper cùm
„ idem CAROLUS Rex præfati Philippi Ducis (cujus ex filia abnepos & hæ-
„ res legitimus, ac Ordinis, seu militiæ hujusmodi Caput seu Primas existit) ve-
„ stigiis inhærens, ac circa honorem, Statum & Directionem ejusdem Ordinis,
„ & illius personarum intendens, suum primum Conventum, seu Capitulum
„ Fratrum ipsius Ordinis celebrâsset, ac inter tractandum de iis, quæ ad publi-
„ cam utilitatem pertinere videbantur, consideratâ præsentis temporis condi-
„ tione, visum fuisset, numerum prædictum potiùs ampliari, quàm restringi in
„ ipso Capitulo, seu Conventu, ad Electionem Fratrum usque ad complemen-
„ tum numeri soliti triginta juxta statuta Ordinis hujusmodi processum extitit,
„ & in hujusmodi electione aliqui Reges Christiani nominati & publicati, & in-
„ super sub beneplacito nostro licèt, forsan id aliàs ordinariâ auctoritate fieri
„ potuisset, pro majori tamen auctoritate & roboris firmitate alii viginti Fra-
„ tres, nondum publicati, sed tempore suo forsan publicandi in Fratres milites
„ dicti Ordinis creati, & illi annotati fuerunt: Quare pro parte dicti CAROLI
„ Regis, qui etiam Archi-Dux Austriæ existit, nobis fuit humiliter supplicatum,
„ ut creationi & annotationi aliorum viginti Fratrum in Capitulo seu Conven-
„ tu factis, hujusmodi robur Apostolicæ Confirmationis adjicere, aliásque in
„ præmissis prædicti Ordinis Directione, conservatione, & augmento opportu-
„ nè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui eundem
„ CAROLUM Regem speciali dilectionis affectu ex visceribus charitatis prose-
„ quimur, hujusmodi supplicationibus inclinati creationem & annotationem
„ prædictas, & quæcunque indè secuta, rata & grata habentes, illa, nec non
„ institutionem Societatis, & alia illius statuta, & ordinationes hujusmodi, ac
„ in eis contenta quæcunque, Apostolica auctoritate prædictâ tenore præsen-
„ tium approbamus & confirmamus, ac illis plenum firmitatis robur adjicimus,
„ illáque firmiter observari debere, & numerum ipsum de triginta ad quinqua-
„ ginta Fratres ipsius Ordinis, præter illius Primatem, de cætero ampliari & ex-
„ tendi posse decernimus: supplentes omnes & singulos defectus tam juris quàm
„ facti, si qui forsan intervenerunt in eisdem; & nihilominùs statutum & nu-
„ merum hujusmodi ad alios viginti Fratres, ita ut totalis numerus Fratrum di-
„ cti Ordinis quinquaginta, & Caput seu Primas, qui pro tempore erit Dux Bur-
„ gundiæ hæres, & ipsius CAROLI legitimus Successor, ac in Ordine Fratrum
„ quinquagesimus primus; & præter illos Cancellarius, Thesaurarius, Secreta-
„ rius, & Heraldus in ipso Ordine existant; aliis statutis & consuetudinibus præ-
„ dictis in suo robore permansuris auctoritate Apostolicâ &, tenore prædictis
„ extendimus & ampliamus, ac eundem CAROLUM Regem; & pro tempore
„ existentem Primatem, & Fratres ac personas dicti Ordinis ab observatione
„ dicti statuti de non eligendis, nisi triginta Fratribus, absolvimus, & promis-
„ sionem ac juramentum, de illo observando forsan factum seu præstitum, eis re-
„ laxamus &c. „ Cætera ejusdem Bullæ verba, quoniam gratiam & Privilegia
ab Apostolica Sede Ordini huic concessa complectuntur, referentur opportuniùs

 alibi.

alibi. Hîc satis fuit attulisse ea, quæ de Equitum numero & primùm instituto; & subinde per Carolum Hispaniæ Regem, qui deinde Quintus hujus nominis Cæsar extitit, aucto; & per ipsam Sedem Apostolicam approbato, testari posse videbantur.

Nec verò abs re fuerit, Julii quoque Chifletii, qui Ordinis hujus Cancellarius extitit, hîc verba inserere, quibus & ea, quæ hactenus sunt adducta firmentur, & aliquid novæ cognitionis accedat: is ergo sic scribit *in Breviar. hist. Ordin. Aur. Vell. c. 9. pag. 23. & seq.* „ Philippo Ordinis conditori visum, non „ vulgandam, multitudine compotum, ejusmodi laudem, sed cum paucis com„ municandam: quocirca primis in Comitiis quatuor & viginti fuêre; Donec „ Divione, ubi tertiò celebrata sunt, additi præterea seni; ita ut præter ipsum „ Philippum, terdenis haud plures essent. Eúmque numerum servari placuit, „ donec aviti Dominii fines supergressa Philippi Soboles, tandem Arcano Nu„ minis Consilio Hispaniam, Siciliam utrámque, & Mediolanum pristino Pro„ vinciarum acervo adjecit: tunc enim Proceres tam vasti Imperii hac ipsâ „ Velleris Aurei Illustrissimi notâ condecorare operæ pretium fuit: Atque ita „ Carolus V. Imperator, qui primus antedictis potitus est ditionibus, de Leo„ nis Papæ X. venia (*licèt*, ùt inquit Pontifex, *forsan id aliàs ordinariâ authori„ tate fieri potuisset*) tricenarium numerum Vicenario auxit an. MDXVI. Du„ rátque ea mutatio in hanc diem, nisì quod semel duntaxat, anticipatis ele„ ctionibus, septem supra numerum eundem electi fuerint, cum de novo com„ militonum augmento ante annos viginti ageretur: Verùm de Consilio Soda„ lium, qui in Belgio tum temporis versabantur, è re & æstimatione Ordinis „ fore existimatum est, si non ultra numerum quinquagenarium de ejusmodi „ incremento tractaretur. „

Ubi tamen animadvertendum & illud est, quatuor scilicet Ordinis Ministros superiori Equitum numero non comprehensos, Nobilissimæ huic Societati adjunctos ab institutore Philippo Bono fuisse: Cancellarium scilicet, Thesaurarium, Secretarium, & Regem armorum, qui pro suo quisque munere in iis, quæ Ordinem concernunt, negotiis fidelem Principi, quotiescunque res posceret, operam locarent.

Et Cancellarii quidem munus ob ipsam Officii hujus dignitatem & magnitudinem nonnisi ejusmodi viro committi Sapientissimus Author Ordinis voluit, qui aut in Ecclesiastica Archiepiscopi aut Episcopi Dignitate constitutus ad gradus Theologiæ aut Juris Canonici promotus jam esset: Aut si profano ex Ordine quispiam ad id honoris assumeretur, is hujusmodi foret; qui & à Juris utriusque scientiâ clarus haberetur, & à multa experientia, rerúmque, singulari dexteritate tractandarum, peritiâ insignem passim sibi commendationem famámque comparâsset. Quamquam nonnisi rarissimè personis non sacris ea dignitas obtigit, eam potissimùm ob causam, quod indulta à Leone X. huic Ordini privilegia in usum reduci ab alio, quàm à Cancellario Sacris initiato non possint.

Cæterùm incumbit huic utriusque sigilli, recti scilicet & adversi (Gallis *Seel & Contre-Seel*) custodia, quibus per eundem literæ aut decreta, negotia Ordinis concernentia, obsignari necesse est; ita tamen, ut literas, quæ honorem cujuspiam ex Equitibus lædere ullatenus viderentur, obsignare illi hoc sigillo non liceat; nisì supremus Ordinis Princeps disertis verbis id imperet, & sex minimùm Equites Ordinis subscribant, & obsignanti præsentes sint. Ad ejusdem insuper munus pertinet curare, ut literæ indictionis, aut aliæ hujusmodi, à Secretario Ordinis ritè, ac, ùt res postulat, conficiantur; illius est, cum Equitibus antiquioribus, qui præsentes interfuerant, examinare & revidere acta postremorum

morum

morum Comitiorum, Correctionésque in his adhibitas; ut colligi exinde possit, num rectè omnia & ordine, ùt oportebat, peracta sint. Ejus est aperire, ùt vocant, comitia, & ad congregatos ibidem Equites, quæ Supremus Ordinis imperabit, referre; schedas singulorum, quibus nomen recens electi Equitis est inscriptum, fideliter colligere; suffragiorum his inscriptorum numerum inter se accuratè conferre; ac eadem subinde in Comitiis altiore voce palàm enunciare; formare prætera instructiones, quæ Ministris Ordinis, ad torques recens electis Equitibus deferendos deputatis, dari consuevêre; ac postremò Capitulo seu Comitiis Ordinis, accommodatâ Oratione ad virtutis studium, mutuam concordiam & affectum; Celsitudinem, authoritatem, & honorem Supremi Capitis totis viribus tuendum ac propugnandum, cæteráque ordinis statuta ac leges observandas, Congregatos Equites hortando finem imponere. Cúmque universa Ordinis negotia referre is, & conferre cum Principe debeat, eapropter constanter commorari in urbe, in qua hic residet, solet.

Secundum inter hos Ordinis Ministros locum Thesaurarius obtinet, cujus fidei totius Ordinis Thesauri commissi sunt: illi vestium, torquium, librorum, quibus statuta Ordinis continentur; Privilegiorum, Diplomatum, cæterorúmque literariorum instrumentorum cura gerenda est. Pretiosioris item operis aulæa, totúsque ornatus Ecclesiæ cum argento omni, auro, cimeliísque sub ejusdem asservantur custodia. Est idem Bibliothecæ ad Ordinem hunc spectanti præfectus. Gerítque præterea Fundationis, dotationis, omniúmque Ordinis redituum curam; quos non modò administrare fideliter, sed & in paratos ad id libros præcipuâ curâ referre debet unà cum distribuendis in pauperes eleemosynis, legatis, ac donis tam pecuniariis quàm aliis, quæ Ordini undecunque obvenerint; annotatis etiam benefactorum nominibus, quæ recitari subinde publicè in Comitiis debuêre, ut & memoria eorum haberetur in publicis precibus, & aliorum quoque Equitum animi ad paria facienda impellerentur. Ac demum rationes illi de his rebus omnibus coram iis, qui ab Ordine ad id deputati pro tempore fuerint, quoties exiguntur, promptâ integráque fide reddendæ sunt.

Hunc sequitur, qui ab arcanis est epistolis Ordini (Secretarium dicimus) is suam in eo operam Ordini commodat, quod ejusdem literas & decreta expediat; conclusiones ac Statuta in Comitiis Equestribus facta in tabulas referat; errores & delicta Equitum, ob quæ reprehensi in Comitiis fuêre, libro in hunc usum deputato inscribat; ibidémque quid correctionis iisdem datum sit, adnotet; ac in eadem commentaria referat delicta & contumaciam eorum, qui vocati, adesse in Capitulo noluêre. Demum eidem incumbit, ad cæterorum Equitum incitamentum, Laureato volumini, (ita librum appellamus, qui laudabilia Sodalium facinora virtutésque complectitur:) inserere laudabilia & heroa facta cùm Supremi Capitis, tum reliquorum hujus Ordinis Equitum.

Quartus est Rex armorum (illis *Toison d'or* nuncupatus) hic ut dignosci faciliùs possit, gestat cum torque Ordinis tesserarium Scutulum aureum, insignia supremi Principis seu Præfecti Ordinis referens. Ejus autem Ministri (quem virum esse oportet prudentiæ insignis, & magnæ existimationis, atque ad id munus cum dignitate gerendum idoneum) munus est legationes, quæ ad negotia Ordinis pertinent, obire; in egregia Equitum facta inquirere; sinceramque eorum notitiam Secretario, quò destinato ad id volumini inseri quantocyùs possint, tradere; in vigilia D. Andreæ Apostoli Equites ad Vesperarum officium, die verò ipsa ad Missarum solemnia convocare; iisdem diem & locum Conventûs aut Comitiorum indicare; Supremum Ordinis Præfectum de Equitum, si

qui fortè è vivis excessissent, obitu certiorem reddere, aliáque ejusmodi præstare officia. Sed de his exactiùs alibi, ubi leges de iis ab authore speciatim conditæ referentur.

CAPUT IV.

De habitu & insignibus Ordinis Equitum æquè ac Ministrorum.

IPse nunc sibi rerum Ordo videtur exposcere, ut de Magnifico quoque hujus nobilissimi Ordinis & Societatis ornatu ac insignibus non nulla ad pleniorem argumenti cognitionem dicamus. Qua in re sciendum cumprimis est: Equestrem corporis ornatum hodie aliquantùm diversum ab eo esse, quem Author Ordinis Philippus instituit, siquidem & *Carolus Audax*, quem *Justum* alii nuncupant, Philippi filius nonnihil in Equitum vestitu mutavit, & Philippus II. Hispaniarum Monarcha non nulla ad pristinum ornatum adjecit.

Et Philippus quidem institutor togam primum interiorem laneam ad talos usque productam gestari ab Equitibus voluit, quæ purpurei esset coloris, manicásque haberet non fluentes ac latas, sed angustas nonnihil, &, ùt hodie interior esse vestis assuevit, adstrictas; quæque orâ supernè paulùm elatiori ipsum quoque collum arcto cinctu contegeret. Hanc pallio eadem ex materia concinnato tegebant; quod supernè, quà humeros pectúsque respicit, nusquam divisum: suprema duntaxat parte hiatu tanto patebat, ut commodè gestantis caput admitteret; id, æquè ac toga interior, ad imam usque humum circum undique defluebat; attamen ut sua esset brachiis manibúsque libertas, ab humero ad imum usque limbum utroque latere fissum patebat. Caput capitiis coccineo itidem è panno factis ornabant; è quibus longior quædam lacinia ad sinum usque promissa ferebatur, collo, ùt eorum temporum usus ferebat, adversùs aërem frigoráque tegendo. Cæterùm, ut plus magnificentiæ ac splendoris is ornatus haberet; limbum pallii omnem cum ipsis etiam lateralibus, quas dicebam, fissuris acu phrygiâ picti igniarii calybes silicésque ac emicantes indè scintillæ velleráque ornabant; lemmate insuper ordinis eâdem acu in hæc verba adjecto, ac identidem repetito: *Autre n' auray*, quo quidem lemmate id indicare Philippus Author Ordinis voluit: eum, qui in hunc Ordinem adscriptus sit, Equitem, alterum suscepti hujus Ordinis finem non habiturum, quàm defensionem Fidei Catholicæ Apostolicæ ac Romanæ; eundémque alteri porrò Ordini obnoxium ac obstrictum esse non posse. Vide librum, cui tit. *la Toison d'or, ou Recuel des statuts* pag. 298. eámque ob rem in ipsis etiam statutis Ordinis sanxit, ut, si quis eorum, qui in hunc amplissimum *Aurei Velleris* Ordinem adlegi vellet, alteri cuipiam hujusmodi esset Societati adscriptus: is id imprimìs curaret, ut nuntium ei quamprimùm remittat, Regibus unis Ducibúsque ab hac lege exemptis.

Addidit & interiorem palliis ornatum: pellem mustellæ ponticæ; aut, ùt alii malunt, pelles ex Sciurorum (quos *Menuvair* Galli dicunt) ventriculis tergísque alternatim apto nexu consutis; quibus subduci interiùs dicta pallia voluit. Atque hunc ornatum Principi æquè ac Equitibus communem suo quisque sibi ære curabat; Ministri quoque nihil ferè differebant à cæteris, nisi quòd eorum amictui igniarii silices, calybes, velleráque auro picta abessent. Atque hoc ornatu insignes & ipsis se in Comitiis Capitulísque sistebant; & in Ecclesia dicto Conventui destinata ad pridianas Vesperas, ac insequenti die ad sacrum

Missæ

Missæ officium in honorem Divi Andreæ celebrandum conveniebant. Eâdem porrò die post meridiem ad habendas pro defunctis Ordinis Fratribus vigilias, ac subinde tertiâ ad Missarum solemnia, pro iisdem defunctis celebrari solita, pullo amictu, ad terram usque promisso, induti, capitiísque item pullis cum defluente inde lacinia contecti veniebant. Atque hunc quoque vestitum suis sibi sumptibus parare singulos oportebat.

Tametsi in prima Ordinis institutione, ùt ex Julii Chifletii *Breviar. Hist. Ord. Aur. Vell.* testatur Pirken *in Austr. spec. hon. l. 4. c. 7.* diversus nonnihil Equitum amictus extiterit; cùm brevicula pallia (qualia esse peregrinorum nunc solent) iis, quæ supra dixi, silicum calybúmque symbolis ornata, pellibúsque subducta, vix, ad cubitum usque, manus obtegerent; ac talaris subtus toga eadem pariter ornamenta in extima vestis orâ referret. Ex quo ipso assumpto primùm *Viatorii, ac breviculi pallii* amictu haud absurdam ducere conjecturam licet: Authorem Philippum peregrè regiones exteras petere, ac potissimùm terram sanctam sub Barbara Saracenorum tyrannide gementem eruere, Equitibus in Societatem adscitis, apud animum suum constituisse; id quod capite præcedenti ostendimus.

At verò (ne in avia ab argumento deflectam) cùm Carolus Audax Philippi filius, idémque à morte Patris Ordinis hujus Supremus Princeps videret Equites, dum in Comitiis se sisterent, interiori quidem amictûs colore inter se convenire; exterioris tamen pallii (cui, ùt idem Pirken *loco cit.* refert, certum colorem nullum Philippus statuerat) ornatu, multùm alterum differre ab altero; quòd violaceus huic, illi roseus, nonnulli citrius, aureúsve, atque ita passim alius color aliis in hoc, quod dixi, vestimenti genus adhiberetur; sapienter ac providè statuit, ut hujus quoque pallii color idem omnibus esset. Quamquàm hujus ipsius Authoris opinioni undecunque desumptæ apertè adversentur ipsa Ordinis statuta, in quibus *constit. 25.* verbis minimè ambiguis pallia coccinei coloris esse debere, ipse quoque Philippus Author constituit, ut proinde eam colorum diversitatem in interiori potiùs talari toga usurpatam existimem. Verùm quidquid id rei fuerit, non laboro magnopere. Illud certum ést, statuisse hunc Ducem Carolum habitis anno 1473. Valentianis in Hannonia Equitum Comitiis, ut & ad majorem coloris uniformitatem, & ad ampliorem ornatûs hujus Equestris magnificentiam, pallia simul & cucullata Equitum ac Ministrorum prædictorum capitia, quin & ipsæ talares corporíque adjacentes tunicæ non ex laneo, ùt antehac; sed ex holloserico purpurei coloris panno confierent; ac pallia quidem & cucullata capitia (ita longissimo syrmate ad imam usque dorsi spinam defluens capitis tegumentum vocamus) panno serico, id est, multitio albo (abolitis pristinis seu mustellarum seu sciurorum pellibus) subducerentur. Cæterum Phrygii laboris ornatum, qui limbum pallii omnem ambiret, eundem, quem Genitor Philippus instituerat, manere voluit; lemmate duntaxat mutato: ita, ut pro Patris epigraphe: *Autre n' auray*, quod est: *Alterum non habebo*, substitueret paris ferè sententiæ veteri Burgundorum linguâ alteram: *Je l'ay emprins*, quod est: *Ego illum suscepi*, quod lemma in eo solùm differre à priori videtur, quòd suo Philippus lemmate *in futurum* alterum se Ordinem susceptuum neget: at Carolus *in præsenti*, istum se Ordinem suscepisse affirmet. Has autem togas, aut pallia potiùs, supremi ipsius Præfecti sumptibus parari pro singulis Equitibus voluit, atque à Thesaurario Ordinis in Conventuum & Comitiorum usus asservari. At verò interiores talares tunicas, utì factum antehac fuerat, suo quisque sibi peculio comparabat. Ministris tamen Ordinis & pallia (sed phrygio illo silicum calybúmque ornatu destituta) & tunicas interiores tum,

cùm

cùm primùm ad Ordinis Ministerium assumebantur, supremi Principis sumptibus, ut curarentur, constituit.

De pullo porrò amictu secundâ die in funebribus, ùt supra dictum est, Sodalitii hujus festis usurpari solito nihil penitus immutavit; ac proinde eodem, quo priùs, laneo uti vestitu permisit, cui tamen ornatus ex auro nullus inesset.

Tertiâ verò Solemnium die, quæ Deiparæ Virginis honori destinata fuerat ab Authore Philippo, & quâ Equites singuli amictu, quo placuisset, induti, ad rem divinam convenire de more solebant; quoniam Divinæ huic Matri Virgini peculiari quadam ratione addictus Carolus erat; eam ob rem, ut his quoque MARIANIS Ordinis sui solemniis aliquid splendoris accederet, suæ in purissimam Virginem pietatis instinctu permotus instituit, ut Equites singuli Damascenas albi coloris talares togas induti, paribúsque palliis, sed capitiis tamen rubeis tecti, ad Divina in templo peragenda venirent.

Demum ut laneus amictus omnis penitùs aboleretur, pullas quoque in defunctorum exequiali officio adhiberi solitas vestes cum pallio, capitísque tegumento ex holoserico fieri panno Philippus II. in Gandavensibus anni 1559. Equitum Comitiis decrevit; atque ex eo tempore Purpurea æquè ac pulla Ordinis vestis ex heteromallo seu holoserico; Candida verò ex Damasceno cæpit panno gestari.

Verùm cùm successu temporis Equestria comitia in longum tempus differri primùm ac postea penitus intermitti cæpissent; hæc pariter vestitûs sumendi aut mutandi ratio sensim in desuetudinem ita venit, ut rarissimus ac propè nullus ejusdem usus superesset. Quare, ut ne penitùs hoc institutum tam nobile, magnificúmque concideret, Philippus IV. Hispaniarum Rex ac summus Ordinis Princeps anno 1631. datis ad Isabellam Hispaniarum Infantem, & Belgicarum Provinciarum Gubernatricem literis & eundem rursus usum instauravit, & Privilegia insuper, quæ alio nos locô referemus, Equitibus, quoties hos Ordinis amictos adhiberent, concessit. Vide de his Chifletium *in Brev. Hist. Ord. Aur. Vell. Sigismund. Birken in spec. hon. Austr. loc. sæpè cit.* Item librum, cui titulus: *La Toison d'or ou Recueil des statuts & ordonnances du noble Ordre de la Toison d'Or. pag.* 297.

Sed enim non in solo hoc amictu magnifico omnis nobilissimorum horum Equitum ornatus consistit; accedunt alia insuper non minùs aut magnifica aut decora Torquis Auro affabrè elaborati insignia, quæ adlectis in hunc amplissimum Ordinem heroibus, siquidem ii præsentes sint, ab ipso Supremo Ordinis Præfecto propriis manibus in collum inseri solent; aut si absentes fors degant, delegatâ ab eodem authoritate, vel per exterum Principem, vel per submissum Ordinis Ministrum circumponi eorum humeris consuevêre.

Est autem is torques aureus, pluribus juncturis nexilis, atque artifici auri imitatione calybes & Pyrites seu igniarios silices unà cum scintillis (ex quadam veluti collisione inde promicantibus) refert; cujus è medio Aureum Colchici Velleris simulacrum dependet in pectus. Ornamentum sanè magnificum, & vel ipsis quoque summis Orbis Monarchis non indecorum. Quod tamen cur ex igniariis, quæ dixi, instrumentis confectum sit; indè & ego haud invitus evenisse crediderim cum authore libri sæpe citati, cui titulus: *La Toison d' Or.* &c. pag. 262. quòd hi calybes ignem è silice excutientes vetustum fuerint Burgundicæ Domûs symbolum, ad quod allusisse visi sint Jacobinæ Bavaræ cognati Principes ac Brederodiæ præsertim Domûs Toparchæ, qui in Joannis Burgundiæ Ducis nuptiis, cum eâdem hac Jacobinâ Bavarâ celebratis, in insignibus geminos baculos expressêre, qui collisi flammas spargere videbantur cum adscripto

lemma-

lemmate : *Flammeſcit uterque.* Quò eâ veteris Burgundorum ſymboli imitatione mutuum inter novos hos conjuges amorem deſignarent. Nec abludit ab hac opinione Miræus *in orig. Equeſtr. Ord. l. 2. c. 1. pag. 62.* qui, „ quod Ignilia ſeu „ Ignitabula ſilicem ferientia , ignémque excutientia attinet, fuiſſe id ſymbo- „ lum ſive emblema Joannis intrepidi Burgundiæ Ducis Flandriæque Comitis „ ait. Atque idem hoc ſymbolum non ad amorem & benevolentiam mutuam, ſed ad diſcordiam potiùs, animorúmque colliſiones is refert, quæ inter eundem hunc Joannem Intrepidum Philippi Boni parentem, ac Ludovicum Aurelianenſem Caroli VI. Galliarum Regis fratrem exortæ, & ipſi Intrepido fatales fuêre, & univerſam propè Galliam funeſtiſſimo belli incendio involvêre. Cùm enim Rex Carolus VI. pertinaci morbo afflictus ad regni gubernacula, vicariâ poteſtate tractanda, Ludovicum fratrem conſtituiſſet, ac Magnates eum, quòd ob ætatis imprudentiam tantæ moli ſuſtinendæ minimè videretur idoneus, rerum procuratione moviſſent, eámque Burgundioni Philippo Audaci, qui Joannis Intrepidi Pater erat, dediſſent; inde factum eſt, ut Aurelianenſis eâ re vehementer offenſus, non obſcuram in Burgundiones ultionem meditaretur; quam cùm in Patre non poſſet, exequi poſt hujus mortem in filio (Joanne ſcilicet Intrepido) ſtatuit; conductúmque Sicarium, qui eum perderet, miſit: verùm hic, proditione cognitâ, eundem illum Sicarium, duplicato facinoris pretio, ad Aurelianenſem trucidandum conduxit ; atque ita fraudem hanc impiam in ipſum fraudis Authorem convertit. Ita *Franc. Haræus in Annal. Duc. Brabant. pag. 374.* ubi ex Joanne Bavaro hæc verba Chronologi Leodienſis adducit : „ Hoc anno „ (nempe 1407.) Ludovicus Dux Aurelianenſis, Frater Caroli Sexti Francorum „ Regis conduxerat quendam , ut Joannem Burgundum proditoriè perderet. „ Reſcivit hoc ille, & ait : Perde illum, qui te miſit, & conduplicabo merce- „ dem tuam ; & factum eſt ita, die 22. Nov. feriâ 3. Pariſiis poſt cænam: cujus „ occaſione plus decies centena millia hominum periiſſe leguntur. „ Vid. Haræum *loc. cit.*

Cæterùm hac cæde magis etiam irritati ſunt Aurelianenſium animi, eáque præcipuè fuiſſe cauſa exiſtimatur indigniſſimæ cædis authore Carolo Franciæ Delphino (qui poſtea VII. hujus nominis Rex Franciæ extitit) in Joannem admiſſæ. Quam ex Mejero prolixè deſcriptam idem Haræus *pag. 390.* exequitur, aítque Delphinum, cùm paulò antè die ſcilicet 11. Julii pax & amneſtia omnium præteritorum inter eum & Joannem ſanctè jurata, ac 29. ejusdem menſis renovata rurſum & confirmata fuiſſet ; contuliſſe ſe cum multis armatorum millibus Montereliam (alii Monteriolos, aut Montem regium dicunt) Burgundionémque ad ſe accerſiviſſe eâ (ùt ſimulabat) de cauſa: utì unà Conſilium de Anglis è regno repellendis inirent. Ibi verò cùm ſe ſtitiſſet Burgundus decem duntaxat nobilibus comitatus,& colloqui cum Delphino inciperet, à Taneguyo quodam, ſecuri parvâ repentè in cervicem valido ictu impactâ proſtratum, trucidatúmque fuiſſe, vidente id facinus & approbante Delphino ; cui tamen carò deinde hæc cædes ſtetit ; quando graviſſimo continuorum ſexdecim annorum bello à Joannis filio Philippo Bono atque Anglis petitus eò redactus jam erat ; ut Regno propè omni ab hoſtibus ſubacto ipſum jam etiam Regis nomen amiſerit : paſſim non jam Carolus Rex Francorum , ſed *Carolus Francus* , *Rex Bituricarum* (vulgò *de Bourges*) per contemptum vocatus. Et actum certè de florentiſſimo illo Regno fuiſſet, niſi ſingulari Numinis providentiâ per decantatam illam Virginem Aurelianenſem reſtitui rurſus Gallorum res collapſæ cæpiſſent. Neque omittendum hìc illud eſt, quod Sincerus in Itinerario Galliæ *fol. 260.* ſcribit : videri nempe etiamnum Joannis Intrepidi Monteriolis occiſi

Cranium, immani aperturâ hians, Divione apud Carthusianos. De quo cùm Franciscus I. quæsiisset: ecquid immane illud sibi ostium in hoc Cranio vellet? Respondisse perargutè è Monachis quempiam: per hoc ostium multa Anglorum millia in Regnum Galliæ penetrâsse. Quos nempe Philippus Bonus, ut Patris cædem vindicaret, in Galliæ totius exitium in hoc regnum armavit.

Sed ad institutum, unde paululùm non iratô, ùt opinor, lectore deflexi, nunc redeo; & calybes igniarios aut ex avito Burgundicæ domûs, aut paterno certè Joannis è symbolo à Philippo desumptos & in hoc Aureum nobilissimorum Equitum ornamentum translatos cum Miræo existimo potiùs, quàm ut cum Golluto *pag. 276.* è duabus literis *B.* sibi obversis (quarum alterâ *Burgundiæ Ducatum*, alterâ *Burgundiæ Comitatum* significari vult) hos Torquis Aurei nexus coaluisse credam; neque enim intelligo: quo pacto scintillas igneas è litera hac utùt duplicata author ille eliciat: neque assequor, quæ esse binis his literis convenientia cum silicibus interpositis possit. Itaque Chifletium potiùs sequor, & Jacobum Marchantium, qui in sua Flandria *lib. 3.* sic scribit: „ Quibus singulis „ - - Aureum torquem, insertis paternis emblematis ignitabuli, scintillas è si- „ lice extundentis, speciosum attribuit. „ Ac postremò manifestè id evincit ipsorum Ordinis statutorum lex tertia, cujus hæc verba sunt: „ Nos unicuique „ eorum symbolum sive insignia attribuemus, nempe Torquem Auream, in qua „ nostra insignia insculpta spectentur: ita fabrefactam, ut particulæ invicem „ catenatæ atque implicitæ repræsentent ea ferramenta igniaria, quæ vulgò „ Galli *Fusilz* vocitant, quibus adhærescant silices scintillantes. „ Et sic exposito *calybum silicúmque scintillantium* symbolo perquàm appositè sequens lemma adscripsit vir multâ clarus eruditione Claudius Paradius: *Antè ferit, quàm flamma micet.* Quod Sylvester Petra Sancta è Societate JEsu: ita deinde interpretatus est in symbolis suis heroicis *pag. 397.* ut diceret, eo significari: Inclytos hos sanguine pariter & virtute heroës antè acribus ad insolitam virtutem stimulis impelli, cœlitúsque afflari; exinde verò emicare eosdem in flammas fidei & religionis vindices, & in lucem heroicam militaris gloriæ effulgere. Eâ verò epigraphe, quam idem, quem laudabam, Paradius adnexo *Velleri Aureo* in hæc verba subjecit: *Pretium non vile laborum*, non obscurè videtur innuere: hoc tam insigne hujus Velleris decus nonnisi iis conferri, qui præclarè sunt de republica & de Principe meriti; ac proinde quemvis, qui huic amplissimo Ordini est adscriptus, eum luculentum virtutis suæ, grandiúmque meritorum testimonium in ipso hoc insigni circumferre. Vel, ùt antè memoratus Petra Sancta exponit: videntur hac tesserâ ipsi Equites polliceri, futurum, ut & ipsi heroës priscos quà famâ, quà factis fortibus æmulentur; quò, pari olim gloriâ, eorum fastis mereantur inscribi. Est itaque id *Aurei Velleris* decus, & rerum præclarè gestarum illustre præmium, & gerendarum nobile incitamentum.

Ubi tamen animadvertendum est, honorem hunc vel hoc ipso ex Capite, quòd tanquam fidei & insolitæ virtutis præmium Viris Illustribus conferatur, hæreditarium haudquaquam esse; ac proinde Torquem hunc Aureum post cujusque Equitis mortem ad Principem seu supremum Ordinis Præfectum remitti à defuncti Equitis cognatis aut hæredibus debere, ut alteri cuipiam benemerito conferri possit. *Sebast. Münster. Cosmogr. l. 3. c. 204. Art. 39. Nolden de statu Nobil. c. 6. n. 32. Knipschilt de Nobilit. l. 1. c. 2. n. 68.* Neque tamen omnem honoris tanti memoriam per mortem intercidere existimandum est: ejus siquidem, qui Torquem hunc gestavit, insignia ad æternam herois, honorísque ab eo gesti, memoriam ita hoc Torque augentur; ut extimum eorum limbum hic *Velleris Aurei* ornatus perpetuis temporibus ambiat. At verò si quis electus quidem in Ordi-

Ordinem, at nondum potitus hoc Torque eſt; illius, ſi mortem interim obeat, ne inſignibus quidem hunc Torquem addere fas eſt, niſi tamen in prælio cum hoſte fortiter dimicans cecidiſſet; tum enim ob ipſam hanc virtutis bellicæ famam vivere etiam poſt fata cenſetur: atque ita frui hoc privilegio poteſt, ut inſignia ſua hoc, qui illi decretus eſt, Torque & Vellere augeat. Ita olim egregio illi Cæſareorum exercituum Duci, & in hunc Ordinem adlecto Comiti *Pappenheimio*, qui ex acceptis in prælio Lutzenſi vulneribus ante acceptum Torquem Aureum obiit, permiſſum tamen eſt, ut ad ejus inſignia in exequiis Pragæ, ubi ſepultus eſt, celebratis, hic Torques Ordinis (ad quem electus & nominatus jam fuerat) adjungeretur, utì teſtatur author libri, cui titulus: *La Toiſon d'Or.* pag. 264.

Cæterùm ſi quis Torquem hunc incuriâ ſuâ amiſiſſet, curare alium ſuo ære tenetur: ſi verò vel in pugna cum hoſte eum frangi aut deperdi contigiſſet; aut alio ſiniſtro caſu, ùt incendii, naufragii, aut prædonum &c. amiſſus præter ſpem & opinionem fuiſſet; tum eâ reſtituendi Torquis obligatione abſolvitur: & contigiſſe id cuidam Domino *de Neuhaus* Supremo Regni Bohemiæ Cancellario teſtatur *in ſuo ſpeculo honoris Auſtriaci l. 4. c. 7.* Sigismundus de Birken; qui cùm omnia impedimenta naufragiô in Danubio amiſiſſet, ſubinde non Torquem, ſed fragmenta aliquot ex aquis recuperata reſtituit.

§. II.

Quando Torques Aureus geſtari ab Equitibus debeat. Et quod idem Torques Gentilitiis Equitum inſignibus adjungatur.

UT verò etiam quis hujus Torquis uſus & olim apud Equites hujus Ordinis fuerit, & hodie apud eosdem ſit, cognoſcamus; ſciendum eſt ex Philippi Boni inſtitutione Inſigne hoc Velleris Aurei unà cum Torque quotidie palàm, atque detectum, ùt ex regula tertia videre eſt, geſtari ab Equitibus ſingulis debuiſſe; adeò, ut, qui id neglexiſſet, ei quatuor ſolidorum Francicorum mulcta in Miſſæ unius celebrationem, atque rurſus aliorum quatuor ſolidorum in eleemoſynam, pendenda fuerit toties, quot diebus geſtatum hoc inſigne non fuit. Quodſi tamen vel militaris quæpiam expeditio, vel pugna inſtaret; tum cuivis fas erat, ſolum Velleris Aurei ſignum, appenſum pectori, ſinè Torque geſtare. Atque id ipſum facere licebat Equitibus quotiescunque in itinere aut peregrinatione periculum aliud pertimeſcendum cuipiam fuerat. Idem que intelligendum de iis eſt, qui aut morbo afflicti decumbebant, aut Torquem aurifici reficiendum dedêre. Duravítque hic uſus ad usque Caroli V. tempora; qui quotidianam ejus Torquis geſtationem perquam incommodam eſſe & gravem Equitibus animadvertens, inſtitutoris legem ita moderatus eſt, ut majorem hunc Ordinis Torquem nonniſì ſolemnioribus quibusdam feſtis geſtari debere conſtituerit; cæteris per annum diebus, ut in ſerica rubra vel aureâ tænia appenſum pectori Vellus deferretur, indulſit. Vide *Joan. Chriſt. Lünig. in Theatr. Cerem. Part. 2. c. 26. Art. 5.* Dies autem geſtando Torqui majori deſtinati ex conſtitutione Philippi II. Hiſpaniarum Regis anno 1593. facta ſequentes ſunt, ùt habet author libri: *La Toiſon d' Or. pag. 303.*

Menſe Januario: Feſta Circumciſionis Domini. SS. trium Regum, & Converſionis S. Pauli Apoſtoli.

Menſe Februario: Feſtum Purificationis B.M.V. & feſtum S. Mathiæ Apoſtoli.

Martio: Feſtum Annunciationis B. M. V.

Majo: Feſtum SS. Apoſtolorum Philippi & Jacobi.

Junio: Festum S. Joannis Baptistæ, & S. Pauli Apostoli. Addit his Lünig *in suo cerimoniali* etiam diem S. Barnabæ Apostoli.

Julio: Festum Visitationis B. M. V. & S. Jacobi Apostoli.

Augusto: Festum Assumptionis B. M. V. & S. Bartholomæi Apostoli.

Septembri: Festum Nativitatis B. M. V. & S. Matthæi Apostoli.

Octobri: Festum SS. Apostolorum Simonis & Judæ.

Novembri: Festum Omnium Sanctorum, & S. Andreæ Apostoli; proximè item sequens aliqua post festum hoc dies, quo celebrantur pro Equitibus defunctis exequiæ.

Decembri: Festum Immaculatæ Conceptionis B. M. V. & S. Thomæ Apostoli. Addit Lünig *in cerimoniali* etiam Festum Expectationis partûs B. M. V. Festum Nativitatis Domini; S. Stephani; S. Joannis Apostoli & Evangelistæ, & SS. Innocentum.

Quibus accedunt Festa Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, & Sanctissimi Corporis Christi.

Tenentúrque majorem hunc Torquem etiam in primis & secundis vesperis festorum nunc dictorum gestare; & quoties, diebus modò dictis, ex suis legibus ad Ecclesiasticum officium comparere, vel ad aliud quodvis negotium in publicum prodire debebunt.

Denique ornatos hoc Torque eos comparere necessum est, & in obsequiis funerariis, quæ seu pro ipso supremo Ordinis Capite, seu pro Equitibus cæteris celebrari continget; ac in omnibus conventibus aut actibus ordinariis, vel extra ordinem à supremo Capite vel ejus Vicario indictis; in quibus de re quapiam, ad Ordinem pertinente, agetur. In præcipuis item Aulæ solemniis, & quoties Legatus quispiam vel aliunde adveniens recipitur, vel abscedens à Supremo Ordinis Præfecto dimittitur.

Accedebat ad hæc & alius quondam honor Equitibus, qui non corpora horum, sed locum, cuique ex legibus Ordinis in Comitiis destinatum, ornabat. Apponebantur siquidem eo, quo quisque sedem occupare debebat, loco Equitis ibidem assessuri insignia picta, aureo Ordinis Torque circumdata, quibus galea (quod singulare horum Equitum decus est) plenè inaurata & aperta, supernè ita imminebat, ut obliquè nonnihil deflecteretur in latus; Recta siquidem galea & antrorsum in intuentes obversa non nisi supremis Ordinis Capitibus, Regibúsque in eum adscitis admittebatur; quòd hujusmodi galea pro symbolo haberetur potestatis supremæ, nec ab alio ullo, quàm à solo Numine dependentis; utpote quæ possit & debeat videre omnia, & scire; & sinè omni impedimento, quodcunque lubeat, imperare. In cujus rei testimonium vide librum Joannis Baptistæ Maurice cui titulus: *La Blason des Armoiries de tous les Chevaliers de l'Ordre de la Toison d'Or.*

Siquis autem electus quidem in nobilissimam hanc societatem fuisset, præsentem tamen se ad recipiendum Torquem in Comitiis nondum stitisset; ejus quidem sedili affixum scutum videbatur, sed quod ejusmodi esset, ut solum Torquem, scutum illud ambientem, adscriptúmque supernè Equitis electi Nomen cognoménque referret; insignia verò familiæ nulla apponebantur in ejus scuti interiori sinu, priusquam de more Torquem Ordinis suscepisset; testatúrque author sæpe citati libri: *La Toison d'Or.* Reperta fuisse plura hujusmodi scuta, in interiori sinu vacua, in Ecclesia Cathedrali Gandavi cum sequentibus inscriptionibus: *Pour D. Charles par la grace de Dieu Prince des Espagnes. Pour le Duc de Cardona, & Segorbe. Pour le Duc de Medina de Rio secco.* Id est: „ Pro Domino „ Caro-

„ Carolo Dei gratiâ Hiſpaniarum Principe. Pro Duce de Cardona & Segorba. „ Pro Duce Medina de Rivo ſicco. „

Contra verò eorum Equitum, qui mortui poſt ultimum Capitulum fuêre, in Comitiis, eorum mortem proximè ſubſequentibus, inſignia *absque galeæ criſtarúmve ornatu* ita exponi in loco Comitiorum ſunt ſolita, ut ſolus ea Torques ſupernè in nodum collectus circumdaret. Quod ſi Rex fortè is, qui deceſſit, fuiſſet; tum ſupra dictum Torquis conſtricti nodum exigua pingebatur corona, eáque ſupernè patula: addebatúrque ad inſcriptum ibidem Equitis nomen vox gallica: *Trespaſsé*, quæ illum obiiſſe indicaret. Sic Mechliniæ in Comitiis anni 1491. duodecim hujusmodi mortuorum inſignia idem author viſa eſſe affirmat cum inſcriptione ſequenti: *Tres-haut & tres-puiſſant Prince Edouard d'Angleterre & d' Irlande Tres-paſsé. Tres-haut & tres-puiſſant Prince D. Jean Roy d'Aragon Tres-paſsé. Jean Duc d' Alençon, Comte de Perche Tres-paſsé* &c. Id eſt: „ Celſiſſimus & Potentiſſimus Princeps Eduardus Rex Angliæ & Hiberniæ *mor-* „ *tuus.* Celſiſſimus & Potentiſſimus Princeps D. Joannes Rex Arragoniæ *mor-* „ *tuus.* Joannes Dux Alenconius, Comes Perchii *mortuus.* „

At ſi is, qui defunctus erat, electus quidem in Ordinem, ſed Torque tamen donatus non eſſet, huic ſcutum nigrum nullis pictum familiæ inſignibus, nullo Torque circumdatum, ponebatur, eíque nomen duntaxat & cognomen familiæ characteribus aureis inſerebatur; quale hodiedum videre eſt Hagæ, cui inſcripta hæc verba ſunt: *Meſſire Pedro de Cardona Comte de Golizano*, *qui fut trouvé mort pour ceux*, *qui eurent le charge de luy porter l' Ordre*; *â cette cauſe ne le receut point.* Quod eſt: „ Dominus Petrus de Cardona, Comes de Golizano, qui „ fuit repertus mortuus ab iis, qui ex munere ſibi commiſſo ei Ordinem (id eſt, „ Torquem Ordinis) ferebant; atque hanc ob cauſam eum non recepit. „

Neque plura, quæ hîc adjungam, reperio; niſi unum iſtud; nempe Ordinem hunc, qui velut arctiſſimum quoddam fœdus eſt ſinceræ genuinæque amicitiæ & fidei, quâ præcipuè Capiti primùm, deinde verò & membris ſingulis ſe obſtringunt ii omnes, qui in hunc laudatiſſimum Ordinem & amicabilem Societatem recipiuntur, nequaquam admittere, ut hoſtili quiſpiam animo in ſupremum Ordinis Caput ſit; atque eapropter lege cautum eſt, ut, ſi quis Equitum bellum inferre Supremo Ordinis Præfecto vellet, is remittere priùs eidem Torquem Aureum, ac renunciare Ordini debeat. Id quod egiſſe conſtat Carolum Emanuelem Sabaudiæ & Pedemontii Ducem, quem anno 1615. Vellus Aureum reſtituiſſe Regi Hiſpaniarum refert Author *Mellific. Hiſtor. part. 4. fol. 1180.* addítque: „ Ducem id obſervantiæ in Regem ſuæ tribuiſſe; quòd ſe armis de- „ fendere contra illum, niſi reſtituto Velleris Aurei Torque auſus non eſſet: ac „ indignum cenſeret, ſi Torquatus Eques contra Supremi ſui Capitis arma, etiam „ in defenſionem ſuam arma corripiat. „ Ita Author cit. & Gryphius *in Breviario Ordinum §. 39. pag. 265.* citans Antonii Poſſevini hiſtoriam belli Montferratenſis *fol. 377.*

§. III.

Quid per Aureum Vellus Colchicum *ſignificârit Antiquitas.*

POſtremò quoniam hîc de inſignibus Ordinis ac de Aureo præſertim Vellere dictum eſt; quòd ex quadam Jaſonici Velleris imitatione deſumptum eſſe ex Jacobo Marchantio ſuperiùs annotavimus. Nihil extra orbitam deflexurum me credidi, ſi hoc loco, ecquid tandem Vellus illud Aureum Arietis Colchici fuerit, aut certè quid per illud denotetur, paucis expediam. Tametſi ve-

rò ea de re certi nihil ſtatui poſſit; juvabit tamen variorum opiniones adducere, ex quibus eam ſequi quisque poſſit pro libitu, quam eſſe cæteris credibiliorem putabit. Et prima quidem opinio eſt, (de qua lege Ovidium *11. Metamorph.*) *Hellen* Athamantis Thebarum Regis & Nepheles filiam, quod Inus Novercæ inſidias novercales metueret, unà *cum Phryxo* fratre è domo patria profugiſſe: quibus per nemora errantibus Nephele mater apparens Arietem Aureo Vellere inſignem dederit, quo conſcenſo ad Abydi usque fauces pervenerint. Ibi verò cùm in mare ſe Aries immiſiſſet. *Hellen* fœmineo timore perculſam decidiſſe in pontum, fluctibúsque hauſtam periiſſe, ac illud exinde mare *Hellesponti* nomen obtinuiſſe; *Phryxum* verò cùm,deferente eum Ariete,in Colchos feliciter perveniſſet, eundem ibi Arietem Jovi, quòd is fugæ ſuæ faviſſet, immolâſſe; pellémque ilici arbori in luco Martis, ejusdem Numinis honori affixiſſe; ipſum verò Arietem inter ſidera collocatum à Diis eſſe. Sed hæc pura puta eſt fabula.

Alii,inter quos eſt *Pherecrates & Dionyſius in Argonauticis.* Pædagogum Phryxi adoleſcentis regii fuiſſe exiſtimant, cui nomen fuerit *Aries*, qui cùm ingenio ſagax inſidias Phryxo à noverca paratas ſenſiſſet; eundem, utì fugâ ſe ſervaret, monuerit, unáque comes fugienti acceſſerit, indéque locum eſſe fabulæ datum: quod *per Arietem* ſervatus Phryxus in Colchidem venerit; ubi cùm hic Pædagogus Diis ab Æeta mactatus fuiſſet, ejus excoriati pellis in templo affixa eſt. Dictum autem eſſe *Arietem aureum*, quòd ſapiens is vir eſſet,& conſilii maximi, ac proinde pretioſus & *aureus*: accepiſſéque ſubinde ex oraculo Æetam: tum fore, ut Supremum inſtet regno exitium, cùm oblata hæc illi pellis (*prudentia nempe conſiliúmque* neceſſaria regnorum fulcra) fuiſſet. Sublatum autem inter ſidera indè antiquitas fabuloſa confinxit: quòd (*ùt Lucianus in Dialogo de Aſtrologia* teſtatur) Phryxus deditus cumprimis aſtronomicarum rerum ſcientiæ fuerit.

Quidam contrà Arietem illum *navem* fuiſſe exiſtimant, quæ pictum *Arietem Aureum* in puppi haberet, eáque vectam eſſe *Hellen* & *Phryxum* autumant; ſed *Hellen* navigationis inſuetam & impatientem ex morbo ſub ipſum navigationis tempus obiiſſe, ac, ùt mos eſt navigantium, ejus cadaver in mare dejectum eſſe. *Phryxum* verò ad optatum portum, Colchos nempe, feliciter appuliſſe. Verùm hi, tametſi haudquaquam ineptè hac de re diſſerunt, de pelle tamen ſeu *Vellere* nihil expediunt, nec expedire poſſe videntur; niſì id forſan dicant: tabulas navis (ceu pellem quandam) revulſas eſſe in quibus pictus is Aries fuerit; eásque in luco ſuſpenſas Marti vel Jovi fuiſſe dicatas: pro quibus tamen adipiſcendis expeditionem tam inſignem ſuſceptam à Jaſone & præcipuis Græciæ heroibus eſſe, ægrè mihi perſuadeo. Nonnulli Velleris Aurei originem indè deducunt, quòd Colchidis incolæ villoſis arietum velleribus ex fluviis arenas aureas expiſcari ſolerent. Ita *Aldovrand. tom. ult. fol. 44.*

Alii Argonautas ſeu viros totius Græciæ Principes ad venas metallicas & auri feraces, quæ in Colchidis regione frequentes ſint, profectos eſſe exiſtimant; atque ita per *Vellus Aureum* has venas intelligi autumant. Ita *Joan Carion. in Chron. l. 2. fol. 188.* Addítque Guthbertus *in Chron. fol. 88.* Hiſpanos ad Jaſonis & horum Argonautarum imitationem in Indias hodie ad auferendum indè aurum navigare.

Fuerunt item, qui per *Vellus Aureum* decantatum illum *lapidem Philoſophicum*, cujus adminiculo aurum confici ajunt, denotari ſentirent; per res verò admirabiles à Jaſone & ſociis in ſuſcepta ad rapiendum hoc vellus navigatione geſtas, varias & miras corporum chimicorum mutationes; quas præcedere neceſſe

QVI VOLET
Nihil mirum est
A tot fuisse regnis expetitum Philippum,
Pulcher non corpore magis, quàm animo,
Orbis delicium dicebatur, et erat,
Sed breve;
Siquidem terrenum regnum vix adÿt,
Cùm ad Coeleste migravit:
Postquam Austriacum Nomen in Hispaniam intulit,
Et suis hanc posteris virtute sua firmavit.

cesse est: priusquam lapis ille mirabilis, & mirabilium patrator conficiatur. Edidítque ea de re singulare opus Guilielmus Mennenius, cui titulum *Velleris Aurei* fecit, Carolóque Duci Areschoti & Croyi, hujus ipsius Ordinis Clarissimo Equiti, dedicavit.

Suidas denique apud Majolum in *Diebus Canicul. tom. 4. colloq. 5. fol. 362.* vult *Vellus* istud *Aureum* librum in membrana, ex Arietum pellibus confecta, scriptum fuisse; qui artem, qua per chimiam aurum confici posset, ostenderit: qui cum in Colchide asservaretur, Jasonem ejúsque socios navigationem eo instituisse, atque ope Medeæ illo tandem libro fuisse potitum. Anne autem fructum ex eo libro aliquem deinde Jason retulerit, in incerto est hactenus. Illud multorum hodie experientiâ certum est, chimicos hujuscemodi libros opes paucis, extremam verò inopiam plurimis attulisse. Sed hæc aliis relinquimus; nobis retulisse hìc satìs est, ecquid sub fabuloso *Arietis Aurei* nomine erudita occultârit antiquitas.

CAPUT V.

Institutionis Diploma; Ordinis Constitutiones & Regulæ; Addita item & mutata in Regulis, ac quatuor denique Ministrorum statuta.

VEniendum nunc est ad ipsas Celeberrimi hujus Amplissimíque Ordinis constitutiones & regulas, quas tantò nos libentiùs opusculo huic nostro inserimus, quanto illæ luculentiùs & ea confirmant, quæ hactenus de florentissimi Sodalitii hujus institutione retulimus; & ea pariter, quæ secuturis dehinc capitibus referemus. Nec verò dubium est, multo studio consilióque has leges esse ab authore conceptas; utpote quas non nisi decimo nono post primam institutionem mense in primis Ordinis Comitiis, quæ Insulis Philippus Bonus indixerat, Equitibus observandas proposuit, & non sinè multa animorum consensione ab universis probari magnopere, atque recipi vidit. Et sanè tanto statim esse in pretio hæ leges cœperunt, ut Ludovicus XI. Galliarum Rex ob singularem & numeris omnibus absolutam prudentiam, in his legibus deprehensam, non dubitârit suismet eas manibus verbatim exscribere, quo sibi, similem in Gallia Ordinem S. Michaëlis instituere meditanti, pro exemplari servirent. Vide libr. cui titulus: *La Toison d' Or. pag. 261.* Et multa sanè eum ex his legibus in Ordinem suum transtulisse constat ex iis, quæ *Sansovinus* in legibus ejusdem Ordinis & Franc. Modius *in Pandect. triumph. tom. 1. lib. 2.* Ac Demum Petrus Matthæus *in Hist. Ludovici XI. lib. 5.* refert.

Sunt autem constitutiones hæ veteri Burgundorum idiomate scriptæ; quæ tametsi ab hodierna linguæ Gallicæ gratiâ longè absit, ob reverentiam tamen conditoris Philippi, & quòd hæc lingua minùs sit mutationi obnoxia, hodiedum nullo apice immutatæ persistunt; tradíque singulis in hunc ordinem adlectis Equitibus solent. Ut verò & ab iis, qui linguæ Gallicæ sunt ignari, intelligi commodiùs possint, à *Philippo Nigri* Octavo Ordinis hujus Cancellario in latium primò Sermonem translatæ, ac subinde à *Nicolao Nicolai*, quem *Grudium* alii nuncupant, Ordinis Secretario stylo paulò tersiori donatæ sunt unà cum Additionibus illis, quas Supremis Sodalitii hujus Præfectis Philippi Boni successoribus, adjicere placuit. Nos utrasque præmisso Philippinæ institutionis diplomate fideliter in has chartas transtulimus.

§. I.

Institutionis Diploma, & primæ Ordinis hujus Constitutiones à Philippo Bono Authore Sodalitii conditæ.

PHilippus, Dei Gratiâ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi: Comes Flandriæ, Arthesiæ, Burgundiæ Palatinus, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ & Namurci: Marchio Sacri Imperii: Dominus Frisiæ, Salinarum & Mechliniæ: Notum universis esse volumus, pro eximio affectu nostro benevolentiáque singulari erga Equestrem Ordinem (cui ornando & cohonestando, eâ imprimis gratiâ unicè studemus, ut Christiana pietas & communis Matris nostræ Sacrosanctæ Ecclesiæ status atque incolumitas, résque ipsa publica, atque universalis quies atque tranquillitas in tuto retineantur, quantúmque per Nos fieri omnino potest, subsistant, ac vigeant) Nos ad summi atque omnipotentis Dei, Creatoris ac Redemptoris nostri laudem & gloriam, atque venerationem Sanctissimæ Virginis ejus Matris, honorémque Divi Andreæ Apostoli & Martyris inclyti, & ad Fidei nostræ Christianæ Sanctæque Ecclesiæ tutamen atque exaltationem, virtutúmque ac morum ingenuorum excitationem atque augmentum, nuper, videlicet die mensis Januarii decimo, anno Domini millesimo quadringentesimo, vigesimo nono (quo quidem ipso die, clarissimam eandémque charissimam Dominam Isabellam, ídque adeò in nostro oppido Brugensi, nobis in matrimonio junximus) instituisse Ordinem quemdam & Confraternitatem Equestrem, sive Sodalitatem amabilem, certi numeri Militarium atque nobilium virorum (quem quidem Ordinem Aurei Velleris appellatione insignivimus) quemadmodum & per has ipsas litteras nostras instituimus: ídque pro modo ac ratione Constitutionum atque Conditionum subsequentium.

Cap. I. Principio volumus atque constituimus, ut Ordo hic constet triginta & uno viris Equestris dignitatis, qui nomine pariter & familiæ insignibus nobiles (& quidem citra omnem legitimam reprehensionem) censeantur. Quorum in numero nos ipsi, quoad vivemus, futuri sumus hujus ipsius Ordinis videlicet atque Societatis Supremus, atque Princeps: pôstque decessum nostrum, Successores nostri, Burgundiæ Duces. *Immutabile.*

C. 2. Deinde quicunque huic Ordini adscribentur, eos, antequam initientur, renuntiare volumus omni, sive Principis, sive Sodalitii cujusvis Ordini, cui addicti priùs fuerint: præter Imperatores, Reges, ac Duces: quibus ipsis, ut unà cum hujus Ordinis insigni, sive symbolo deferre possint symbolum alterius Ordinis, duntaxat cujus ipsi Principes sint atque Supremi, ita demum conceditur, si Nos & Successores nostri, utpote hujus Ordinis Supremi, unà cum Confratribus & Commilitionibus nostris, hoc ipsum eis, in solemnibus hujus ipsius Ordinis Comitiis, indulserimus. Aliter enim licere minimè volumus. Nobis quoque & Successoribus nostris hujus Ordinis Supremis, simili ratione liberum esto, si visum ita fuerit, unà cum nostri hujus Ordinis symbolo, gestare etiam symbola aliorum Ordinum: hoc est, ab aliis, sive Imperatoribus sive Regibus ac Ducibus, institutorum: non modò in testimonium, atque augmentum mutuæ cum illis amicitiæ, fraterníque amoris; sed etiam majoris commodi procurandi gratiâ. *Immutabile.*

C. 3. Etenim ut noster hic Ordo, atque Societas, ejusdémque Confratres, atque Consocii evidentiùs innotescant, atque emineant: Nos unicuíque eorum symbolum sive insigne attribuemus, nempe Torquem Auream, in qua nostra insignia insculpta spectentur; ita fabrefactam, ut particulæ invicem catenatæ, atque implicitæ, repræsentent ea ferramenta igniaria, quæ vulgò Galli *Fusilz* vocitant; quibus adhærescant silices scintillantes. Ab ima verò parte pendebit signum Velleris Ovilli Aurei. Ac proprietas quidem hujus Torquis penès ipsum hunc Ordinem permanebit. Eam verò Nos ipsi, Successorésque nostri, hujus Ordinis Supremi, & universim omnes ejusdem Ordinis Equites, quotidie palàm, atque detectam gestabimus. Id qui neglexerit, mulctam solidorum quatuor in Missæ unius celebrationem, totidémque in eleemosynam, toties dependet, quot diebus cessatum fuerit. Militarium tamen expeditionum atque actuum tempus excipimus: tunc enim liberum erit unicuique signum ipsum solum Velleris Aurei appensum collo, sinè Torque, gestare, si cui ità videbitur. Quòd si Torquem ipsam, casu quopiam collisam, reficere necesse fuerit, impunè sanè aurifabris concredi poterit, donec pristinæ formæ restituatur. Idémque judicium esto, quoties propter peregrinationem aut adversam valetudinem, aut securitatis ratione, similémve ob causam, Torques gestata non erit. Cæterùm augere Torquem ipsam, aut ornatiorem, illustriorémve reddere, gemmis appositis, aliáve quacunque ratione fas non erit. Multò verò minùs, aut vendere eam, aut pignori tradere, aut quovis tandem modo alienare licebit.

C. 4.

C. 4. Quemcunque autem in hunc Ordinem legi continget, is initio ſtatim ſanctè promittat oportet, ſinceram & mutuam ſeſe amicitiam erga Nos primùm, Succeſſoréſque noſtros, ejus ipſius Ordinis Supremos, deinde & erga cæteros commilitones, eſſe conſervaturum: eorúmque dignitatem & commoda, pro viribus, procuraturum; neque eorum cujusquam famam atque exiſtimationem (quantum quidem in ipſo erit) maculari paſſurum; verùm honeſtis commodíſque rationibus tutaturum ſeſe eam eſſe. Atque adeò ſi quem fortè ipſe detrahere de cujusquam abſentis Commilitonis fama deprehenderit, nihil quidem diſſimulanter præſeferet: adſtringi ſe hujus Ordinis legibus, ut ejusmodi obtrectationes ad Confratrem deferat; ideóque ſcire ſe velle, an aſſeverare illa ſtatuat, nec ne. Ac ſi nec tum quidem ille à maledicendo deſtiterit, rem ipſam totam Confratri, cujus intereſt, primo quoque tempore palàm faciet. *Immutabile.*

C. 5. Itidem promittet initiandus, ſi quis fortè Nos, aut Succeſſores noſtros Supremos, ditionéſve aut clientes & ſubditos noſtros afficere damnis, aut injuriâ moliretur; itémque ſi vel Nos ipſi, vel Succeſſores noſtri, pro ſacroſanctæ noſtræ fidei tuitione, conſervationéque aut reparatione ſtatûs, dignitatis, aut libertatis Sanctæ Matris noſtræ Eccleſiæ, ſanctæve Apoſtolicæ Sedis, bellum facere contingeret; tum ſemetipſum præſtò, ſi modò commodâ valetudine utetur, adfuturum, opémque laturum eſſe: alioquin ſuffecturum ſibi vicarium idoneum; qui Nobis, juſtis tamen ſtipendiis, militet atque inſerviat. Niſi quam fortè habebunt excuſationem legitimam, juſtúmque impedimentum: cujus quidem Nos debebunt reddere certiores. *Immutabile.*

C. 6. Viciſſim verò Nos, ob ingentem benevolentiam, qua Confratres noſtros compleétimur, próque ea fiduciâ, quam de ipſis certò concepimus, & noſtro & Succeſſorum noſtrorum Supremorum nomine, ultrò profitemur, pollicemúrque; nullum Nos, non modò bellum, ſed neque gravius ullum, aut paulò magìs arduum negotium ſuſcepturos eſſe, cujus non majorem partem priùs Confratrum noſtrorum præmonuerimus: ut videlicet eorum de iis ipſis rebus deliberationes atque ſententias diſcere poſſimus. Niſi quid erit tale fortaſſis, quod tam arcto ſilentio vel acceleratione tantâ indigeat, ut deliberari cum pluribus, neque commodè ſatìs, neque ſinè periculo poſſe videatur.

C. 7. Conſimiliter etiam noſtri Commilitones (ſi modò clientes & vaſſalli noſtri erunt, aut iis ditionibus, quarum gubernaculis præſumus, ſubjecti) nulli militiæ nomina dabunt, neque peregrinationem longinquiorem inibunt, non præmonitis atque aſſentientibus Nobis, aut Succeſſoribus noſtris, hujus Sodalitii Principibus, atque Supremis. Neque tamen hac viâ commilitones noſtros eos, qui Nobis aut Succeſſoribus noſtris, hujus Ordinis Principibus, ditionis jure ſubditi ſunt, impedire cupimus; quò minùs & exteris Dominis, quibus feudi nomine obſtringuntur, legitimè obediant, & in bellicis expeditionibus, bonâ fide atque ex dignitate ſerviant: non aliter planè, quàm vel ante hujus Ordinis inſtitutionem, vel non initiati facere potuiſſent. Ac ne eos quidem Commilitones noſtros, qui nobis aut Succeſſoribus noſtris ſubditi non erunt, arctare conſtituimus, ut non, quotiescunque & ubicunque animo libuerit, militent; & quocunque locorum voluerint, liberrimè peregrinentur: dummodo Nobis id priùs (quod tamen commodè, & ſinè inſtitutæ rei impedimento fiat) indicaverint.

C. 8. Jam ſi quam fortè ſimultatem inter Commilitones oriri contigerit, duntaxat quæ ad perſonas pertineat; ſítque ea ejusmodi, ut ad arma atque ad offenſionem ſpectare videatur: ut primùm Supremus ipſe certior ejus factus erit, confeſtim cùm utrique parti contumeliam atque vim omnem acriter interdicet; tum verò rem ipſam totam, qualis erit, ad ſuum confratrúmque ſuorum arbitrium atque diſceptationem deferri imperabit: edicétque, ut vel ipſimet, ſi queant, vel ipſorum certè procuratores, in proximo Ordinis Conventu ſe ſiſtant, ubi de jure quisque ſuo experiantur. Cùm verò agitata ſatìs utrimque cauſa fuerit, partéſque perauditæ; tum Supremus, unâque commilitones, diſſidium ipſum, quàm poterunt celerrimè, component, atque decident: eíque judicio partes obtemperare, atque obedire cogentur. Salvo tamen ubique jure noſtro atque illæſâ auctoritate noſtræ jurisdictionis, ditionúmque noſtrarum, & Succeſſorum noſtrorum. *Immutabile.*

C. 9. At ſi quis eò temeritatis proruperit, ut Commilitoni alicui noſtro manus inferre, aut alioqui vim ullam facere aggrediatur; cæteri omnes, quacunque ratione poterunt, obſiſtent, atque ejusmodi conatus atque injurias avertent, atque propulſabunt. *Immutabile.*

C. 10. Quodſi Commilito exterus, neque ipſi Supremo ditionis jure ſubditus, in alium Commilitonem, Supremo ſubditum, injurioſus ſit, qui viâ atque ordine juſtitiæ tenere jus ſuum, ſuámque injuriam perſequi non poſſit: íſque qui injuriam accepit, ejus cauſæ cognitionem in arbitrium conferre Supremi paratus ſit; is verò qui fecit injuriam, idipſum recuſet: Supremus quidem cæteríque Commilitones, operam omnem ſuam atque ſtudium na-

vare, auxilióque succurrere debebunt injuriosiùs tractato ; ut jus suum consequi atque obtinere possit. Quod verò ad exteros neque Supremo subditos Commilitones attinet, qui contumeliis lacessiti submittere velle causam suam ipsius Supremi judicio profitebuntur, neque pars adversaria adstipulabitur ; Supremus atque Commilitones, eos ipsos contumeliis affectos (quantum quidem cum dignitate facere poterunt) auxilio omni suo adjuvabunt. *Immutabile.*

C. 11. Quoniam autem exteros in Consortium Ordinis hujus adsciscì posse jam constat, fieríque fortasse potest, ut Supremus ipse, vel adversùs Principem patriæ, vel ipsam patriam Commilitonis exteri, bellum moveat : idcirco Nos, tum nostro nomine, tum Successorum nostrorum Supremorum ejusdem hujus Ordinis Nomine profitemur, clarúmque facimus : eos ipsos exteros Commilitones nostros, citra ullam famæ maculam, citráque vel perfidiæ, vel erga Ordinem ipsum ingratitudinis notam, Principes suos, Dominósque legitimos, atque ipsum natale solum propugnare armis posse, atque tutari. Si verò Commilitonum Domini Supremum hujus ipsius Ordinis, ditionésve aut subditos ejus hostiliter infestabunt ; tum quidem ipsi Commilitones ob initam fraternitatem, qua huic Ordini sese obstrinxerunt, detrectare primum honestè debebunt obsequium : deinde si Dominus excusationem non admittet, sed clientes ad officium fidémque præstandam adacturus esse videbitur, servire ei liberè poterunt, citra existimationis notam ; ità demum si & Dominus ipse expeditioni intererit, & ipsi priùs ea de re litteris suis, sigillísque appensis Supremum ipsum facient plenè certiorem. *Immutabile.*

C. 12. Qui verò hujus Ordinis Commilito, externi cujusquam Principis arma sequetur ; is si fortè ejusdem hujus Ordinis Confratrem in bello ab aliis capi contigerit ; quanto maximo poterit studio, omníque ope adnitetur atque adlaborabit, ut captivum morti eximat, utque incolumis ille servetur. Ac si ipse fortè illum manu propriâ ceperit, immunem illum atque indemnem (quod quidem in ipso erit) libertati restituet ; nisi tamen captivus, exercitûs atque belli Dux esset. Atque hoc ipsum quidem illi ipsi Principi externo, cujus arma sequi parat, maturè significare debebit ; atque hac lege nomen militiæ dare. Cui quidem legi si Princeps ille refragabitur ; haudquaquam licebit Commilitoni nostro, ejus interesse expeditionibus: verùm mox illum deserere, castrísque excedere, necesse habebit. *Immutabile.*

C. 13. Quisquis autem semel in hunc Ordinem receptus erit, ejus per omnem vitam dignitate atque prærogativis fruetur ; neque exauctorari unquam poterit : nisi quod fortè facinus detestabile patrabit, ob quod moveri Ordine, atque honore merebitur. Id verò triplici specie contineri statuimus.

C. 14. Nempe si quis Commilitonum hæreseos reus peractus erit ; vel de errore contra fidem Christianam convictus ; vel ejus rei causâ publico judicio mulctatus fuisse deprehendetur. *Immutabile.*

C. 15. Itidem, si perfidiæ atque proditionis crimine accersitus erit, & judicio convictus. *Immutabile.*

C. 16. Similiter si ex acie, seu Domini sui seu alterius Principis, ignaviter profugisse convincetur ; ubi explicata jam, atque proposita signa militaria fuissent, résque ad manus conferendas processisset. Etenim ne dedecus unius universum Ordinem infamet (quem sicuti decet, ab omni turpitudine purum esse, atque illibatum semper optamus) quicunque de aliquo horum facinorum accusatus atque convictus erit, is judicio Supremi atque Sodalium, aut certè majoris partis Sodalitii, ab hoc Ordine atque gradu dejiciatur ; atque exterminetur : auditus tamen priùs, atque defensus ; si defendere se aut excusare voluerit. Quod ut facere possit, legitimè vocandus, monendúsque erit, atque etiam exspectandus : acsi venire in judicium noluerit, contumaciæ, de more, convincendus. Idem etiam jus erit, eadémque formula observabitur, si aliud aliquod æquè tetrum ac execrabile crimen admissum erit. Ipse verò Supremus si fortè cuiquam Equitum hujus Ordinis vim adferat, aut alioquin atrocem injuriam faciat ; ità demum is, cui facta vis, aut injuria fuerit, hanc ipsam Societatem deserere, séque ipse Ordine abdicare, ac Torquem Supremo (cum honesta tamen veniæ præfatione) remittere, citra ullam existimationis notam, poterit ; si priùs ab ipso Supremo, atque Confratribus jus sibi dici, idoneâ ratione petiverit, legitimúmque juris dicendi tempus exspectaverit, neque tamen justitiâ frui potuerit : fuerítque à Confratribus cæteris, qui ejus ipsius rei gratiâ convenerint, aut certè à majore ipsorum numero pronuntiatum atque testatum : cùm offensum eum ipsum fuisse, tum etiam ereptam ei fuisse fruendæ justitiæ facultatem. Quin etsi quæ alia justa causa fuerit, cur relinquendum sibi quisquam hunc Ordinem statuat ; id de sententia Commilitonum, probatâ causâ, concedi poterit. *Immutabile.*

C. 17.

C. 17. Atque ut provideamus, ne quis injici fortasse scrupulus possit, super electorum jam à nobis Commilitonum inter ipsos præcellentia atque gradu; tametsi verus Amor, societásque verè fraterna curare ejusmodi non solet; attamen volumus atque edicimus, in eundo, in considendo, sive in templis, sive in hujus ipsius Ordinis Comitiis atque Consiliis, sive conviviis, similiter in nominando, loquendo, scribendo, cæterísque in rebus omnibus, duntaxat ad hanc Sodalitatem pertinentibus, ut quisque priùs aut posteriùs auratus (ùt vocant) atque honorarius Eques factus fuit, ità gradum atque ordinem inter hujus ipsius Sodalitatis Consodales obtinere. Ac si plures eodem die Equestrem dignitatem cepisse constabit, tum ità erit, in iis quas diximus rebus, conditio potior, ut quisque ætate cæteros antecedet. Ad eos verò quod attinebit, qui in posterum à Supremo unáque à Confratribus, electione communi in hanc ipsam Sodalitatem adsciscentur, id tempus inspici volumus, quo tempore in eandem erunt Sodalitatem recepti. Ac si plures eadem die recepti erunt, tum quidem ut ætate quisque præcedet (prout jam dictum est) sic potiore conditione futurus erit, Imperatores tamen, Regésque ac Duces excipimus: qui soli sanè pro ratione excellentiæ, atque dignitatis ita gradum atque locum tenebunt, ut priùs aut posteriùs Equestre nomen acceperint. In aliis enim omnibus neque sanguinis nobilitatem, neque magnitudinem Dominationis, atque potentiæ, neque opum abundantiam respicere oportebit. *Immutabile.*

C. 18. Ideóque quos Equites Nos, inter initia atque in ipsa institutione nostri hujus Ordinis, propter eximiam prudentiam, probitatem, fortitudinem, virtutémque, ac bene moratam vivendi rationem, atque ob conceptam de ipsorum summâ erga Nos fide, déque retinenda honestè, & cum virtute gestorum perseverantiâ confidentiam singularem elegimus, atque in hunc Ordinem adscripsimus: eos ipsos Equites, non quidem pro cujúsque stemmate, dominiis, opibus, aut potentia, sed pro ratione ejus modò temporis, quo quisque dignitatem atque ornamentum Equestris Nominis primùm accepisset, hoc ipso, qui sequitur ordine, atque tenore, sigillatim nominavimus, rursúmque nominamus: nempe Charissimos Nobis atque fidelissimos.

Dominum Guilielmum de Vienna, Dominum Sancti Georgii & Sanctæ Crucis, consanguineum nostrum.

Dominum Reinerum Pot, Dominum de la Prugne, & Rupis de Naulay.

Dominum Joannem, Dominum de Roubaix, & de Harselles.

Dominum Rolandum de Wtkercke, Dominum de Hamsrode, & de Herstrunt.

Dominum Antonium de Vergy, Comitem de Dompmartin, Dominum de Champlite, & de Raiguey, consanguineum nostrum.

Dominum Davidem de Brimeu, Dominum de Ligney.

Dominum Hugonem de Lannoy, Dominum de Xantes.

Dominum Joannem, Dominum de Commines.

Dominum Antonium Thoulonjon, Dominum de Traves, & de la Bastie, Burgundiæ Marescallum.

Dominum Petrum de Luxemburgo, Comitem S. Pauli, de Conversan, & de Brienne, Dominum Angiæ, consanguineum nostrum.

Dominum Joannem de Tremovilla, Dominum de Jonuella, consanguineum nostrum.

Dominum Guilbertum de Lannoy, Dominum de Willerval, & de Tronchiennes.

Dominum Joannem de Luxemburgo, Comitem de Ligney, Dominum de Beaurevoir, & de Bouhaing, consanguineum nostrum.

Dominum Joannem de Villers, Dominum de Lilleadam.

Dominum Antonium, Dominum de Croy, & de Renty, consanguineum nostrum.

Dominum Florimundum de Brimeu.

Dominum Robertum, Dominum de Masmines.

Dominum Jacobum de Brimeu.

Dominum Balduinum de Lannoy, cognomento le Begue, Dominum de Molembais.

Dominum Petrum de Beffroimont, Dominum de Charny.

Dominum Philippum, Dominum de Ternant.

Dominum Joannem de Croy, Dominum de Tour sur Marne, consanguineum nostrum: Et

Dominum Joannem, Dominum de Crequy.

Cæterùm quod adhuc deest numero Tricenario, extra ipsum Supremum; id in proximo, aut alio subsecuturo hujus Ordinis Conventu, ex nostra Confratrúmque nostrorum electione, supplendum reservamus.

C. 19. Voluimus prætereâ, atque volumus, esse in hoc ipso Ordine quatuor Magistra-

tus;

tus : Cancellarium videlicet, Thesaurarium, Scribam seu Graphiarium; & Fecialem, sive armorum Regem : qui quidem *Vellus Aureum* cognominabitur. Atque hi quatuor huic ipsi Ordini ministrabunt, atque inservient, juxta formulas, quas de ipsorum officiis atque muniis peculiari commentariolo eis tradi mandavimus. Et quidem jusjurandum, conceptis verbis, pro se quisque dabunt, cùm ita sese, ùt decet, atque æquum est, sua illa munia obituros, tum etiam quæcunque in hujus Ordinis Consiliis dicta, factáve erunt (si quid erit tale, ut evulgari non conveniat) bona fide celaturos esse.

C. 20. Est autem in animo Nobis, si modò Deus adnuerit, Divionii, quæ Urbs est Ducatûs nostri Burgundiæ, instituere, nostris impendiis, cultum divinum, atque Religiosum, in eo templo nostro, quod Ducale Sacellum nuncupatur: præterea & alimenta constituere in omnem posteritatem, certo numero Equestris dignitatis virorum, qui ad inopiam atque egestatem malignitate fortunæ deciderint; ædificiáque quædam in eam rem, nempe ubi illi commodè degant, excitare: quemadmodum alio diplomate nostro testatum fecimus.

C. 21. In ipsis verò penetralibus, seu choro ejus ipsius templi Divinionensis, supra sedem videlicet Supremi hujus Ordinis, affigi volumus scutum, in quo sint expressa ejus insignia; quæ galeâ impositâ, atque etiam apice, sive timbro, laciniísque suis decorentur. Idémque deinceps de commilitonum insignibus, supra Caput, ac Sedem cujusque, fieri mandamus.

C. 22. Ac tametsi pridem constitueramus, hujus Ordinis Comitia, Conventúmque universalem, singulis annis habere; atque adeò ipso Divi Andreæ Apostoli festo die: attamen cùm animo reputamus, quàm sint breves hiberni dies, quámque sit grave atque molestum Commilitonibus nostris, præsertim qui vel ætate affectâ, & viribus sunt infirmioribus, vel longiùs habitant, frequenter eò, & quidem tam duro anni tempore, commeare; Nos deliberato, communicatóque negotio statuimus, atque edicimus; ea ipsa comitia, conventúmque, sive Consilium generale Supremi omniúmque Confratrum hujusce Ordinis, tertio quoque anno, ad diem quidem secundum mensis Maji, eò verò loci haberi oportere, quem locum Supremus ipse, Missis tempore satìs, pro ratione disjunctionis, atque intervallorum, litteris significaverit. Sic tamen, ut liberum Nobis atque integrum manere velimus, hoc ipsum habendorum comitiorum tempus aut antevertere, aut etiam extrahere, siqua Nobis justa causa videbitur: modò ne citiùs, quàm unius anni intervallo à postremis Comitiis, nova Comitia habeantur.

C. 23. Ut autem hæc ipsa Comitia, atque Conventus generalis ad præscriptam rationem agantur; neque ullarum occasione rerum, quæ intervenire possent, impediantur: volumus atque edicimus, ut tum Successores nostri, qui Supremum in hoc Ordine locum obtinebunt, tum etiam Confratres, si fortè vel valetudine, vel captivitate, vel rei bellicæ discriminibus, vel itinerum difficultatibus, atque periculis, aliáve justâ quacunque causâ prohibebuntur, quò minùs sese ipsos coràm, ad constitutum diem, sistere queant; necesse habeant eódem litteras mandati mittere, quibus uni, vel pluribus ex eis Confratribus, qui Comitiis interfuturi sunt, vices suas commendent, plenissimámque auctoritatem permittant: Supremus videlicet ipse, suo nomine principem locum tenendi: reliqui verò in ipso Conventu comparendi, atque assistendi: exponendæ excusationis, cur adesse ipsi non potuerint: locorúmque suorum ac Sedium tenendarum: donariorum in sacris offerendorum; observandorúmque aliorum rituum: audiendi ea, quæ vel pro ipsis, vel contra ipsos dicentur: mulctarum quoque, si quæ ipsis irrogabuntur, excipiendarum, sufferendarúmque: eáque ipsis omnia, quæ acta illic erunt, significandi: singula deníque mandantium vice, ac nomine agendi, atque obeundi, quæ illi, præsentes si essent, agere ipsi atque obire possent. Quibus quidem Vicariis, sive Mandatariis, ità agentibus, non aliter planè deferetur à reliquis Confratribus, quàm ipsis illis Mandantibus, si adessent.

C. 24. Ipsis verò Calendis Maji, Confratres omnes, qui jam ad locum celebrandis Comitiis dictum convenerint, ad Supremum ipsum, in Aulam, honoris gratiâ, adibunt: & quidem tempestivè; priùs nimirùm, quàm is ad pomeridianas precationes (quas Vesperas vocant) se conferat. Quos ille contrà amicè sanè atque honorificè, pro re ipsa, est excepturus.

C. 25. Mox deinde Supremus, ejúsve Vicarius, unáque hujus Ordinis Confratres Aulâ simul excedentes templum petent: amicti omnes palliis laneis purpurei coloris, nempe cocco tinctis, & in terram usque defluentibus: quæ & in fissionibus lateralibus, & infernè circùm oras ipsas, limbum habeant ambientem, sic opere Phrygio acu pictum, ùt in morem variè sparsi seminis, partim igniariis ferramentis, & siliculis, scintillísque velut ex attritu mutuo exilientibus, partim quoque Velleribus Ovillis Aureis distinguatur. Sítque ea ipsa toga interiùs subducta eo pellium genere, quod ex sciurorum accisis tergis, atque ventriculis,

invi-

invicémque alternatim compositis, constet: Galli vulgò *Menuvair* appellant. Capita verò omnibus capitia similiter coccinea tegant: à quibus ipsis, consimili ex panno pars quædam; oblonga quidem, verùm angusta, qua redimiri collum solet, integra tamen, & cæsuris nullis intersecta propendeat. Atque his quidem tum togis, tum capitiis (quæ suo sibi quisque ære comparaturus est) Supremus atque Confratres induti, ad templum pariter, hoc ordine progredientur, ut hi quidem bini præcedant, ille autem, Vicariúsve ejus subsecutus, Sodalitatem solus claudat. Ubi verò in Templum ventum erit, unusquísque Sedem suis insignibus prænotatam occupabit, ibíque ad Sacrum Dei cultum animum attendet. Re verò Divinâ demum peractâ, eodem prorsus Ordine Universi in Aulam regredientur: quatuor illis (quos supra diximus) Magistratibus, pro ipsorum conditione, & gradu, antè totum agmen ambulantibus.

C. 26. Postridie autem manè (qui dies præcipuus erit, atque hujus festivitatis caput) Supremus, Commilitonésque, ac Magistratus, coccinati ùt pridie, eadémque serie Templum repetent: audituri percelebre Missæ sacrum, quod in honorem Divi Andreæ Apostoli, magnâ Religione & Ceremoniâ conficietur. Quo quidem tempore & ipse Supremus: & Confratres, pro se singuli, Vicarii etiam pro absentibus, donarium offerent, nummum videlicèt Aureum aliquem unum, prout cujúsque feret religio. Rursúsque peracto Sacro, consimiliter in Aulam redibunt. Ubi tunc Supremus eos mensæ suæ convivas adhibitos, sanè quàm comiter, vel ipse excipiet, vel à Vicario suo excipi mandabit.

C. 27. Eodémque die, sub tempus Vesperarum, Supremus Equitésque Confratres, Aulâ relictâ, consimili quidem prorsus ordine, sed pullis jam togis, capitiísque, cum dependente (ùt dictum est) panno induti, Templum repetent, ad preces atque Cæremonias pro mortuorum expiatione conceptas. Insequenti verò die, similiter pullati, eodémque ritu, ad Missæ sacrum accedent; pro vitâ functis Confratribus oraturi. At tunc in oblatione Supremus, atque Confratres, suo quisque nomine, Vicarii verò etiam pro absentibus, quorum vices gerunt, cereum quisque ardentem offerent. Absolutâ verò oblatione, Historiographus, sive Scriba hujus Ordinis, de scripto leget nomina, cognomina atque titulos universorum, cùm Supremorum, tum etiam Equitum Confratrum demortuorum. Ac deinde sacrorum Antistes, veluti pro corolario pronunciabit Psalmum Davidicum: *De profundis clamavi*, &c. cum aliqua pro salute animarum precatione.

C. 28. Eâ verò quæ hanc consequitur die, hoc est, quartâ Supremus atque Confratres, rursùs quidem pariter, ad Missæ sacrum, quod in Divæ Virginis Matris laudem fiet, adituri sunt: eo tamen vestitu, quo cuíque visum fuerit, uti fas erit.

C. 29. At quinto quidem festivitatis hujus die liberum erit Supremo, atque Confratribus, si ità collibeat, auspicari sua Comitia; & earum rerum tractationem aggredi, quæ ad Ordinem pertinebunt: quocunque tandem in loco Supremus ipse id fieri maluerit. Electiones tamen ipsas, atque correctiones, mulctationésque Confratrum in eo ipso Templo, ubi facta sacra sunt, fieri oportebit: atque adeò eo loco, ubi ejus ipsius Templi Sacerdotes habere Conventus assolent; quod Capitulum vocant: si modò locus is idoneus hanc ad rem esse videbitur; sin minùs, eo loco, quem Supremus ipse probaverit. Quo quidem in loco, ubi vel de eligendo, vel de corrigendo mulctandóve agetur, & Supremus ipse, & Confratres omnes; ipsi etiam quatuor hujus Ordinis Magistratus, nonnisi coccineis vestibus utentur.

C. 30. Eodem porrò in loco jam Conventu omnium facto, Supremus ipse, ejúsve Vicarius, aut ejus nomine, ac jussu Cancellarius edicet, atque imperabit universis hujus Ordinis, & Confratribus & Magistratibus, sive Ministris, accuratum earum rerum omnium silentium, quæ in ipso Conventu, atque Comitiis, dicta, acta, agitatáque erunt: præcipuè verò, atque nominatim, ut correctiones ipsas; ac mulctas ità contineant; ut ne cuiquam eas quavis tandem ratione, detegant atque eliminent. Quod ipsum quidem sic accipi volumus, ut Vicariis, sive Mandatariis tamen liceat, eas res absentibus, quorum vices obtinent, significare, quæ ad ipsos peculiariter pertinebunt.

C. 31. Cæterùm ut ipse hic Ordo noster, atque amica Societas illibata consistat, & cum dignitate conservetur; utque Equites Socii atque Confratres rectè, moratéque, & cum virtute vivere enitantur; sícque illustrando nomini suo, famæque celebritati studeant, ut ipsi cæteris Equestris gradûs, & nobili genere prognatis viris exemplum quoddam fiant ad virtutem, solidámque gloriam, unde nobilitas ipsa, noménque ipsum Equestre honoratius apud omnes magísque conspicuum evadat, atque plausibilius: idcirco in eo ipso hujus Ordinis Procerum Conventu generatim primùm admoniturus est Cancellarius eos, qui aderunt, earum rerum, quæ cùm ad emendandos depravatos mores, vitiosámque naturam comprimendam, atque edomandam, tum ad excitandam virtutem, & cum vera laude degendam vi-

tam, quàm maximè idonea atque appoſita eſſe videbuntur. Deinde eum ex Commilitonibus, qui pro ſerie paulò ante præſcriptâ, poſtremus omnium adſederit, monebit Cancellarius, ipſius Collegii nomine, ut è Conſilio ſecedat; foríſque tantisper, dum intrò revocetur, opperiatur.

C. 32. Interea verò dum ille abeſt, Supremus, ejúsve Vicarius, aut certè Cancellarius, & ipſius Supremi, & univerſi cætûs atque Ordinis nomine ab unoquoque Commilitonum ſeparatim, atque ab ipſo etiam Supremo ſciſcitabitur, initio videlicet interrogationum facto à poſtremo atque infimo ſedili, eúmque deinceps ad modum pergendo usque ad ſummum, ídque jurejurando conceptis verbis, diſertè, atque legitimè ſingillatim exacto: num vel oculis propriis vel audiendi ſenſu, vel alioqui certâ ratione ipſi cognoverint, atque deprehenderint, númve ex alio quoquam, qui tamen fide dignus ſit, intellexerint, in eo Commilitone, qui foris ſit, factum ullum, aut dictum, contra dignitatem, ac decus Equeſtris gradûs, viríque nobilis officium: præſertim autem, numquid illum in leges atque decreta hujus Ordinis, germanæque Societatis admiſiſſe conſtet; quod ei ipſi Ordini, atque Societati infamiam, aut notam aliquam turpitudinis inurere, quoquo modo poſſe videatur.

C. 33. Quòdſi teſtimonio communi Confratrum, aut eorum bonæ partis, qui foràs ire juſſus ſit, turpe quidpiam, aut facinoſorum admiſiſſe, aut alioqui contra dignitatem Equeſtrem, viríque nobilis officium, peccaviſſe comperietur; maximè ſi hujus ipſius Ordinis leges transgreſſum eum eſſe conſtabit, in ejusmodi duntaxat Articulis, ut exterminari ex hoc Sodalitio jure non poſſit: is mox intrò revocatus, aut ipſius Supremi, ejúsve Vicarii, aut Cancellarii voce reprehendendus, amicéque monendus, atque adhortandus eſt, ut corruptos ſuos mores ipſe corrigat, atque emendet: ſícque vivere porrò malit, ut neque malè cuiquam de ipſo opinandi, inhoneſtéve prædicandi, ſugillandíve locum ullum reliquum faciat; & melior de ipſo in poſterum fama, atque commendatio ad Sodalitatis aures perveniat. Quòd verò ad mulctationes attinet, de iis quidem Supremus, atque Confratres, collatis ſententiis, prout quæque res expoſcere videbitur, conſtituent. Ac quascunque illi mulctas dixerint, eas ii, quibus dictæ erunt, toleranter, & cum obſequio ſufferent, atque præſtabunt.

C. 34. Deinde ad eum, qui penultimo loco ſedit, veniendum, déque ipſo ſimiliter planè agendum erit: itidémque de abſentium procuratoribus: donec ex ordine gradatim aſcendendo, ad ipſum Supremum venietur. Etenim ob eas ipſas cauſas, quas jam antè perſtrinximus, atque ut ſincerus fraternúsque amor in hac Sodalitate communiter conſtet: id quod tunc optimè fieri ſolet, cùm æquo jure omnes vivunt; ac maximè quidem, quòd ab his potiſſimùm, qui præſunt, exempla vitæ proficiſci ad cæteros conveniat; volumus, & ipſum Supremum è Collegio ſecedere, atque in eum ſingulorum ſententiis non aliter, atque de cæteris, cùm inquiri, tum etiam mulctam (ſi res exegerit) conſtitui.

C. 35. Contra verò, ſi, qui excedere conclavi juſſus erit, bonâ eſſe exiſtimatione, vitámque honeſtè, & cum virtute coluiſſe, atque in præclaris, heroicíſque, & quæ viros imprimis nobili ſtirpe progenitos decent, facinoribus ſtudium poſuiſſe ſuum, atque ad ſumma contendere, communiter judicatus erit: ei quidem Cancellarius, ut videlicet eò etiam magìs ille ad continuandas, cumulandásque virtutes incitetur, ad præſcriptum arbitriúmque Supremi, atque Confratrum, facta earum laudum gratulatione, nil obſcurè teſtificabitur, quantum illi gaudium, quámque ingentem voluptatem ex famæ ejus ſplendore probatáque virtute capiant: adhortans inſuper, ut in his, quæ adhuc rectiſſimè fecerit, conſtanter perſeveret, séque ipſe quotidie vincere ſtudeat, ſic, ut & nomen ejus ubíque clarius, atque celebrius in dies evadat; & ipſe aliis omnibus, veluti exemplar publicè propoſitum, quod imitentur, ad præclara nitentibus ſit incitamento. Similémque deinceps in modum alii Commilitones excipiendi erunt; quorum vita ac mores ſuffragiis communibus probabuntur.

C. 36. Ac ſi in ipſis hujus Ordinis Comitiis reſcitum erit, admiſiſſe quempiam è Confratribus indignum usque adeò, atque infame ſcelus, ut ex legibus hujus ipſius Ordinis abdicari dignitate, atque conſortio Sodalitatis mereatur: ei ipſi, ſi modò præſens erit Supremus rem totam pleniſſimè exponi faciet: & poteſtate defendendi ſui permiſsâ, ſi quid adferre, atque probare ad tuendam innocentiam ſuam, impetrandámque abſolutionem, volet; à Supremo ipſo, & Confratribus aliis majoréve eorum parte, jus dicetur. Sin autem tale aliquid, extra Comitiorum dies, ad Supremum deferetur; id quidem vel epiſtolâ peculiari, vel diplomate publico appenſo etiam hujus ipſius Ordinis Sigillo, per Fecialem eum (quem *Aureum Vellus* appellandum eſſe ſuprà diximus) aut per alium quempiam hominem idoneum, Supremus ſignificabit ei Commilitoni, qui inſimulatus erit, commonefaciétque, ut in proximis Comitiis cauſam dicturus adeſſe ne negligat; ibi enim, quod cauſa poſtulaverit, judicatum iri. At ſi propiùs inſtabunt Comitia, pro ratione intervalli ejus loci, ubi ille degat,

degat, quàm ut ſiſtere ſe in iis ipſis Comitiis poſſe videatur; ſecunda omnino ſecutura Comitia præſcribi oportebit: eâ interim lege diſertè adjectâ, ut etiam, ſi ille non ſe ſiſtat ad diem, de cauſa tamen ſua conſtitutum iri, quemadmodum æquum erit, non ignoret.

C. 37. Et quidem cognitâ jam in præſtitutis Comitiis causâ, ſi Commilitonem eum enorme aliquod, ac deteſtabile facinus admiſiſſe conſtiterit, cujus videlicet nomine dejici ab Ordine mereatur: Supremus nimirum atque Confratres, potiórve eorum numerus, ne ejus unius ſcelere totus ipſe Ordo infametur, eum dejicient, atque exterminabunt. Eíque (quod ad ipſum attinebit) interdicent, ne deinde vel illum ipſum Torquem, qui traditus ei pro hujus ipſius Ordinis inſigni fuerat, vel alium ullum ſimilem, aut imitatione ſimulatum unquam geſtet: eum verò ipſum ſibi traditum Torquem, ut, ſicuti, cùm initiaretur, ſacroſanctè juraverat, ipſi Supremo, aut hujus Ordinis Theſaurario reſtituat, edicent atque mandabunt. Si verò aberit is, de quo actum erit, ei tum ipſum exterminationis judicium, ſive ſententiam, tum interdictionem, tum mandatum (quæ diximus) publico diplomate, cui Ordinis Sigillum appenſum ſit, quàm clariſſimè ſignificari oportebit.

C. 38. Quòdſi ille fortè Torquem reddere detrectabit; Supremus ipſum juris ordine, ſi quidem ſubditus ei erit, compellet. Sin verò non erit ejus jurisdictioni ſubjectus, deliberato priùs cum Confratribus negotio, eam cogendi rationem, ac viam, quæ melior atque commodior viſa fuerit, inibit.

C. 39. Volumus autem, atque ſtatuimus, cùm ex Commilitonibus noſtris mori quempiam contigerit, ejus ipſius hæredes ac poſteros Torquem, quem ille in initiatione ſua acceperit, mox intra tres menſes ab ejus obitu, ad hujus Ordinis Theſaurarium remittere, ab eóque ſyngrapham accipere, qua remiſiſſe teſtari poſſint. Ita enim demum liberari eos volumus.

C. 40. Jam ſi contigerit Commilitonem in prælio atque conflictu Torquem perdere, aut dum res egregias molitur, in hoſtium venire poteſtatem, atque ità Torque ſpoliari; Supremus hujus Ordinis, novum ei Torquem ære ſuo parari faciet. Aliter verò qui perdiderit, ipſe ſibi Torquem conſimilem proprio impendio curare debebit; ſic ut intra quatuor menſes proximos, aut alioqui quàm citiſſimè omnino fieri potuerit, palàm eum geſtet.

C. 41. Quoties autem morte alicujus Commilitonis, locus in ejus ipſius Ordinis Albo vacuus erit; Supremus atque Confratres collatis ſuffragiis, alium, qui dotibus iis præditus ſit, quas antè diximus, ſupplendo numero deligent. Et in hac quidem electione ipſa facienda, aliíſque omnibus in rebus ad hunc Ordinem ſpectantibus, unius Supremi ſuffragium, duorum ſuffragiorum, neque plurium vim obtinebit, niſi in eo eventu, de quo poſtea dicemus. *Immutabile.*

C. 42. Ratio verò modúſque eligendi novi Commilitonis, hæc erit: Mortuo de Commilitonibus quopiam, armorum Rex, qui *Vellus Aureum* cognominabitur, Supremum continuò certiorem faciet: ille autem per epiſtolas indicabit Confratribus cæteris omnibus: monebítque atque edicet, ut in proximis Comitiis, ſi ſat reſtabit temporis; ſin autem anguſtia temporis prohibebit, in ſecundis omninò Comitiis, ſeſe ipſi, ſi fieri potuerit, ſiſtant, parati atque præmeditati, ut novum Confratrem in demortui locum eligant; ſin cauſam quis legitimam habeat, ut adeſſe ipſe non poſſit; is eò per Vicarium, aliúmve certum hominem, in Supremi manum mittat obſeratum ſcriptum, ſive tabellam, gemmâ, ſigillóve ſuo impreſſam; quæ nomen habeat ejus Equitis, cui ſuffragium ipſe ſuum ferre decreverit.

C. 43. At ſi non morte quidem, ſed dejectione cujuspiam locus in hoc Sodalitio vacabit (quando id in ipſis Comitiis, Conventúque Supremi, atque Confratrum, eorúmque communibus calculis contingere neceſſe eſt) tum quidem illicò Supremus, aut ipſe monebit, aut ab alio moneri faciet eos, qui adſunt, ut & ſuo quilibet, & Vicarii abſentium quoque nomine, de novo in dejecti locum eligendo Confratre deliberent, atque conſtituant.

C. 44. Atque ipſam quidem electionem, non niſi eo & loco & tempore, quo ſtatuta Comitia habebuntur, fieri volumus. Ante verò quàm ad eligendum accedatur; Hiſtoricus ſive Scriba hujus Ordinis, recitaturus eſt, quæ ipſe de rebus à defuncto Equite præclarè, atque cum laude geſtis, ad ſuggeſtionem Regis armorum conſcripſerit.

C. 45. Ante ipſam item electionem, tum ipſe Supremus, tum Commilitones, qui aderunt, ac pro abſentibus Vicarii ſchedas in medium proferent; ubi Equitum atque generoſorum virorum nomina aliquammulta, pro cujusque arbitrio, ſint inſcripta: interrogabítque Cancellarius ſingulos; num quem ex omni numerô cognôrint, quem eligi in Confratrem nequaquam expediat.

C. 46. Quibus rebus eum ad modum peractis, & conſidentibus jam Ordine ſuo Supremo atque Confratribus, Cancellarius dicturus eſt in hanc ſententiam: quandoquidem, Clariſſimi

rissimi Proceres, huc jam omnes eâ gratiâ convenistis, ut ex magno virorum nobilium numero unum aliquem sufficiatis in vacantem locum; etiam atque etiam providendum Vobis est, ut justè ac sanctè res hæc tota perficiatur. Ideóque vos singulos, in ea ipsa verba, quæ ego concepero, atque præivero, persanctè priùs jurare oportet, quàm ad ferenda suffragia accedatis. Nempe per eam ipsam fidem, pérque ipsum illud jusjurandum, quo huic Ordini Vos anteà adstrinxistis, obnoxiósque sponte fecistis, nunc in manu Supremi, aut ejus Vicarii Sacrosanctè quisque juratis, Vos, hoc est, unumquemque vestrûm, quod ad se pertinebit, rectè sese, ac justè, hoc est, incorruptè, sincerè, atque ex fide, in hac ipsa facienda electione gesturum: tum etiam Equitem, aut nobilem virum unum, suâ voce, atque suffragio designaturum esse, atque ornaturum, quem suo quisque judicio, atque opinione talem esse, atque universis iis dotibus præditum judicet, quæ in Ordinis hujus Commilitone quæruntur: quíque Supremo huic vestro, ejúsque posteris, qui & ipsi aliquando hujus ipsius Ordinis Supremi futuri sint, eorúmque terris, rebúsque ac dominationibus, utiles, atque consentanei fore credantur: quósque vestrâ unusquisque sententiâ tales esse confidatis, ut conservandæ hujus ipsius Ordinis dignitati, ac commodo, eidémque honestamento, atque etiam adjumento esse posse videantur. Postremò nihil quidquam hac in re, neque sanguinis illustriori nobilitati, neque amori, aut benevolentiæ, neque favori, neque privatis commodis, neque gratiæ, neque ulli deníque affectui concessuros esse: quò minùs liberè, atque ex merito, eum unum, ex his omnibus, quos tales esse noveritis, nominetis, atque eligatis, quem dotibus omnibus jam dictis antecellere cæteris existimabitis, unúmque omnium dignissimum esse, maximéque idoneum, qui in Ordinem hunc longè honestissimum, conjunctissimámque Sodalitatem, cooptetur.

C. 47. Mox, qui proximus Supremo consederit, consurget; atque ad eum ipsum cum decenti honoris exhibitione accedens, profitebitur, in ea se verba; quæ modò Cancellarius præiverit, libenter jurare. Eóque suam in sedem reverso, qui ab illo secundus gradu fuerit, atque itidem deinceps alii, pro suo quisque ordine, consimili sese jurejurando lubentes obstringere, profitebuntur.

C. 48. Deinde appellatum rursus primæ Sedis Commilitonem interrogaturus est Supremus in hæc verba: Per religionem jurisjurandi, quod modò dedisti, quoque fidem mihi obstrinxisti tuam, te moneo atque adjuro, ut quisnam ille sit Eques, qui tibi unus, inter omnes, quos noveris, dignissimus esse videatur, quem ad conjunctionem fraternæ hujus nostræ Societatis adscitum recipiamus, affirmes. Tum verò assurgens ille in lancem auream, argenteámve eum in usum ante Supremi, aut ejus Vicarii pedes propositam, chartulam convolutam venerabundus deponet; in qua descriptum nomen sit ejus, quem ipse suo suffragio eligendum sibi constituerit. Similitérque alii deinceps, ad infimum usque, sunt facturi. Demum & ipse Supremus, cùm suam ipsius tabellam, tum quascunque alias ab absentibus acceperit, clausas, sicuti erunt, eandem in lancem demittet.

C. 49. Tum Cancellarius omnes eas tabellas, schedásve, explicabit; & ut quæque prior in manus venerit, ità in eis inscripta nomina magnâ voce recitabit; eáque sigillatim Scriba excipiet, atque describet: ut his mox collatis constare possit, in quemnam plura suffragia consenserint. Etenim statim ut facta erit ea collatio, pronunciaverítque Cancellarius, quot unusquisque ornatus sit suffragiis; Supremus ipse, sermone repetens ejusmodi suffragiorum consensionem, noménque proferens ejus, in quem plures consenserint. Huic, dicet, plurium vocum obtigit concordia, ac proinde electus jam & adscitus est, ac velut adoptatus in fratrem nostrum, ac socium nostri Ordinis, atque Societatis. Quòd si fortè continget dubiam fieri electionem, quòd videlicet paria duobus obvenissent suffragia: tum quidem deníque (id quod nulla alia in re ad hunc Ordinem pertinente obtinere volumus) promovendæ electionis jam conceptæ gratiâ, Supremo liberum esto, supra duo illa sua suffragia, de quibus jam antè dictum est, tertium quoque adjicere alterutri ex iis, qui electi fuerint, si ità ei videbitur. Qua ille uti prærogativâ si nolet, tum utriusque electio pro infecta habenda erit: prioribúsque tabellis conscissis, novas in lancem mittere oportebit: sic tamen, ut semel positis absentium tabellis (quoniam videlicet conquiri novæ subitò non possent) integris permanentibus, robur atque auctoritas, ùt ante, conservetur.

C. 50. Confectam demum electionem Scriba hujus Ordinis in peculiarem commentarium rediget: adnotato etiam die, quo fieri eam contigerit. Ac si longiùs aberit, qui electus fuerit, Supremus eum, missis per Regem armorum, qui *Vellus Aureum* cognominatur, vel per alium quempiam idoneum hominem, litteris certiorem faciet electionis; petétque, ut ratam habere, suámque in hunc Ordinem vocationem, atque adoptationem benignè admittere, amicéque accipere velit. Et quidem simul cum litteris exemplum ei mittet Constitu-

ſtitutionum hujus ipſius Ordinis, ut iis perlectis, deliberare ille ſecum poſſit, atque conſtituere. Admonebitur etiam, ut ſi de ſe factam electionem accipere, atque in numerum hujus Ordinis Confratrum aggregari velle ſtatuerit; ipſe ad eum, qui præfixus ei fuerit, diem ad Supremum coràm accedat, ut & jusjurandum det, & Torque hujus ipſius Ordinis inſigni induatur, reliquáque omnia eò pertinentia adimpleat: interea verò mentem ſuam, cùm legato verbis, tum Supremo etiam ipſi reſcriptis litteris teſtificetur, atque denunciet.

C. 51. Ac ſi magnæ dominationis atque potentiæ fuerit, qui electus erit, ac proinde gravibus negotiis, occupationibúsque diſtineatur, aut vel longinquiùs habitet, vel peregrè abierit; ut proximis Comitiis ad Supremum acceſſurum eſſe, veriſimile non videatur, poterit Supremus (ſi ita viſum erit) illi ipſi, quem eò cum litteris miſſurus eſt, Torquem etiam concredere deferendum: quo electum ille Equitem tum demum induat, cùm electionem de ſe factam, atque in hunc Ordinem aggregationem ſe ratam habere, gratámque ſibi eſſe, profeſſus fuerit. Quam quidem rurſus profeſſionem ſuam, tum etiam acceptum à ſe Torquem eſſe, litteris illum ſuis, per eundem hominem remiſſis, teſtari oportebit: atque in iis ipſis litteris nominatim promittere, ſeſe ad proxima comitia, ſi commodè potuerit, aut ſi id nequiverit, ad ſecunda certè venturum: aut etiam ad ipſum Supremum, ubi id primùm licuerit, acceſſurum eſſe: nempe ut in Ordinis hujus decreta juret, aliáque generatim omnia, quæ facienda erunt, faciat, atque exequatur.

C. 52. Ubi verò qui electus fuerat, approbatâ jam electione, advenerit, ut jusjurandum det, Torquémque accipiat; ſub ipſius Supremi conſpectum prodiens, in hanc loquetur ſententiam: Quandoquidem, optimè Princeps, ex litteris tuis cognovi, tuâ me Fratrúmque tuorum honeſtiſſimi hujus Ordinis Sociorum benignitate, electum eſſe, atque adſcitum in hunc ipſum Ordinem, amicámque Sodalitatem: (quo quidem facto veſtro honeſtatum me mirificè eſſe intelligo) equidem & veneranter ſtatim accepi judicium de me veſtrum, beneficiúmque iſtud gratiſſimo animo comprobavi: & nunc præſens quoque gratiam me vobis habere maximam libenter profiteor. Adſum igitur, & tibi me, Princeps, ſiſto; obſecundaturus his in rebus omnibus, quæ ad hunc Ordinem pertinebunt; & quæcunque mei eſſe officii cognoſcam, liberaliter impleturus. Ad quæ Supremus ipſe, præſente Confratrum numero, quantus haberi pro tempore maximus poterit, ſic reſpondebit: Ego quidem, vir generoſe, Fratréſque hi mei, atque Conſocii, quòd egregias laudes tuas prædicari audiverimus, quódque confidamus te in his non modò retinendis, ſed etiam amplificandis, atque cumulandis, elaboraturum eſſe, cùm ad tui ipſius celebritatem, commendationémque, tum etiam ad communem Equeſtris nominis dignitatem, ac decus, eligendum te, atque appellandum duximus, ut per omnem vitam (quod faxit Deus) Frater ſis atque Socius hujuſce Ordinis noſtri. Reliquum nunc eſt, ut te Sacramentis neceſſariis volens obſtringas, quæ præiturus ego ſum. Ac primùm quidem te, dum vives, aut certè dum hunc Ordinem, atque Sodalitatem retinebis, ejus ipſius Supremi, atque Principis celſitudinem, dominatum, júſque ac dignitatem, quantum omninò facere potueris, tutaturum eſſe, atque conſervaturum. *Immutabile.*

C. 53. Deinde omni te curâ adlaboraturum eſſe, ut hic Ordo dignitatem ſuam, ſplendorémque retineat, atque conſervet. Eíque amplificando, quam potèris, operam ubíque daturum; neque paſſurum unquam (quod quidem ipſe prohibere poſſis, atque avertere) ut violetur ille, convellatúrque, aut detrimentum capiat, atque imminutionem honoris, publicæque exiſtimationis. *Immutabile.*

C. 54. Tum præterea ſi (quod Deus omen avertat) tale fortè quodpiam admittere aliquando contingat, ut, pro Conſtitutionum hujus Ordinis præſcripto, ex eo ipſo Ordine ejiciaris; eámque ob rem Torques à te repetatur: eum quidem ipſum Torquem remiſſurum eſſe te, vel ipſi Supremo, vel ejuſdem Ordinis Theſaurario intra menſes omninò tres proximos: neque te vel illum ipſum Torquem, poſtquàm repetitus fuerit, vel ſimilem ullum eſſe geſtaturum; neque item ea de cauſa indignaturum te Supremo, aut cuiquam Confratrum, vel Magiſtratuum Ordinis; neque in eos odia ſuſcepturum eſſe. *Immutabile.*

C. 55. Pœnas item omnes, mulctáſque alias, ſi quæ tibi ab hoc Ordine ob admiſſa leviora irrogabuntur, leniter te atque æquanimiter laturum eſſe, atque impleturum: neque eam ob rem in Supremum ipſum, aut quemquam hujus Ordinis Sodalem vel Magiſtratum, iniquiore animo futurum. *Immutabile.*

C. 56. Acceſſurum etiam te ipſum ad omnia hujus ipſius Ordinis Comitia, aut eò certè Vicarium (ex Conſtitutionum præſcripto) vice tuâ miſſurum, atque obtemperaturum te Supremo, Succeſſoribúſque ejus, atque Vicariis, omni æqua in re atque honeſta, quantùm quidem ad hujus ipſius Ordinis negotia, tuúmque erga eundem Ordinem Officium pertinebit. *Immutabile.*

C. 57. Deníque Constitutiones ipsas in universum omnes, atque decreta hujus Ordinis, singula eorum capita, quæ jam, vel ipse legisti, vel aliis prælegentibus cognovisti, te pro viribus executurum esse, sanctè promittis. Quod ipsum etsi generatim quidem facis; ita tamen valere vis, ac si speciatim, nominatímque in singula quæque eorum omnium capitum verba atque voces peculiari adhibito jurejurando juravisses. *Immutabile.*

C. 58. Atque hæc quidem sic ille in manum ipsius Supremi, fidem suam atque honorem testatus, & contacto Sacrosanctæ Crucis signo, Evangeliorúmque Codice, religiosè promittet. *Immutabile.*

C. 59. Mox deinde se reverenter ante Supremum ipsum genibus nixus submittet. Supremus autem Torquem collo ejus circumponens, aut suâ ipse, aut alterius voce dicturus est, in hanc sententiam: ipse te hic Ordo, Vir egregie, in Sodalitatem amabilem suam recipit: ejúsque rei signum Torquem ego hunc tibi circumdo. Faxit Deus, ut gestare eum diu possis: ídque ut simul ad divinam gloriam, atque cultum, exaltationémque Ecclesiæ, cedat: simul etiam cùm ad amplificationem, honorémque hujus ipsius Ordinis in universum, tum ad tuam privatim laudem, & promeritam famæ celebritatem. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Ad quæ ille respondebit: Amen. Id mihi concedat Deus. Posteà verò, qui Confratrum omnium præsentium digniore loco, hoc est, Supremo vicinior sederit, novum Confratrem ad ipsum deducet Supremum in solio sedentem. Qui quidem exceptum illum osculabitur, amoris nimirum perpetui significatione, ídque ipsum, & alii deinceps Confratres omnes, quotquot aderunt ex Ordine imitabuntur.

C. 60. Quòd si, qui electus fuerat, accipere electionem recusaverit. Supremus id ipsum hujus Ordinis Confratribus significabit; admonens ut de alio, apud se quisque, constituant, quem idoneo tempore, eáque ratione, ac formâ, qua fieri conveniat, eligere possint.

C. 61. Et quidem illud ipsum jusjurandum, atque eâdem ratione, ac formâ, quam suprà posuimus, jurabunt illi quoque ipsi Equites sigillatim, quos jam antè nominatos, nos omnium primos in Fratres nostros elegimus, ínque hujus Ordinis Societatem accersivimus.

C. 62. Quilibet autem Eques, ubi jam huic ipsi Ordini initiatus erit, necesse habebit numerare Thesaurario nummos scutatos aureos quadraginta, ex iis, qui septuaginta duo id ponderis genus impleant, quod vulgò Marcam vocant (nempe auri uncias octo) aut pretium certè eorum pendere. Quæ summa in sacras vestes, ornamentáque alia comparanda, quæ ad divinum cultum in hujus Ordinis Collegio faciendum pertinebunt, erogabitur. Si quis tamen ejusmodi vestes sacras, atque ornamenta, quæ jam parata habeat, donare ipsi Collegio maluerit, quæ pretium jam dictum exæquent, satisfaciet.

C. 63. Quotiescunque verò aliquem hujus Ordinis Equitem decedere è vitâ continget, id statim ut quisque Confratrum resciverit, ad Thesaurarium pecuniam mittet, unde is Missarum Sacra quindecim cani faciat, quindecim etiam solidos pauperibus in eleemosynam pro salute animæ Equitis defuncti dispartiatur. Atque hæc quidem omnia Thesaurarius in urbe Divionensi atque in ipso Sacello Ducali fieri curabit.

C. 64. Jam quod ad Regem armorum spectat, Supremus ei nummos aureos centum scutatos, qui septuaginta duo Marcam auri conficiant, in annos singulos pensionis nomine largietur. Confratrès verò singuli binos ei similes aureos, quorum solutio ipso Comitiorum generalium tempore (quod Capitulum vocatur) fieri debeat, in annos singulos conferent.

C. 65. Cæterùm, si, ipso Supremo vitâ functo, hæres ejus, atque Successor filius minor annis fuerit; ideóque agendis hujus Ordinis rebus impar: volumus, atque constituimus, Fratres, atque Consocios hujus Ordinis unum in locum convenire; ibíque collatis, expensísque singulorum sententiis, & suffragiis, ex majore, potioréque vocum numero, deligere unum aliquem, atque constituere, & quidem ex ipsis; qui minoris nominé, ejúsque impendiis, & donec ille, ad ætatem rebus gerendis idoneam processerit, atque etiam Equestris nominis decus acceperit, in hoc ipso Ordine præsideat; ejusdémque Ordinis rebus omnibus, atque negotiis tractandis, exequendísque cum auctoritate atque imperio præsit. At si filiam ille hæredem, & quidem innuptam, reliquerit; volumus, atque constituimus, simili planè modò, de Confratribus aliquem deligi, rebúsque Ordinis præponi, quoad ea viro nupserit: & quidem Equiti, & ea ætate, ut tractare atque exequi res Ordinis ipse per se Supremíque munus implere jam possit; ac super ea re jusjurandum dederit. Ei porrò qui sic electus erit, obediri ab omnibus pro eo tempore volumus in iis rebus, quæ ad ipsum hunc Ordinem pertinebunt; non minùs sanè, quàm ipsi Supremo.

C. 66. Cùm autem ipse hic Ordo (quod ante dictum est) Fraternitas quædam sit, atque amica Sodalitas, cui spontè se ipsos ac liberaliter addicunt, submittúntque Equites Confratres; quámque etiam constanter observaturos, atque retenturos se, neque ullâ ratione viola-

violaturos aut deserturos esse, promittere eos atque jurare oportet: idcirco nos ipsum hunc Ordinem atque Collegium volumus, constituimus, atque edicimus, jus habere atque auctoritatem supremi judicii, liberæque curiæ; quod Arrestum vulgò dicitur; cogniturúmque ac jus dicturum, de iis rebus omnibus, quæcunque ipsum hunc Ordinem, ejúsque Confratres, & Sodales respicient. Ac proinde commonitiones, citationes, pœnas, correctiones, mulctas, exauctorationes, sive ejectiones, decreta, judicia, résque judicatas, sive diffinitivas sententias quascunque, & quidquid denique ab hoc ipso Ordine profectum erit, quod quidem ad res eas (ùt diximus) pertineat, quæ ipsum hunc Ordinem, Confratrésque, ac Socios ejusdem contingent, id omne firmum esse, ac stabile, vímque suam atque executionem perinde habere volumus, atque decernimus; quasi à Suprema Curia, & quæ superiorem nullam potestatem agnoscat, profectum esset. Ideóque nullâ, neque querelâ, neque supplicatione, neque appellatione, provocationéve ubivis interjectâ, impediri, frangi, tolli, irritúmve fieri, aut infirmari; neque ejusmodi rerum cognitiones ad aliud ullum cujusquam Principis, aut judicis, aut curiæ, aut sodalitatis tribunal, quavis tandem ratione, pertrahi; neque vel Supremum ipsum, vel ejus Commilitones huic Ordini adscriptos, ut alibi juri stent, adigi posse (nimirum propter liberam submissionem, & sponte, ùt diximus, datum jusjurandum) edicimus, atque testamur. Atque hæc quidem universa, singulósque articulos, conditionésque, & capita, quæ supra constituimus, atque decrevimus, Nos, cùm pro nobis ipsis, tum etiam hæredum, Successorúmque nostrorum Burgundiæ Ducum nomine, hujus Ordinis, amabilísque Societatis Capitum atque Supremorum promittimus observare, implere atque exequi (quantum omnino in nobis erit) plenè, integrè, inviolabiliter, atque perpetuò. Ac si fortè in iis, quæ dicta sunt, obscuritas, dubitatio, aut alioqui difficultas aliqua comperietur; Nos eorum explicationem, declarationem, interpretationem, determinationémque nobis ipsis, nostrísque Successoribus hujus Ordinis Supremis reservamus. Quandoquidem liberum semper Nobis, illísque fore volumus, atque testamur, ea, quæ dicta jam sunt, atque decreta, vel augere novis accessionibus, vel emendare, vel immutare, vel obscura elucidare, atque ambiguis explanationem adhibere, prout ex deliberatione, atque sententiis communibus, Confratrum, Sociorúmque nostrorum hujus ipsius Ordinis Equitum expedire videbitur. Præter eos tamen articulos, quos hìc subnotabimus. Nempe, eum qui *primus* est positus, in quo de numero & qualitate militum agitur. *Secundum*, ubi constituitur eum, qui semel huic Ordini adscriptus sit, nullum posteà alium Ordinem rectè suscipere, nisi cum ea, quæ ibi ponitur, conditione. *Quartum*, qui est de Confœderatione mutuáque amicitia inter Ordinis hujus Supremum, & milites Confratres, eorundémque inter ipsos: tum quemadmodum unumquemque alterius conservandæ existimationi studere oporteat. *Quintum*, qui, quod obsequium Miles Supremo Ordinis debeat, ostendit. *Octavum*, ubi agitur de sopiendis à Supremo simultatibus, si quæ inter Commilitones existant, quæ ad ipsorum personas pertineant. *Nonum* atque *decimum* de auxilio mutuo Supremi, & Militum Confratrum hujus Ordinis, in tutanda suorum Confratrum existimatione adversùs malevolos, & insectatores. *Undecimum*, quando,quaque ratione, qui exteri huic Ordini initiati sunt, militare hostibus ipsius Supremi, armáque contra eum ipsum capere, citra famæ detrimentum, possint. *Duodecimum*, qui præscribit qua humanitate & beneficentiâ uti debeat hujus Ordinis Socius erga Consocium, diversæ factionis arma secutum, quem in bello ceperit. *Decimum quartum*, *quintum*, & *sextum*, in quibus recensentur ea facinora, ob quæ dejici miles ab hoc Ordine potest: item qua cuíque ratione relinquere eum ipsum Ordinem honestè liceat. *Decimum septimum*, de consessu, & quis quem antecedere debeat, in sermone, scriptione, similibúsque in rebus, quæ ad præeminentiam in hoc Ordine spectant. *Quadragesimum primum*, qui quonam modo electionem fieri conveniat, præscribit, & Supremi vocem, duarum vicem obtinere constituit. *Quinquagesimum* etiam *secundum*, quo ritu Militem electum recipi conveniat: quæque eodem ipso Articulo sive Capite, séxque deinde subsequentibus, videlicet, *quinquagesimo tertio*, *quarto*, *quinto*, *sexto*, *septimo*, atque *octavo* statuuntur de novorum Confratrum initiatione; déque jurejurando à singulis super electionibus dando. Quos quidem articulos, atque capita, & quæcunque in iisdem decreta sunt; ita planè eáque ipsâ formâ, qua scripta sunt, perpetuò rata esse volumus, atque decernimus: ut ne quidem ipsis Nobis, Successoribúsve nostris, qui Supremi atque Principes hujus ipsius Ordinis futuri sunt, jus ullum prorsus in eis quidquam immutandi reliquum faciamus.

Volumus etiam harum Constitutionum, atque Diplomatis exemplo, sive transcripto, quod vel sigillo nostro generali vel peculiari sigillo hujus ipsius Ordinis, vel alio quovis sigillo legitimo, vel etiam nomine, aut subscriptione Graphiarii, sive Scribæ ejusdem Ordinis adfirmatum sit, fidem indubiam, ac plenam haberi, non minùs sanè, quàm ipsi huic nostro

primitivo Diplomati. Quod ipſum quidem, ut firmum perpetuò, ac ſtabile maneat, Sigilli noſtri adpenſione munivimus, atque corroboravimus.

Datum Inſulis, Urbe noſtrâ die XXVII. menſis Novembris, anno Domini milleſimo, quadringenteſimo trigeſimo primo.

§. II.

Addita vel immutata in Conſtitutionibus Ordinis.

Cap. I. DUx Philippus Bonus, hujus Ordinis Auctor atque Inſtitutor, in his Comitiis, quæ Hagæ apud Hollandos habuit, menſe Majo, Anno Domini milleſimo quadringenteſimo, quinquageſimo ſexto, ad Caput *quadrageſimum tertium* Conſtitutionum, de Confratrum ſententia, addidit, atque conſtituit, ut quoties ipſo comitiorum tempore, mors alicujus Confratrum certò nuntiata fuiſſet, mox in iis ipſis Comitiis, alius eligeretur.

C. 2. Sereniſſimus & Potentiſſimus Princeps Carolus, Burgundionum Dux, cognomento Juſtus, filius, hæréſque unicus Philippi Boni Auctoris Ordinis, & poſt hunc ejuſdem Ordinis Supremus; accedentibus Confratrum calculis, *vigeſimum ſecundum* caput Conſtitutionum immutans, liberum ſibi, aliíſque deinceps Supremis hujus Ordinis eſſe voluit, quantocunque intervallo temporis, quacunque etiam anni parte, comitia agere. Quod ipſum quidem, ab ipſo, poſteríſque ejus eſt obſervatum.

C. 3. Idem Dux Carolus in Comitiis, quæ anno milleſimo, quadringenteſimo, ſeptuageſimo tertio, Valentianis Hannoniæ Urbe celebravit, ut magnificentiâ quadam, atque ſplendore dignitatem hujus Ordinis amplificaret, illuſtrioréмque redderet; immutavit ea capita Conſtitutionum, quæ de togis ac veſtimentis agunt: nempe XXV. XXVI. XXVII. XXVIII. Voluit enim, & ipſas togas, & caputia purpurei coloris, quæ ad id tempus ex lana fuerant, & quidem pellibus ſubinducta, eſſe deinceps holoſerica coccinea, & ſerico albo duplicari: ſimili quidem limbo, ùt antè, ambiente. Voluit etiam tunicas, ſive interiores veſtes, ſimiliter coccineas holoſericas eſſe. Iíſque quatuor hujus Ordinis Magiſtratus, non minùs uti juſſit, quàm ipſos Confratres Equites: niſi quòd illorum togas limbum acu pictum habere vetuit. Et hæc quidem de duobus prioribus Comitiorum diebus decrevit. Tertio autem die, cùm in honorem Divæ Virginis Matris ſacra fiunt, univerſos indui voluit talaribus veſtibus albis, ex eo genere telæ ſericæ, quod vulgò Damaſcenum vocant, caputiis autem coccineis uti, cum dependente ſimili faſcia. Atque eas quidem Equitum Confratrum togas, Supremi ipſius ære, atque ſumptu parari mandavit, atque ab ipſius Ordinis Theſaurario in Comitiorum uſus reſervari. Tunicas autem ipſas, ſive veſtes interiores, tum purpureas, tum albas, veſtéſque item lugubres, unumquemque Confratrum ſibi ipſi comparare voluit, atque apud ſe ſervare. Sed quatuor Magiſtratibus, ut quíſque in hujus Ordinis Miniſterium, & clientelam adſciſcetur, ita hæc omnia Supremi ſumptu ſemel dari, eáque ipſos Magiſtratus apud ſe conſervare debere, conſtituit atque edixit.

C. 4. Sereniſſimus & Potentiſſimus Princeps Philippus, Dei gratiâ Princeps & poſtmodum Rex Caſtellæ, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, & Geldriæ, Comes Flandriæ, Arteſiæ &c. Ordinis Aurei Velleris Supremus, Maximiliani I. Cæſaris invicti filius, Caroli Burgundiæ Ducis ex Maria unica filia nepos; Anno milleſimo, quingenteſimo, cùm Bruxellæ in Brabantia Comitia haberet, de communi Confratrum ſententia, quadraginta illos nummos aureos ſcutatos, quos in hunc Ordinem receptus miles numerare Theſaurario ſolebat, omnibus in poſterum remiſit: ad eúmque modum caput ſexageſimum ſecundum Conſtitutionum abrogavit.

C. 5. Idem quoque Philippus Rex, cùm in iiſdem Comitiis animadverteret, quadrageſimum quintum Articulum Conſtitutionum præſcribere, ut de vita & moribus diſquireretur eorum, quorum nomina ante electionem, atque ejus ipſius præparandæ gratiâ propoſita fuiſſent: indignum eſſe, atque importunum exiſtimans, abſentis cujusquam famam in diſputationem vocari, præter ullam neceſſitatem; eum ipſum articulum immutandum ſibi eſſe judicavit. Itáque honori, atque exiſtimationi virorum omnium nobilium conſultum cupiens, in cujusquam ampliùs vitam inquiri prohibuit, niſi qui electus jam ſit. Electione autem demum perfectâ, priusquam illa planè comprobetur à Supremo, aut publicetur, diſputandum eſſe cenſuit, ſingulorum Confratrum præſentium ſententiis, numquid in electo ſit Equeſtri dignitate indignum, cur ad Sodalitium hujus Ordinis evocari non debeat.

C. 6. In iiſdem etiam Comitiis idem Rex ſtatuit, ut Proceres hujus Ordinis ſtatim ut cujus-

cujusquam Confratris obitum intellexiſſent; quindecim Miſſarum ſacra, quocunque in templo libuiſſet, celebrari ipſi curarent; ſolidos etiam quindecim, quibus vellent, pauperibus ipſi largirentur: ne videlicet eâ gratiâ pecuniam ad Theſaurarium toties (quod durum atque difficile videbatur) mittere oporteret; quemadmodum initio Cap. LXIII. inſtitutum fuerat. Ac ne quid in hac re peccari poſſet ignoratione, voluit, ut quotiescunque aliquem de Confratribus mori contigiſſet, id quatuor Magiſtratus ſingulis Confratribus per litteras indicarent.

C. 7. Sereniſſimus & Potentiſſimus Princeps Carolus, Regis Philippi filius, Dei gratiâ Rex Caſtellæ, Legionis, Granatæ, Aragoniæ, Navarræ, Neapolis, Siciliæ Majoricæ, Sardiniæ, Inſularum, Indiarum, & Terræ firmæ Maris Occeani, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, &c. Comes Flandriæ, Artheſiæ, Burgundiæ Palatinus & Hannoniæ, Hollandiæ, & Zelandiæ, Ferretti, Hagenoæ, Namurci &c. Princeps Sueviæ, Marchio Sacri Imperii, Dominus Friſiæ, Salinarum, & Mechliniæ, Aſiæ atque Africæ Dominator, Ordinis Aurei Velleris Supremus; quoniam ſibi, unà cum plurimorum acceſſione Regnorum, majorem etiam illuſtrium Virorum clientelam acceſſiſſe videbat, quorum pleríque hujus Ordinis Sodalitate non eſſent indigni; faciendum ſibi arbitratus eſt, ut numerum Sodalium auctiorem redderet: accedente præſertim, non ſolùm Confratrum ſuffragio, ſed adhortante etiam avo Maximiliano I. Cæſare invicto; qui ipſe per conjugium cum Maria Caroli Burgundi unica filia, & hærede hujus ipſius Ordinis fuerat Supremus. At quia primum Conſtitutionum caput, quo numerus Tricenarius, præter Supremum præſcriptus erat, Auctor Ordinis Philippus Bonus immutabile eſſe voluerat; non niſi impetratâ priùs Summi Pontificis Leonis X. auctoritate (quæ litteris Apoſtolicis menſe Decembri Anni MDXVI. datis comprobatur; quibus inſuper litteris Supremum, Equites, & Magiſtratus Ordinis, eorúmque Succeſſores ſummis beneficiis & gratiis Sancta Sedes proſequitur) vicenarii numeri adjectione adauxit: ídque in iis Comitiis, quæ Bruxellæ anno MDXVI. ſunt habita: ut nunc univerſus Confratrum hujus Ordinis numerus, unà cum ipſo Supremo, quinquaginta atque uno Capitibus conſtet.

C. 8. Tertium etiam caput Conſtitutionum idem Rex Carolus mutavit. Námque moleſtum videbatur & grave, aut Torquem ipſum toto anno continenter geſtare, aut illicò mulctam luere quatuor ſolidorum in Miſſæ unius celebrationem, totidémque in eleemoſynam. Quocirca in prædictis Comitiis Bruxellenſibus, re cum Sodalibus deliberatâ, iisdémque aſſentientibus, ita temperavit eam Conſtitutionem, ut, extra certos dies, ac tempora, ſatìs eſſe ſtatueret, ſignaculum modò Aureum Ovilli Velleris, ferramenti igniarii, ac ſilicis vivi figuris ſuppoſitum, palàm, ac nudum, ſinè Torque, deferre; de filo videlicet ſerico tantùm, aut aliunde ſuſpenſum. Dies autem, quibus Torquem ipſum nudatum deferre neceſſe ſit, hos eſſe voluit: Natalem Dominicum, Paſcha, Pentecoſten, eósque dies Sacros, qui ſummas eas feſtivitates ſtatim ſequuntur: omnes item dies, qui feſti ſunt Divæ Virgini Matri: eum qui Circumciſioni Domini: eum qui Aſcenſioni Domini: eum qui Venerabili Euchariſtiæ Sacramento: eum qui Omnibus Sanctis: eum qui Divo Joanni Baptiſtæ, & quotquot Apoſtolis: eum etiam qui tribus Regibus Magis, ac præcipuè quidem eum, qui Beato Andreæ Apoſtolo, tanquam Burgundiæ domûs Patrono, ac tutelari Divo, ſacer eſt. Præterea quoties exequiæ Supremi cujusdam, aut Confratris hujus Ordinis, fient; quotiésque apud Supremum ipſum, vel Comitia, vel Conventus erunt, ubi de negotiis ad hunc Ordinem pertinentibus agetur. Similiter cùm Supremus Oratores exteros, aut admittet, aut dimittet. Ac generaliter quidem, quoties publici Conventus apud Supremum agentur Regnorum, atque ditionum ejus ipſius Supremi, Statuúmque atque Ordinum eorundem. Si quis autem Torquem ipſum, iis temporibus, non geſtâſſet, vel alio tempore ſignaculum, quale diximus, non prætuliſſet, eum ita mulctatum voluit, ut quoties peccatum eſſet, toties ſolidos duos in Miſſæ ſacrum, totidémque in eleemoſynam pauperibus erogaret. Exceptis tamen Rom. Imp. Regibus, ac Ducibus, Supremo ipſi jurisdictione non ſubjectis: utpote quibus ſymboli geſtatio continua ſoleat condonari.

C. 9. Idem quoque Rex Carolus in dictis Comitiis anni decimi ſexti, oſtendit, decimum ſeptimum Caput Conſtitutionum multo jam tempore usque adeò, non fuiſſe obſervatum (quod quidem ad peculiarem Ducum præeminentiam attineret) ut jam in deſuetudinem abiiſſe videri poſſet. Neque enim Joannem Ducem Britanniæ, neque Carolum Ducem Aurelianenſem, neque Joannem Alençonii Ducem, neque Joannem Ducem Cliviæ, aliósque Duces, hujus olim Ordinis Confratres; imò ne Philippum quidem Regem, Patrem ſuum, ac neque ſe ipſum, cùm uterque, & Supremi filius, & in prima ætate titulo Ducatûs Luxemburgenſis inſignitus, in hunc Ordinem lecti eſſent, ullâ eam ob rem prærogativâ fuiſſe hone-

M 2 ſtatos.

ſtatos. Non dubitari tamen oportere, quin auctor ipſe Ordinis Philippus Bonus, iis verbis quibus in eodem Cap. XVII. Duces diſertè, ac nominatim excepit, aliquam iis ipſis prærogativam dignitatis ſupra reliquos minoris tituli Confratres deferri voluerit. Ideóque, ut eas, quæ jam antea fuiſſent, dubitationes tolleret, & futuris occurreret, poſt maturam Confratrum deliberationem, déque eorum ſententia edixit: quicumque Duces, poſt id tempus, in hanc ſodalitatem advocarentur, eos tum in Seſſionibus, tum aliis in Actibus omnibus, qui ad hunc Ordinem pertinerent, cæteris omnibus minoris tituli Confratribus, qui unis pariter Comitiis electi fuiſſent, anteponi.

C. 10. In iisdem item anni XVI. Comitiis, idem Rex Carolus ad eos Articulos ſive Capita, quibus de inquiſitione, atque mulctis conſtituitur XXIX. videlicet, XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV. & XXXV. adjiciendum putavit. Etenim cùm Magiſtratus illi quatuor, de quibus ſupra jam dictum eſt ſæpiùs, nempe Cancellarius, Theſaurarius, Scriba, & Fecialis, ſive Rex armorum pro ſua quisque Conditione, ac munere, ad hunc Ordinem Societatémque pertineant; utpote qui Ordini ipſi ſint à Conſiliis, iisdémque omnino privilegiis, libertatibus, immunitatibus, atque prærogativis fruantur, quibus fruuntur Equites ipſi Confratres; ac præſertim, cùm inquiſitionibus omnibus, quæ de iisdem Equitibus Confratribus habentur, atque mulctarum indictionibus ſemper interſint: æquum eſſe ſtatuit, in eos quoque ipſos, ſimiliter inquiri; & mulctas eis, & pœnas, ſi quid peccaviſſent, irrogari.

C. 11. Anno poſtea MDXXX. menſe Decembri, cùm Tornaci Comitia hujus Ordinis celebraret idem Rex Carolus divinâ favente clementiâ electus Romanorum Imperator nominis ejus Quintus, capita Conſtitutionum XXXVI. XXXVII. & XXXVIII. quæ ſunt de coërcitionibus Equitum Confratrum, & Magiſtratuum hujus Ordinis explanatione, ac luce indigere judicavit. Cùm enim memoria repeteret D. Joannem Emmanuelem hujus ipſius Ordinis Confratrem, Anno MDXIII. (quo quidem ipſe tempore, tametſi tunc etiam Supremus, minor tamen annis erit) inſcio ſe ignorantibúſque Confratribus aliis, nullâ juſtâ causâ, ſed invidiâ quorundam magnatum, in urbe Mechlinia ignominiosè comprehenſum, atque inde in caſtrum Vilvordienſe abjectum, ibíque diu detentum fuiſſe: prohibere cupiens, ne quid ejuſcemodi in poſterum unquam, aut Confratrum cuiquam, aut Magiſtratuum hujus Ordinis (ut quos tutos ab injuriis omnibus eſſe vellet) poſſet contingere; ex præſentium Confratrum deliberatione, déque eorum ſententia, atque ex plena ſua abſolutáque poteſtate, Edicto perpetuo, atque immutabili conſtituit, atque edixit. Primum quidem, ſe ipſum ſolum, Succeſſoréſque deinceps ſuos hujus Ordinis Supremos (neque præterea quemquam alium) unà cum reliquis Confratribus, aut majori eorundem parte, & quidem in ipſis hujus Ordinis Comitiis, ex Suprema, atque omnimoda jurisdictione, diſceptaturum poſthac eſſe de capite, atque exiſtimatione Equitum Confratrum, quatuórque Magiſtratuum; déque criminibus quibuscumque, quæ admiſiſſe illi dicentur. Deinde quod ad eorum comprehenſionem, & carcerem pertinet, eodem Edicto conſtituit, non aliter ex Confratribus, quemquam, aut etiam ex quatuor jam dictis Magiſtratibus, comprehendere, aut in carcerem ducere licere; quàm ſi vel Supremus ipſe, vel ejus Vicarius, qui idem hujus Ordinis Confrater ſit, ex ipſius Supremi certa voluntate, atque aperto mandato, ac de ſententia ſex Confratrum, aut certè quotquot haberi pro tempore potuerint, id ita fieri juſſerit, atque pronunciaverit. Quæ tamen juſſio ità demum rata ſit, ſi vel manifeſtum per ſe crimen erit, de quo agetur; vel idonea priùs inquiſitione, atque informatione (ùt dicitur) præcedente conſtabit. Præterea non in quemcunque eos Carcerem, aut in publicam vulgarémque cuſtodiam claudi voluit; ſed in peculiari, quam ipſe hic Ordo, atque amica Societas præſcripſerit, cuſtodia ſervari. Poſtremò, quod ad cauſæ ipſius cognitionem attinet: voluit, atque eodem Edicto conſtituit, ut ab Supremo (ſiquidem præſens erit) aut, ſi aberit, ab ejus Vicario, hujus Ordinis Confratre, atque ab aliis pariter Confratribus, captivi Confratris, aut etiam Magiſtratûs, negotium legitimè & plenè cognoſcatur. Sic tamen, ut ſi Supremo ipſo abſente, ac præſidente Vicario, diſcuſſa res fuerit; non quidem ſtatim de ea Vicarius atque Confratres, qui ei in Conſilio adfuerint, pronuncient: ſed ubi plenè disquiſita quæſtio, & tota jam cauſa inſtructa (ùt dici ſolet) atque ad exitum perducta, membris ſuis omnibus conſtabit, ad Supremum ipſum, ubicunque ille locorum fuerit, unà cum ſuffragiis ſuis judicandam remittant. Ipſe verò Supremus, convocatis, atque adhibitis quotquot omnino potuerint Confratribus, atque adeò ad minimum ſex, ídque in ſolemnibus Comitiis, cognitíſque priùs, eorum Equitum Confratrum ſententiis, atque ſuffragiis, qui captivo ipſi habitationis vicinitate propinquiores ſint, majorémque ejus ipſius notitiam habere credantur; totam de integro cauſam præſens diligenter inſpiciat, atque cognoſcat; cognitámque, ex æquo & bono, ipſe tandem judicet, atque definiat. Ipſis tamen illis capitibus intereà, & quæcumque inibi de coërcendo

cauta

cauta sunt, atque præscripta, tum ipso etiam jure, præeminentiâ, auctoritate, dominio, atque jurisdictione suâ, Successorúmque suorum hujus Ordinis Supremorum, quod ad alia omnia pertinebit, integris, atque inviolatis permanentibus. Ad cujus quidem edicti, atque novæ Constitutionis observationem, idem Carolus V. Imp. Dux Burgundiæ, Ordinísque Supremus, auctoritate suâ Supremâ, atque absolutâ usus potestate, déque Confratrum suorum sententia, abrogavit, atque abolevit, quæcunque aut in Bruxellensibus Comitiis, Anno XVI. habitis, aut in aliis antea in diversam sententiam constituta: eáque omnia, ubicunque in Scribarum Ordinis hujus Commentariis reperirentur, induci imperavit, atque deleri.

C. 12. Iisdem insuper in Comitiis Tornacensibus ad Cap. XXXIX. ubi de remittendo Torque agitur, adjecit idem Carolus V. de Confratrum sententia, ut hæredes defuncti Confratris, non Torquem modò pro insigni Sodalitatis hujus datum, sed librum etiam Constitutionum, simul cum ipso Torque, vel ad Supremum, vel ad Thesaurarium remittant. Quod ut accuratiùs observetur, constituit, atque edixit, ut quisque in hunc Ordinem cooptatus, non tantùm propria syngrapha, Torquem & librum se recepisse testetur, verùm ad utriusque etiam restitutionem se obstringat.

C. 13. Ad Caput similiter XLIV. idem Carolus V. Imp. in iisdem Comitiis addendum existimavit, ut Scribæ Ordinis, non ea modò in commentarios referant, aut Principis ipsius sive Supremi, aut Confratrum Equitum, cùm mortuorum, tum viventium, præclara facinora, quæ ipsis armorum Rex suggesserit; quemadmodum illo capite cavetur; sed ea quoque annotent, quæ ab aliis etiam viris, qui pariter, & fide digni sint, & res ipsas habere cognitas existimentur, diligenti ipsi inquisitione certò didicerint: útque ea, quæ sic adnotaverint in Comitiis ipsis, Supremo atque Confratribus exhibeant.

C. 14. Serenissimus ac Potentissimus Princeps Philippus Dei gratiâ Rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, Angliæ, Franciæ, utriusque Siciliæ; Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, Geldriæ; Comes Flandriæ, &c. Illustrissimi Ordinis Aurei Velleris Supremus; in primis ejusdem Ordinis Comitiis, sive Capitulo à se celebrato in urbe sua Antuerpiensi mense Januario anni Domini MDLV. stylo Cameracensi, judicavit elucidandum esse octavum articulum additionum, in quo præscribitur, quibus festis diebus oporteat gestare Torquem hujus Ordinis: & re cum Equitibus Confratribus communicatâ atque deliberatâ, déque eorum Consilio, edixit, ac statuit, ut posthac in omnibus festis diebus illic designatis, singuli Confratres Equites Torquem hujus Ordinis gestent, non modò in Missæ celebratione, atque in secundis Vesperis, sed etiam in Vesperis præcedentis diei, quas primas vocamus; atque omni hora, ac tempore prædictorum dierum festorum, quoties in publicum, sive ad rem sacram, sive ad profana negotia, prodibunt.

C. 15. Præterea ut omnem dubitationem, & scrupulum tolleret, qui fortè moveri posset, super electione novorum Confratrum; occasione videlicet Mandatorum, sive Procuratoriorum, aut etiam Schedularum, quas absentes solent mittere ad eos, qui Comitiis intersunt; quibus ipsis generaliter dant liberam potestatem eligendi tot nobiles viros, stemmatibus, atque insignibus claros, omníque exceptione majores, quot Confratres à postremis Comitiis mortui sunt; nonnunquam etiam nominant quidem aliquot, sed pauciores, quàm sit mortuorum numerus, restringentes sua mandata, sive procuratoria ad certas personas, quas à suis Procuratoribus eligi velint (de quibus mandatis, ac schedulis mentio fit in XLV. & XLVIII. Articulis statutorum, atque in LIII. Cærimoniarum) idem Rex Philippus, ex simili Confratrum suorum communicatione, atque consilio, in iisdem Comitiis Antuerpiensibus, edixit, ac statuit, ut, quoties dicti procuratores absentium habebunt mandata generalia, ampla, & nullâ restrictione limitata, ad nominandos sive eligendos tot nobiles viros, iis dotibus præditos, quos statuta hujus Ordinis exigunt, quot tunc sunt loca vacantia; ejusmodi mandata, etiam si nulla seorsim extet schedula, aut designatio nominum, recipiantur, atque admittantur pro legitimis mandatis: ita ut virtute eorundem liceat procuratoribus eligere vice absentium tot nobiles, atque idoneos viros, quot loca vacant. Verùm si sit schedula limitata, aut restricta ad certum numerum personarum, quantumvis etiam parvum, non liceat eum numerum excedere: nisi tamen eis per dispositionem mandati, sive procuratorii potestas atque auctoritas idipsum faciendi concedatur. Quo quidem mandato, sive procuratorio, utendum erit, prout in supra citatis articulis, præsertim in quinquagesimo tertio Cærimoniarum, est constitutum.

C. 16. Insuper etiam, quoniam excitari non raró Controversiæ solent super præcedentiis, & Sessionibus Confratrum hujus Ordinis; propterea, quòd majores natu, in eodem capitulo electi, contendant indistinctè debere præferri cæteris, etiam iis, qui ante ipsos recepti in hanc Confraternitatem fuerunt, Sacramentúmque antiquius præstiterunt, exceptis

 Impe-

Imperatoribus, Regibus & Ducibus; aliis verò contrariam ſententiam tuentibus; fretis videlicet diſpoſitione Articuli decimi ſeptimi ſtatutorum, ut in quo clarè, ac diſertè dicatur, in Equitum Confratrum Seſſionibus habendam eſſe rationem ejus temporis, quo unusquisque in Ordinem hunc Sacramento præſtito receptus ſit: idem Rex Philippus volens ſimiliter elucidare dictum articulum, ambiguitatibúsque, & ſcrupulis omnibus occurrere, qui circa hanc ipſam præferentiam injici fortè poſſent, ac, ſi qui jam injecti eſſent, tollere, atque amoliri cupiens, ex communi Confratrum ſuorum, maturáque deliberatione, atque Conſilio, edixit & declaravit: ea quidem, quæ ad hoc usque tempus circa ejusmodi præferentiam eveniſſent, non eſſe retractanda; ſed rata ac firma eſſe permanſura; cæterùm in omne poſthac futurum tempus Confratres hujus Ordinis, qui ejusdem ſunt Capituli, ſive electionis, atque eodem die recepti ſunt, habituros eſſe locum in hoc Ordine ante reliquos omnes, qui alio poſt ipſos die recepti fuerint. Quòd ſi plures eodem die recepti ſint, ità quemque eorum alteri prælatum iri, ut priùs Eques auratus factus fuerit. Inter eos verò qui uno eodémque die Equites aurati facti, paritérque eodem die in hunc Ordinem recepti ſint, ad ætatem eſſe reſpiciendum; atque ita præferendum unumquemlibet eſſe, prout alios ætate longiſſimè præcedit. Salvâ ſemper prærogativâ Imperatorum, Regum, ac Ducum: de quibus in dicto Articulo decimo ſeptimo cautum eſt. Atque has quidem Conſtitutiones, & declarationes ſuas, voluit ac mandavit inviolabiliter, & ſinè contradictione obſervari.

C. 17. Idem Sereniſſimus & Potentiſſimus Princeps Philippus, Dei gratiâ Rex Caſtellæ, Legionis, Aragoniæ &c. in Capitulo hujus Ordinis, quod die XXIX. & ſequentibus menſis Julii, anno Domini MDLIX. in civitate ſua Gandenſi celebravit, conſiderans præcipuam cauſam inſtituti hujus Ordinis fuiſſe exaltationem, & Conſervationem Fidei, & Religionis Catholicæ, noſtræque Sanctæ Matris Eccleſiæ, hac tempeſtate (eheu!) nimiùm turbatæ, vexatæ, & commotæ propter diverſitatem ſectarum, errorúmque, & hæreſum olim à Sacris Conciliis, & Conſtitutionibus univerſalis Eccleſiæ reprobatarum, & damnatarum: & ob id prævenire cupiens, ne forſan per inadvertentiam, aut aliâ ratione, quispiam ſectarius, aut alioqui ſuſpectus de hæreſi, ad hunc Ordinem promoveri, ſeu commendari poſſet: ordinavit, declaravit, & ſtatuit de communi aſſenſu, & Conſilio Equitum hujus Ordinis ſuorum Confratrum; quòd in poſterum Equites celebraturi electionem novorum Equitum, præſtabunt ſolemne juramentum, ultra ea, quæ contenta ſunt Articulo ſtatutorum Ordinis quadrageſimo octavo: quòd ſcientes neminem electuri ſint hæreticum, aut de hæreſi ſuſpectum, quódque electio aliter facta nulla erit, & invalida.

C. 18. Item, quòd Equites, tum novitii, tum antiquiores, ſimul & quatuor Magiſtratus hujus Ordinis, curabunt per ſuos Vaſallos incolas, & ſubditos in ipſorum terris, & dominiis obſervari, & conſervari, quod in ipſis erit, antiquas Conſtitutiones, & Ordinationes noſtræ Sanctæ Matris Eccleſiæ. Et caſu quo deprehenderint contrarium fieri, punient transgreſſores, per ſuos miniſtros, & tribunalia, vel notificabunt illos ipſos exceſſus Regiæ Majeſtati, aut ejus miniſtris, ut nimirum competens remedium adhibeatur.

C. 19. Item, ut ſerviant dicti Equites, & Magiſtratus, tum populo, tum ſuis domeſticis familiaribus pro exemplo, útque tantò ſecuriùs hi præſerventur ab omni hæreſi, & contemptu Cærimoniarum Sanctæ Eccleſiæ; dabunt operam, dum cultui divino interſunt, Miſſam ut audiant eâ, qua decet, devotione: ut nimirum tantò magìs perſpicuus reddatur ipſorum purus, & perfectus zelus, quo flagrant erga Deum noſtrum Creatorem, ſuámque Sanctam Eccleſiam, manifeſtantes per exteriora evidentiam perfectionis ſuorum interiorum.

C. 20. Item, quia aliquoties evenit, quòd abſens quispiam Eques, reſidens in remotioribus à loco celebrandi Capituli, admonitus de indictione ejusdem Capituli, cupiens nihilominùs ſuo muneri ſatisfacere, deſtinavit alicui ſuorum Confratrum ejusdem Ordinis, quem opinabatur Capitulo interfuturum, ſuas tabulas procurationis, unà cum clauſa ſchedula, quæ continebat nomina perſonarum ſuo judicio idonearum ad cooptationem in Ordinem; absque tamen eo, quòd iſtiusmodi procurationi inſerta fuerit expreſſa clauſula ſubſtitutionis, tantúmque poſitâ clauſulâ generali, ad faciendum omnia, & ſingula, quæ ipſemet conſtituens facere poſſet, caſu quo ibidem perſonaliter præſens extitiſſet: unde etiam ſubinde illud ſecutum, quòd occurrente legitimo impedimento, velut ægritudinis, vel abſentiæ cauſa Reipublicæ, aut cujusvis alterius, idem conſtitutus Procurator nequiverit in Capitulo comparere, ſubſtituerítque ſuo loco alium quemlibet de Collegio; quod tamen fieri jure nequibat, quandoquidem ad ſubſtituendum requirebatur facultas ſpecialis, & expreſſa: idem Rex Philippus cupiens ambiguum iſtud declarando elucidare, nec non conſideratione habitâ, quòd ejuscemodi conſtituens, memor ſui muneris, ſedulò ſatisfecerit litteris inſinuatoriis celebrationis Capituli; quódque inopinata abſentia ſui principalis procuratoris, ei nequa-

quam

quam præjudicare debeat; ex consilio, & assensu suorum Confratrum, præcipiendo declaravit, quod talis substitutus habens tabulas procurationis generalis, unà cum schedula prænominata, tametsi nulla reperiatur inserta clausula substitutionis, admittetur, & recipietur, tam in cærimonialibus Ecclesiæ, quàm electionibus, & cæteris actibus Capituli.

C. 21. Item vestigiis insistens nobilissimorum prædecessorum idem Rex Philippus, desiderânsque sua ex parte magìs, magísque decorare, & exaltare suum Ordinem, mandávit: quòd mantella, & caputia nigra, quibus ipsemet Supremus, Equites, & Magistratus ejusdem Ordinis, in Vigilia, & Missa pro defunctis, utì consuevêre ex panno laneo, nigro, in posterum conficiantur, & sint ex veluto nigro: verbi gratiâ, vestes suffultæ serico, Caffa nuncupato, & mantella duplicata serico vulgariter dicto Sattino, etiam nigro: Caputia autem similia. De quibus ornamentis providebitur Equitibus, & Magistratibus sumptu Regis, ejusdem Ordinis Supremi. Ita tamen, quòd illorum, quæ erunt Equitum, custodia futura sit penès Thesaurarium Ordinis; Magistratus verò, suorum quísque curam habiturus; sicut de ornamentis ex Cramoysino, aliísque, alibi est constitutum.

§. III.

Constitutiones & Regulæ Ministris Ordinis à Philippo Bono præscriptæ.

Art. 1. PRimùm constituit institutor Philippus, ut hic Ordo ministrum habeat, qui Cancellarius appelletur. Cúmque id & magni momenti & præcipuæ dignitatis sit munus, ac propterea virum requirat insignem: noluit quemquam ad munus illud admoveri, qui non aut Archi-Episcopi aut Episcopi aut alterâ quapiam præcipuâ dignitate in Ecclesia Cathedrali aut Collegiata ornatus sit: aut si personæ seculari ac profanæ concredi id munus contingeret, voluit, ut ea ejusmodi esset, quæ & à multa rerum experientia & à præclara fama, & ab insigni doctrina commendaretur, atque ad literarios Theologiæ, vel Juris Canonici, vel Civilis, gradus promota esset.

Art. 2. Voluit item, ut dictus Cancellarius sub sua custodia & administratione habeat Sigillum Ordinis, quod capsæ inclusum servabit, cavebítque ullas hoc sigillo literas obsignare, quæ quomodocunque honorem alicujus Equitis lædant. Nisi tamen id Supremus disertè præceperit, ac sex minimùm Equites iis literis subscripserint, & dum illæ obsignantur, præsentes sint; in absentia autem dicti Sigilli Ordinis, hujusmodi literas, si quando eas mittere opus sit, arcano suo sigillo obsignari Supremus curabit.

Art. 3. Item committet eidem Cancellario Supremus vel Supremi Vicarius, ut tempore Capituli ex præsentibus ibidem Ordinis Equitibus inquirat in vitæ rationes & administrationes singulorum (qui eapropter è loco Capituli seu Comitiorum alius post alium excesserint) Equitum; & hic quidquid de his dictum aut relatum à Congregatis Sodalibus fuerit, id omne fideliter Supremo aut ejus Vicario referet, ut conveniens per eos fieri conclusio possit: quam deinde conclusionem (seu ad laudem & commendationem, seu ad correctionem & pænam tendat) Cancellarius Equiti in locum Comitiorum reverso proponet.

Art. 4. Adhæc tempore, quo electio novorum Ordinis Equitum fiet, accipiet idem Cancellarius tam Supremi quàm cæterorum Equitum schedas, quibus suffragium pro novis Equitibus illi inscripsêre, conferétque ministris præsentibus numerum suffragiorum, publicéque edicet, quot quisque ex nominatis suffragia pro electione hac nactus sit.

Art. 5. Item dictus Cancellarius, aut alius ex Ordine, cui id Supremus commiserit, simul cum quibusdam Equitibus Ordinis, ad id ab eodem Supremo deputatis, excipiet tempore Comitiorum rationes ab Ordinis Thesaurario dandas.

Art. 6. Pariter Cancellarii munus erit, ut ex mandato Supremi in Comitiis Ordinis proponat, quidquid ad honorem, utilitatem, aut bonum Ordinis fore videbitur; quod præstiturus est toties, quoties aut à Supremo, aut Supremi Vicario injunctum id fuerit.

Art. 7. Idem hic Ordo alium præterea Ministrum habebit, cujus fidei concredentur scripta omnia, privilegia, literæ, Decreta, monumenta denique & documenta literaria, quæ vel ad Ordinis fundationem vel ad alias ejusdem accessiones pertinebunt. Idem custodiam monilium reliquiarum seu lipsanorum sacrorum totiúsque sacri ornatûs, aulæorum, item & Bibliothecæ Ordinis, adhæc totius Equestris amictûs, qui seu ad Supremum, seu ad Equites cæteros pertinet, sibi commissam habebit; servabítque hunc ad actus & ceremonias publicas Capitulorum: Eundémque expediet ad locum habendi Capituli; ubi cuíque Equiti

 suum

suum tradet amictum, rursúmque hunc ab iis recipiet, custodiétque in usus futuros. Ministri autem Ordinis suos singuli amictus ipsi servabunt; Atque si quis novus Minister eligetur, is amictum sibi fieri curabit ex eo ære, quod in stipendium annuum à Supremo accipiet. *Sed postremum immutavit Carolus justus seu Audax, qui iisdem togas & pallia holoserica cramesino subducta absque diminutione stipendii expensis Supremi dehinc fieri debere instituit.*

Art. 8. Si quis Equitum mortuus vel Ordine dejectus sit, curabit Thesaurarius avelli insignia, galeam & cristam illius Equitis ex suo loco, in choro Ecclesiæ Fundationis, eáque eò, quò imperatum fuerit, transferri jubebit. Ac si alius Eques ejus loco adscriptus in Ordinem fuerit, idem Thesaurarius curabit apponi insignia, galeam, & cristam ad locum, qui ei conveniet in dictæ Ecclesiæ choro. *Hic tamen Articulus locum non habuit, nisi in Sacello Divionensi.*

Art. 9. Item habebit Thesaurarius officium exactionis censuum dotationis ac fundationis Ordinis, item donorum, legatorum, accessionum, beneficiorum & emolumentorum quorumcunque, curabítque ut impendantur in bonum Sacerdotum, Equitum & Ministrorum Ordinis juxta dispositionem dictæ fundationis. Adhæc alios insuper sumptus necessarios & convenientes in usus Ordinis faciet ad imperium Supremi vel ejus Vicarii. Ac de his omnibus sinceras & exactas rationes reddet tempore Capituli vel coram ipso Supremo, vel coram illis, qui ex hoc Ordine in hunc finem fuerint à Supremo deputati.

Art. 10. Item curabit fieri libros, quibus inscribantur omnia dona, legata, eleemosynæ & beneficia facta Ordini quacunque in re; conficiet etiam indicem monilium & ornamentorum, eáque, quamdiu usui esse poterunt, in Capitulo coram deputatis exhibebit; donorum item in pecunia factorum, censuum, vectigalium, ac quarumcunque possessionum exactas & fideles rationes dabit. Præterea in singulis Capitulis proferet nomina & cognomina Benefactorum Ordinis, simúlque dona ab illis Ordini facta enunciabit, ut & haberi eorum memoria in precibus possit, simúlque stimulo & incitamento sint aliis ad benefaciendum.

Art. 11. Item scriptorum, privilegiorum, fundationum, augmentorum, rerum comparatarum, literarum, monumentorum & documentorum dicti Ordinis libros conficiet, qui cum Originali collati & approbati, & à Notario vel alia persona publica legitimo Sigillo sint obsignati. Atque ex his libris Chartaceis alter remanebit Ecclesiæ Ordinis, alter verò reponetur in Archivum seu Chartophilacium Burgundiæ, ibíque fideliter asservabitur, ut si quo casu amitteretur Scriptum Originarium, ad hos libros haberi recursus posset.

Art. 12. Item habebit dictus Ordo alium Ministrum, quem Libellionem, seu Secretarium dicent; erítque unus ex illis Ecclesiasticis, qui fruentur præbendâ in illa Ecclesia, in qua erigetur fundatio hujus Ordinis, vel alia quæpiam persona honorata & idonea seu sacra seu profana. Is verò Secretarius binos item libros ex membrana conficiet, in quorum utróque sit descripta fundatio Ordinis, uti & institutiones ac ordinationes ejusdem, ac initio dicti libri inseretur historica relatio de fundatore & viginti quatuor primis Ordinis Equitibus, suprà nominatis. Eorúmque librorum unum catenâ ferreâ in choro dictæ Ecclesiæ Ordinis, alterum autem in loco Capituli prope Sedem Supremi affiget.

Art. 13. Item conscribet in librum alium ad id destinatum omnia facta laudabilia & generosa tam Supremi, quam aliorum omnium Ordinis Equitum, quibus illi facinoribus post fundatum Ordinem inclaruêre; horum autem factorum notitiam ei Rex Armorum daturus est. Exhibebítque in Conventu ante generalia comitia haberi solito Scriptum Archetypum ea de re confectum, ut ibidem relegatur & corrigatur, si quid necesse foret; subinde verò in volumen grandius eadem facinora transcribi faciet, legenda publicè in Capitulo subsequenti.

Art. 14. Item inscribet Secretarius alteri Libro conventiones, conclusiones & lites Capitulorum Ordinariorum; item culpas ab Equitibus admissas, ob quas reprehensi fuêre in Capitulo, præterea huic inseret correctiones, animadversiones, & pœnas illis injunctas; Adhæc contumaciam & culpas eorum Ordinis Equitum, qui nec ipsi comparuêre in Capitulo, nec sui loco procuratores, eo, quo fieri debuit, modo instructos cum documentis & absentiæ excusatione misêre.

Art. 15. Alium insuper Ministrum dictus Ordo habebit, Regem nempe Armorum, qui dicetur *Toison d'Or*, virum magnæ prudentiæ & existimationis, ac idoneum & sufficientem huic muneri; is encaustum seu bullam insignia Supremi referentem, quam idem ei Supremus tradi curabit, gestaturus est, dum vivet; attamen post mortem ejus id encaustum restituendum ab hæredibus Thesaurario erit. Quod si autem sinè fraude & culpa id deperditum in itinere quodam fuisset; in eo casu liberi erunt à restitutione præfati hæredes, debebítque Supremus ipse novum hujusmodi monile fieri curare.

Art. 16. Hujus Regis Armorum Officium erit ut aut ipse deferat, aut deferri per alios viros

viros idoneos curet literas Supremi ad Fratres Ordinis aut ad alios, ad quos illum mittere Supremus volet: idem, quoties illi de morte alicujus Equitis constabit, hanc quantociùs significabit Supremo; Feret item aut ferri curabit literas, electionis indices, Equitibus recèns adlectis, eorúmque rursum responsa referet; Denique obibit aut obiri curabit omnes alias legationes, & si quid præterea, quod ad eum pertineat, ei à Supremo fuerit præscriptum.

Art. 17. Item inquiret Rex Armorum sedulò in facta illustria, generosa & honorifica tam Supremi, quàm cæterorum Ordinis Equitum, eáque sincerè Secretario Ordinis referet, ut ea inscribere, uti opus est, possit.

Art. 18. Ubi posthac officium Cancellarii vacabit, Supremus convocatis, quotquot poterit, Equitibus Ordinis, qui non debebunt esse pauciores quàm sex; præsentibus, si commodè fieri poterit, Thesaurario & Secretario Ordinis, procedet ad electionem novi Cancellarii, qui sit constitutus in Prælatura Ecclesiastica, Archiepiscopali, Episcopali, aut aliâ dignitate notabili, in Cathedrali vel Collegiata Ecclesia: Aut personæ secularis, quæ sit magnæ commendationis & experientiæ, & ad gradum Theologiæ, Juris Canonici, aut Civilis promota. Atque hæc electio quantocius significabitur electo, diésque ei constituetur, qua sistere se Supremo, simúlque præstare jusjurandum debeat; electus verò electione hoc modo intellectâ neutiquam differet Supremum de intentione sua certiorem facere.

Art. 19. Atque si contingeret, ut sui electionem acceptare electus non vellet, Supremus eodem, quo dictum est, modo ad alterius electionem procedet, quoad aliquis, qui jusjurandum præstet, eligatur: interea verò officium illud exercebitur per Vicarium, quemadmodum Supremo Equitibúsque videbitur.

Art. 20. Cancellarius electus, electione acceptatâ in manus Supremi jurabit: comparitururm se in Capitulis & Conventibus Ordinis in persona propria, nisì morbo vel gravi negotio, vel alio legitimo impedimento prohibitus fuerit; at si impeditus is esset, significabit id ipsum, sine dolo, Supremo per literas; qui absentis loco, pro illa vice seu actu, officium illud alteri cuidam personæ idoneæ, pro suo libitu, committet; quæ item jurejurando se obstringere priùs Supremo debebit.

Art. 21. Cancellario cavendum est sedulò, ne quas literas, honorem Equitum lædentes, obsignet, nisì Supremus id imperet præsentibus sex minimùm Equitibus Ordinis.

Art. 22. Idem nec amore nec odio, nec timore, favore aut affectu ullo impulsus prætermittet in Capitulis & Conventibus ex fide & debito suo dicere & proponere ea omnia, quæ illi fuerint à Supremo injuncta. Adhæc correctiones, quæ in Capitulo decretæ fortè cuipiam Equitum fuerint, eâ ratione, qua illi competet, faciet secundùm Statuta Ordinis; insuper Consilia Ordinis omnia arctissimo silentio celabit, atque universim pro viribus suis, quoad omnia, bene & debitè officium suum exercebit.

Art. 23. In electione Thesaurarii eadem omnia, quæ in electione Cancellarii, observabuntur; jurabítque electus: se rite & debitè custoditurum, conservaturum & administraturum monilia, mobilia, reditus & bona Ordinis suæ curæ concredita; neque quidquam distributurum aut ad usus alios, quàm ad eos, quos Supremus Ordinis præscripserit, adhibiturum.

Art. 24. Idem Thesaurarius ritè & fideliter distribuet Ecclesiasticis, quod illi pro Sacrificio Divino dabitur; Ministris item Ordinis pro exercitio muneris sui; pauperibus item, quidquid è fundationibus donísque illis destinatum erit, fideliter elargietur. Observabítque in eo multâ cum solicitudine obligationem suam; nec quidquam sibi retinebit, aut iis distribuere, quibus opus sit, differet.

Art. 25. Item dabit Thesaurarius bonas & fideles rationes tam redituum ad Ordinem pertinentium, quàm donorum liberaliter oblatorum, nihil quidquam celando aut retinendo. Deníque in omnibus officium suum ritè & fideliter pro posse suo obibit.

Art. 26. Vacante Secretarii munere, eligetur per Supremum & sex minimùm Equites persona alia insignis, quæ habeat dotes superiùs indicatas; eáque, ubi electionem suam ratam habebit, constitutâ die in manus Supremi, aut ejus Vicarii jurabit: ritè, sincerè & sedulò à se inscriptum & in indicem relatum iri sublímia & egregia facinora Equitum, quæ relata sibi à rege Armorum fuerint; item quod fideliter in libros ad id destinatos adnotabit pænas & correctiones Equitibus Ordinis, in Capitulis aut Conventibus datas; quod in Commentarios acta Comitiorum referet, obligationíque suæ in scripturis omnibus respondebit. Ac præterea quod nulla Ordinis Consilia propalabit, officioque suo pro viribus satisfaciet.

Art. 27. In electione regis Armorum, *Toison d' Or* dicti, procedetur, ùt de Thesaurario & Secretario dictum est, séque sequenti jurejurando obstringet: se nempe inquisiturum in sublimia & præclara Ordinis Equitum facta, & sine omni favore, amore, odio, sine damni aut utilitatis aut alterius affectûs respectu daturum esse veram de his relationem Secretario Ordinis, ut in fastos & commentaria inserantur.

Art. 28. Item quod ritè & fideliter obiturus sit legationes, quæ sibi injunctæ fuerint; quod obedientiam Supremo & Equitibus in rebus omnibus ad dictum Ordinem pertinentibus præstiturus, neminíque ea, quæ secreta esse oportebit, sit evulgaturus; ac postremò partes muneris sui se in omnibus sedulò & fideliter obiturum promittet.

CAPUT VI.

De Equestribus Ordinis Comitiis, ac primùm quidem de Magnificis Sacrorum Solemniis & olim à Philippo Bono institutis, & hodiedum in Cæsarea hac urbe ab Amplissimo hoc Ordine celebrari solitis.

§. I.

De Magnificis sacrorum solemniis primo olim Comitiorum triduo celebratis.

TAmetsi in his ipsis, quas modò attulimus, nobilissimi hujus instituti legibus, in sua capita ab Authore distinctis, ea ferè omnia, quæ ad plenam comitiorum celebrari olim solitorum cognitionem pertinere videntur, & singillatim recensita, & dillucidè explicata sint hactenus; nihilo tamen seciùs nonnullam me initurum gratiam à benevolo lectore spes erat, si quæ latiùs ibi dispersa sunt, hîc ego in unam veluti tabulam collecta proponerem. Itaque ut ab ovo rem ordiar: constituerat quidem primùm Ordinis institutor Philippus annis singulis, festâ Divi Andreæ luce Generalia Ordinis Comitia celebrare; verùm quod & ipsam hanc Comitiorum frequentiam, & hiberni temporis rigorem gravia esse Sodalibus, affectæ præsertim ætatis, videbat; ita utrumque temperavit, ut non nisi singulis trienniis ea convocari debere, & quidem in alteram mensis Maji diem, in locum à Supremo Ordinis Principe pro rerum opportunitate designandum, statuerit: quod tamen ipsum tempus vel protrahere, vel contrahere Supremus posset, modò ne intra ejusdem anni spatium repeteretur Conventus. Cui Patris decreto illud insuper Carolus Audax Philippi filius & successor adjecit, ut parte quoque anni quacunque celebrari hæc Comitia possent; ad quorum tamen celebrationem decernendam sex minimùm Equitum consensu opus Principi erat, ùt testatur Laurentius Blioul *in suo ordinis ceremoniali*, *n. 1.*

Ut verò constare certiùs Equitibus posset, quo tempore essent celebranda hæc Comitia Ordinis; missis ad singulos literis benevolentiæ plenis invitari eosdem multò antè à Supremo oportebat, locúmque futuro Generali Conventui designari: unáque defunctorum, post Comitia ultima, Equitum nomina perscribi singulis, postularíque, ut totidem aliorum sibi virorum nobilium, qui deligi in defunctorum locum possent, nomina in scheda propriâ manu subscripta, & sigillô propriô ritè obsignata submittant; simúlque si venire ipsi (præsertim si Reges, Duces, Principes, aut Equites exteri erant) legitimis de causis non possent; Vicarium quempiam ex iis, qui Comitiis interfuturi erant, Equitibus maturè constituant, ita, ut tempori adhuc rescribere destinati Vicarii possint;

possínt-

PLVS
VLTRA
Hic Carolus Quintus est,
Cujus unica laus est fuisse Maximum.
Is, postquam orbem omnem peragrando victorijs
Heroes ante se omnes praecelluit;
De ipso tandem Carolo omnium victore triumphus
ut ne quis posterorum superare Carolum posset,
obtinuit.

posſintne in ſe Vicarii munus ſuſcipere: ut ſi quis fortè non poſſit, alius conſtitui adhuc ante Comitia valeat, qui ejus loco, quæ facienda ſunt, præſtet. Poterátque & ipſe Supremus valetudinis aut negotiorum causâ impeditus ex Equitibus cuipiam vices ſuas committere, qui Vicariâ in his Comitiis authoritate præeſſet. Illi autem Vicarii & eorum, quorum vices agebant, excuſabant abſentiam; & eorum ſedes occupabant; & donaria eorum locò inter ſacrificia offerebant; & laudes item aut reprehenſiones pro abſentibus excipiebant; & mulctas ſubibant; & quidquid præſtari leges jubent, Vicario nomine exequebantur; ac demum quidquid actum in Comitiis circa abſentes fuiſſet, id per ſuum ſingulis Vicarium ſignificari oportebat.

Et quoniam Philippus inſtitutionem hujus Ordinis omnem ad DEI Omnipotentis obſequium virtutúmque cultum jam inde à primo ejus exordio referebat. Sapienter ſanè ipſos hos Generales Conventus (ceu præcipuas totius Ordinis ſolemnitates) à cultu Numinis auſpicandas decrevit; útque ritu, quàm fieri poſſet, magnificentiſſimo obirentur, conſtituit. Quod ut fieret, vicenis circiter ante hæc feſta diebus, tres à Supremo Epiſcopi, & novem ex præcipuæ Dignitatis Prælatis evocabantur ad triduana hæc ſacra Comitiorum munia obeunda. Appropinquante deinde Comitiorum tempore Rex armorum (*Toiſon d' Or* dictus) in Eccleſia eorum celebrationi deſtinata tabulas ligneas ſupra ſingulas Ordinis Equitum (tam vivorum, quàm poſt ultima Comitia mortuorum) ſedes affigebat, in quarum tabularum ſingulis ſingula Equitum nomina, tituli, & gentilitia viſebantur inſignia; eo tamen diſcrimine, ut vivorum Equitum inſignia militari galeâ criſtáque ornarentur ſupernè, defunctorum verò ſinè criſtis & galea eſſent. Diſcrepabant & in eo hæ tabulæ, quòd ea, quæ ſupremo Ordinis Principi affigebatur, magnitudine reliquas omnes excederet; quæ verò Regibus, qui Confratres duntaxat Ordinis erant, apponebantur, primâ illâ minores, majores tamen cæteris eſſent; Ducum verò ac Principum nihil quidquam differrent à reliquis minoris dignitatis Equitum tabulis.

Titulorum porrò uſus hic erat, ut ipſi primùm Ordinis ſupremo Principi, Cæſaribúſque ac Regibus titulus adſcriberetur: *Treshaut*, *Tresexcellent*, *& Trespuiſſant Prince*, id eſt: *Celſiſſimus*, *Excellentiſſimus*, *& Potentiſſimus Princeps.* Imperii Electoribus aliiſque Ducibus ac Principibus præcipuis, qui ſupremum exercebant dominium: neque Ordinis ſupremo Ditionis jure ſubjecti erant: *Haut & Puiſſant Prince.* Id eſt: *Celſus & Potens Princeps.* Ita videre eſt in libro à Joanne Baptiſta Maurice de Equitum horum inſignibus conſcripto, cui titulum fecit: *Le Blaſon des Armoiries de tous les Chevaliers de l' Ordre de la Toiſon d' Or.* ubi fol. 68. Titulum *Caroli Audacis* hujus Ordinis Supremi leges: *Treshaut*, *Tresexcellent & Trespuiſſant Prince*, *Charles par la grace de Dieu Duc de Bourgougne &c.* fol. 107. Romanorum Imperatoris: *Treshaut*, *Tresexcellent & Trespuiſſant Prince Frideric d' Auſtriche III. du nom*, *Empereur des Romains*, *& Roy d' Hongrie &c.* fol. 143. Regis: *Treshaut*, *Tresexcellent & Trespuiſſant Prince François Roy de France I. du nom.* fol. 334. Ducis Electoris Imperii: *Haut & Puiſſant Prince Maximilian Comte Palatin du Rhein Duc des Deux Bavieres*, *Electeur de l' Empire.* fol. 273. Ducis non Electoris: *Haut & Puiſſant Prince Erich Duc de Brunsvich.* fol. 299. Principis: *Haut & Puiſſant Prince Sigismond Batory Prince de Tranſylvanie.* Cæterorum porrò Equitum nominibus (ſeu Duces ii forent, ſeu Principes) nonniſì *Meſſire*, aut, Hiſpani ſi eſſent, *Don*, in iis inſignium tabulis præponebatur. Ita apud eundem Maurice. fol. 272. videre eſt: *Don Jean d' Auſtriche Leutenant Gouverneur*, *Capitaine General des Pays-Bas.* fol. 286. *Meſſire Alexandre Farneſe Duc de Parme & de*

Plaisance, atque hic titulus *Messire* Equitibus dari universis etiam inferioris conditionis solebat.

Affigebantur autem hæ tabulæ, insignia Equitum, titulósque referentes in Ecclesiæ, ad solemnia Ordinis celebranda deputatæ, choro hoc ordine: ut Supremi tabula supremo ad latus chori (quod ingredientibus dextrum est) loco supra solium eidem Supremo paratum appenderetur: tum, si Imperator frater Ordinis esset, ejus insigne ad latus sinistrum è regione Supremi supra thronum ibidem erectum locabatur. Cæterorum Equitum tam Regum, quàm inferioris Ordinis nobilium gentilitiæ tabulæ supra ipsa Canonicorum subsellia utrinque ad hunc usum instructa pendebant; ita tamen, ut Reges sedes omnium primas post Supremum tenerent; cæteri post hos, juxta ordinem suæ electionis sederent; eâ tamen prærogativâ Ducibus concesâ, ut ante cæteros, eâdem cum illis die electos, Equites assiderent. Instruebantúrque hæ sedes aulæis tapetibus ac pulvinis multo auro argentóque nitentibus, ùt cujusque dignitas exigebat, magnificè: ac primo quidem die purpureum, secundo pullum, tertio colorem cramesinum referebant exceptis Equitum defunctorum subselliis; quæ, si Regum erant, pannus sericus niger aurô intertextus; si inferioris Ordinis, pannus itidem sericus niger, sed absque ullâ auri texturâ, obtegebat.

Hoc Ecclesiæ apparatu sic facto, Calendis Maij, qui interfuturi Comitiis erant Equites, post meridiem honoris ergò in aula Supremi priusquam ad sacrum Vesperarum officium is adiisset, se purpureo Ordinis amictu induti sistebant; à quo vicissim multâ Comitate accepti in Ordinem, quo procedendum illis in templum erat, ita se disponebant, ut quantò quisque senior Eques Ordinis esset, tantò locum Supremo propiorem alteri Equiti sociatus teneret, locô ultimô Ordinis Principi, qui sinè Comite procedebat, relictô. Atque dum ista ab Equitibus fiunt, is, qui Divinum in Ecclesia eâ die officium peracturus erat, Antistes sacram indutus trabeam ac pluribus sacrarii Custodibus, Sacerdotibus ac Cantore sacelli aulici, qui debito ante eum ordine in modum supplicationis præcedebant, Comitatus ex Ecclesia (ubi peragi debebant sacra munia) ad supremi Palatium se conferebat: veniénsque ad atrium, in quo congregati Equites erant, relictis in ipso limine Sacerdotibus cæteris, solus omnes Equites præteriens ad Supremum adibat, porrectóque illi ibidem latice benedicto, eodem, quo venerat, ordine cum suis (ùt in supplicatione publica fieri solet) Antiphonas pias in honorem Divi Andreæ Apostoli concinentibus in Ecclesiam, Sacris destinatam, redibat.

Interea dum Antistes ex aula revertitur, universi Equites (Rege armorum primùm cum Secretario, dein Thesaurario cum Ordinis Cancellario præcedentibus) ex atrio descendentes, paratis in aulæ aditu equis conscensis, præscripto versùs Ecclesiam ordine, procedebant; ita, ut primum quidem tubicines & nobilitas aulica, tum ministri armorum, inde fecialium Magistri, atque aulæ Præfecti præcederent, hôs deinde ministri Ordinis Equitésq; ac Supremus sequerentur. In quo Processu illud præterea observabatur, ut si quis adesset Princeps sanguinis, is proximum, post Principem Ordinis, locum in equitando teneret; quem subinde Cancellarius aulæ, tum Cubicularii Principis, ac supplicum libellorum Magistri, universi equis vecti prosequerentur. Cæterùm utrumque supremi Principis latus satellites suis cum hastis lanceísque stipabant.

Ubi

Ubi hac cum comitiva ad templi limen Supremus pervenit, idem, qui ſupra, antiſtes à linteatis Sacerdotibus comitatus ad idem limen è templo deſcendens, Supremo rurſum ſacrum laticem, ac ſubinde inſignem ſacris lipſanis crucem oſculandam porrigebat, eóque præſtitô ſe ad ſacrarium recipiebat ; Miniſtris Ordinis Equitibúsque interea dum hæc fiunt, versùs ſummam aram nonnihil procedentibus : ita tamen, ut ubi poſt acceptum ſacrum laticem, habitámque cruci venerationem Supremus templum ingredi cæpit, Equites rurſus omnes venerationis ergò versùs eundem regrederentur, exceptúmque inſigni pompâ ad deſtinatam eidem ſedem in duos utrinque ordines diducti comitarentur. Ubi poſtquam conſedit; Equites pariter omnes, honore Principi habito, ſuas ſe in ſedes, inſignibus cujusque notatas, recipiebant, ibíque rurſus veneratione priùs Principi exhibitâ, conſidebant; quatuor item Miniſtri poſt honorem Principi ſimiliter habitum prope ipſum Supremum in humiliores paulò (quàm cæterorum Equitum erant) ſedes ſe demittebant ordine tamen dignitatis ſervatô. Licitúmque erat Equitibus ſingulis, ut ſuum quísque miniſtrum honorarium ſedi ſuæ adſtantem haberet, quò uti eorum operâ, ſi quapiam in re eſſet opus, poſſent: admittebatúrque & cæteræ nobilitati ad hunc Equitum chorum acceſſus, modò ne quis eorum ſe in ullam ſive Equitum ſive Miniſtrorum ſedem locaret.

Cæterùm poſtquam Equites conſedêre, veſperarum officium ſolemni ritu Antiſtes exordiebatur ; atque ubi is ſub Mariano Cantico *Magnificat* thus aræ adolebat, eodem thuris ſuffitu ipſe quoque Supremus, & quidem ſolus, honorabatur; abſolutóque ſic Veſperarum Officio, Completorium quoque decantari cum altero quodam cantu artifici, in honorem Divi Andreæ Apoſtoli concinnato, ſolebat. Poſt quæ eâdem, quâ venerant, pompâ & Ordine in Aulam rurſus Principis revertebantur.

Eædem Ceremoniæ, & Ordo, & amictûs ratio (niſi quòd ſupplicatio Antiſtitis è templo ad aulam ad deferendum Principi laticem ſacrum, fieri ſolùm primâ die ſolebat) ſervata eſt matutinis horis diei ſequentis, quæ Maji dies ſecunda, Ordinis verò præcipua extitit ; eâ ſiquidem Sacroſancta Miſſæ ſolemnia magnifico ritu in venerationem Divi Andreæ Apoſtoli, Ordinis pariter & Burgundiæ totius Præcipui Patroni fiebant. Sub qua hæ præcipuè ceremoniæ uſurpabantur, ut poſt Evangelium, à præcipuo eorum, qui aderant, Prælatorum decantatum, Evangeliorum liber ab eodem Principi Ordinis oſculandus deducente armorum Rege, deferretur; ac incenſo ſubinde thure Princeps idem, nemóque præterea Equitum, honoraretur. At verò quo tempore offerre Sacerdos, conſecrandam deinde, hoſtiam ſolebat, eôdem Rex Armorum in medium prodiens trinâ veneratione Supremo exhibitâ, his eum verbis altâ voce prolatis compellabat : *Treshaut*, *Tresexcellent*, *& Trespuiſſant Prince* (addebat hic alios quoque inſcriptos ejus tabulæ titulos nominatim verò Capitis & Supremi) *venez à l' offrande*, id eſt: „ Celſiſſime, Excellentiſſime ac Potentiſſime Princeps venite ad offerendum. „ Ac ſi non Princeps ſed ejusdem tantùm Vicarius præeſſet Comitiis, tum Rex Armorum in fine addebat hæc verba : *Ou Procureur pour vous* : Id eſt, *vel Procurator pro vobis*, quæ verba itidem adjungebat, quoties Equitem ex abſentibus aliquem evocaret.

Supremus autem ſic evocatus, ubi ſuâ ſe cæpit è ſede attollere, Equites Ordinis univerſi ſuis continuò è ſedibus deſcendentes ante Principem in duas ſe lineas, per quas medius ille tranſire ad aram usque debuit, ſtatuebant, manebántque, donec is depoſitis in ara ſacrificialibus nummis ad ſuum rurſus ſolium

 rever-

revertiſſet. Qua in re illud quoque obſervari hìc convenit, quòd ſi quis Princeps ſanguinis afforet, is à tergo Supremum ſequens offerendum ab eo aurum in pelvi aurea argenteâve ad aram usque deferret; ſi verò hujusmodi nullus haberetur, tum qui ſenio Ordinis Equites reliquos antecedebat, honorarium id Principi præſtabat obſequium.

Supremo in ſolium ſic reducto, Equites pariter ſuas ſedes, honore priùs Principi habito, repetebant: quos ſubinde Rex Armorum ad eadem ſacra donaria facienda, titulo quemque ſuo nominéque, vocabat; binos ſemper conjungens, hoc ordine: ut primùm quidem eum, qui primus in ſede Supremo proximâ ſedebat à dextris, eúmque qui primum à ſiniſtris locum tenebat, appellaret: qui vocati poſt venerationem debitam Principi Supremo exhibitam deſcendebant è ſedibus, ac in medio chori ſpatio conſociati, ſuáque pallia tenentes procedebant ad aram aureum pro ſe quisque nummum oblaturi; quo facto in medium rurſus chori ſpatium reduces, rurſúsque ſe Principi inclinantes ſedes ſuas repetebant, ibíque alterâ rurſus venerationis ſignificatione Ordinis Supremo exhibitâ conſidebant. Sub hæc alii duo, qui proximè his aſſidebant, evocabantur, paribúsque cerimoniis uſi in ſedes ſuas redibant. Id quod etiam deinceps eſt obſervatum à cæteris, qui præſentes Comitiis erant, paritérque ab abſentium Vicariis; qui, priusquam ii, quorum vices agebant, evocarentur, eorum inſignibus notatas ſedes occupabant. Rurſúsque obſervatis, quas paulò antè dicebam, ceremoniis, ad easdem redibant; ſic tamen, ut, his non multò pòſt relictis, ſibi propriam rurſus quisque ſedem repeteret. Quod ſi verò quispiam ex abſentibus Vicarium ſibi ſubſtituere incuriâ quapiam vel errore neglexiſſet; tum hoc offerendi ſacri donarii munus is, qui ſedi ejusdem abſentis Equitis inſignibus notatæ proximus aſſediſſet, obibat.

Quòd ſi verò impar eſſet Equitum numerus, eo in caſu Eques ſociô deſtitutus, vel ejus Vicarius, ſolus ad offerendum accedebat; uti etiam accedebant ſoli & ſinè comite ii, quorum ſedes è regione oppoſitæ erant ſedibus & inſignibus Equitum defunctorum, qui ad offerendum eâ die non evocabantur.

Hac cerimoniâ ita, ùt modò retuli, ab univerſis peractâ, pro munere ſuo Cancellarius Ordinis (aut ejus locò doctus quispiam ac facundus Orator ſacer) panegyricum dicebat ſermonem, quo Ordinem, ejúsque Authorem, omnésque illius Succeſſores Supremos, atque omnes item Ordinis Equites debitis laudibus efferens, quantum ad Omnipotentis DEI gloriam, Divíque Andreæ, Ordinis Patroni, honorem augendum ea inſtitutio contuliſſet, demonſtrabat.

Subinde cùm in ſolemni Miſſa ad *Agnus DEI* eſt ventum, Prælatus idem, qui Evangelii librum oſculandum Principi antea obtulit iisdem, quibus priùs, linteatis miniſtris comitatus, & à Rege Armorum ad Supremum deductus *Pacem* eidem offerebat. Quo facto ubi ad Altare Prælatus is rediit, Diaconus & Subdiaconus Miſſæ officio aſſiſtentes unà eandem *pacem* deferebant Equitibus; & Diaconus quidem iis, qui à dextris, Subdiaconus verò iis, qui à ſiniſtris conſederant.

Miſsâ inter hæc abſolutâ Supremus Ordinis ſolito enſis ictu nonnullos nobiles auratorum Equitum honore donabat, ac ſubinde dato ad reditum ſigno, ordine eodem, quo venêre, à templo in aulam Principis ſublimes equis revertebantur; ubi magnifico excepti conviviô, Equeſtri, ùt erant, amictu induti; in oblonga menſa ſupremo loco Supremus Ordinis Princeps accumbebat ſolus, à dextris verò ſiniſtríſque rectâ ſerie Equites cæteri (monſtratô cuivis ab armorum Rege locô) aſſidebant. Erátque alia inſuper menſa, menſæ

Supre-

Supremi opposita, quam suo pariterOrdinis ornatu insignes MinistriOrdinis occupabant. Solebátque is, qui inter Antistites ad hæc solemnia invitatos præcipuus erat, & mensæ Equitum, priusquam accumberetur, benedicere; & post eam rursus solitas Ecclesiæ preces recitare; ac, si quid præterea sacri muneris erat, peragere. Ut verò tantò & magnificentia amplior, & plausus populi major, ac memoria tantæ rei diuturnior foret, nummi insuper solemnium indices, inter perpetuos tympanorum compestrium tubarúmque concentus, grandi copiâ spargebantur in vulgus, nihílque omittebatur eorum, quæ ad ejus diei celebritatem, hospitúmque lætitiam posse facere videbantur.

Interea in Ecclesia, Ordinis obsequiis destinatâ, aulæa purpurea cæteráque hujusmodi ornamenta festiva removebantur, pullóque omnia panno contegebantur. Candelabra item totidem, quot erantEquites, tam vivi, quàm à proximis Comitiis usque ad præsentia mortui, in loco ad id apparato collocabantur, albis è cera candelis ubíque superpositis: quarum cæteræ quidem singulæ librarum duarum, Supremi verò trium esset; addebantur ad hæc candelis hujusmodi singulis singula scutula, quæ gentilitia tam vivorum, quàm proximè defunctorum Equitum insignia referebant. His aliísque ad lugubrem solemnitatem in Ecclesia apparatis, remotísque tandem post longum & regale epulum mensis, suum se in conclave è triclinio recipiebat Supremus atrata ibidem indumenta sumpturus; Equites verò & Ministri, postquam eundem eò honorificè comitati fuissent, in vestiarium Ordinis repositorium concedentes, purpurea ibidem vestimenta posuêre, sumptóque atro, quem alibi descripsi, amictu ad funebre se pariter Vesperarum Officium comparabant. Quo postquam induti omnes fuêre, in eodem, quo pridie, atrio Supremum præstolabantur, indéque subinde, ordine aliàs memorato & ad pridianas has defunctorum vigilias, & sequenti die (quæ Maji mensis tertia erat) ad sacra parentalia eâdem sese pompâ sistebant; nisì quod absque omni tympanorum strepitu tubarúmque clangore peragi res hæc omnis consueverat.

Illi porrò, quos dicebam, singulorum Equitum cerei, gentilitiis eorum scutulis signati, tam sub pridianis defunctorum vigiliis, quàm sub exequiali diei posteræ sacrificio accensi ardebant. Quo verò tempore *Offertorium*, ùt vocamus, à Pontifice peragebatur in Missa, eodem Rex Armorum, Supremum quidem solum, cæteros verò Equites vivos binos jungens, ùt pridie factum, ad offerendum servatis pridianis cerimoniis evocabat, unáque tam Supremo, quàm cæteris, suum singulis cereum album ardentem cum affixo scutulo tradebat in manus, quem acceptum illi ad aram Sacerdoti offerebant; hic verò eosdem hos cereos ardentes rursus candelabris ante dictis affigi curabat. Ubi autem ad mortuos ventum est, eos Rex Armorum cereum album, eorum scuto insignitum, manu tenens eâdem, qua cæteros, voce solos evocabat in medium, paulúmque moratus, tristi subinde sono addebat: *Il est mort.* id est: *est mortuus.* Simúlque ejus candelam ipse, defuncti Equitis locò, offerebat, quæ postea extincta ad suum rursus candelabrum reponebatur.

His expletis Secretarius Ordinis pro suo munere elatâ voce Fundatoris cæterorúmque Ordinis Supremorum, &, quotquot eatenus fuerant, defunctorum Equitum nomina & cognomina recitabat, eorúmque actus heroicos, & virtutes præcipuas summatim referens, universos præsentes Equites Ordinis aliósque ibidem assistentes ad propitiandum iis cœleste Numen invitabat: quo facto Prælatus, qui cerimonias has funebres peragebat, se unà cum Equitibus, totóque populo demittens in genua psalmum: *De profundis* cum aliis quibus-

P 2 dam

dam orationibus & Ecclesiæ collectis ad obtinendam æternam iis requiem voce lugubri recitabat, finísque unà imponebatur lugubribus hisce Comitiorum solemniis.

Eâ die ad convivium rursus in aula Principis adhibebantur Equites; & tametsi Supremus separatim prandere tum poterat: testatur tamen Laurentius du Blioul Secretarius Ordinis mortuus 1543. (cui præcipuè hanc omnem ceremoniarum relationem debemus) in suo tractatu, quem inscripsit: *Ceremonies du Tresinsigne Ordre du Toison d'Or.* ad id usque tempus, quo suum id opus in lucem edidit, Supremos Ordinis eâ semper humanitate usos esse, ut, si per corporis dispositionem liceret, dissimulatâ personæ suæ dignitate (privatorum in morem) sinè ulla loci honoratioris observatione cum Equitibus assiderent, tunicâ lugubri & capitiis amicti, sinè lugubri pallio: Ministris, ùt pridie, separata in mensa suo prandio accumbentibus.

Sub occasum solis ad MARIANUM se rursus Vesperarum officium eodem, quo antehac Ordine conferentes, candido, quem fol. 26. à Carolo Audace institutum diximus, amictu utebantur, sedésque & chorum omnem serico cramesini coloris panno, auri argentíque texturâ divite, contegebant. Eodémque ornatu & Ordine, præcinente tubarum clangore, matutinis diei proximè subsequentis horis ad solemnem Missam in honorem DEIparæ Virginis decantatam adibant; sub qua tamen inter rem Divinam accedere ad offerendum nemo præter Supremum consuevit, eíque honor idem, qui primâ die est habitus, ab universis Equitibus in laterales duas series divisis hac quoque die tam ad aram accedenti, quàm ab eadem post osculatam sacram patenam in sedem suam revertenti delatus est. Neque plura de sanctiori hac Comitiorum Equestrium parte, seu de sacris his Ordinis Solemniis annotata apud Authorem *Laurentium de Blioul*, cujus librum, paulò ante laudabam, reperio.

§. II.

Sacrorum Ordinis solemnium in Urbe Viennensi sub Augustissimo Cæsare Ordinísque Supremo, CAROLO VI. institutorum descriptio.

ITaque ad ea me nunc Sacra Ordinis solemnia confero, quæ, Supremo Ordinis hujus Nobilissimi, Amplissimíque Principatu ad Augustissimum Imperatorem nostrum, eundémque Hispaniarum Regem Carolum VI. delapso, Vienna Austriæ se vidisse, imò in annos singulos etiamnum se videre gloriatur. Ac imprimis quidem splendoris plurimum & magnificentiæ ea solemnitas habuit, quæ insigne sanè spectaculum anno 1712. die 29. Novembris primùm, ac die rursus subsequenti (in qua titulare festum Ordinis, Dies nempe Divo Andreæ Apostolo sacra incidit) Urbi huic Cæsareæ dedit; dum & pridie ad vespertinum officium, & ipso Divi Apostoli festo die ad solemne sacrificium hac pompâ & Ordine ex Aula Cæsarea in Cathedralem Divi Stephani Basilicam ab ipsa imprimis Augustissima Majestate Cæsarea, tum & à cæteris nobilissimis Aurei Velleris Equitibus est processum.

Postquam in interioris Aulæ Cæsareæ atrio Torquati Equites omnes in suo Ordinis ornatu, cujus magnificentia alibi fusiùs est descripta, convenêre, initium Equestris pompa hoc ordine sumpsit.

Ibat primum novo, eóque supra famulorum sortem eleganti vestitu insignis Cæsareorum Camerariorum, eorúmque, qui ab intimis sunt Consiliis Cæsari, cætero-

cæterorúmque Ordinis Equitum servilis turba longissimâ, qua bini binos consequebantur, serie.

Tum pari ordine sublimes in equis Camerarii Cæsarei, intimíque Consiliarii, pullo, quem in Consilio gestare consueverunt, amictu induti, galerísque pennarum cristâ decoris insignes sequebantur; prementibus singulorum vestigia, qui pedites succedebant, honorariis cujúsque Ministris domesticis.

Hos excipiebat suas rursus in classes distincta famularis Aulæ Cæsareæ turba, cujus vestigiis subinde tubicines, & honorariorum Cæsaris Epheborum longus Ordo insistebat.

Post hos equo sublimis ferebatur Dominus Joannes ab Isendik Rex Armorum, idémque Thesaurarius Ordinis talari holosericâ punicei coloris tunicâ, & holoserico purpurei coloris pallio (cujus oram limbus duplex variis ex auro cirris à phrygione elaboratus ambiebat) aureóque Ordinis Torque (cui pro vellere grande numisma Aureum, alterâ parte Cæsaris, alterâ Ordinis Insigne referens, appensum spectabatur) insignis.

Ejus dextram (pari talaris tunicæ palliíque ornatu decorus, ac insigni itidem vectus equo) premebat Dominus Joannes Theodorus L. B. ab Imsen Secretarius, idémque Cancellarius Ordinis, eâ re unâ à priori diversus, quòd appensam Torqui Aureo capsellam, qua sigilla Ordinis continebantur, gestaret.

Hos generosorum item prementes terga sonipedum ipsi Equites Ordinis consequebantur hoc modô: ut, qui postremi adscripti in Sodalitatem hanc essent, primi post Ordinis Ministros procederent; qui primi ex præsentibus adlecti in Ordinem forent, postremum locum tenerent. Atque hi omnes puniceis ex holoserico tunicis talaribus amicti, palliísque ex holoserica purpura longo in terram syrmate defluentibus, ac multitio albo ac lucenti subductis, ornati incredibilem quandam majestatem spirabant; erat siquidem ora Equestrium horum palliorum omnis limbo quadruplici eóque lato instructa; in quorum extimo, qui niveus erat, repetitum identidem Ordinis lemma: *Je l'ay emprins* literis filo aureo ductis legebatur; alter in purpurâ cirros, nescio quos, artifici auro ductos miréque implexos referebat; tertius Ordinis symbolum: Ignarios nempe calybes, silicésque & emicantes ex quodam velut collisu scintillas eodem auro futili fictas objiciebat aspectui; in quarto demum & intimo artificis phrygionis ingenium, varios rursus ductos ex eodem auro futili flexus felici dexterâ efformârat. Capita porrò Equitum Capitia purpurea in orbem contracta, & supernè in quandam veluti coronidem turbinata, eadémque phrygionis acu elaborata, tegebant; è quorum singulis longa lacinia, quæ nullo tamen erat auro picta, dependebat. Singulorum adhæc è collo dependens cum Vellere Aureo major Ordinis Torques, ornatûs plurimum majestatísque addebat; ii verò bini procedebant hoc ordine:

1. Dominus Comes Vincentius Oropesa: & Dominus Norbertus Comes à Colovrat.
2. Dominus Nicolaus Comes de Palfy, Imperatricis Eleonoræ Viduæ Supremus Stabuli Præfectus: & Dominus Adamus Franciscus Princeps de Schwarzenberg, Cæsareus Supremus Aulæ Mareschallus.
3. Dominus Ferdinandus de Sylva, Comes de Cifuentes, Marchio d'Alconchel: & Dominus Michaël Joannes Comes ab Althan.
4. Dominus Rudolphus Sigismundus Comes de Sinzendorff, Supremus Camerarius Cæsareus: & Dominus Carolus Josephus Comes de Paar, Supremus Cæsareus Veredariorum Præfectus.

5. Dominus Gundacarus Thomas Comes & Dominus de Starhemberg, Cæſareæ Cameræ Præſes: & Dominus Erneſtus Comes de Windiſchgräz. Nam Dominus Carolus Maximilianus Comes de Thurri & Valleſaxina, qui Comiti Starhembergio Comes eſſe debuerat, ob ſiniſtram corporis diſpoſitionem, ſellâ geſtatoriâ ad D. Stephani deferri voluit.
6. Dominus Carolus Erneſtus Comes de Waldſtein: & Dominus Joannes Leopoldus Donatus Princeps de Trautſon.
7. Dominus Aloyſius Thomas Raymundus Comes ab Harrach: & Dominus Antonius Florianus Princeps, & Dominus de - & in Liechtenſtein, Supremus Cæſareæ Aulæ Præfectus.
8. Dominus Philippus Sigismundus Comes à Dietrichſtein, Supremus Cæſareus Stabuli Præfectus: & Dominus Otto Honorius Comes ab Abenſperg & Traun, Inferioris Auſtriæ Provinciæ Mareſchallus.

Notandúmque: quòd poſt ſingulos Ordinis Equites bini è domeſticis eorum nobilibus pedeſtri comitivâ, Dominorum ſuorum veſtigia prementes, ſecuti ſint.

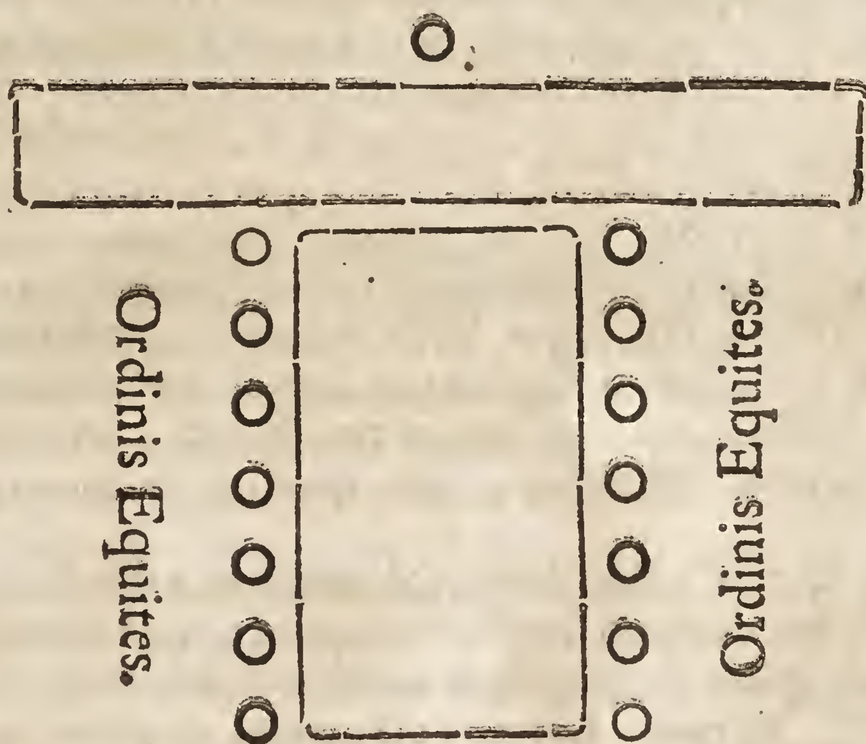
Cúmque eo jam ordine ſeptendecim nobiliſſimi Equites præter binos, quos dixi, Ordinis Miniſtros præceſſiſſent; Supremus deinde Præfectus Ordinis, Auguſtiſſimus ipſe Imperator, pari cum Equitibus cæteris ornatu corporis, at ſpecie longè ſupra cæteros Auguſtiori ſucceſſit: Cæſareis ſpiculatorum & ſtipatorum Præfectis, ſuis item in equis, Cæſaream Majeſtatem ponè ſequentibus; dum interim utrumque Cæſaris latus longa ſpiculatorum haſtatorúmque ſatellitum turma pedibus incedens protegeret, & urbana cum ſuo Centurione militia agmen omne concluderet.

Ubi verò ad Cathedralem (nunc Metropolitanam) Divi Stephani Baſilicam ventum eſt, in ipſo templi atrio Sacra Majeſtas Cæſarea ab Eminentiſſimo Cardinali de Saxenzeitz, alteróque Eminentiſſimo Cardinali Piazza, Excellentiſſimo Reipublicæ Venetæ Legato Domino Victore Zane, Celſiſſimo Principe & Epiſcopo Viennenſi (nunc Archiepiſcopo & Eminentiſſimo S. R. E. Presbytero Cardinali) Sigismundo à Kolonitz, totóque Reverendiſſimorum Canonicorum Capitulo, ſolitæ venerationis obſequiis honorificentiſſimè excepta, iisdémque comitantibus ad ſacrarium ſeu chorum, pretioſiſſimis aulæis conveſtitum, atque ad erectum ibidem ad dextrum aræ latus thronum deducta eſt. Ibi cùm univerſi Equites, Auguſtiſſimum Cæſarem pulchro ordine tantiſper præſtolati, transeuntem debitâ honoris ſignificatione proſecuti fuiſſent, ſimul ac ille ſuo conſedit in ſolio, hi quoque honore DEO primùm in ara, dein Cæſari habito ad paratas ſibi infra Cæſaris ſolium, è dextro aræ latere, ſedes progreſſi ſunt; latus alterum Eminentiſſimis Cardinalibus, & Legato Veneto occupante, dum ſupra dicti duo Ordinis Miniſtri in eodem hoc ſiniſtro latere locum paulò demiſſiorem cæpiſſent.

Sic ad Veſpertinum Officium pridie, ſic in ipſo Divi Andreæ Apoſtoli Ordinis Patroni feſto die ad ſanctiſſimum ſolemnis Miſſæ ſacrificium (quod accinente ſelectiſſimorum aulæ Cæſareæ phonaſcorum choro, Celſiſſimus Viennenſis Urbis Epiſcopus aſſiſtentibus duobus Prælatis infulatis peregit) eſt itum: Ceremoniis iiſdem, quarum aliàs in præſentia Cæſaris uſus eſt, obſervatis; niſi quòd *Offertorii* tempore ſolemnior paulò obſervatus eſt ritus; dum armorum Rex in medium Sacrarii procedens, poſt venerationem trinam, Divino primùm in ara Numini, dein Auguſtiſſimo Cæſari, ac demum Equitibus Ordinis habitam,

ſacrificiales nummos offerendi tempus adveniſſe eâ ceremoniâ innuit: Quare Equites Ordinis omnes, præcedentibus Miniſtris, ante Cæſareum ſolium in duas ſeries diviſi, deſcendentem è throno Majeſtatem Cæſaream ad altare deduxêre, oblatóque ibidem ſacrificiali donario ad ſolium rurſus eodem ordine reduxêre. Cúmque ſubinde ad ſedes rurſus ſuas univerſi Equites revertiſſent, idem armorum Rex ipſos quoque Equites ad offerendum eodem, quo priùs, ritu evocavit; qui omnes unà prodeuntes pulchro ordine, ſic, ut bini binos conſequerentur, præcedente eodem armorum Rege ad aram principem ducti ſunt, peractáque ibidem oblatione ad ſuum rurſus quisque locum, exhibitâ tamen antea Majeſtati Cæſareæ tam in ſuo ad aram aditu, quàm in reditu, debitæ venerationis ſignificatione, reverſi ſunt. Ubi ſubinde ad eam Sacrificii partem perventum eſt, qua *Pacem* dare Sacerdos conſuevit, idem Rex armorum unum ex Prælatis ad aram aſſiſtentibus ad deferendam Majeſtati ſuæ Cæſareæ eandem *Pacem* perduxit. Denique poſt peracta hoc modo Divina, ut ea ſolemnia tantò plus celebritatis haberent, conſuetâ ſtricto enſe in humeros percuſſione, nonnullos præſentium auratæ militiæ honore Majeſtas ſua donavit. Rursúmque eâdem, qua advenerat, pompâ ac ordine (Urbe omni in tam novæ rei ſpectaculum effuſâ) in Cæſaream rurſus Aulam proceſſit.

Hic magnifico epulo à Sacra Cæſarea Regiáque Catholica Majeſtate, tanquam legitimo Ordinis Supremo nobiliſſimi hi Equites in ſic dicta *Equeſtri aula* excepti ſunt: ubi ſuperiori quidem menſæ, in latum protenſæ ac loco paulùm altiori locatæ, Auguſtiſſimus Cæſar, ſuprà deſcriptâ puniceâ Ordinis togâ indutus, ſolus ſub umbella aſſedit; Ordinis verò Equites cæteri menſæ alteri oblongæ, quæ non niſì paulùm à Cæſareâ remota erat, utroque in longum latere accubuêre in hanc propè, quam hìc adjicimus, formam.

Miniſtri verò Ordinis bini in alio quopiam propinquo conclavi eodem tempore ſuo itidem epulo, Cæſareâ illis munificentiâ humanitatéque exhibito, aſſedêre; reſonantibus interea, pulcherrimo gratiſſimóque certamine, muſicis diverſi generis inſtrumentis. Sublatíſque deinde menſis ab univerſis Equitibus in Cæſareum conclave Auguſtiſſimus Imperator deductus eſt; Equitéſque cæteri in ſuas quisque ædes remigrârunt.

Ut autem tantò esset perennior festi tam solemnis memoria, nummi quoque memoriales,tantæque celebritatis indices,cusi sunt: quorum altera in parte videbatur Augustissimi Imperatoris ad vivi vultûs similitudinem expressa effigies; in altera verò idem Augustissimus equo insidens,Ordinis amictu indutus,exprimebatur. Ei nummo supernè in orbem hæc verba legebantur inscripta: *moribus antiquis*: in basi verò hæc epigraphe subjiciebatur: *Aviti Ordinis Equit. Torquator. Aurei Velleris solemnia restituta: M. DCCXII. D. 30. Nov. vide Joan. Christian. Lünig in theat. cerem. Histor. Polit. part. 2. partit. 9. Caput 26. §. 5. n. 30. pag. 1129.*

Atque tametsi hæc Ordinis solemnia tam insolenti apparatu sequentibus hucusque annis celebrata non fuerint, quo primùm in hanc Urbem inducta sunt; Habent tamen & ista multum sanè magnificentiæ singularis, quæ à prima hac pompa, quam paulò exactiùs descriptam nunc dedi, ea ferè una in re discrepare videtur: quòd equorum ab his soleat usus abesse; ídque & ob majorem ipsius Augustissimi Cæsaris cæterorúmque nobilissimorum Equitum commoditatem, & ob ipsam præsertim templi Aulici (Patrum Discalceatorum Divi Augustini ad Divam Virginem Lauretanam vulgò nuncupati) viciniam, in quo annua hæc Ordinis solemnia hodie peragi consuevêre. Ea tamen, quemadmodum celebrari à Sodalitate hac Equitum soleant, hìc summatim expediam.

Primùm Cæsareorum Camerariorum & Aulæ Ministrorum longa series præit, nigro omnes, qualem in Consilio adhibere solent, amictu induti.

Hos proximè Rex Armorum, Thesaurarius, ac subinde Secretarius, idémque Ordinis Cancellarius, amictu ornatúque eodem, qui paulò antè descriptus est, induti sequuntur.

His proximi succedunt ipsi Ordinis Equites, Equestri ornatu suo,Majestatis ac Magnificentiæ pleno, togis nempe puniceis, palliísque purpureis longo in terram syrmate defluentibus, eóque, quem alibi vidimus, auri splendore decoris, amicti; capitáque capitiis auro pariter divitibus, tecti; Torquibúsque, unde Aureum Velleris Colchici dependet insigne, decori: ordine observari ex ipsis legibus solito; quo tantò quisque Supremo it Principi propior,quantò estEquestri suæ in Ordinem electionis senio antiquior.

Post quos ipse tandem Augustissimus eodem cum Confratribus cæteris amictu ornatus, geminísque Senissimis Ordinis Equitibus à dextra lævâque stipatus progreditur; præeuntibus tamen, remotiùs non nihil à Cæsareo latere,Majestatem Cæsaream Cæsareis spiculatorum hastatorúmque Satellitum præfectis, quos ipsi deinde Satellites utrumque Cæsaris latus tegentes sequuntur.

Demum post Majestatem Cæsaream Pontificius Nuntius, exterarúmque Aularum legati procedunt, eæque omnes ceremoniæ, quas supra in Divi Stephani Basilica observatas innuimus, hìc quoque custodiri pari accuratione videmus.

Atque hæc de Sacris Ordinis hujus solemniis retulisse sit satìs; tametsi enim & alia Ordinis festa per annum multa occurrunt, quia tamen minus magnificentiæ habent,& ob ipsam frequentiam admirationem parere desierunt: idcirco eam hìc relationem, ne tædio lectores afficerem, consultò prætereundam putavi. Vide plura apud *Joan. Christian. Lünig Theatr. cerem. Hist. Polit. part. 2. partit. 9. c. 26. §. 5. n. 31. & seqq.*

CA-

Non sufficit Orbis.
Magni Patris Magnus Filius
Ea re una discrepabat à Carolo,
Quod, quam ille Magnitudinem Austriæ ferro obtinuit
Hanc Philippus nomine et fortuna Secund,
Consiliô et prudentiâ usque adeò auctã Hæredi reliquit,
Ut Austriacis Regnis Sol nunquam occumberet.
Princeps, cujus calamum Hostes non minus,
quàm ensem Caroli timuêre.

CAPUT VII.

De cæteris Comitiorum Equestrium negotiis; de Correctione, Ejectione & Electione Equitum juxtà ac Ministrorum.

§. I.

De iis rebus, quæ ante ipsa Generalia Ordinis Comitia pertractari solebant.

DIvinis ita ùt dicebam toto triduo persolutis quintâ demum mensis ejusdem, Maji scilicet, die Comitia auspicari fas erat eo loco, qui Supremo Ordinis Principi placuisset. Tametsi electiones, correctiones, & mulctationes nonnisì in eo, ubi sacra peracta sunt, templo suscipi poterant; siquidem locus is ad hanc rem fuisset idoneus; sin minùs: peragi hæc debebant in alio, quem Supremus probâsset.

In hoc autem locô necessarium erat, ut Supremus, aut Supremi Vicarius aliquot saltem diebus priùsquàm Comitiis habendis initium fieret, & ipse se sisteret, & Equites, quotquot adesse possent, acciret; Ordinis item Ministros præsto haberet, quorum operâ & ipse uti posset, & qui maturè ea, quibus ad Comitia celebranda opus esse videretur, pararent.

Nec verò inutili otio tempus illud, quod inter eos dies & Comitia ipsa intercedebat, à Supremo & congregatis interea Equitibus terebatur; sed & procuratoriæ absentium literæ, quibus suam illi authoritatem Vicariis delegabant, diebus illis in privato consessu examinabantur; & si quis schedam, in qua inscripta forent eorum nomina, qui in locum defunctorum eligi possent, Supremo mittere neglexisset; is, quisquis fuisset, in præsentibus Comitiis omni ad Equites in Ordinem adlegendos suffragiô privabatur. Si verò & absentiam suam excusare, & procurationis literas quispiam scribere omisisset: tum ei (si Eques is exterus & Supremo subjectus non erat) hanc tamen exhibebat humanitatem Supremus, ut is ipse Vicarium illi substitueret eum, qui insignibus ejus in templo proximus assidebat, ad solam tamen oblationem (*Offertorium* vulgò dicimus) Sacrificiorum tempore ejus locò faciendam. Si verò Eques Supremo, Ditionis jure, subditus id officium neglexisset; is non modò Vicarium nullum accipiebat, sed insuper per epistolam monebatur seriò, ut quàmprimùm coram Supremo absentiæ suæ causas dicturus se sistat; ac si parere primæ huic monitioni differret, tum vel per patentes literas, vel rigidiori etiam modô, de Confratrum consensu, ad præstandam Supremo Ordinis Principi obedientiam compellebatur. Adhæc hoc ipso tempore facta laudabilia ac correctiones Equitum, cæteráque ultimorum comitiorum acta à Secretario Ordinis de scripto recolebantur, quò viderent, num ritè omnia, & ex mente Supremi, cæterorúmque præsentium Equitum adnotata fuissent; útque, si quid perperam videretur insertum, pro arbitrio suo, antequam in pleno comitiorum consessu prælegerentur, corrigerent.

Demum & si quis Equitum ob gravius quodpiam dedecus admissum, ac sufficienter perspectum graviori pœnâ plectendus, aut ab Ordine amovendus videretur, solebat ejusmodi Eques reus ex mandato Supremi, & sex minimùm Equitum consensu, in has ipsas dies per literas, sigillo Ordinis obsignatas,

ac per Regem armorum aliúmve idoneum hominem ad eundem deportatas, citari; síque citatus coram Supremo, Equitibúsque eidem Supremo tunc præsentibus ad dicendam causam vel per se, vel per Procuratorem comparuisset, dabatur tum opera, ut examinatâ plenè hominis causâ, vel absolveretur adhuc ante Comitia reus, vel si delicti exormitas ita posceret, condemnaretur; ídque, ut vel absolutus adesse deinde in Comitiis sinè metu causæ suæ palàm ad examen totius consessûs revocandæ posset; vel damnatus pœnam leviùs ferret: utpote privato in consessu cum minori famæ suæ dispendiô, à paucis; non publico in consilio, universalíque totius Ordinis Conventu ab universis decretam. At si citatus Eques hujusmodi, ante Comitia non compareret; tum auditâ priùs ejus ministri, qui primus ad eum citandum cum literis missus fuerat, relatione (utrum scilicet legitima quæpiam causa eum à comparendo præpediret) aut secundò rursus strictiori evocatione jubebatur adesse; aut aliud, quod ad frangendam hominis contumaciam Supremo cæterísque Equitibus idoneum videbatur, consilium arripi solebat: ita ut disertis citato verbis significaretur, pronunciatum iri in eum sententiam, quantumvis ad dicendam pro se causam adfuturus non esset.

§. II.

De Correctione Equitum, & eorundem Ejectione.

POst hæc aliáque hujusmodi, diebus hisce antecomitialibus, in particularibus hisce Principis Equitúmque consessibus acta; póstque rem Divinam toto triduo magnifico ritu celebratam, cùm in eo tandem, quem Supremus statuisset, loco is pariter, cæteríque qui evocati advenerant, Equites omnes, Ordinísque ministri purpureo induti amictu se stitissent, accuratum universis rerum omnium, quæ tractandæ in Comitiis erant, silentium imperabatur; præcipuè verò: ut ne quod mulctæ, correctionis aut reprehensionis ullius, ibidem faciendæ, indicium dimanaret ad exteros: nisi quod Vicariis licebat iis, quorum ipsi vices in Comitiis egerant, indicare res illas, quæ ad illos peculiari quadam ratione pertinuissent.

Hoc mandato præmisso Comitia Ordinis Cancellarius aperiebat, generatim universos nervosâ oratione cohortans ad corrigendum quidquid aut in moribus depravatum, aut in naturæ propensione vitiosum, aut genere suo Ordinéque indignum viderent; ídque contrà omni conatu studióque prosequendum, quod cum virtute veráque laude conjunctum ad peculiare cujusque decus & famam, ac ad majorem Ordinis universi existimationem facere videretur. Post hæc Ministrorum Equitúmque correctiones fiebant; & qui postremus in Comitiis assedisset, scilicet Rex armorum, à Cancellario monitus, primus è consilio excedebat. Interea verò Supremus, aut Supremi Vicarius, aut (universi cœtûs nomine) Cancellarius à postremo exorsus, Equites singulos interrogabat, jubebátque, ut jusjurandi in ipsa Ordinis susceptione facti memores, candidè omníque respectu & affectu seposito, liberè dicerent: si quid aut vidissent ipsi, aut ex aliis audissent, aut quavis tandem ratione cognovissent ab eo, qui è cœtu excessit, dictum aut factum esse adversùs dignitatem Equestris gradûs, viríque nobilis officium: præsertim verò, si quid in leges Ordinis admissum ab eo scirent, quod infamiam ac turpitudinis notam inurere toti nobilissimo huic Ordini posset. Síque vel communi omnium, vel plurium saltem testimonio hujusmodi quidpiam admisisse comperiebatur; præcipuè si leges Ordi-

Ordinis transgressum esse constaret, in hujusmodi tamen rebus, ut ea propter è sodalitio excludi non mereretur: tum in locum Comitiorum revocatus, & vel ab ipso Supremo, vel ab Ordinis Cancellario (Supremi & totius Ordinis nomine) reprehensus monebatur amicè: ut mores posthac suos ita componere adlaboret, ut ne cui malè de se sentiendi aut suggillandi præbeatur occasio, meliórque dehinc fama ad Sodalium suorum aures pertingat. At si mulcta (quam junctis Supremi cæterorúmque Equitum sententiis statui opportebat) fuisset indicta; eam modestè suscipere, promptáque obsequii significatione præstare mulctatus debebat.

Quodsi verò is, qui excedere tantisper è Comitiis jubebatur, virtutem coluisse, præclarísque facinoribus inclaruisse deprehensus fuisset: ei Cancellarius Supremi totiúsque consessûs nomine factâ gratulatione, quantam omnes ex ejus insigni famâ virtutúmque splendore voluptatem caperent, ostendebat; monebátque, ut præclaris porrò cæptis insisteret, majoribúsque indies incrementis suam pariter, & universi Ordinis existimationem augeret.

Atque ubi primus sic, ùt dixi, vel reprehensus vel laudatus ad suam rursus sedem revertisset; post eum alii suo Ordine Ministri, ac, post hos, Eques Ordinis postremus, inde penultimus, & sic deinceps alius atque alius, præsentes primùm, deinde, absentium locò, Vicarii succedebant. Nemóque omnium ab hac erat censura eximius; adeò, ut ipsum quoque Supremum, ubi ordo ad ipsum quoque postremò pervenit, è cœtu secedere, ac si quid censurâ dignum in ejus moribus, ac vitâ visum esset cuipiam, subire mulctam oporteret. Atque adeò cum solis duntaxat Regibus in eo vitæ morúmque examine dispensari solitum fuisse apud Laurentium du Blioul in opere ab eodem conscripto, aliásque citato *num.* 52. reperio.

At si contigisset, ut aut infame præsentis cujuspiam Confratris facinus in ipsis primùm Comitiis innotesceret; aut ob delictum hujusmodi jam antè à Supremo intellectum citatus Eques in ipsis se tandem Comitiis sisteret: tum ei post auditam, si quam attulisset, sui defensionem, jus dici à Supremo & majori Confratrum parte debebat. Si verò de absente Confratre rescitum hujusmodi indignum scelus fuisset: tum aut peculiari epistolâ, aut publico Diplomate per quempiam armorum ministrum ad eum missâ ad dicendam in proximis Comitiis causam hunc evocabat Supremus. Síque subinde tempore ad pronunciandum constituto, de admissi dedecoris gravitate liquidò constaret; dictâ à Supremo & potiori Confratrum numero sententiâ (ne quid infamiæ ex hujusmodi fratris consortio adhæresceret Ordini) gradu suo & Ordine Eques, tametsi neque per se, neque per Procuratorem in Comitiis se stitisset, dejiciebatur; insignia, supra ejusdem sedem in loco Comitiorum ac templo Ordinis affixa, revellebantur; omnéque jus gestandi Torquis abrogabatur; addito insuper mandato, traditum sibi Ordinis Torquem quamprimùm Thesaurario Ordinis restituendi. Eáque exterminationis sententia misso publico, si præsentem se in Comitiis reus non stitisset, diplomate significabatur: ac si reddere ille Torquem renueret; juris ordine, si subditus Supremi esset, in refractarium agebatur; sin autem alteri foret Principi subjectus, tum ea, quæ optima videbatur eundem ad officium compellendi ratio, communi Consilio inibatur. Atque ita ex amplissimo hoc Ordine & Senatu Equestri motos, demptóque Aurei Velleris insigni infamiâ damnatos novimus à Maximiliano (qui tertius hujus celeberrimi Ordinis Princeps extitit) eos, qui se & Mariâ Conjuge suâ, unicâ Caroli Audacis filiâ,

& legi-

& legitimâ Burgundici Ducatûs hærede desertâ, partes in adversas defecerant. *De quibus vide Franc. Mennen in delic. Equestr. pag. 138. item Pirken in Spec. bon. l. 5. la Toison d'Or pag. 273.*

§. III.

De Equitum electione olim fieri solita, & negotiis, quæ in Comitiis Ordinis tractabantur.

COrrectione sic factâ ad electionem novorum Equitum, qui in defunctorum vel ejectorum locum succederent, processum est; eósque, qui adlegendi in Sodalitium erant, iis omnes præditos esse dotibus oportebat, quas *pag. 19.* requiri in hoc Ordine diximus. In eáque electione suum Equites singuli habebant suffragium, ita ut Supremi unius duorum suffragiorum vim obtineret; qui id insuper prærogativæ habebat: ut si duo fortè è Candidatis suffragiorum numero pares evasissent, novo eóque tertio, si vellet, suffragio accedere alterutri posset. At verò modus deligendi hic erat.

Defuncto quopiam Ordinis fratre, Rex armorum de ejus obitu admonebat Supremum, hic verò eundem per epistolas Equitibus cæteris omnibus indicabat, adhortans: ut in proximis, si per tempus liceret, Comitiis vel semet ad novum Equitem deligendum sisterent; vel, si legitima obstaret causa, Vicarium nominarent, cui suffragium pro novo Equite (uno vel pluribus) in scheda ritè obsignata sibi (Supremo) tradendum committerent.

Subinde in ipsis Comitiis Secretarius Ordinis recitabat ex Laureato volumine, de laudabilibus Equitum factis conscripto, præclara facta & laudes defuncti Equitis: tum schedas Equites singuli, qui præsentes aderant, &, pro absentibus, eorum Vicarii proferebant; quibus plures quisque inscribebat heroës, quos dignos nempe hoc Torquati Ordinis honore censebat. Cancellarius verò lectis palàm inscriptorum nominibus suo singulos ordine interrogabat: nosséntne ex omni hoc Candidatorum numero quempiam, quem eligi in hunc Ordinem non expediret? dicebatúrque hìc ab Equitibus, si quid probri admissum ab eorum aliquo nôssent.

Tametsi deinde hanc quæstionem de vita & moribus Candidatorum Philippus Pulcher Rex Castellæ, qui quartus huic Ordini præfuit, nonnisi post electionem jam factam (antequam tamen plenè esset comprobata) habendam esse, & quidem de iis solùm, qui è Candidatis electi in Ordinem tum fuissent, decrevit. ùt *in additionibus c. 5.* videre est. Iniquum siquidem existimabat tot nobilissimorum virorum absentium, neque Ordini ullatenus subjectorum, famam præter omnem necessitatem in discrimen censurámque adduci.

Sub hæc nomine Supremi congregatos Equites, quam in rem convenissent, Cancellarius idem monebat, præibátque simul jusjurandum, quod eorum singuli nuncupare deberent: juraturos nimirum eos in manus Supremi aut ejus Vicarii: singulos suo loco & ordine in præsenti electione ritè & secundùm leges, quibus Ordini obstricti sunt, processuros; virúmque (unum vel plures) electuros dignissimum maximéque idoneum, cujus electio eorum opinione, secundùm conditiones in statutis contentas, & in Supremi Ordinis Præfecti, ejúsque successorum Ordinis Principum, ac subditarum eidem Provinciarum ac Ditionum bonum, nec non in incrementum, commodum, & decus totius Ordinis cedat; neque ob quoscunque respectus cognationis, amoris, odii, favoris aut privatæ utilitatis, alteriúsve affectûs ullum ab electione contra

fas

fas & æquum exclusuros, quem quidem dignum existiment, ut in illustrem ac amabilem hanc societatem adlegatur.

His à Cancellario ita prælectis primus Ordine Eques è loco suo surgebat, & debitâ cum venerationis significatione Supremum Ordinis Præfectum adibat; eóque, quod modò dicebam, jurejurando in ejus manus nuncupato suam rursus sedem repetebat: sequebantur servato ordine cæteri eodem, quo primus, ritu jurantes. Idque ubi singuli sic præstitissent, Supremus ipse primum sessionis Ordine Equitem per hujus ipsius jurisjurandi religionem rogabat: quem ille ex omni lectorum priùs candidatorum numero in hunc Ordinem adscribendum esse existimet? at Eques assurgens, & ad locum Supremi accedens aureæ argenteæve pelvi, in eum usum ibidem repositæ, schedam, cui inscriptum nomen illius erat, quem electum is voluisset, reverenter inserebat. Huic secundus, isti tertius, tertio cæteri præscripto omnes ordine succedebant; postremò ipse Ordinis Princeps suam quoque schedam unà cum iis, quas absentes è Comitiis Equites probè obsignatas submiserant, eidem lanci immittebat.

Accedebat deinde Cancellarius, schedásque, ut quæque in manus venerat, evolvens, inscripta singulis nomina altâ voce enunciabat, eáque simul Secretarius fideli calamo adnotabat, initóque dein suffragiorum numero, quot cuíque è Candidatis suffragia obvenissent, Cancellarius pronunciabat. Tum verò Supremus Ordinis Princeps nomen ejus, qui votorum numero cæteros anteivisset, proferens: Hunc plurimorum suffragiis ornatum ac proinde in fratrem & sodalem legitimè electum esse, promulgabat.

Quod si deinde par fuisset inter duos suffragiorum numerus; tum id juris (in hoc solo neque ullo alio casu) habebat Supremus, ut ad suffragium à se antè jam datum, aliud rursus adjungere alterutri posset: quo tamen jure uti si nollet; novo rursus scrutinio agenda res erat: sic tamen, ut absentium Equitum suffragia, in missis ad Supremum schedis data, suo rursum in vigore manerent; quòd nova ab iis obtineri intra tantilli temporis intervallum non possent.

Jam verò si non morte, sed ejectione in iisdem Comitiis factâ locus quispiam vacaret, tum (quoniam in iisdem Comitiis eligendus novus Eques erat) ea electio, non petitis absentium suffragiis, per solos Equites in Comitiis præsentes fiebat; ita tamen, ut Vicarii absentium quoque locò suffragium darent.

Cæterùm electionem sic peractam referre Secretarius, in acta Ordinis adscripto Electionis die debebat. Síque longiùs abesset is, qui delectus in Societatem hanc erat, tum Supremus misso Rege Armorum aut alio quopiam viro honorato electionem ei suam per literas (addito Constitutionum libro, ex quo leges Ordinis cognoscere posset) indicabat; petebátque, ut hanc ille benevolè amicéque admitteret; addens: ut, si electione admissâ adscribi in Ordinem reipsâ vellet, constituto die coram Supremo se sisteret, quò jusjurandum dicere, Torquem Ordinis recipere, cæteráque præstare, quæ opus est, posset. Denique mentem suam electus & legato verbis testari, & ipsi Supremo per literas significare debebat.

Contra verò si electus ea ipsa in urbe moraretur, ubi tum celebrabantur Comitia, aut ita Urbi propinquus esset, ut adesse in hoc Equestri Conventu, priusquam Comitia clauderentur, posset; tum ad eum (prout major erat aut minor electi dignitas) vel Equites bini, vel unus certè cum uno aliquo Ordinis Ministro mittebatur à Principe, qui electionem ei suam referret; ac si electionem hanc ille accipere se dixisset, id ipsum Supremo referebant legati, simúl-

que coram eodem Equitem electum sistebant, ùt testatur sæpe citatus *Laur. du Blioul. n. 58.*

Aliter paulò electio Regum, exterorúmque illustrium virorum fiebat. Constituto enim à Supremo & Equitibus Regum, exterorúmque virorum illustrium, quos in Ordinem adscribere volebant, numero, vocale à singulis dabatur suffragium, ut tantò securiùs celeriúsque perageretur electio. Vide eundem *Blioul n. 55.*

At si, qui in Ordinem adlectus est, magnæ potentiæ & authoritatis, Supremo tamen ditionis jure subjectus fuisset; qui ob negotiorum magnitudinem aut loci distantiam in proximis Comitiis se sistere coràm non posset; tum verò solebat Supremus ei, quem electionis nuntium ad hujusmodi virum Principem legabat, Torquem simul perferendum committere: ut ubi primùm is electionem se accipere, cæteráque præstare velle ostendisset, præfato Torque per eundem illum legatum ornaretur; eâ tamen lege, ut accepto sic Torque, se in Comitiis proximis, aut in alio certè Conventu vel occasione coram Ordinis Supremo compariturum, eáque, ad quæ Ordinis statutis obstringitur, executurum promitteret.

Reges autem & Principes exteri accepto per legatum Ordinis Torque & libro Constitutionum, testari debebant scripto, se utrumque recepisse; promittere que se statuta (demptis iis, in quibus dispensari cum Regibus & Principibus extraneis solet) observaturos; ac post suam mortem tam Torquem quàm librum Constitutionum Supremo aut certè Thesaurario Ordinis remissum iri.

Postremò denique, ubi is, qui electus est, Eques, approbata electione ad imperata facienda se Supremo stitisset, ac vicissim ab eodem electionis suæ causam edoctus juramenti Capita (Constitutionum Capite 52. 53. 54. 55. 56. & 57. contenta) excepisset: singula ea observaturum se (fidem viri nobilis & honorem suum testatus, ac Sacrosanctæ Crucis signum sacrúmque Evangeliorum codicem tangens) religiosè promittebat, simúlque ante Supremum se demittens in genua, Torquem Aureum accipiebat, & à præcipuo Equitum, qui Principi Ordinis proximus assedisset, propiùs ad Supremum in solio considentem deductus, ab eodem Supremo in fraterni amoris testimonium osculo amplexúque honorabatur; quo pariter amicitiæ perennis pignore Equites ex Ordine eum omnes, quotquot aderant, prosequebantur.

Et quamquam præcipua hæc erant Comitiorum negotia, non tamen existimandum est nihil quidquam præterea in his conventibus tractari consuevisse; quandoquidem in his, & quid ad gloriæ virtutísque Equestris studium in universa nobilitate, atque ipsis præprimis Ordinis Fratribus magìs magísque excitandum conferre plurimùm posset, disquirebatur; & dissidentium Equitum jurgia componebantur; & in grandioris etiam momenti negotiis litigantium Equitum jura discutiebantur: sic testatur *Henricus Bœclerus de rebus sæculi 16. fol. 149.* latam esse ab Equitibus his sententiam in favorem *Caroli Audacis* contra *Carolum* Geldriæ Ducem, cui Arnoldus Avus Caroli Geldrorum Ducis, Ducatum hunc cum Comitatu Zutphaniæ vendiderat, exhæredato filio Adolpho, qui Patrem Arnoldum sexennio in duro carcere detinuerat. Pronunciatúmque: venditionem Arnoldi testamento firmatam suum robur obtinere, & Carolum Audacem omni jure adire possessionem Geldriæ posse. Id quod Haræus *in Annal. Duc. Brabant. tom. 2. pag. 437.* his verbis refert: „Quin etiam mense Majo pro-
„ximo Collegium Equitum Aurei Velleris Valencenis celebratum: ubi - -

„sic

„ ſic contra Adolphum per Procuratorem legitimè auditum, pronunciatum: „ venditio Ducatûs Geldriæ ac Comitatûs Zutphaniæ, teſtamentúmque Ducis „ (Arnoldi ſcilicet) juſtum ratúmque cenſetur. Audax Ducatûs Geldriæ ac Comitatûs Zutphaniæ poſſeſſionem omni tempore adire poteſt. Adolphus Geldrius (*qui & ipſe Eques Ordinis erat*) propter inhumanam erga proprium Patrem impietatem in carcere vitam finiat. „

Quid quod ſanctioribus etiam curis in id intentos fuiſſe Equites novimus, ut ne quid detrimenti Religio Catholica Eccleſiáque, cujus tuendæ causâ præcipuè inſtitutus hic Ordo eſt, acciperet; atque eam ob cauſam in poſtremis Gandenſibus Comitiis Philippus II. Hiſpaniarum Rex, de communi omnium Equitum ibidem præſentium conſenſu, conſtituit: uti jurejurando dehinc ſe obſtringerent Equites: neminem ſe unquam electuros aut hæreticum aut de hæreſi ſuſpectum. Decrevítque præterea, ut tam Equites ipſi, quàm Ordinis Miniſtri in terris & dominiis ſuis obſervari facerent antiquas conſtitutiones & ordinationes Sanctæ Matris Eccleſiæ, útque in transgreſſores non ſolùm ſeveris pænis animadverterent, ſed & Regiæ Majeſtati, regiíſque ejusdem Miniſtris deferrent. Ipſi verò interim tam familiaribus & domeſticis, quàm cæteris ſubditis ſuis ſinceræ Devotionis exemplo prælucerent, eáque, qua par eſt, reverentiâ Divinis in templo officiis intereſſent.

Cæterùm his aliíſque hujusmodi negotiis aut plenè peractis, aut in capitulum proximè ſecuturum dilatis, finis generalibus Comitiis imponebatur, ac priusquam è loco conſeſsûs habiti excederent Equites, à Cancellario Ordinis oratione, ad tempus locúmque appoſitâ, ad vitam cum laude virtutéque conjunctam, mutuámque inter ſeſe concordiam amorémque excitabantur.

§. IV.

Quid obſervatum ſit olim, ſi quando novum quempiam Supremum Ordo obtinuiſſet.

PRæter ea porrò, quæ de indictione Comitiorum & Equitum creandorum ratione hîc dicta ſunt, monuiſſe & illud hìc convenit, conſtitutum à Philippo Ordinis inſtitutore fuiſſe, ut, ſi Supremo Ordinis Principe vitâ functô, hæres ejus ob ætatem adhuc impar tractandis rebus Ordinis eſſet; aut, ſi filiam ille ſinè hærede maſculo reliquiſſet; fas eſſet Equitibus in unum locum convenire, auditíſque ſingulorum ſententiis unum quempiam ex Ordine Equitem, in quem ſuffragia plurium conveniſſent, deligere; qui vel minoris Principis nomine, dum ad ætatem ille idoneam perveniſſet, Equeſtri huic Sodalitio, ejusdem impendiis ſumptibúſque, cùm imperio præſideret; vel (ſi hæres filius deeſſet) tam diu Supremi munus obiret, quoad filia defuncti Principis viro nupſiſſet, qui & Eques eſſet, & ob ætatem tractandis per ſe Ordinis negotiis idoneus foret, atque inſuper præfuturum ſe ſecundùm Ordinis leges jusjurandum dediſſet.

Evenítque ea res non multo poſt tempore, poſtquam nempe infelici ad Nancejum prælio cæſus eſt, relictâ unicâ filiâ hærede, Carolus Audax. Hinc factum, ut, cùm ſubinde Maximilianus Friderici III. Romanorum Imperatoris filius hanc ſibi Caroli filiam Mariam matrimonio conjunxiſſet, factâ ſibi ab inſtitutore Philippo poteſtate uſi ſint Equites, quò Maximilianum Archiducem Auſtriæ legitimúmque, poſt has nuptias, Burgundiæ Ducem ſimul & Ordinis ſui Torque donarent, & Supremum Ordinis Præfectum agnoſcerent. Id

quod sequentibus verbis *Limneus ex Gerardi de Roo Annal. Austr. l. 9. pag. 328.* exequitur. „ Carolo Ducum Burgundiæ postremo ad Nancejum ab Helvetiis „ interfecto, cùm Ordo Supremo defensore & quasi Capite careret, Aurei Velleris Comitia Brugis fuêre instituta anno 1478. & per Oliverium Marchianum (quem Supremum aulæ Præfectum fuisse Author libri *la Toison d' Or* testatur) peracta peragenda, missíque feciales ac Nuncii, qui Reges, Principes, „ cæterósque Proceres, Ordinis Equites, convocarent. In Galliam qui missi „ erant, non satìs benignè excepti sunt. Nam Ludovicus Rex Burgundiæ Ducatum à morte Caroli ad se devolutum esse contendebat, & Aurei Velleris „ Ordinem à nemine alio, quàm à se, conferri posse. Cúmque Equites quosdam in suo regno haberet, neminem eorum Brugas ad Comitia proficisci „ permittebat. Absentium itaque à Legatis, & præsentibus, ultimo Aprilis die, „ quo Ascensio Christi celebrabatur, Comitia haberi cæpta, & Tornacensis „ Episcopus Ordinis Cancellarius luculentâ oratione de ejusdem institutione, „ incrementis & dignitate quædam præfatus, Maximiliano Archiduci Austriæ, „ ad quem Burgundia cum reliquis ditionibus demortui Caroli, nuper matrimonio cum Mariâ Caroli filiâ & hærede contracto, pervenerat, commendavit. Ad ea Maximilianus per Joannem Boverium Consilii sui præsidem respondet: ad DEI optimi Maximi honorem, Orthodoxæ fidei defensionem, „ & Equestris dignitatis augmentum omnia se pro virili præstiturum, quæ à Majoribus hactenus & instituta & servata essent. Atque ita Cancellarius nudatum vaginâ gladium à feciali acceptum Ravensteinio in manus dedit, qui „ Principi solemni more Equestrem contulit dignitatem. Inde in sacrarium „ templi deductus, solitum Ordinis habitum induit, mox in medium templi „ progressus, loco editiore, ubi ab omnibus videretur, postquam in verba jurâsset: Lanoyus, qui Collegas ætate anteibat, catenam cum Vellere Aureo illius „ collo circumdedit, in hæc verba ipsum allocutus: Quod felix faustum faxit „ Deus, Serenissime Princeps, ob summas virtutes animíque fortitudinem, generis tui, ac fortunæ Celsitudine dignam, Equestris Aurei Velleris Ordo in „ suum te Collegium assumit, summúmque & Collegii & Ordinis Principem & „ defensorem creat. „ Hæc cùm ex Gerardi de Roo Annalibus adduxisset, subdit postremùm: „ Atque inde est, quod hodie Reges Hispaniæ, qui à Maximiliano originem & causam trahunt, hujus Ordinis adhuc hodie quoque „ sint Præsides, tanquam Duces Burgundiæ, non tanquam Austriæ Archiduces. „ Ita ille *tom. 2. Juris publici Imperii Romano Germanici. l. 6. c. 2.*

Juramentum autem Maximiliani sequens fuisse ex sæpe citato authore libri *la Toison d' Or* pag. 208. colligitur: „ Ego Maximilianus DEI gratiâ Archidux „ Austriæ, Dux Burgundiæ &c. Caput ac Supremus Ordinis Velleris Aurei, „ promitto in verbo Principis, & juro ad hæc Sancta DEI Evangelia, & super „ Crucem Sanctam, intertenere atque adimplere deinceps, perpetuò ac integrè „ & inviolabiliter pro posse meo statuta & ordinationes dicti Ordinis Velleris „ Aurei juxta eorum formam & tenorem. „ Addit præfati libri Author, Principem juramento sic dicto Crucifixi simulacrum devotè exosculatum fuisse, ac tum Dominum de Lanoy accessisse cum Torque ad Principem, atque cùm Torquem priùs osculô veneratus fuisset, eum in collum tandem Archiducis imposuisse his verbis: „ Domine mi, Ordo Velleris Aurei vos recipit in Caput suum „ & Supremum, &, in Signum ejus, vobis præsentat istud collare; det DEUS, „ quòd diu portare, dictóque Ordini præesse possitis ad laudem suam & servitium, ad exaltationem Ecclesiæ suæ sanctæ, ad augmentationem & honorem „ dicti Ordinis, meritorúmque vestrorum & bonæ famæ. In Nomine Patris,

„ & Fi-

„ & Filii, & Spiritûs Sancti.„ Hunc autem de more respondisse: „ Amen, DEUS hanc mihi det gratiam. „ Quo facto ductum Archiducem fuisse ad solium, pannis auro argentóque intertextis, pretiosum; quò ibidem tanquam Caput Supremum universo Ordini præsideret.

Subhæc cùm Equites, qui eum deduxerant, modestè reverentérque in suas se sedes recepissent, solúsque Ordinis Cancellarius remansisset cum Principe; accessit continuò Rex Armorum Missale cum cruce deferens, quod cùm ille coram Archiduce explicuisset, sua ociùs è sede *Lannoyus* surrexit, & ante Principem se demittens in genua, alteráque manu Crucifixi simulacro, alterâ sacro Missæ Evangelio appositâ, jusjurandum dicere Principi in hæc verba exorsus est: „ Ego *Joannes de Lannoy* promitto & juro ad hæc sancta DEI Evangelia, & „ super crucem sanctam Vobis Serenissimo Principi Maximiliano Austriæ & „ Burgundiæ Duci, Capiti ac Supremo Ordinis Velleris Aurei reverentiam „ debitam & honorem; Vobísque in omnibus, debitum & negotia dicti Or- „ dinis concernentibus ac respicientibus, obedire secundùm statuta & ordina- „ tiones ejusdem Ordinis; quemadmodum articulos in mea ad ipsum Ordinem „ receptione solemniter juravi & promisi. „ Secundùm quod jusjurandum dictus Archidux Lannoyum manu leniter sublevans osculô dignatus est in fraterni perpetuíque amoris indicium; ille verò, solitâ honoris significatione Principi habitâ, cùm ad sedem revertisset, successit ad idem jusjurandum præstandum *Adolphus Dux Cliviæ*, idémque *Ravensteinii Dominus*, qui secundum inter Equites locum obtinebat; paríque cum priore humanissimi Principis benevolentiâ affectúsque fraterni significatione acceptus est. Cúmque servato ordine omnes, ad postremum usque, eodem se Principi sacramento obstrinuissent, eádemque ab illo fuissent amoris intimi significatione honorati; procidit pariter in genua ante eundem Archiducem Cancellarius Ordinis *Fridericus de Clugniaco* Episcopus Tornacensis paritérque manu alterâ Missali sacro, alterâ Crucis simulacro injectâ, solemne Sacramentum in hunc modum pronunciavit: „ Ego „ *Fridericus de Clugny* Episcopus Tornacensis, Cancellarius inclyti Ordinis Vel- „ leris Aurei, promitto & juro Vobis Serenissimo Principi Domino Maximi- „ liano DEI gratiâ Austriæ & Burgundiæ Duci, Capiti ac Supremo dicti „ Ordinis Velleris Aurei, reverentiam debitam & honorem: Vobísque in his, „ quæ præfatum Ordinem, ac Debitum officii mei Cancellariatûs ejusdem Or- „ dinis concernent ac respicient, obedire, secundùm formam & tenorem or- „ dinationum pro quatuor officiariis ipsius Ordinis factum, & sicut in mea ad „ officium hujusmodi receptione pridem juravi & promisi. „ Post quod juramentum Serenitas sua perhumaniter eundem elevavit, atque ob reverentiam Dignitatis Episcopalis peramanter, sinè osculo tamen, amplexa est. Secutus subinde Thesaurarius, Secretarius, & Rex Armorum eâdem propè verborum formâ (ad cujusque munus, quod gerebat, accommodatâ) jusjurandum dedêre; quibus subinde Princeps in benevolentiæ suæ contestationem dexteram suam perbenignè porrexit. Atque ita solemnis hæc Supremi inauguratio peracta est, post quam in eorum locum, qui (quòd Ludovico XI. Galliarum Regi adhærescerent) ordine hoc suo dejecti sunt, alii per eundem hunc Principem ceremoniis aliàs usitatis cooptati fuêre.

Nunc Ordo quidem materiæ poscere videbatur, ut & de ministrorum electione, qua ratione quibúsve cerimoniis ea fiat, referrem: sed quando ea res omnis in allatis *n.* 53. *& seq.* ministrorum statutis exactè minimeque confusè describitur; hinc ne eadem recoquendo lectori molestus sim, ad illarum eum regula-

T

gularum lectionem remitto. Id unum monens: potuisse nempe hos etiam extra GeneraliumComitiorum tempora à Supremo & sex minimùmEquitibus,in privato Conventu præsentibus, eligi; quo modo etiam alia quædam minoris momenti negotia Ordinis à Supremo pertractari in privato Equitum Consilio consuevêre, præsertim postquam ob auctas, cum Ditionum regnorúmque accessione, curas rariùs Generalia hæc Ordinis-Comitia convocari à Principibus potuêre, adeò ut eandem ob causam penitus tandem intermissa hæc fuerint.

§. V.

De Numero, loco & tempore Generalium Comitiorum.

QUoniam tamen ad pleniorem rerum Ordinis cognitionem pertinet, nôsse quot, & ubi, & quando hæc Comitia celebrata sint, ac quamdiu publica hæc Comitiorum Equestrium solemnia in hoc Ordine perdurârint; ea singillatim hìc referre est animus.

Primùm itaque ipsa Ordinis institutio facta est à Philippo Bono Brugis Flandrorum, die 10. Januarii anni, ùt Galli quidem tum computabant 1429. at Romano calculo 1430.

Prima subinde ipsa Ordinis jam instituti Comitia ab eodem Philippo celebrata sunt Insulis in Ecclesia Sancti Petri anno Domini 1431. Ubi etiam constitutionibus ab authore conditis firmatus est Ordo.

Secunda Brugis ab eodem sunt habita & quidem in Ecclesia Sancti Donati, aut,ùt alii volunt, S. Donatiani, anno Domini 1432.

Tertia Divione in Ducatu Burgundiæ in vigilia D. Andreæ Apostoli 1433. idem Author celebravit; ubi etiam subinde adjectis sex aliis Equitibus, numerum jam priùs institutum complevit.

Quarta Comitiorum solemnia fuêre Bruxellis in Ecclesia sanctæ Gudilæ, anno 1435.

Quinta rursus Insulis in Divi Petri Ecclesia sunt celebrata anno Domini 1436. die 5. Januarii.

Sexta indicta quidem fuêre Atrebati sed & anno 1437. & 1438. & 1439. fuerunt rursus revocata, tandem verò Audomaropoli in Ecclesia Abbatiæ S. Bertini aperta sunt anno 1440.

Septima convocata & celebrata fuêre Gandavi in Flandria in Ecclesia S. Bavonis anno Domini 1445.

Octava Montibus Hannoniæ in Ecclesia S. Waltrudis congregata fuêre die 2. mensis Maii anno 1451.

Nona Hagæ Comitis in Hollandia in templo Urbis Principe die 9. Januarii, vel ùt in M. S. mihi ab Illustrissimo quodam fautore communicato reperi, die 12. Maii anni 1456.

Decima iterum Audomaropoli in Artesia Philippus Ordinis institutor coëgit, & quidem rursus in Ecclesia Divi Bertini, ídque die 2. Maii anno 1461. Eáque ultima fuêre institutoris Philippi, quippe, qui dubiâ semper postea valetudine usus sexto tandem post hæc Comitia anno Brugis obiit.

Undecima, Supremo Ordinis Principe Carolo Audace, Brugis in Ecclesia Beatissimæ Virginis Mariæ celebrata sunt anno Domini 1468.

Duodecima sub eodem Principe Valencenis in Hannonia in Ecclesia S. Pauli sunt habita die 2. Maii anno 1473. cúmque hic Princeps tertio post anno in prælio ad Nancejum cæsus fuisset, eam subinde Ordinis præfecturam die ul-

timâ

timâ Aprilis anno 1478. adiit Maximilianus Archidux Auſtriæ, Caroli Audacis gener. ſtatímque die ſequenti.

Decima tertia ab eodem Archiduce Comitia Ordinis in Eccleſia S. Salvatoris ſunt celebrata die 1. Maii anno 1478.

Decima quarta idem hic Archidux convocavit Sylvæ Ducis in Brabantia in templo Divi Joannis die 6. Maii anno 1481.

Decima quinta Philippus Pulcher Maximiliani filius celebravit Mechliniæ in templo S. Rombaldi 24. Maii anno 1491. quibus in hunc Ordinem adſcripſit avum ſuum Fridericum III. Rom. Imper. & Regem Hung.

Decima ſexta ab eodem habita ſunt Bruxellis in Eccleſia P. P. Carmelitarum Calceatorum die 17. Januarii anno, ùt nos computamus 1501. ùt veteres Galli 1500.

Decima ſeptima idem Philippus Pulcher aperuit Midelburgi in Zeelandia in templo Abbatiæ anno Domini 1505.

Decima octava Ordinis Comitia celebravit Carolus Philippi Pulchri filius Hiſpaniarum Rex, qui deinde Quintus hujus nominis Romanorum Imperator extitit Bruxellis in Eccleſia S. Gudulæ die 4. Octob. anno 1516. In quibus etiam Comitiis Equitum numerum viginti Capitibus auxit.

Decima nona idem Carolus inſtituit Barcinone in Hiſpania in Principe Urbis templo in Januario anno Domini Gallis 1518. nobis anno 1519.

Viceſima ab eodem habita ſunt Tornaci in templo B. V. M. die 3. Decembris anno 1531.

Viceſima prima idem convocavit Ultrajecti in Hollandia die 1. Januarii 1545. ſecundum Gallos, ſecundum Romanos 1546.

Viceſima ſecunda à Philippo II. Hiſpaniarum Rege, poſtquam Carolus Parens ei omnia ſua Regna & Status hoc eodem anno ceſſiſſet, celebrata ſunt Antverpiæ in templo B. V. M. die 19. Jan. anni Gallici 1555. noſtri 1556.

Viceſima tertia demum & poſtrema Comitia Ordinis idem hic Philippus II. convocavit Gandavi in Eccleſia Sancti Bavonis die 12. Auguſti anno 1559. Fuítque poſtremus omnium, per hæc Comitia electorum, Equitum Petrus Erneſtus Comes Mansfeldius, Belgii quondam Præfectus, qui obiit anno Chriſti MDCIV. ætatis ſuæ Centeſimo tertio.

Nec plures deinde ejuſmodi Generales Ordinis Conventus celebratos reperio; qui primùm quidem annis ſingulis, deinde tertio quoque anno; mox quinto: demum cùm Supremis Ordinis Principibus nulla ferè eſſet à bellis quies, pro ſuo illi arbitrio tum, cùm à bellorum regnorúmque curis tantiſper vacarent, indicere hos Conventus ſolebant, qui ſemper inſolitâ quadam Majeſtate celebrati ſunt; adeò ut celebris ille Oliverius Marchianus in ſuo ad Philippum Pulchrum Caſtiliæ Regem ſermone hæc Comitia velut præcipuum quoddam Ornamentum ac triumphale quodammodo Domûs Regiæ decus extollat; quorum ſpectandorum cupiditate allecti præcipui quique Principes è terris longè diſſitis confluxêre; nec dedignata eſt Anglia ipſa adeo transmittere maria, quò pompæ huic tam inſolitæ, tam magnificæ intereſſet. Et certè hic tantus támque inſolitus præcipuæ nobilitatis ad aulam Supremorum affluxus ei etiam tum, cùm nonniſi Duces hi erant, horum præſertim Comitiorum tempore formam quandam magnificentiæ plusquam regiæ tribuebat; quando præſertim iis diebus etiam ii, qui Equeſtri huic ſodalitio adſcripti non erant, varia tamen à Supremis Ordinis Principibus commoda conſequebantur, dum hi aliis quidem auratæ militiæ honorem conferrent, alios alia quapiam gratiâ, privilegiô, aut benevolentiæ ſaltem ſuæ ſignificatione ornarent. Sed nunc ad alia tranſeamus.

CAPUT VIII.

De hodierna Equitum creatione cerimoniisque in ea adhiberi solitis, seu dum ab ipso Supremo Ordinis Principe adscribuntur in ordinem, seu dum à Principibus exteris, Vicariâ potestate à Supremo eis delegatâ, cooptantur.

§. I.

Sodalitii hujus Equites à solis hodie Ordinis Supremis creari.

POst ultima, ùt diximus, Equitum Comitia ante suum è Belgio in Hispanias discessum à Philippo II. Hispaniarum Monarcha in Gandavensi urbe celebrata, cùm ob exortas subinde bellorum turbas, & secutam Provinciarum defectionem, ac ipsam denique locorum tanto intervallo disjunctorum distantiam, neque is, quem dixi, Philippus, neque ii, qui eum in throno deinde secuti sunt, Reges in Belgium unquam revertissent; &, in Hispanias usque, tam turbatis temporibus Equites ad Comitia evocare res videretur esse maximæ difficultatis & discriminis plena; nec item politicæ rationes admitterent, ut per suum Vicarium Supremi Equestribus hisce Comitiis (quæ convocari in Belgio potuissent) præsiderent. Hinc ut ne florentissimus hic & amplissimus Ordo in commune totius Christianæ Reipublicæ decus & utilitatem erectus, tantísque in id usque tempus impendiis conservatus sensim (maximo illo Comitiorum fulcro destitutus) deficere, atque, ùt multis aliis militaribus hujusmodi Ordinibus factum est, concidere demum & interire penitùs posset, novam quandam rationem inire cœpit sapientissimus, & ùt cognomento, ita re quoque ipsa Prudens & Catholicus Rex Philippus II. qua tametsi hæc Comitia intermitti necesse esset, suo tamen Ordo in vigore consisteret, ac propagari in sera usque sæcula posset. Et quoniam Philippus Bonus Dux Burgundiæ, & primus Ordinis institutor immutabilem esse 41. Institutionis suæ Articulum voluit, quo decreverat, ut quoties ob mortem cujuspiam Equitis Commilitonis alius in ejus locum deligendus esset, id collatis Supremi Equitúmque cæterorum suffragiis fieret, & quidem (ùt articulo 44. videre est) nonnisi eo & loco & tempore, quo Statuta Ordinis Comitia haberentur. Hinc cùm & observari non posse hæc Statuta videret, & simul adversùs eadem decernere aliquid sua unius authoritate non vellet. Patris sui, Caroli nempe Quinti, exemplo, id sibi jus fieri ab Apostolica Romana sede expetiit, ut novorum sibi Equitum etiam extra Comitia in Ordinem adlegendorum creandorúmque potestas esset; nec verò arduum erat id à Romano Pontifice impetrare, qui ultrò in conservationem tam illustris instituti intentus anno 1572. ad Philippum II. Regem Catholicum *Pontificium Breve* dedit, quod sequitur:

„ Gregorius Papa X. Charissime in Christo Fili noster, salutem & Apostolicam Benedictionem.

„ Exponi nobis nuper fecisti, quod ad præsens vacant plura loca & officia Ordinis seu Societatis Velleris Aurei, *Del Tuson* vulgò nuncupati, & dubitas de locis & officiis hujusmodi extra Capitulum dicti Ordinis disponere, seu providere posse.

„ Ad omnem igitur dubitandi materiam tollendam, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tibi ut hac vice de locis & officiis hujusmodi extra di-

„ ctum

AD UTRUMQUE.
PHILIPPUS III. eadē facilitate Monarchiæ maximæ præfuit
Qua exiguæ familiæ alius.
Cùm enim Paterna omnes pietate foveret,
Nemo omniū fuit, qui subesse Principi tā benigno n̄ cuperet.
Qui hostis esse nemini, nisi unis DEI hostibus posset:
E quib9 Sectarios sæpè expugnavit in Belgio,
Saracenos omnes exturbavit è Regno,
Malens novies centena millia subditorū amittere,
Quàm tot hostes Christi in sinu suo, quā̄tavis ærarij utilitate,
Fo- vere.

„ ctum Capitulum, quatenus id aliter facere nequeas, ad tui beneplacitum, di-
„ ſponendi licentiam & Facultatem Apoſtolicâ authoritate tenore præſentium
„ concedimus.

„ Non obſtantibus dicti Ordinis juramento, confirmatione Apoſtolicâ, „ vel quavis firmitate aliâ roboratis Statutis & conſuetudinibus, ſtabilimentis, „ uſibus & naturis, etiamſi in illis caveatur expreſsè, quòd illa officia extra di- „ ctum Capitulum conferri non poſſent, & aliter factæ collationes & proviſio- „ nes nullæ eſſent; privilegiis quoque, indultis & litteris Apoſtolicis in contra- „ rium quomodolibet conceſſis, approbatis & innovatis; quibus omnibus, eorum „ tenores in præſentibus pro expreſſis habentes (illis aliàs in ſuo robore per- „ manſuris) hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, cæteríſque „ contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſca- „ toris die XV. Octobris, anno milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo ſecundo, „ Pontificatûs noſtri anno ſexto.

Poſt hoc Diploma à Gregorio Pontifice impetratum Philippus, nihil jam Equeſtribus Comitiis opus ſibi eſſe perſpiciens, eos, in defunctorum Ordinis Equitum locum, viros delegit, quos ſingularis illi prudentia, pietáſque verè regia, præ cæteris dignos eſſe honore illo ſuggerebat. At Philippus III. qui Philippo II. in throno Hiſpanico ſimul & Supremo Ordinis Aurei Velleris Principatu ſucceſſit, eo Gregorii XIII. Diplomate ſeu Brevi Pontificio nimis arcto & & reſtricto non contentus aliud ſibi à Clemente VIII. per Antonium de Cardona ſuum apud Sedem Pontificiam Oratorem impetravit, quo eadem, quæ Parenti Philippo parcè admodum conceſſa fuerat, Equitum extra Comitia eligendorum & creandorum poteſtas, filio largiùs pleniúsque collata eſt & confirmata his verbis.

„ Clemens Papa VIII. Chariſſime in Chriſto Fili noſter, ſalutem & Apoſto- „ licam Benedictionem.

„ Cùm aliàs vacantibus pluribus locis & officiis Ordinis ſive Societatis Au- „ rei Velleris, *del Tuſon* vulgò nuncupati, de quibus tu forſan dubitabas, an „ extra Capitulum dicti Ordinis providere poſſes, felicis recordationis Grego- „ rius XIII. Prædeceſſor noſter, ſupplicationibus tuis inclinatus, Tibi, ſi extra „ dictum Capitulum Generale ejuſdem Ordinis de illis aliter diſponere non „ poſſes, de iis extra illud liberè & licitè providendi licentiam & facultatem „ conceſſerit, prout in ejuſdem Gregorii Prædeceſſoris, in forma Brevis decimo „ quinto Octobris anni milleſimi quingenteſimi, ſeptuageſimi ſecundi, Pontifi- „ catûs ſui anno ſexto expeditis literis pleniùs continetur: quarum vigore, ſicut „ nobis exponi feciſti, tu de pluribus ejuſdem Ordinis locis & officiis tunc va- „ cantibus diſpoſuiſti ſive providiſti.

„ Cúmque nunc de aliis etiam, quæ poſtea vacârunt, ſimiliter providere „ cupias, eámque ob rem ejuſdem Gregorii Prædeceſſoris licentiam ac faculta- „ tem usque ad numerum locorum dicti Ordinis, nunc vacantium, completum „ per nos extendi & ampliari, ſive illam Tibi de novo concedi per dilectum „ filium nobilem virum Antonium de Cardona, Sueſſæ Ducem, tuum apud nos „ Oratorem, à nobis poſtulaveris. Nos ſupplicationibus tuis hujusmodi incli- „ nati, literarum prædicti Prædeceſſoris tenorem pro expreſſo habentes, Tibi de „ omnibus locis atque officiis dicti Ordinis nunc vacantibus, quatenus extra „ dictum Capitulum de illis aliter diſponere aut providere nequeas, ad tuum „ beneplacitum usque ad numerum locorum dicti Ordinis completum, extra idem „ Capitulum Generale diſponendi, & liberè ac licitè providendi licentiam & facul- „ tatem, Apoſtolicâ Auctoritate, tenore præſentium concedimus & impartimur.

„ Non

„ Non obſtantibus dicti Ordinis juramento, confirmatione Apoſtolicâ,
„ vel quavis firmitate aliâ roboratis ſtatutis & conſuetudinibus, ſtabilimentis,
„ uſibus & naturis, etiamſi in illis caveatur expreſsè, quòd illa officia extra di-
„ ctum Capitulum conferri non poſſent, & aliter factæ collationes & proviſio-
„ nes nullæ eſſent, privilegiis quoque, indultis & literis Apoſtolicis in contra-
„ rium quomodolibet conceſſis, approbatis, & innovatis (quibus omnibus eo-
„ rum tenores in præſentibus pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore
„ permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus) cæteríſque
„ contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petum ſub annulo Piſcato-
„ ris die XV. Januarii 1596. Pontificatûs noſtri anno quarto.

Atque hac deinde poteſtate cæteri quoque, poſt Philippum hunc, Ordinis Principes uti in hoc usque tempus perrexêre, ut ſibi unis de Summi Pontificis veniâ electiones attribuerent; neque enim melior ulla aut commodior eligendorum Ordinis Equitum ratio occurrebat, quamdiu locus non eſſet indicendis Generalibus Ordinis totius Comitiis.

Neque tamen propterea exiſtimandum eſt, per electionem hujusmodi aut Ordini aliquid detractum, aut imminutam ipſorum Equitum exiſtimationem fuiſſe. Contrà enim ego exiſtimo multum potiùs & dignitatis & commodi univerſo huic inſtituto & Equitibus ſingulis ex iſtiusmodi electione & creatione accedere; quando & Ordinis perennitati præclarè hac ratione proſpectum eſt, & ſingulorum Equitum exiſtimatio tantò ampliùs illuſtratur, quanto luculentius eſt ſingularis meriti argumentum: ab ipſo Supremo Principe (quo nemo certior eſſe meritorum arbiter aut poteſt, aut debet) nemine alio adnitente, tam inſigni virtutum, fidei, rerúmque præclarè geſtarum præmiô decorari.

Sed enim lubet ipſas quoque cerimonias, in hodierna Aurei Velleris Equitum adſcriptione uſurpari ſolitas, hoc loco referre, & primùm quidem eas, quæ adhiberi tum ſolent, cùm hic Ordinis Torques ab ipſo Supremo Ordinis Capite viris Illuſtribus ab eodem in Societatem hanc adlectis confertur. Deinde verò & illas, quæ tum eſſe in uſu ſolent, cùm per alium quempiam Principem, delegatâ à Supremo Ordinis Principe authoritate, eodem Torquis Velleríſque inſigni novus quispiam electus Eques ornatur. Et quoniam utriusque hujusmodi creationis ab Auguſtiſſimis noſtris Leopoldo I. & Carolo VI. in hac ipſa Urbe Cæſarea factæ exempla domi noſtræ habuimus: hinc relationem ea de re tantò fideliorem hic dabimus, quantò certiora ejus rei documenta nacti ſumus. Itaque à Filio, Carolo nempe VI. hodierno Cæſare noſtro Invictiſſimo, ordior; cui honor hic vel ideo præ Patre debetur, quòd ille tanquam legitimus ampliſſimi Ordinis Supremus & Princeps ſuâ eum authoritate contulerit. Dum Leopoldus feliciſſimæ Sanctiſſimæque memoriæ Imperator nonniſi Vicario nomine Supremi munus obivit. Sit igitur.

§. II.

Cerimoniarum à Sacratiſſima Cæſarea Regiáque Catholica Majeſtate CAROLO VI. Ordinis Aurei Velleris Supremo Principe, dum anno 1712. 29. Martii Viennæ Auſtriæ quaduordecim novi Aurei Velleris Equites crearentur, obſervatarum Deſcriptio.

POſtquam die 27. Martii ipſo Reſurrectionis Dominicæ feſto die, ex mandato Auguſtiſſimæ Cæſareæ Regiæque Catholicæ Majeſtatis (tanquam Supremi Capitis in hoc ampliſſimo & celeberrimo *Aurei Velleris* Equitum Ordi-

Ordine) Dominus Joannes ab Isendik, qui Fecialis seu Regis armorum (vulgò *Toison d' Or*) munus in hoc Ordine gerit, universos tunc in Urbe hac Cæsarea degentes Inclyti hujus Ordinis Equites in Aulam Cæsaream, ut Equestri ibidem conventui interessent, perhonorificè invitâsset, iique constituta quintâ post meridiem horâ in aulæ senaculo (vulgò *Chambre de Conseil*) congregati venissent, adfuit non multò pòst Augustissimus ipse, suóque in solio, tecto capite, sub umbellâ consedit; Equitibus in duas utrinque alas ita partitis, ut (loco nonnihil à Cæsarea sede remoto) utrumque senaculi latus, in sedibus decorè constratis assidentes, contegerent. Tum Sacræ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis nomine nobilissimæ huic Equitum coronæ, habitâ per Dominum Joannem Theodorum L.B. ab Imbsen Ordinis Secretarium simul & Cancellarium eleganti oratione, significatum est: eam ob rem convocatos Equites in hunc cœtum fuisse, ut in illo Majestati suæ, tanquam Supremo Ordinis Capiti, debitam subjectionem renovato in ejus nomen Sacramento instaurarent. Quibus dictis eodem ritu, qui sub Maximiliano pag. 72. & seq. observatus est, Augustissimus ipse Ordini, Equites verò & Ministri Supremo se Ordinis Capiti obstrinxêre. Sub hæc rursus Secretarius monuit: Constituisse suam Cæsaream & Catholicam Majestatem singulis Equitibus illis, quos haud ita pridem Francofurti ad Mænum in hunc Ordinem suum adlegerat, ejusdem Ordinis Regulas & Statuta manu propriâ tradere. Atque hæc à Secretario dicta, cùm ipse subinde Augustissimus latio sermone confirmâsset, atque insuper, quàm singularem apud se existimationem hic Ordo, singulíque in eum adlecti Equites, tam ob sua, quàm ob familiarum suarum egregia merita obtinerent, prolixè contestatus fuisset; accedentibus suo Ordine Equitibus singulis singula statutorum exemplaria tradidit: ut ex iis & Ordinis regulas legésque condiscerent; &, quo pacto susceptis per eum Ordinem obligationibus satisfacere ipsi possent, cognoscerent; simúlque quid in subsequam vigesimam nonam ejusdem mensis diem (in quam creandorum Ordinis Equitum solemnitas decreta erat) ab electis in hunc Amplissimum Ordinem Equitibus agi oporteret, perspicerent. Atque his peractis soluta sunt ejus diei comitia, invitatis tamen priùs Equitibus: ut statuto, quem diximus, die ad solemnem Equitum inaugurationem in aulico RR. PP. Augustinianorum excalceatorum templo adessent. Interim dies una ornandæ in hanc solemnitatem Ecclesiæ, erigendo Cæsareo solio, Equitum sedilibus idoneè disponendis, cæterísque in hanc rem necessariis apparandis insumpta est. At verò ubi tertia Paschæ feria illuxit, in destinatum singuli locum statutâ nonâ matutini temporis horâ convenêre: atque illi quidem, qui tum primùm Ordinis Torque solemni ritu ornandi erant, in interiori prædicti templi sacrario adventum Cæsaris præstolabantur. Veterani verò Ordinis Equites in aula primùm Cæsarea se stitêre, atque inde Augustissimam Majestatem cum Nuncio Pontificio totáque aulâ præfatum templum adeuntem sunt comitati; præferente suæ Majestati ensem Excellentissimo Domino Hieronymo Capecce Marchione de Rofrano Hispaniarum primæ Classis Magnate, eodémque antiquissimo Cæsareæ, Regiæque Catholicæ Majestatis Camerario; cùm Supremus Aulæ Mareschallus Celsissimus Dominus Adamus Franciscus S. R. I. Princeps de Schwarzenberg (ad quem aliàs honor iste spectabat) ipse quoque inter recèns adscribendos in Ordinem Equites numeraretur. Cæterùm ubi hoc cum Comitatu in templo adfuit Cæsar, ibidem sub umbellâ, in throno, capite nudato, consedit: considentibus unà, in designatis à Rege armorum sedibus, veteranis Equitibus; dum interim ad dextrum suæ Majestatis latus, nudatum ensem manu præferens supradictus Dominus Marchio de Rofrano, ac juxta hunc Dominus Comes Leo ab Uhlefeld Sacræ Cæsareæ & Regiæ Catholicæ

Maje-

Majeſtatis Spiculatorum Præfectus adſtabant. Vix ſuam hi ſtationem occupârant, cùm Secretarius Ordinis accepto ex ipſius Auguſtiſſimi Cæſaris (quem debita cum venerationis ſignificatione adiêrat) ore mandato laudatiſſimum ſuæ Majeſtatis,in magnifico hoc negotio ſuſcipiendo,Conſilium gravi & nervosâ ad præſentes oratione expoſuit, quâ dictâ ſtatim ad majoris aræ latus, Evangelio deſtinatum, acceſſit. Tum Rex armorum jubente id Auguſtiſſimo, antiquiſſimum inter præſentes Ordinis Equitem Franciſcum Joſephum S. R. J. Principem de Lamberg ad ſolium ſuæ Majeſtatis accivit, qui ubi continuò præſentem ad Auguſtiſſimi mandatum ſe ſtitit; à Cæſare juſſus eſt, comitante armorum Rege, primum creandorum Equitum coràm adducere, ut ſic initium ea ſolemnitas ſumeret.

Atque ubi primùm,adducente memorato Principe Lambergio & armorum Rege (qui Auguſtiſſimum Cæſarem quantocyùs de præſentia candidati admonuit) Sereniſſimus Emanuel Sabaudiæ Princeps ante Cæſareæ Regiæque Majeſtatis ſolium in infimo ejus gradu genuflexum ſe ſtitit, latino ſermone ab ipſo Auguſtiſſimo Cæſare ſequentia eſt interrogatus.

Primum: perſtétne in voluntate & propoſito ampliſſimi hujus Ordinis ſuſcipiendi? tum habeátne ſatìs perſpectas regulas & Conſtitutiones Ordinis? cúmque Sereniſſimus hic Candidatus,debitam Majeſtati ſuæ reverentiam conteſtatus, modeſtiſſimè ad utrumque quæſiti Caput annuiſſet, atque,ſecundum præſcriptam in ceremoniali Ordinis libro methodum,tam pronæ in ſe Auguſtiſſimi, tanquam Ordinis Supremi, ac cæterorum omnium nobiliſſimorum Equitum benevolentiæ meritas gratias ſermone pariter latio retuliſſet; eodem rurſus ſermone repoſuit Cæſar: ſe eum Ordinem Principi cùm propriorum, tum Sereniſſimæ domûs meritorum intuitu non ſolùm libenter collaturum; verùm etiam, ubi recepto ſeſe Ordinis Sacramento obſtrinxerit, ſuiſmet manibus magnum hujus Ordinis Torquem ejusdem humeris circumdaturum.

Interrogatus ſubinde ab eodem Auguſtiſſimo, ſítne jam ante hac creatus Eques auratus? cùm nondum eo ſe honore inſignitum eſſe repoſuiſſet, eámque gratiam à ſua Cæſarea & Catholica Majeſtate quàm humaniſſimè expeteret, is ei honos ſequenti modo collatus eſt.

Conſcendit nimirum Princeps Supremum ſolii Cæſarei gradum, ibíque rurſum in genua ſe coram Auguſtiſſimo Imperatore demiſit: hic verò cùm Cæſareum ſibi Caput texiſſet, ſumpto è ſupradicti Marchionis manibus enſe, repetito ter ictu lævum Principis humerum leviter ſtrinxit cum dicto: „ Efficiat te „ DEUS bonum & honorabilem Equitem in nomine Domini noſtri & San„ cti Andreæ.

Equeſtrem ſic honorem adeptus Sabaudiæ Princeps à Secretario & armorum Rege ad erectam, à latere Evangelii,prope altare majus humilem arulam, aut veriùs dixerim, juramenti menſulam ductus eſt. Ubi cùm jusjurandum Secretarius idémque Cancellarius Ordinis elatâ diſtinctâque voce Principi prælegiſſet, eíque ſubinde hanc eandem jurandi formulam tradidiſſet, idem Princeps conceptis verbis Sacramentum Ordini, manu alterâ Crucifixi ſimulacro, alterâ Evangelio appoſitâ nuncupavit. Erigente ſe in pedes, dum jusjurandum enunciaretur, Auguſtiſſimo Cæſare Equitúmque coronâ, mox tamen iterum ſe in ſedes demittente.

Poſtquam verò jusjurandum ſic dictum eſt, ad Cæſareum rurſus ſolium reverſus Princeps in ſummo rurſum gradu ſe demiſit in genua: ubi cùm pariter antiquiſſimi inter eos, qui aderant, duo Ordinis Equites Franciſcus Princeps Lam-

SPES FUTURI
Magnanimus merito dici poterat Philippus IV.
Qui utrumque fortunæ vultum eodem vultu excepit,
Et de sua nihil constantia illius mobilitate dejectus
Malebat virtutem Philippi â posteris, quaꝫ fortunam
Laudari.
Sed ab utraque commendari est meritus;
Dum et illam Regio semper animo infractus coluit,
Et hanc ipsa virtutis Suæ firmitate, ut ad obsequiu reverteret,
Effecit.

Lambergius, & Otto Honorius Comes ab Abensperg & Traun (qui utrinque ad Sabaudi Principis latus accesserant) genuflexi adessent; Augustissimus rursum capite tecto Torquem Aureum à Domino Secretario, eodémque Cancellario Ordinis in holoserico pulvino, quod multo undique auro fulgebat, allatum Serenissimi Candidati collo circumdedit, sequentia ex rituali Ordinis libro subjungens: „ Ipse te hic Ordo, vir egregie, in Sodalitatem suam amicabilem reci- „ pit, ejúsque rei signum Torquem ego hunc tibi circumdo; faxit Deus, ut ge- „ stare eum diu possis: ídque ut simul ad Divinam gloriam, cultum, exaltatio- „ némque Ecclesiæ cedat; simul etiam cùm ad amplificationem honorémque „ hujus ipsius Ordinis in universum, tum ad tuam privatam laudem & prome- „ ritam famæ celebritatem; in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. „ Cúmque Princeps de more: „ Amen, id mihi concedat DEUS: „ respondisset, eum Augustissimus indulto priùs Cæsareæ manûs osculo, detecto capite, & erecto nonnihil in pedes corpore amplexu amicissimè strinxit, cæteris quoque veteranis Equitibus pari amoris significatione novum Ordinis fratrem humanissimè prosequentibus.

Atque hæ omnes cerimoniæ observatæ sunt in cæteris quoque Celsissimis Excellentissimísque Dominis Equitibus in hunc Ordinem eodem tempore & loco adlectis, quorum hæc, quæ sequuntur, sunt nomina.

D. Wenceslaus Norbertus Comes de Kinsky, Sac. Cæs. Maj. Actualis Intimus Consiliarius, nec non aulæ Regiæ in regno Bohemiæ Supremus Præfectus.

D. Maximilianus Comes de Turri & Vallesaxina, Sac. Cæs. Maj. Actual. Int. Consil. nec non Augustissimæ Imperatricis Eleonoræ Magdalenæ Theresiæ Viduæ Supremus Aulæ Præfectus.

D. Gundakarus Thomas Comes & Dominus à Starhenberg, Sac. Cæs. Maj. Actual. Intimus Consiliar. & Cameræ Præses.

D. Carolus Josephus Comes de Paar, Sac. Cæs. Maj. Actual. Int. Consil. & Supremus Veredorum Præfectus.

D. Rudolphus Sigismundus Comes de Sinzendorff, Sac. Cæs. Maj. Actual. Intimus Consiliarius & Supremus Aulæ Camerarius.

D. Michaël Joannes Comes ab Althan, Actualis Camerarius Cæsareus.

D. Ferdinandus de Sylva, Comes de Cifuentes, Actualis Camerarius Cæsareus.

D. Adamus Franciscus Princeps de Schwarzenberg, Supremus Cæsareæ Aulæ Mareschallus.

D. Nicolaus Comes Palffy, Sac. Cæs. Maj. Actualis Intimus Consiliarius, nec non Augustissimæ Imperatricis Eleonoræ Magdalenæ Theresiæ Viduæ Supremus Stabuli Præfectus.

D. Norbertus Comes de Kolowrath, Sac. Cæs. Maj. Consiliarius Intimus.

D. Vincentius Comes ab Oropesa, Actualis Camerarius Cæsareus.

D. Willericus Laurentius Comes de Dhaun, Sac. Cæs. Maj. Consiliarius Intimus, nec non campi Mareschallus, & in Cæsarea hac Urbe Viennensi Militiæ Præfectus & Chiliarchus.

D. Joannes Baptista Comes de Colloredo, Sac. Cæs. Maj. Consiliarius Intimus.

Qui omnes postquam eo, quem modò memoravimus, ritu solemniter in amplissimum hunc Ordinem adscripti fuerunt, Sacrosanctum Missæ Sacrificium à Pontifice infulato est habitum iisdem ferè ceremoniis, quibus aliàs haberi in Augustissimi Cæsaris præsentia assolet; excepto, quòd, cùm ad *Offertorium*, ùt vulgò appellamus, eundum erat, Rex Armorum & universa Equitum Tor-

 qua-

quatorum corona accedentem ad aram Augustissimum Cæsarem tanquam Ordinis hujus Supremum in duas series divisi præcesserint, indéque rursus ad solium redeuntem deduxerint; ubi postquam Majestas sua consedit, humanissimo Augustissimi Capitis annutu ad sedes pariter suas occupandas iidem Equites sunt invitati. Cæterùm eam insuper ceremoniam in solemni illo ad oblationem faciendam accessu observare hìc convenit: quòd si quis Cæsarei sanguinis Princeps inter Equites adsit, ejus tum munus sit sacrificiales Majestatis suæ numos in aurea pelvi ponè Cæsarem ad altare deferre; at si nullus ejusmodi Princeps sanguinis præsens sit; tum is, qui Equestris senii dignitate Sodales reliquos antecellit, eo munere fungitur.

Cúmque subinde inter hæc Divinum officium peractum plenè fuisset, Sacram Majestatem Cæsaream è templo revertentem ordine pompáque eâdem, quâ antè in templum deduxerant, iidem Equites reduxêre.

Atque ex hac prolixiori nonnihil relatione satìs, ùt opinor, perspicuè quisque assequi poterit ceremonias illas, quæ adhiberi in nobilissimorum hujus Ordinis Equitum creatione, ac (ùt vulgò dicimus) investitura adhiberi consuevêre, quoties per ipsum Supremum honor iste confertur.

§. III.

Ceremoniarum ab Augustissimo Cæsare Leopoldo I. dum delegatâ sibi à Supremo Ordinis Principe authoritate ejusdem Ordinis Torquem conferret, adhibitarum relatio.

CÆterùm cùm ea Torquis impositio per alios etiam nonnunquam Principes & Monarchas potestate à legitimo Ordinis Supremo iis in certis quibusdam casibus delegatâ fieri soleat, operæ pretium duco ad pleniorem materiæ tam illustris cognitionem, ejusmodi quoque creationis exemplum subnectere. Atque ut eodem hoc Capite Cæsarem Patrem Cæsari Filio conjungamus; illud seligere præ cæteris placuit, quo Augustissimus piæ memoriæ Imperator Leopoldus I. authoritate vicariâ, sibi ab Hispaniarum Rege Carolo II. delegatâ, anno 1694. die 13. Septembris Excellentissimo Domino Comiti de Schaffgotsch Aureum Torquem Ordinis induit felicissimo sanè præsagio, fore, ut quem honorem Augustissimus Genitor, alieno nomine, heroi sibi subdito contulisset, eundem Augustissimus olim Filius propriâ posset authoritate conferre. In hac igitur inauguratione ceremoniæ adhibitæ, quæ sequuntur, fuêre.

Perlectis palàm in nobilissima aliquot veteranorum Aurei Velleris Equitum coronâ patentibus suæ Majestatis Catholicæ literis, quibus in suam Cæsaream Majestatem supra dictum Excellentissimum Dominum Comitem, Ordinis Equitem à sua Regia Majestate electum, Aurei Velleris Torque donandi potestas pro eo actu transferebatur; in aliud conclave, ad quod recèns electus in Ordinem Comes se interim, dum evocaretur, receperat, antiquissimus inter eos, qui aderant, ejusdem Ordinis Eques à Cæsare missus est, qui ex Candidato quæreret: sítne ei etiamnum decretum hunc inclytum Velleris Aurei Ordinem suscipere, atque jurejurando sese ad observanda ejusdem statuta obstringere? Cúmque decretum sibi esse, respondisset Candidatus, responsúmque id Majestati Cæsareæ relatum à misso, quem dixi, Equite esset; redire rursus, Candidatúmque ad suæ Majestatis solium adducere idem Eques est jussus: atque ubi is adfuit, ex ceremoniali Ordinis volumine, quod ei à Secretario apertum exhibebatur, sermone latio sequentia legit:

Sacra

„ Sacra Cæſarea Majeſtas Domine Clementiſſime.

QUandoquidem ex literis Regiæ Majeſtatis Catholicæ, Ordinis Aurei Velle-„ ris Supremi cognovi; me ejus benignitate electum eſſe atque adſci-„ tum in hunc ipſum Ordinem amicámque Sodalitatem; quo quidem facto me „ mirificè honeſtatum eſſe intelligo (præcipuè quòd à Sacra Cæſarea veſtra Ma-„ jeſtate ad eundem recipiar) ſumma cum veneratione accepi id judicium, ac „ eapropter gratias habeo humillimas. Adſum igitur, ac Majeſtati veſtræ Cæ-„ ſareæ me humillimè ſiſto, obſecuturus in iis omnibus rebus, quæ ad hunc Or-„ dinem ſpectabunt, & quæcunque mei officii eſſe cognovero, omnimodè im-„ pleturus. „

Ubi hunc in modum ſuam Supremo, juxta ſtatuta Ordinis, obſequendi promptitudinem coram ſua Majeſtate teſtatus eſt Candidatus, ei in hæc verba Imperator oratione pariter latinâ reſpondit: „ Rex Catholicus, hujus Ordinis „ Supremus ac Frater noſter chariſſimus, quod egregias laudes tuas prædicari „ audiverit, ac omnino confidat, te in iis conſervandis amplificandíſque eo, „ quo cæpiſti, pede conſtanter perſtiturum fore, tam ad Tui ipſius celebritatem „ commendationémque, quàm ad hujus Ordinis dignitatem & honorem adau-„ gendum, cenſuit te eligendum, ut, Deo favente, per omnem vitam frater ſis & „ ſocius hujus Ordinis; ſi priùs equeſtri Ordine inſignitus ac aliàs nullibi in Equi-„ tum Ordinem adſcitus fueris. „

Quibus dictis Sua Majeſtas Cæſarea enſem, quem eatenus evaginatum Supremus Aulæ Mareſchallus tenebat, ejus è manu accepit, eodémque ter levi ictu ſiniſtrum Comitis, ante ſolium Cæſaris genuflexi, humerum percuſſit cum dicto: „ Efficiat te DEUS Equitem bonum & honorabilem in honorem Domini & „ S. Georgii. „ Adjecit ſubinde idem Auguſtiſſimus: „ Reliquum eſt, ut te „ neceſſariis ſacramentis obſtringas.

Tum Comes, qui *Auratus Eques* creatus hoc modo fuerat, ubi debitas ſuæ Majeſtati Cæſareæ pro collato Equeſtris dignitatis honore gratias humili ſacræ manûs oſculô retulit, continuò à Secretario ad paratam juramento faciendo menſulam ductus eſt, ubi genuflexus jurisjurandi puncta in hæc verba prælegentem Secretarium audiit.

„ Imprimìs jurabit veſtra Excellentia, quod, dum vivet, & in hoc inclyto „ Ordine & Sodalitate permanſerit, ejusdem Supremi Celſitudinem, Domina-„ tum, jus & Dignitatem, quantum omnino facere poterit, tutabitur, & con-„ ſervare ſtudebit. „

„ Deinde omni ſtudio curabit, ut hic Ordo dignitatem ſuam & ſplendorem „ retineat, eíque amplificando, quam poterit, operam, ubique conferet, neque „ unquam patietur (quantum avertere poterit) ut ille violetur, convellatúrve, „ aut ullum capiat detrimentum vel imminutionem honoris, publicæque exi-„ ſtimationis.

„ Præterea, ſi (quod Deus avertat) tale quid committere contingeret, ut „ juxta hujus Illuſtris Ordinis Conſtitutiones eodem privaretur, ac eapropter „ Torques repetatur; illum ipſum Torquem remittet, vel ipſi Supremo vel ejus „ Ordinis Theſaurario, intra tres proximos menſes: & nec eundem, neque ul-„ lum alium ſimilem ulteriùs geſtabit; nec etiam idcirco indignabitur Supremo „ vel ulli Confratrum vel Magiſtratuum Ordinis, vel in eos odium concipiet.

„ Deinde ſanctè promittet veſtra Excellentia, quòd omnes Conſtitutio-„ nes & decreta hujus Ordinis, ſinguláque eorum capita viriliter obſervabit, „ & exequetur; quod ipſum etſi in genere ſpondet, & pollicetur Veſtra Ex-

„ cellentia, ita tamen vult valere, ac ſi ſpeciatim in ſingula eorum verba pe-
„ culiariter & expreſsè juraviſſet.

His ex Ordinis Ceremoniali libro prælectis Secretarius Comitem his verbis affatus eſt: „ Ea ergo omnia ita jurat & promittit Veſtra Excellentia per fidem ſuam & honorem in manus ſuæ Majeſtatis Cæſareæ? „

At Comes, monente eodem Secretario manum alteram Cruci, alteram Miſſali ſeu Evangelio imponens juramenti formam his verbis pronunciavit: ita juro ac promitto: *Et ſic me adjuvet DEUS & omnes Sancti ejus.* Subjungente Secretario: *Amen.*

Poſthæc rurſus ad Cæſareæ Majeſtatis thronum deductus ſæpe dictus Comes ſe demiſit in genua. At Auguſtiſſimus Torquem (quem Secretarius in holoſerico pulvino eidem obtulerat) aſſiſtente antiquiſſimo Ordinis Sodale, ſimul recèns creati Equitis collo circumdedit, ſimul ex rituali Ordinis libro hanc, quam adnecto, orationem ſubjecit: „ Ipſe te hic Ordo recipit in ſuam amicam
„ Sodalitatem, & in illius ſignum te hoc Torque condecorat, quem vi poteſta-
„ tis, quâ fungor, tibi circumdo. Faxit DEUS, ut illum diu geſtes: ídque ce-
„ dat ad ipſius majorem gloriam, & exaltationem Sacroſanctæ Eccleſiæ: nec
„ non ad amplificandum honorem & dignitatem hujus Ordinis in univerſum;
„ ſimúlque etiam ad tuam propriam laudem & promeritam famæ celebrita-
„ tem in nomine DEI Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. „ Reſpondítque Torquatus Eques: „ Amen, id mihi concedat DEUS. „ Simúlque Cæſareo amplexu honoratus eſt, quo cum demiſiſſima gratiarum actione accepto, dum ad occupandum ſeſſionis ſuæ locum ſe confert, à ſingulis pariter Inclyti hujus Ordinis Fratribus pari amoris intimi conteſtatione eſt ſalutatus.

Qua creationis ſolemnitate peractâ recèns adlectus Eques de more inſignia ſua in membranâ depicta, adjecto nomine, titulo, ac ætate præfato Secretario tradi curavit; quò hæc ſimul cum exacta inaugurationis hujus relatione in Hiſpanicam aulam ſubmitti poſſent.

Nam ut olim in templis, in quibus Equeſtria Comitia celebrabantur, cujuslibet Equitis ſedili gentilitium ſcutum galeâ, apice, & laciniis ornatum ad perennem memoriam relinqui mos erat, quemadmodum teſtatur *Chiflet. in Brev. Hiſt. c. 8. pag. 22.* ídque adhuc Bruxellis, Barcinone, Antverpiæ, Gandavi atque alibi in ejusmodi templis videri ætate ſua potuiſſe ait. Ita poſtquam haberi comitia deſiêre, hæc eadem Procerum in Ordinem adlectorum inſignia eodem planè modo in membrana depicta in Codicem ſingularem, quem *librum Regis* appellant, referri ita ſolent, ùt debitus cuivis Ordo & gradus dignitatis expoſcit.

Id unum tamen ſupra veterem illum morem his Equitum inſignibus ornamenti acceſſit, quòd, cùm antea nonniſi galeam unicam, atque unicum apicem gentilitium adhibere ipſis etiam Ordinis hujus Equitibus liceret, poſtquam tamen Philippus II. cæteris Hiſpaniæ regnis Luſitanicam quoque coronam adjecit, atque ipſe quidem tres Galeas veterum Caſtellæ, Arragoniæ, & Portugaliæ Regum proprias ſuis geſtare in inſignibus cæpit, cæteris quoque exinde Proceribus binas ferre Galeas totidémque apices conceſſum eſt, eâ tamen lege, ut altera alteram obliquè flexa reſpiceret, nulláque recta in medio ſtaret: quod hæc, ùt alibi diximus, Supremæ ſit poteſtatis indicium.

CA-

CAPUT IX.

De Celeberrimi hujus Ordinis Privilegiis & Prærogativis, iisque rebus omnibus, quæ existimationem eidem, dignitatémque conciliant.

§. I.

Privilegia & immunitates Ordinis hujus Equitibus concessæ.

EXpositis hactenus iis, quæ ad pleniorem Ordinis tam Magnifici, támque Augusti cognitionem spectabant, ea quoque nunc ornamenta subjicere æquum est, quibus eundem hunc Ordinem Supremi sacræ juxtà, ac profanæ Reipublicæ Principes condecorârunt; & verò (ut à summis Ecclesiæ Antistitibus initium ducam) quanta hujus Sodalitii existimatio apud congregatos Synodi Basileensis Patres sub ipsum jam ejus exortum anno videlicet MCCCCXXXII. extiterit, ex eo, quod supra fol. 19. retuli, ejusdem sacræ Synodi præconio satìs cuique liquere existimo. Eugenius subinde Papa IV. ubi hujus tam nobilis instituti regulas & statuta ab ipso OrdinisConditore transmissa multo studio & voluptate perlegit, non modò insignem optimi Principis religionem, prudentiámque effusis laudibus est prosecutus, sed & ratas constitutiones has habuit; & si quid iis fortè deesset, supplevit; & Pontificiâ demum authoritate anno Christi MCCCCXXXIII. Pontificatûs sui tertio confirmavit. De quo vide *Jul. Chiffletium in Brev. Histor. cap. 5. pag. 12.* Idem postea Leo Papa X. præstitit, atque anno MDXVI. Pontificatûs verò sui quarto, ita institutionem nobilissimæ hujus Societatis, aliáque illius statuta & ordinationes omniáque in eis contenta Apostolicâ authoritate approbavit, confirmavítque (sicut fol. 21. videre est;) ut simul amplissimis eam privilegiis, gratiísque donaret, quas ego ipsis, quibus datæ sunt, verbis huc inserere volui, ut iis fides tantò certior constet: itaque ibidem, ubi in hac eâdem Bullâ fol. 21. desii, ordior: sic igitur habet: „ Et insuper Primati, Confratribus, Cancellario, Thesaurario, „ Secretario, & Heraldo Ordinis hujusmodi nunc & pro tempore existentibus, „ eorúmque, qui nunc, & pro tempore conjugati fuerint, conjugibus & utriusque „ sexûs liberis, ut Cancellarius ipsius Ordinis pro tempore existens ad sacerdotium „ ritè promotus, seu Presbyter idoneus per ipsum ad hoc deputandus ipsos, „ & eorum singulos ab omnibus & singulis excommunicationis, „ suspensionis, & interdicti, aliísque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis „ à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causâ latis, & promulgatis, ac „ votorum quorumcunque, & mandatorum Ecclesiasticorum transgressionibus, „ manuum violentarum in quasvis personas non tamen Pontificali, aut „ superiori Dignitate fungentes injectionibus, jejuniorum & pœnitentiarum „ eis injunctarum in toto, vel in parte omissionibus, ac perjuriorum, & homicidii „ voluntarii mentalis, seu casualis: non tamen Presbytericidii, seu Clericidii; „ nec non adulterii, incestûs, sacrilegii, & fornicationis reatibus, ac omnibus „ & singulis aliis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quantumcunque „ gravibus, & enormibus, etiam dictæ Sedi qualitercunque reservatis, „ exceptis contentis in Bullâ Cœnæ Domini legi consuetâ, de quibus ore „ confessi, & corde contriti fuerint: de reservatis videlicet semel in anno, & in „ mortis articulo; de aliis verò eidem Sedi non reservatis casibus quoties opus „ fuerit, absolvere; ac eis, & eorum cuilibet pro commissis debitam absolutio-

„ nem impendere, & pœnitentiam ſalutarem injungere; nec non vota per eos
„ pro tempore emiſſa (ultramarino viſitationis liminum Beatorum Apoſtolo-
„ rum Petri & Pauli, ac S. Jacobi in Compoſtella, nec non Caſtitatis, & Reli-
„ gionis votis duntaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare; ac jura-
„ menta quæcumque, ex quorum relaxatione alteri præjudicium non genere-
„ tur, relaxare; nec non ſemel quolibet anno, & in mortis articulo, etiam ſi
„ mors non ſubſequatur, plenariam omnium peccatorum ſuorum remiſſionem
„ & abſolutionem, ita ut hujusmodi plenaria remiſſio in vero mortis articulo
„ eis ſuffragetur, dictâ auctoritate Apoſtolicâ impendere poſſit: Quódque li-
„ ceat eis, & eorum ſingulis habere Altare portatile cum debitis reverentiâ, &
„ honore, ſuper quo in locis ad hoc congruentibus & honeſtis, etiam Eccle-
„ ſiaſtico interdicto, ordinariâ vel Apoſtolicâ auctoritate, ſuppoſitis: dummodò
„ cauſam non dederint hujusmodi interdicto, nec eis ſpecialiter interdictum
„ ſit; ac fecerint, quantùm in eis fuerit, ut in iis, propter quæ interdictum ipſum
„ dictâ auctoritate Apoſtolicâ pro tempore appoſitum fuerit, paritio fiat, & ea
„ executioni debitæ demandentur, ac per eos non ſteterit, quo minùs pareatur:
„ etiam antequam illuceſcat dies, circa tamen diurnam lucem, ac etiam circa
„ vel parùm poſt meridiem per proprium, vel alium Sacerdotem idoneum in
„ ſua, & cujuslibet ipſorum, familiarium, domeſticorum, parentum, conſangui-
„ neorum pro tempore exiſtentium præſentiâ, Miſſas, & alia Divina Officia ce-
„ lebrari facere, & tempore interdicti hujusmodi in Eccleſiis, januis clauſis,
„ Divinis officiis intereſſe, & illa, ut præmittitur, celebrari facere, nec non (ſi
„ eos tempore interdicti hujusmodi decedere contingat) eorum corpora Ec-
„ cleſiaſticæ ſepulturæ ſinè tamen funerali pompa tradi, ipsíque Euchariſtiam,
„ & alia Eccleſiaſtica Sacramenta à quocunque Presbytero idoneo, ubicumque
„ voluerint, ſalvis juribus Parochialium Eccleſiarum, etiam in die Paſchatis re-
„ cipere, ac Sacerdotibus eligendis hujusmodi, ut Miſſas, & alia Divina Officia,
„ ùt præfertur, celebrare liberè, & licitè poſſint; Quódque unam vel duas Ec-
„ cleſias, ſeu duo vel tria Altaria unius, vel diverſarum Eccleſiarum in partibus,
„ ubi ſingulos eorum pro tempore reſidere contigerit, per eos, & eorum quem-
„ libet eligendas, ſeu eligenda quadrageſimalibus, & aliis diebus Stationum Ec-
„ cleſiarum Urbis, & extra muros ejus viſitando, omnes & ſingulas Indulgen-
„ tias, & peccatorum remiſſiones, etiam Plenarias conſequantur, quas conſe-
„ querentur, ſi eisdem diebus omnes & ſingulas Stationum hujusmodi, ac
„ ſeptem principales, nec non Sanctæ Mariæ de populo, & Sancti Gregorii in-
„ tra, ac Capellæ Scalæ-Cœli extra muros Urbis, hujusmodi Eccleſias perſo-
„ naliter viſitarent: nec non tam quadrageſimalibus butyro, caſeo, ovis, & la-
„ cte, quàm aliis anni temporibus & diebus prohibitis eisdem butyro, caſeo,
„ ovis, lacte, & aliis lacticiniis, ac tempore neceſſitatis de utriusque Medici
„ conſilio carnibus absque conſcientiæ ſcrupulo uti, & veſci liberè & licitè
„ valeant, Apoſtolicâ auctoritate prædictâ earundem tenore præſentium de ſpe-
„ ciali gratiâ indulgemus, ac ſingulorum prædictorum uxoribus & filiabus, ut
„ cum aliquibus aliis honeſtis mulieribus Monaſteria Monialium Sanctæ Claræ,
„ & aliorum Ordinum quorumcunque, etiam incluſarum ter, aut quater in
„ anno, de licentia tamen eorum, qui dictis Monaſteriis præfuerint, ingredien-
„ di, & cum eisdem Monialibus refectionem ſuſcipiendi, dummodò inibi non
„ pernoctent, auctoritate Apoſtolicâ & tenore ſupradictis licentiam & faculta-
„ tem concedimus: non obſtantibus præmiſſis, ac quibusvis Apoſtolicis, nec
„ non in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel ſpecia-
„ libus Conſtitutionibus, & Ordinationibus, nec non Monaſteriorum prædicto-

„ rum

„ rum juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quavis firmitate aliâ robora-
„ tis ſtatutis, & conſuetudinibus, ac quibusvis ſuſpenſionibus, ſeu limitationi-
„ bus, ſimilium remiſſionum & facultatum per Nos, & Sedem prædictam quo-
„ modolibet factis & faciendis, quibus, quoad præmiſſa, illis aliàs in ſuo robore
„ permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, cæteríſ-
„ que contrariis quibuscumque. Volumus autem (nè, quod abſit, propter
„ hujusmodi conceſſionem & remiſſionem Confratres, ac uxores, & liberi, ac
„ alii prædicti reddantur procliviores ad illicita impoſterùm committenda)
„ quod, ſi à ſinceritate fidei, unitate Romanæ Eccleſiæ, ac obedientiâ & devo-
„ tione noſtrâ, vel Succeſſorum noſtrorum Canonicè intrantium hujusmodi
„ deſtiterint; aut ex confidentia ejusdem conceſſionis, vel remiſſionis aliqua
„ commiſerint; conceſſio & remiſſio prædictæ, ac quoad illas præſentes litte-
„ ras, eis nullatenùs ſuffragentur: quódque indulto celebrari faciendi ante diem
„ parcè utantur; quia, cùm in Altaris myſterio immoletur Dominus noſter JE-
„ SUS CHRISTUS DEI Filius, qui candor eſt lucis æternæ, congruit hoc non
„ noctis tenebris fieri, ſed in luce. Cæterùm cùm difficile foret præſentes lit-
„ teras ad ſingula, in quibus de eis fides forſan facienda foret, loca deferre; vo-
„ lumus, & dictâ auctoritate Apoſtolicâ decernimus, quod ipſarum tranſum-
„ ptis, manu Publici Notarii ſubſcriptis, & ſigillo alicujus Prælati, ſeu Perſonæ
„ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, in judicio, & extra eadem pror-
„ sùs fides indubia adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præſentibus, ſi forent
„ adhibitæ vel oſtenſæ. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam no-
„ ſtræ approbationis, confirmationis, adjectionis, ſuppletionis, extenſionis,
„ ampliationis, abſolutionis, relaxationis, indulti, conceſſionis, derogationis,
„ voluntatis, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis
„ autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac
„ Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum
„ Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo, quin-
„ genteſimo, ſexto decimo, ſexto idus Decembris, Pontificatûs noſtri Anno
„ quarto. „

Subſignatum *A. Melfit.* & ſub plica: *viſa per Gomiel.* ſuper plicam, *F. Bernardus.* In dorſo erat ſcriptum: *Regiſtrata in Secretaria Apoſtolica. Melfit.* appenſúmque ex duplici cauda flavi & rubri coloris Sigillum plumbeum Leonis PP. decimi, unà cum effigiebus SS. Petri & Pauli.

Et tametſi ex his indultis nonnulla, difficultatibus quibusdam poſt Concilium Tridentinum videantur obnoxia; ea tamen ad ſua usque tempora in Hiſpania vi hujus Bullæ obſervata fuiſſe teſtatur ſæpe citatus Chiffletius *c. 11. pag. 30.*

Nec verò his tantummodo Ordo auctus privilegiis fuit, alia ſubinde addidêre ipſi Supremi Ordinis Principes, ac præ cæteris Carolus Audax, Maximilianus I. Philippus II. qui Equitibus hujus Ordinis Torque inſignitis conceſsêre, ut in quovis apparatu feſtivo proximi poſt Supremum Ordinis Caput (ſolis, ſi adeſſent, conſanguineis & propinquis Supremi, Supremóque Aulæ Cancellario exceptis) procederent. Quin & vectigalium quorumvis perſolvendorum onus Sodalibus juxtà ac Miniſtris remisêre. Centeſimi item nummi, quem pendi à cæteris oportebat, gratiam iis factam invenio. Adhæc Philippus IV. ſuſpenſâ tantisper, quæ de immunitatis modò dictæ privilegio movebatur, controverſiâ, addidit amictuum Ordinis, quoties Conventus Capitulares in Belgio cogerentur, renovationem: jus item illic tegendi capitis diebus, quibus Torques magnus ferebatur; imò & proprio motu eundem illis in regium ſuum cubiculum, & in omnia palatia ſua ingreſſum conceſſit, quo fruuntur Magnates, qui capitis tegendi jus habent in regno Hiſpaniæ.

§. II.

Aliæ quædam hujus Ordinis prærogativæ & decora.

ATque hactenus quidem de privilegiis Ordinis dictum est. Sed enim alia insuper Sodalitii hujus tam illustris ornamenta sunt, non aliunde adscita, sed peculiari quadam ratione domestica; inter quæ præcipuum sanè est ipsa Ordinis tam insignis *Antiquitas*, ut qui tertium propediem expleturus est sæculum; felicitate tantâ, quantâ Equestrium Ordinum (qui quidem religiosis votis obstricti non sint) nullus hodie gloriari in Ecclesia potest: tametsi enim non paulò antiquiores Equites suos, quibus à Periscelide nomen est, Anglia habeat; quando tamen is Ordo inter Catholicos Ordines recenseri dudum jam desiit, nihil est, quô officere vetustati nostri hujus Sodalitii possit. Reliqui certè Equestres Ordines omnes aut instituti sunt seriùs, aut ad paucissimos devoluti solo se, quod etiamnum tuentur, nomine ab interitu vindicant.

Altera prærogativa *Nobilitas* est & *Claritas* Ordinis, siquidem præter Duces ac Principes ingenti numero in hunc Ordinem adscriptos, Reges qui Imperatores unà non fuerint, hactenus unum supra vicenos insignia ejusdem Ordinis suscepêre, & quidem Reges Angliæ tres: Eduardus IV. anno 1468. Henricus VII. an. 1559. Carolus IX. eodem anno 1559. Reges Hungariæ & Bohemiæ duo: Ludovicus Rex Hungariæ & Bohemiæ an. 1516. Ferdinandus Ernestus Archidux Austriæ Rex Hungariæ & Romanorum an. 1650. Reges Arragoniæ, Navarræ ac Siciliæ tres, nimirum: Alphonsus V. Rex Arragonum an. 1445. Joannes II. Rex Arragoniæ & Navarræ an. 1461. Ferdinandus Rex Arragoniæ & Siciliæ an. 1473. Rex Neapolis unus: Ferdinandus Arragonius an. 1473. Reges Poloniæ, Sueciæque quinque, nempe: Sigismundus I. an. 1518. Sigismundus III. an. 1601. Ladislaus Sigismundus 1616. Joannes Casimirus 1649. Michaël Koributt Wisniowski. an. Reges Lusitaniæ duo: Emmanuel an. 1516. & Joannes III. an. 1531. Rex Daniæ unus; Christiernus II. an. 1518. Rex Scotiæ itidem unus: Jacobus V. an. 1531. Quid quod Imperatores Romanorum à Friderico III. ad hanc usque diem omnes, Duodecim numero, aut Suprema Ordinis Capita, aut certè præcipua ejusdem membra fuêre; ut nihil de primis hujus Ordinis Supremis Burgundiæ Ducibus Philippo Bono & Carolo Audace, quorum suppar erat Regibus dignitas; nihil de Hispaniæ Regibus dicam. Nihil mirum proinde, si Jacobus Meyerus ad annum 1451. & 1461. hunc Ordinem & *Sacrum* appellavit, quia in pietate & religione fundatum, & *Summum*, quia tot coronatis & summis Europæ totius Principibus illustratum. In quem teste P. Menestrier S. J. *in suo libro de arte heraldica Parisiis edito*, aditus nemini nisi viris Principibus & magnis Dominis patet.

Atque inde tanto semper in honore hic Ordo est habitus, ut non dubitârit Illustrissimus Author Ignatius de Brizuela Segoviensis Episcopus, testante Chiffletio dicere: „ Habere quidem suos Magnates Hispaniam, sed & Burgundiæ non deesse suos, Velleris nempe Aurei Equites, sanguine, & heroicis „ virtutibus maximos. „ Et verò quanto in pretio laudatissimo Principi Carolo V. is fuerit, satìs verba illa declarant, quibus usus hic Princeps est, dum, in Eremum S. Justi secessurus, Philippo filio cum regnis Hispaniæ ipsam etiam Supremi in hoc Ordine Capitis dignitatem anno 1556. renunciavit. Ordinis siquidem Torquem sibi detractum, fluentibus ubertim lachrymis filii, humeris adstante & collachrymante commilitonum coronâ imponens, in hanc sententiam locutus est: „ Accipe fili mi, quem è collo meo detraho, Tibi præci-

„ puum

„ puum Aurei Velleris Torquem, quem Philippus Dux Burgundiæ cognomine „ Bonus, Atavus noster munimentum fidei Sacræ Romanæ Ecclesiæ esse vo- „ luit, & hujusce institutionis ac legum ejus fac semper memineris.

Quàm porrò cordi hoc sibi Optimi Parentis Mandatum habuerit Philippus filius, illud argumento est: quod tametsi is Isabellam filiam unà cum dotali Belgio Alberto Austriæ Archiduci in Matrimonium dederit, hoc tamen Supremi Ordinis decus sibi posterísque Hispaniarum Regibus, qui simul Duces Burgundiæ essent, retinere tanquam peculiare à Patre sibi commissum pignus voluerit. Idem hic Philippus in frequentissimis Comitiis Jacobææ militiæ Toleti anno MDLXXXVII. celebratis hoc uno Ordinis *Aurei Velleris* Torque tantopere sibi à Patre commendato, amictus interfuit. Philippus verò III. cùm, adhuc puer, ornatus hoc Torque fuisset, adduci non potuit, ut etiam tum, cùm tenella membra sopori tradere oportebat, tam charum sibi deponi pignus pateretur. Ita citatus *Chifflet. c. 5.* addit *Theodor Höping in suo tract. de jure insign. c. 2. §. 2. n. 38.* Imperatorem quoque Rudolphum II. etiam post mortem, quo apud se loco nobilissimus hic Ordo fuisset, ostendere voluisse; dum talari tunicâ (Equitum hujus Ordinis more) cadaver indui; & locò purpurei pallii, in sarcophagum, holoserico rubro interiùs inductum, condi; ac *Vellus Aureum* ad dextrum latus collocari mandavit. Tanti nimirum optimus Imperator hoc collatum sibi decus faciebat.

Tertium hujus Ordinis ornamentum est ipsa institutionis laudatissimæ *Sanctitas*; scimus enim ex iis, quæ pluribus hactenus locis attulimus, argumentis: post Summi Numinis cultum honorémque Divinæ Matri, Divo Ordinis Tutelari Andreæ, cæterísque Cœlitibus debitum; præcipuum Illustrissimi hujus Sodalitii scopum esse Christianæ fidei incrementum, Ecclesiæque Romano Catholicæ defensionem: pro qua sanguinem vitámque profundere ad hæc usque tempora pulcherrimum sibi semper Præcipui quique Ordinis hujus Sodales duxêre; dum aut in Hispaniâ contra Mauros, aut in Prussia & Livonia adversùs Tartaros, aut in Oriente terrísque Orienti conterminis contra Turcas, aut denique in aliis Europæ regnis contra sectarios egregia ardoris sui, invictæque virtutis specimina (nullâ spe lucri, nullâ præmiorum magnitudine impulsi, sed solo laboranti Ecclesiæ succurrendi, nefariósque in fide errores à radicibus extirpandi studiô incitati) edidêre. Ad quod ut Ordinis sui Sodales primos Philippus Author accenderet, anno 1443. ùt ex Olivery Marchiani Commentariis Chiffletius refert, celebre convivium instituit Insulis, cui dum cum hospitibus Ordinis Sodalibus assidet, ex condicto factum est, ut cicur ales è Phaside (vulgò *Phasianus*) eleganter ornatus in Cœnaculum inferretur. Quo viso, Philippus per alitem hunc (qui *Phasim*, prægrandem Colchicæ regionis fluvium, atque adeò universam cum fluvio Colchidem designabat) votum Deo concepit sacræ in eas regiones expeditionis suscipiendæ. Animandísque in idem propositum Equitibus Sociis personatum in eodem convivio nobilem induxit, qui habitu Ecclesiam Catholicam luctu squallidam referens, convivas in sui commiserationem defensionémque sequenti oratione hortatus est.

Vous Chevaliers, qui portez la Toison
N'oubliez pas le tres Divin service,
Et vous aussi nez de bonne maison
Gentils hommes, voici belle ochoison
Pour acquerir de los le benefice.
Mon secours est pour jeusnes gens propice,

 Les

Les noms croiſtront , & l'ame enrichira,
Du ſervice que chacun me fera.

Quod Carmen latinè ſic reddimus.

Eja! viri heroo queîs fulget pectore Vellus
Auro inſigne ; Dei ſubeant ne oblivia mentem:
Sed memores ſtirpis, memores virtutis avitæ
Arripite hanc , quæ miſſa polis occaſio præſtò eſt,
Qua meritis augere decus poſſitis. Adeſte,
Et noſtris generoſa cohors ſuccurrite rebus;
Nomina ſic creſcent , ſic mens diteſcet ab ipſis
Obſequiis, queîs quiſque meum defendet honorem.

Poſt religionis & fidei ſtudium exiſtimationem Ordini ſingularem conciliat alter ille Ordinis hujus Celeberrimi ſcopus: laudatiſſima nempe animos tam eorum, qui Ordini adſcripti ſunt, Equitum, quàm aliorum, qui ad eundem hunc Ordinem adſpirant, nobilium ad conſtantem honeſtatis, integritatis virtutíſque cultum & Amorem incitandi: ſimúlque ab omni dedecore factóque vili aut improbo quàm efficaciſſimè retrahendi cura; dum & palàm meritis laudibus ſuorum Sodalium benefacta extollit; & eos, qui à decoro honeſtatéque fortè paululùm deflexerunt, publicâ correctione ad officium revocat. Ut rectè de hoc Ordine Georgius Caſtellanus in elogio Philippi pronunciaverit : *Le fonda en honneur & en netteté de Chevalerie & en deſtruction de villains cas à ceux , qui en ſeroyent.* Fundatum nimirum eſſe ab hoc Principe Sodalitium iſtud ad honorem & integritatem Equeſtris Ordinis, & ad extirpationem omnium actionum vilium. Ac proinde mirum non eſt, eum in tanto etiamnum flore vigere: utpote quem pulcherrima virtutis ambitio, Aureúmque illud mutuæ concordiæ vinculum ſuo ſemper in vigore conſervat.

Denique & pietas illa digna ſanè eſt, quæ æternæ poſterorum memoriæ commendetur, quam ſeu pro vivis hic Ordo inſtituit, ſeu in defunctos hodiedum exercet. De prima meminit Chiffletius pag. 32. his verbis : „ Cæterùm „ Philippus - - etiam in viros Nobiles duodecim, ſinè macula tamen, & fortunâ adverſante uſos, nulláque ſuâ culpâ ad inopiam redactos, ædes reditúſque attribuit, dato Regiſteti diplomate anno MCCCCXXXII. Et hæc ipſa „ pia inſtitutio eſt, cujus in vigeſimo Conſtitutionum Capite mentio occurrit. „ De altera verò idem Author ſic loquitur : „ Excipere ſolet felicem exitum mutua, „ Sodales inter, per univerſum orbem recordatio, monentur quippe omnes (& „ hoc munus ſingulis olim Miniſtris Ordinis commune fuit; poſtea verò quibuſ„ dam, ùt Scribæ & Feciali, ſeu Velleri Aureo, impoſitum, tandem charitas ipſa „ commune omnium iterum effecit) teneri eos ad ſacrificia quindecim procuran„ da, totidémque ſolidos eleemoſynæ nomine, quæ defuncto ex Ordine cuilibet „ perſolvi debent; ut ſi negligentia fortè adſit huic officio præſtando, præter Sa„ cramenti neglecti pœnam, etiam aliquando gravis futura ſit Fundatoris expro„ bratio; qui non adeò paucas perſolvere ſolitus erat miſſas; imò quoties, *inquit* „ *Filatrius*, domeſticorum aliqui, ſive morbo, ſive alio modo interirent, clàm ju„ bebat celebrari miſſas pro anima Baronis unius quadringentas quingentáſve; „ pro Equite trecentas; pro nobili ducentas; & pro alio quolibet, etiamſi è co„ quina infimus eſſet famulus, centenas. „ Ex quo Authoris hujus teſtimonio colligi poteſt, quantum emolumenti etiam poſt mortem Equites conſequantur, dum ſacrificia ſeptingentis plura poſt ſuum ſinguli obitum ab Equeſtribus hujus Sodalitii fratribus obtinent, quorum proinde & honorata in hoc Ordine vita

RELIGIONE PATRUM
Carolo II. imbecillitas corporis n nihil vigore animi infregit,
Non ideo tamen omnes regendi artes elisit.
Primū siquide Regnorū fulcrū pietatem dum coluit,
Ejus pariter adminiculo Regnum omne
Illæsum ab Hostibus,
Quoad vixit, Servavit.

eft, & beata moriendi conditio. Qualem fanè expertus è multis eft heros ex hoc Ordine inclytus Joannes Comes Naffavius Belgici equitatûs Præfectus (idem, qui aram priùs marmoream in Bruxellenfi Societatis JESU templo DEIparæ Virgini erigi fuo fumptu curavit) qui vir ùt Principi fuo fidiffimus, ita juftitiæ integerrimè adminiftratæ laude, fideíque & Religionis Catholicæ, quaqua poterat ratione, propagandæ ftudio inclytus: cùm extremo munitus viatico extremam appetere horam videret, miráque animi tranquillitate ac beatâ fpe plenus animæ jamjam emigrantis exitum expectaret, univerfam familiam ad fe advocans, ei ultima falutis documenta vir eo etiam in articulo alienæ non minùs quàm fuæ falutis ftudiofus impertiit; nominatim verò Germanum quendam Sighemienfem clientem fuum mox in patriam reverfurum allocutus, mandavit; ut cæteris quoque clientibus fuis, à Religione Catholica deviis, redux teftaretur: vidiffe fe eorum Dominum in Catholicæ Ecclefiæ finu morientem, hortantémque audiviffe: uti eam ipfi quoque agerent vitam, quam felix aliquando effet vitæ exitus confecuturus. Oftendítque eo zelo vir inclytus Equitem fe ejus Ordinis emori, cujus teffera Virtus eft, fcopus Religio, præmium DEUS.

CAPUT X.

Quinam hujus inclyti Ordinis Supremi fuerint, & quinam à fingulis hucusque Ordinis Equites fint creati?

§. I.

Primus Ordinis Supremus & Inftitutor Philippus Bonus.

PRimus Ordinis hujus Inftitutor & Supremus, ùt fæpe antehac dictum eft, Philippus Dux Burgundiæ fuit, cui celfa animi indoles & propenfa in bonos omnes benignitas, ac infigne religionis ftudium, cæteræque virtutes magno Principe dignæ cognomentum *Boni* dedêre. Is Joannis Intrepidi filius, Philippi Audacis nepos, Joannis Valefii Franciæ Regis Pronepos, Burgundicum nomen primus ad fummum in Belgio potentiæ faftigium extulit: dum ditionibus à Patre fibi hæreditate relictis Provincias Belgii propè omnes adjecit. Ulturus cædem Parentis fui, *Joannis Intrepidi*, jubente Carolo VII. tum adhuc Delphino, perempti (quamvis non defint complures, qui Carolum cædis hujufce confcium fuiffe negant) fociatis cum Anglo armis Galliam Carolo propè omnem ademit, editis ingentibus fortitudinis fuæ documentis; tum præfertim, cùm oppidum S. Richarii obfidens hoftibus ad folvendam obfidionem properantibus obviam è caftris prodiit, ac nobili abreptus ferociâ in medium Gallorum agmen cum paucis fuorum irrupit: ubi directas in fe unum quatuor hoftium lanceas folo gladio, qui adhuc fupererat, armatus non folùm evafit incolumis, fed & tres ex iisdem hoftibus captivos abduxit in caftra; nec gregariâ hac prædâ contentus totidem infignes Belliduces, Confluentium Dynaftam, Potonem Saintraillium, & Joannem Rolletum in poteftatem redegit. Comitérque aliquamdiu habitos liberos deinde finè lytro dimifit. Cúmque, ut bellum hoc Gallis exitiale (quod tefte Filatrio *in opere de Velleribus Jacob & Gedeonis* plusquam quadringenta hominum millia abfumpferat) fopiretur, omnium ferè Europæ Principum Legati conveniffent, nihílque æqui obtineri ab Anglis poffet; converfi ad Philippum Bonum, tum fortè in Sacello fuo facro Miffæ Officio intentum, Franciæ legati lachrymis precibúsque atrocis injuriæ condonatio-

nationem impetrârunt conditionibus tam Philippo decoris, quàm cæsi animæ salutaribus: inter quas erat, ut juxta Monteravum in ponte crux ænea cum inscriptione causæ sumptu Caroli poneretur; ut ibidem in templo pro anima Intrepidi Missa quotidiana, ac juxta oppidum Cartusianorum Cœnobium, quod sacerdotes duodecim incolerent, instituerctur; ut Comitatus Matisconensis, Castellania Barrensis, Quintinopolis, Ambianum, Abbatis Villa, aliáque ad Somonam fluvium oppida Philippo & Successoribus cederent, quoad quadringenta Aureorum millia à Carolo aut ejus hæredibus persoluta essent. His aliísque conditionibus non modò pacem Atrebatensem cum Carolo Philippus confecit, sed & armis ei urbem Galliæ Principem ex Anglorum potestate ereptam restituit; & Carolum Aurelianensium Ducem annis quinque & viginti inter Anglos captivum persolutis in lytrum ducentis Aureorum Liliorum millibus in libertatem asseruit; & Ludovicum Galliæ Delphinum apud se quinquenniô liberalissimè habuit; & mortuo ejus patre Carolo, Parisios cum ingenti exercitu splendidissimóque Belgarum Procerum comitatu coronandum deduxit. Idem Hollandorum factiones vi armatâ coërcuit: dissidentes Brabantiæ civitates in concordiam reduxit: Leodienses semel atque iterum infestos subegit: Gandenses secundò tumultuantes cruento prælio ita perdomuit, ut Senatores lineis amictos, ac bis mille cives atratos, eosdémque nudipedes, extra urbis portam ad genua sibi accidere, oblatísque omnibus militaribus signis veniam deprecari compulerit. Illi Fridericus III. Romanorum Imperator jus omne, quod in Hollandiam, Zelandiam, Frisiam ac Brabantiam Imperii nomine haberet, cessit. Lotharingiæ Ducatum Antonio Comiti Vaudemontio, defuncti Ducis Caroli fratri (superato captóque Renato Siciliæ Rege, qui hunc Ducatum invaserat) vendicavit. Brunswicensem Ducem, qui Lucemburgum sibi asserere moliebatur, aliquot præliis fractum ab incæpto desistere coëgit. Tres classes in Saracenos immisit, quarum prima Rhodum, altera Septam Africæ urbem à Turcarum obsidione liberavit, tertia Hungaris adversùs eosdem Turcas præsidio fuit. Ad tollendum Ecclesiæ Schisma, inter Eugenium IV. & Synodum Basileensem exortum, suâ authoritate plurimum contulit. Erátque longè ampliora in obsequium Ecclesiæ præstiturus, si & cæteris Europæ Principibus par fidei ardor & Ecclesiæ tuendæ cura extitisset. Incredibili subditorum commodo perpetuum in Belgio Concilium primus instituit, voluítque, ut suam, quoquò pergeret, aulam Senatores sequerentur: ut sic tantò opportuniùs subditorum lites, factâ fortè appellatione, cognoscerentur; &, siquæ majoris essent momenti, suâ Ducis ipsius sententiâ definirentur. Denique tantæ erat authoritatis ac nominis, ut in Basileensi Synodo, primus illi post Reges gradus & locus anno 1433. decretus sit. Addit Filatrius *in opere superiùs citato* Romani etiam Imperii coronam oblatam Philippo, sed simul ab eodem recusatam fuisse; quod satìs sibi videretur ad gloriam: tam excelsum illud fastigium promeruisse. Præfuit inclyto *Aurei Velleris* Ordini à se instituto annis septem supra triginta, ac novem Generalia Comitia Ordinis celebravit. Obiit Brugis in Flandria 1467. die 15. Junii ætatis suæ annô 72. Relictâ filio pretiosâ supellectile, ingenti gemmarum vi, aureísque magni ponderis vasis quamplurimis, maximáque argenti signati copiâ. Cadaver Divionem translatum, in Sacello Ordinis expositum, ac in Suburbana Carthusia, ubi Avo, Patríque Mausolea sumptu Regio excitârat, sepultum est. Cor verò Jerosolymam ultimâ morientis voluntate perlatum est; adjectâ, ùt testatur Chiffletius, ingenti auri summâ, ut vel sic voto suo suóque in patientem Christum amori aliquâ ratione satisfaceret mortuus, qui, quod maximè optabat, vivus cum exercitu eò transmittere non poterat.

Cæte-

Cæterùm erat Philippus corpore robusto & sano; vultu benigno, & pleno humanitatis; colore candido in fuscum declinante, oculus illi cæruleus & mediocris; nasus aquilinus; capillus priusquam eum penitus abradi voluisset, sinè Cirrhis rectus & coloris castanei, par supercilium & barba. Dignitatis suæ & gravitatis ita retinens, ut hilaria tamen haudquaquam respueret; qualia fuêre ea, quorum Pontus Heuterus meminit: repertum nempe à Philippo, cùm post meridiem Brugis animi causâ obambularet, in medio foro rusticum ebrietate & alto somno sopitum, quem tolli inde & pretioso in aula lecto reponi jusserit. Qui discusso somno à cubiculario sericâ indutus veste die uno pro Duce, scenico obsequio, cultus est; at ubi sub vesperam, alteram sibi crapulam & somnum bibit, eodem (quo pridie repertus fuerat) loco cænóque repositus cùm die subsequo rursùm evigilâsset, nihil certius credidisse, quàm objectam sibi per somnium humanæ vitæ felicitatem fuisse. Nec verò magnopere aberravit à vero somniator hic vigilans, quando nulli rei aptiùs quàm scenæ ac somno comparari quantacunque hæc mortalis vitæ felicitas potest.

De hoc Principe plura docebit Epitaphium, quod ipsum sibi Philippum scripsisse referunt; id Burgundico versu compositum in libro Joannis Bapt. Maurice *le Blason des Armoiries pag.* 2. videre est. Jacobus Meyerus sic in Latium transtulit:

Philippus ex Joanne Rege natus est,
Genuítque Joannem patrem charum mihi,
Burgundiam cum Flandria atque Artesio,
Qui mihi reliquit lege juréque optimo.
Brabantios, Lemburgios, Namurcios,
Hannonios, Hollandios, Zelandios,
Et Lucemburgum finibus vinxi meis:
Bellum movebat Flander atque Anglus mihi,
Quos jure & armis fortiter rejecimus;
Movit Renatus bella Lotharingicus,
Qui, Rex licèt, captivus est factus meus;
Unâ die denunciant bellum mihi
Galli, Britanni & Cæsar, at nil promovent:
Cum Rege Carolo longa bella gessimus,
Pacem petivit, sceptráque illi reddidi.
Septem cruentis dimicavi prælíis,
In omnibus Victor, Deo sit gloria.
Flandros rebelles & Leodios feros
Vici, & coëgi petere pacis commoda.
Basilæa quem Papam removit sanctio,
Pio favore dignitati reddidi.
Quinos per annos educatum duximus
Ad sceptra Regni Rege natum Principem;
Ad me refugit pulsus Eboracius,
Operáque nostrâ factus est Rex Angliæ.
Defensioni Ecclesiæ delegimus
Insigne VELLUS AUREUM nostro Ordine.
Studio juvandi Christiani nominis
Nostras triremes misimus Papæ Pio.
Ductu meo bellum paravi Barbaris,
Sed obstitit mors, quæ potens regnat nimis.

Bis lustra septem & consulem unum viximus,
Sed septimo post mille centum quoque quater,
Et lustra bis sex ordinem fati sequor.
Et hic recludor cum Patre atque Avo meo,
Sicut placebat, antequam decederem.
Direxit acta jugiter Christus mea.
Precare cœli regna, Lector, nunc mihi.

Ab hoc sequentes Equites in Ordinem à se institutum recepti sunt.

Guilielmus de Vienna Dominus S. Georgii.
Reinerus Pot Dominus de la Prugne.
Joannes Dominus de Roubaix.
Rollandus de Wtkercke Dominus de Hemsrode.
Antonius de Vergy Comes de Dampmartini, Dominus à Champlite.
David de Brimeu Dominus de Ligny.
Hugo de Lannoy Dominus de Santes.
Joannes de Clitte Dominus de Commines.
Antonius de Toulonjon Dominus de Traves.
Petrus de Luxemburg Comes S. Pauli.
Joannes de la Tremoville Dominus de Jonvelle.
Guilbertus de Lannoy Dominus de Willerval.
Joannes de Luxemburg Comes de Ligney.
Joannes de Villers Dominus de l' Isle-Adam.
Antonius Dominus de Croy & de Renty.
Florimundus de Brimeu Dominus de Massincourt.
Robertus Dominus de Masmines.
Jacobus de Brimeu Dominus de Grigny.
Balduinus de Lannoy Dominus de Molembais.
Petrus de Beffroimont Comes de Charny.
Philippus Dominus de Ternant.
Joannes de Croy Dominus de Tour sur Maren.
Joannes Dominus de Crequy.
Joannes de Neufchâtel Dominus de Montaigu.
Fridericus dictus *Valeran* Comes de Meurs.
Simon de Lalain Dominus de Hantes.
Andreas de Toulonjon.
Joannes de Melun Dominus d' Antoing & Espinoy.
Jacobus Dominus de Crevecœur.
Joannes de Vergy Dominus de Fonvens & Vignory.
Guido de Pontaillie Dominus de Tallemé.
Balduinus de Noyelles Dominus de Casteau.
Joannes Nothus de Luxembourg Dominus de Haubourdin.
CAROLUS à BURGUNDIA COMES de CHAROLOIS II. SUPR.
Carolus à Burgundia Comes de Charolois.
Rupertus Comes à Vernenbourg.
Theobaldus Dominus de Neufchâtel.
Carolus Dux Aurelianensis & de Valois.
Joannes Dux Britanniæ Comes de Montfort.
Joannes Dux d' Alençon Comes de Perche.
Matthæus de Foix Comes de Cominges.
ALPHONSUS V. REX ARRAGONIÆ.
Franciscus de Borsele Comes d' Ostrevant.
Reginaldus Dominus de Brederode & de Viane.
Henricus de Borsele Dominus de la Vere, Comes de Grandpré.
Joannes Dominus d' Auxi.
Adrianus Dominus d' Humieres.
Joannes Dux Cliviæ Comes de la Marck.
Joannes de Guevara Comes de Ariano.
Petrus de Cardonna Comes de Golisano.
Joannes Dominus de Lannoy.
Jacobus de Lalain Dominus de Bugnicourt.
Joannes de Neufchâtel Dominus de Montaigu.
Joannes à Burgundia Dux Nivernensis.
Antonius Nothus Burgundiæ Comes de la Roche en Ardene.
Adolphus de Clivia Dominus de Ravenstein.
Joannes à Lusitania Dux Conimbricæ Princeps Antiochiæ.
JOANNES II. REX ARRAGONIÆ.
Adolphus Junior Dux Geldriæ & Zutphaniæ.
Theobaldus Dominus de Neufchâtel.
Philippus Pot Dominus de la Roche-Nolay.
Ludovicus de Bruges Dominus de la Grutuse.
Guido Dominus de Roye.
Cancellarius Joannes Germanus Episc. Cabillonensis electus 1430.
Huic successit Guilielmus Filatrius Episc. Virdunens. elect. 1460.
Thesaurarius Guido de Guilbert. Consil. & Præf. Ærarii Philippi Boni elect. 1430.
Cui successit Petrus de Bladelin aliàs Leestmakere pariter præf. Ærarii elect. 1451.
Secretarius Joannes Hibert Audientiarius Philippi Boni electus 1430.
Rex Armorum Joannes Faber. Dominus S. Remigii electus 1430.
Huic successit Georgius Castellanus Eques, Poëta & Historicus Celebris elect. 1463.

§. II.

§. II.

Secundus Ordinis hujus Supremus Carolus Audax.

CArolus, quem *Bellatorem* alii, alii *Audacem*, nonnulli *Justum* dixêre, filius unicus Philippi Boni & Elisabethæ seu Isabellæ Lusitanæ, natus est 4. Idus Novemb. 1433. eodémque tempore, quo sacro fuit Baptismi fonte ablutus, Aurei simul Velleris Torque à Patre donatus est, & Carolesii Comes appellatus. Is ubi primos pueritiæ annos literarum artísque musicæ cognitioni dedisset, adolescentiam subinde domandis equis, armorúmque tractationi impendit. Prima militiæ rudimenta sub Patre annos nondum viginti natus posuit: mox aliis atque aliis expeditionibus admotus generosâ in hostes ferociâ, qua nulli non discrimini se ultrò ardentis animi impetu objectabat, *Audacis* ac *Bellatoris* sibi nomen obtinuit. Patre adhuc vivo celebrem ad *Mohendricum* pagum de Francis victoriam retulit; *Dionantum* insigne in Leodiensi districtu oppidum pertinaci seditione Principi suo infestum, ac nimiâ opum fiduciâ ferox funditus excidit. At verò ubi Patre defuncto Supremam ipse potestatem adeptus est, seditiosos diversarum urbium cives quà vi ostensâ, quà illatâ compescuit. Regem Galliæ Ludovicum XI. pacem à se, persolutis centum & viginti Aureorum Liliorum millibus, redimere coëgit. Adhæc Eduardum IV. Socerum suum, quem idem Ludovicus Rex Galliæ instructâ classe Angliæ throno dejecerat, suis potissimùm opibus armísque restituit. Ducatum Geldriæ, Zutphaniæque Comitatum ab Arnoldo Geldriæ Duce, qui filium Adolphum, à quo sexénniô totô in durissimo carcere captivus tenebatur, omni hæreditatis jure privârat, emptum ditionibus suis adjecit. Jámque & *Burgundiæ Regis* & *Legati Imperii* titulos consecuturus à Friderico III. Cæsare fuerat; nisi æmulorum artes ab eo consilio Imperatoris animum avertissent. Erat porrò hic Princeps quàm Sago strenuus, tam justitiæ amans, adeò, ut quoties ab armis vacaret, ter in hebdomades singulas in supremo causarum tribunali præsideret, pro infimis maximè, ut jus suum obtinerent, solicitus: qua ille agendi ratione populorum in se animos ac reverentiam mirificè excitabat. Nec omittendum hìc rigidæ æquitatis exemplum, quod & *Lipsius c. 8. Exemplorum politic.* & alii plures *ab Audace* posteris relictum meminêre.

Dederat *Audax* viro nobili cujusdam in Zelandia oppidi Præfecturam; is nullo adhuc conjugio illigatus impurum concipit amorem in alterius conjugem, quam dum blanditiis nequit vincere, terrorem intentat; maritúmque falsò proditionis insimulatum in vincula conjicit. Mulier in eas conjecta angustias, ac sanioris Consilii inops diu, quò se verteret, nesciebat: postremò non jam proci illecta blanditiis, sed solo mariti è vinculis eliberandi desideriô anxia, in flagitium annuit. At homo nefarius ut mulierem suis perpetuò haberet cupiditatibus obsequentem, maritum quantumvis innoxium in carcere enecat. Quid agat infelix hìc mulier? consilio & comitatu amicorum fulta Principem adit, & crudele facinus Præfecti exponit. Ille in vicinum conclave mulierem secedere tantisper, Præfectúmque, qui accusationis hujus ignarus in aula fortè inter ministros etiam ipse tum aderat, adesse jubet. Ubi adfuit, accersitur & mulier; ac Princeps ubi hominem, an hanc nôsset? rogavit: illéque colore vultûs mutato se nôsse reposuit: quærit rursum Carolus, an querelas quoque fœminæ nôsset? hic dum vacillans nescio quid perplexè pro se loqui cæpisset, remotis tandem arbitris spe gratiæ obtinendæ fatetur flagitium: veniámque precatus, conjugium mulieri offert; at illa primùm parricidam aversata, vix tandem Principi id imperanti obsequitur: qui solemnibus verbis se præsente matrimonium celebrari ju-

 bebat.

bebat. Tum Princeps ad Præfectum conversus: at tu, inquit, nove marite, jam & illud paciscere; ut si prior sinè hærede decedas, hæc bonorum tuorum omnium ex asse sit hæres. Annuit iste, testes assistunt, tabelarius scribit. Sub hæc cùm etiam ex muliere quæsivisset, satin' illi per hæc nuptialia pacta sit factum? atque illa factum sibi satìs reposuisset, tum Princeps: at mihi nondum, subjecit; præfectúmque in illum ipsum carcerem duci, ibíque multari capite imperat, ubi innoxium mulieris maritum priùs ipse peremerat.

Et verò tum hac insigni rigidissimæ justitiæ laude, tum provinciarum amplitudine & magnitudine opum, tum armorum potentiâ, reíque militaris palmarúmque, ubicunque cum hoste confligeret, enascentium famâ celeberrimus, ad ipsum propè humanæ felicitatis apicem eluctatus esse videbatur. At enim ubi ambitiosâ nimis limitum ab Oceano Hollandico ad Italiæ usque alpes proferendorum cupidine Helvetiis, qui missis ad eum legatis pacem orabant, bellum movet; atque iræ, quam ob amissos in obsidione Gransæ (id oppidum in Helvetiorum finibus situm est) centum quinquaginta viros fortes conceperat, impotentiâ abreptus fidem (contrà quam aliàs solebat) se dedentibus oppidanis non servat, atrociúsque in dedititios sævit: eo facto & Germanorum omnium animos atque ipsam adeò à se fortunam avertit; aliis enim atque aliis cladibus exinde affici cæpit, & denique ad Nancejum Campobachii, sui in exercitu legati, perfidiâ & proditione à suis desertus post acre bellum cæsus interiit die 4. Januarii anno 1477. annos natus quadraginta quatuor, cùm præfuisset amplissimo Aurei Velleris Ordini annis novem cum dimidio. Sepultúsque est Nanceji jussu hostis Reineri Lotharingiæ Ducis in principe Urbis templo, erectáque ab eodem est tumba, adjecta *Audacis* imagine cum gentilitiis insignibus eóque, quod sequitur, Epitaphio:

Te pacis piguit, te tæduit, atque quietis
Carole, sícque jaces? jámque quiesce tibi.

A Carolo in hunc Ordinem recepti fuêre sequentes.

Eduardus IV. Rex Angliæ.
Ludovicus de Chalon Dominus de Château-Guyon.
Joannes de Damas Dominus de Clessy.
Jacobus Borbonius Comes Marchiæ.
Jacobus Luxemburgicus Dominus de Richebourg.
Philippus à Sabaudia Comes de Baugey.
Philippus de Crevecœur Dominus de Esquerdes.
Claudius de Montaigu Dominus de Couches.
Ferdinandus Rex Siciliæ, Princeps Castellæ.
Ferdinandus Rex Neapolis.
Joannes de Rubempré Dominus de Bievre.
Philippus de Croy Comes de Chimay.
Joannes Luxemburgicus Comes de Marle & Roucy.
Guido de Brimeu Comes de Meghem.
Engelbertus Comes Nassoviæ.
Cancellarius Fridericus de Clugniaco. Episc. Tornacensis & deinde S.R.E. Cardin. elect. 1475.
Thesaurarius Guilielmus de Clugniaco, Factus deinde Episc. Pictav. & Magnus Franciæ Cancellarius elect. 1472.
Secretarius Martinus de Steenberghe. Decan. Eccl. S. Gudilæ elect. 1468.
Cui successit Carolus Soillot Decan. Midelburgensis an. 1468.
Rex Armorum Ægydius Gobet. Fecialium Magister Titularis Prov. Frisiæ elect. circa an. 1474.

§. III.
Tertius Ordinis Supremus Maximilianus I. Imperator.

Tertium Ordinis Caput Maximilianus Friderici III. Cæsaris filius fuit: is cùm in prima pueritia impeditioris linguæ usque adeò fuisset, ut omnem penitus loquelæ usum amissurus crederetur; crescentibus tamen annis adeò vitium

tium ſenſim omne defluxit, ut non expeditè modò loqui omnia poſſet, ſed & inſigniter facundus evaderet, ſeu latio deinde, ſeu Italo, ſeu Teutonico, ſeu Gallico eſſet ſermone utendum. Annum nondum tertium ſupra decimum egreſſus, dum feram in rupibus Oenipontanis inſequitur, eò juvenili ſylveſtris prædæ cupiditate abreptus eſt; unde pedem referre non licuit: rupe undique accisâ, & hiante infra ſexcentorum minimùm pedum crepidine. Ibi ſpe aliâ omni ſalutis depoſitâ ad Auſtriacorum Principum aſylum confugit; &, quantâ potuit, voce ſacerdotem inclamat, qui Euchariſticum ſibi Numen ſpectandum ſaltem & adorandum proponeret. Vix latentem ſub myſtico pane DEUM Sacerdos attulit, vix ſpem ſuam Cæſareus juvenis adoravit: cùm montani paſtoris ſub habitu dux viæ ſe Principi offert, monſtratóque latenti calle ſimul Principem ab exitio liberat, ſimul videri eodem momento temporis, non expectato tam fidelis obſequii præmio, deſiit. Satìs vel hoc ipſo teſtatus cœleſtem Genium ſub agreſti illa paſtoris forma latuiſſe. Adolevit ſub eâ Numinis curâ egregia hæc, DEO chari, Principis indoles; cúmque belli pacíſque artibus præclarè imbutus populis jam regendis par eſſet; cæſo, ùt diximus, ad Nancejum Carolo Audace, Filiam ejus unicam omnium paternarum ditionum hæredem ſibi eodem anno 1477. die 18. Auguſti matrimonio ſociavit; ac ſubinde datâ acceptáque à provinciis fide, ſolitis cerimoniis pro Principe agnitus, mox indictis anno 1478. Brugis Aurei Velleris Equitum Comitiis, ſimul ipſum hunc Ordinem, Ordiníſque Principatum ſuſcepit, ſimul quibusdam ex Ordine excluſis, aliíſque in eundem receptis traditam ſibi Supremi Capitis poteſtatem exercuit. Tum in Ludovicum XI. Galliæ Regem converſus Hannoniam propè omnem, poſt Audacis Caroli mortem, ab eo armis occupatam recuperat; Cúmque, induciis in annum factis, Ludovicus moras traheret; collecto Maximilianus exercitu contra Gallos, annos nondum viginti natus tam feliciter dimicat, ut inſignem de hoſte victoriam, celebri illâ Blagenſi Clade hoſtibus illatâ, retulerit. Inde ſeditioſos in Hollandia Hauckios domat. Geldriam, quæ poſt mortem Audacis à Maria defecerat, recipit. Geldróſque ad præſtandum ſibi conjugíque fidei Sacramentum compellit. Idem in Zutphania factum eſt; jámque adnitente Friderico Parente, electus Romanorum Rex Maximilianus hic fuerat, ibántque proſperrimè omnia, cùm inſperatum Mariæ Conjugis funus aliam ſubitò rebus faciem induit. Nam dum Flandri tutelam Philippi pueri (quem ex hoc ſuo conjugio Maria ſuſceperat, & ad quem poſt mortem Matris devolvebantur Provinciæ Belgii) ad ſe ſpectare contenderent: Contra verò Maximilianus tutelam filii ſibi aſſerere, & patris jure & armatâ manu niteretur; ſubitò Belgium omne à ſe defeciſſe tum comperit, cùm à Brugenſibus in cuſtodiam datus fidiſſimos quosque Miniſtros ſuo vidit in conſpectu necari. Duravítque totis novem menſibus ea Regis captivitas; quoad evoluto eo temporis ſpatio Brugenſes ſeu iras armati Patris, Ducíſque Saxoniæ veriti, ſeu captivi Principis promiſſis emolliti, eum tandem in libertatem reſtituerunt: cui redditus, adeò ſibi ſuóque animo imperavit, ut leviſſimâ ultione contentus apud ipſum Patrem Fridericum, ut ne quid gravius in Brugenſium perfidiam moliretur, patronus extiterit; eáque lenitate ac clementiâ & provincias rurſus ad obedientiam permovit, & ampliorem inſuper fortunæ ſibi favorem promeruit: quando non multò pòſt Auſtriam omnem Ungarorum è poteſtate eripuit, ac cum victricibus aquilis in ipſam Ungariam penetrans id poſtremò ab Uladislao obtinuit: ut, ſi ſinè hærede maſculo Rex Uladislaus decederet, jus ſucceſſionis Maximilianus, ejúsque ſucceſſores haberent. Atque ut ne mancus videretur fortunæ hic favor, Imperatoriæ quoque Majeſtatis decus, poſt Friderici Parentis

mortem addidit, iterúmque post obitum Sigismundi Archiducis, cum Tyroli totius exterioris Austriæ Dominatum Maximiliano adjecit; qui in communem reipublicæ salutem intentus seditionem agrestium, quæ prope Spiram in Canonicos primùm & Episcopos exorta, re ipsâ omne dominationis jugum suis à cervicibus amoliri meditabatur, in ipso ortu elisit. Alberto Bavaro post mortem fratris Georgii, quidquid contrà armis niteretur Robertus Palatini filius, Bavariæ Ducatum asseruit. Venetis Vicentiam, Paduam & Veronam ademit, atque ita demum partes laudatissimi Principis omnes explevit, ut & eo, ad quod eum virtus & fortuna evexerat, orbis fastigio dignissimum sua virtus præstiterit; & Austriacæ potentiæ sin minus authorem, amplificatorem certè, etiamnum Augusta veneretur posteritas. Hic ut supremo etiam in solio mortalem se esse meminisset, urnam funebrem toto postremo vitæ triennio, quoquo pergeret, deferri secum jubebat. Atque, quid reliquo per vitam tempore fovisset in animo, non obscurè in postremo vitæ emorientis articulo prodidit, dum in hæc verba circumstantes affatus est: „Renunciate (ajebat) Carolo & Ferdi„nando nepotibus meis, ut majorum insistentes vestigiis Catholicam Religio„nem à Germanis hactenus constanter cultam adversùs novorum dogmatum „auctores sectatorésque cum vitæ etiam suæ periculo tueantur.„ De quo plura qui volet, Joannem Cuspinianum adeat, qui fusiùs hujus Principis vitam virtutésque persequitur. Obiit die 12. Januarii anno 1519. cùm vixisset annos sexaginta tres, amplissimóque Aurei Velleris Collegio annis tredecim præfuisset. Ab eo in hunc Ordinem sequentes recepti sunt:

Guilielmus Dominus ab Egmond.
Wolfardus de Borsele Comes de Grandpré.
Jodocus de Lalain Dominus de Montigny.
Jacobus Luxemburgicus Dominus de Fiennes.
Philippus à Burgundia Dominus Bevriæ.
Petrus Luxemburgicus Dominus Fani S. Pauli.
Jacobus à Sabaudia Comes de Romont.
Bartholomæus Dominus de Liechtenstein.
Claudius de Toulonjon Dominus de la Bastie.
Joannes Dominus de Ligne.
Joannes de Hennin Dominus de Bossu.
Balduinus de Lannoy Dominus de Molembais.
Guilielmus de la Baume Dominus d' Irlans,
Joannes de Berges Dominus de Walhem.
Martinus Dominus de Polheim.
PHILIPPUS AUSTRIACUS COMES DE CHAROLOIS SUPR. ORD. IV.
Cancellarius Joannes de Lannoy Abbas ad S. Bertinum elect. 1480.
Thesaurarius Joannes de Groz Consiliarius Archid. Maximil. elect. 1478.
Huic successit Nicolaus Gondeval Rei familiaris in Aula Maximil. Præfectus elect. 1484.
Hunc secutus est. Ludovicus Quarre Dominus de la Haye Consil. & Magister rationum in Brab. elect. 1486.

§. IV.

Quartus Ordinis Supremus Philippus Pulcher Rex Hispaniæ.

HUnc Principem iis natura dotibus formavit, ut animos & affectus omnium ad se attraheret, ac eapropter passim *amor & deliciæ humani generis* appellaretur: erat siquidem insigni corporis formâ, colore vivido, fronte erectâ & lætâ, staturâ virili, quæ dotes humanitati, facilitati, moderationi, animíque magnitudini conjunctæ dignissimum illum regiis, quibus eum fortuna destinaverat, sceptris reddidêre. Natus is erat Kalendis Julii, anno, quem hoc rude metrum numerale ab illius temporis poëta factum indicat.

oMnIbVs aCCeptVs regnat noVVs eCCe phILIppVs.

Trimulus pusio à Maximiliano Patre Busco-Ducis Eques creatus & Aurei Velleris Torque donatus est; decimóque post anno Supremam Ordinis hujus Præfecturam adiit, ac tria generalia Ordinis Comitia insigni pompâ celebravit. Trienniô pòst, anno nempe 1494. cùm annum ætatis suæ sextum supra decimum ageret,

ageret, regimen Belgicarum Provinciarum ſuſcepit. Inde conjugio cum Joanna Ferdinandi Catholici Hiſpaniarum Regis & Iſabellæ Reginæ Caſtiliæ & Legionis, filia poſt biennium inito legitimus eorum regnorum hæres cum uxore ſuâ Joanna declaratus & acclamatus eſt. Armis ſubinde in Carolum Egmontium Adolphi filium, qui Geldriam (cujus jure Adolphus ob ſuam in Arnoldum patrem impietatem exciderat) ſibi contra Avi Arnoldi venditionem Carolo Audaci factam ac teſtamento approbatam, Cæſaríſque Sigismundi diplomate confirmatam, vi aſſerere meditabatur, converſis, hoſtéque ad pacem petendam adacto, in Hiſpaniam ad Regnum Caſtellæ & Legionis capeſſendum migravit. Jámque etiam Romanorum Rex à Maximiliano Patre renunciandus Philippus hic fuerat, Principibus Imperii paſſim omnibus lectiſſimam ejus indolem & virtutes ſummo faſtigio pares ſuſpicientibus. Verùm magnifica hæc conſilia præpropera mors eluſit; dum enim paucis poſt ſuum in Caſtellæ Regnum adventum diebus minoris pilæ ludo in ſphæriſterio ſummis cœli caloribus, pomeridiano tempore corpus exercet, ſitíque accenſus frigidam ſibi infundit avidiùs, concepto exinde malo, ac mox acriùs ingraveſcente robuſtiſſimus Princeps paucos intra dies ſummo omnium dolore conficitur; piiſſimè uti vixerat, mortuus 25. Sept. anno 1506. ab ætatis ſuæ 28. relictis duobus paternarum virtutum regnorúmque hæredibus filiis Carolo V. & Ferdinando I. qui quod Patri mors præmatura negaverat, Supremum ambo Imperii Romani faſtigium virtutibus meritíſque maximis ſunt conſecuti. Nec multò minor fuit quatuor filiarum felicitas: dum Eleonora Luſitaniæ primùm Regi Emanueli*, ac ſecundis deinde nuptiis Franciſco I. Regi Galliæ juncta eſt. Iſabella cum Chriſtierno II. Rege Daniæ conjugium iniit. Maria Ludovico Hungariæ & Bohemiæ Regi in Matrimonium eſt collocata. Ac demum Catharina poſthuma Joanni III. Regi Luſitaniæ & Algarbiæ nupſit. Raro ſanè favore Superûm, brevem vitæ uſuram Patri, hac tantâ ſex liberorum felicitate, compenſantium.

FRIDERICUS III. IMPERATOR, REX HUNGARIÆ, ARCHIDUX AUSTRIÆ.
HENRICUS VII. REX ANGLIÆ.
Albertus Dux Saxoniæ.
Henricus de Withem Dominus de Berſele.
Petrus de Lannoy Dominus de Fresnoy.
Everardus Dux Wirtembergicus.
Claudius de Neufchâtel Dominus de Fay.
Joannes Comes ab Egmond, Dominus de Baer.
Chriſtophorus Marchio Badenſis.
Joannes Dominus de Cruninghe.
Carolus de Croy Princeps de Chimay.
Guilielmus de Croy Dominus de Chievres.
Hugo de Melun Vice-Comes Gandavenſis.
Jacobus Luxemburgicus Dominus de Fiennes.
Wolfgangus Dominus de Polheim.
Eitelfridus Comes de Zollern.
Cornelius de Berges Dominus de Zevenberge.
Philippus Nothus Burgundiæ Dominus de Sommerdy
Michaël de Croy Dominus de Sempy.
Joannes Luxemburgicus Dominus de Ville.
CAROLUS ARCHIDUX AUSTRIÆ, Dux LUXEMBURGI poſtea IMPER.
HENRICUS VIII. REX ANGLIÆ.
Paulus Dominus de Liechtenſtein.
Carolus Dominus de Lalain.
Wolffgangus Comes à Fürſtenberg.
Joannes Emanuel Dominus de Belmonte.
Florimundus ab Egmond Comes de Bueren.
Jacobus Comes de Hornes.
Henricus Comes Naſſoviæ.
Fridericus de Croy Dominus de Rœux.
Philibertus Dominus de Vere.
Cancellarius Henricus de Berges Supremus Conſiliarius Philippi I. elect. 1492.
Cui ſucceſſit. Philibertus Naturelli Præpoſitus Eccleſ. Cathedr. Ultrajecti. elect. 1504.
Secretarius. Chriſtophorus Martins à Secretis Maximil. Archid. elect 1493. eóque adhuc anno mortuus.
Succeſſit. Ludovicus Brun Conſil. & Magiſter libellorum ſuppl. annus electionis non conſtat.
Poſt hunc ſecutus eſt Laurentius de Blioul à Secretis & admiſſionibus regiis elect. 1496.
Rex Armorum. Thomas Iſaacq; Fecialium Magiſter titulo Hannoniæ elect. 1493.

§. V.

Quintus Ordinis Supremus Carolus V. Imperator.

NAtus est hic Phænix Principum anno Jubilæo 1500. 25. Febr. Gandavi in Flandria, Patre, quem paulò ante laudabam, Philippo Pulchro Hispaniarum Rege, Maximiliani Cæsaris filio; Matre Joanna Arragoniâ, Ferdinandi & Elisabethæ Hispaniæ Regum filiâ. Altero à nativitate anno, ejus sæculi primo in Equestribus Comitiis Bruxellensibus Velleris Aurei Torque ornatus à Patre est. Inde teneriori infantiâ sub Maria Cæsaris Maximiliani filiâ exactâ Principis institutionem à Guilielmo Croyo Duce de Soria, Aurei Velleris Equite & maximarum virtutum heroe hausit; ingenii virtutisque culturam ab Adriano Florentio, qui Summus deinde Pontifex est creatus, accepit. Mox trium, neque amplius, lustrorum adolescens, dum excellentia & maturitas indolis annorum teneritudinem superat, hæreditariis Belgii Provinciis Hispaniæque regnis gubernandis admotus est; quorum amplitudo & occidentalis Indiæ per Christophorum Columbum subactæ, & Mexicani regni (in America tum primùm per Americum Vesputium detectâ) à Ferdinando Cortesio ad coronam Hispaniæ victricibus armis adjuncti, egregiéque communiti accessione in immensam Monarchiam excreverat, accedente præsertim Neapoli, utrâque Siciliâ, & post Avi Maximiliani Cæsaris mortem hæreditariis Austriacorum Principum ditionibus. Principatu vix inito generalia Aurei Velleris Equitum indixit Comitia Bruxellis, quæ & insolitâ ibidem magnificentiâ anno 1516. celebravit adlectis in hunc Ordinem aliquot Regibus & Equitum numero vicenis tum primùm capitibus aucto. Inde in Hispanias sequenti anno profectus, cùm summa regnorum, Procerum, populorúmque consensione Rex agnitus & acceptus fuisset, non multò pòst vixdum expleto decimo octavo ætatis anno, Cæsareum quoque solium suffragiis Imperii Electorum evocatus conscendit. Ut autem tantis eum favoribus dignum fortuna ostenderet, variis eum bellis exercuit, quibus tamen omnibus superior ita fuit, ut quotquot in eum arma sumpserunt hostes, totidem aut captivos censeret aut victos. Americani certè Reges Regulíque octodecim, præliis totidem fracti: Mexicanus & Peruanus Imperator in vincula conjecti: Fridericus Dux Saxoniæ, & Franciscus I. Rex Galliæ bello capti: Philippus Landgravius Hassiæ in Ordinem redactus: Ariadenus Ænobarbus (seu Barbarossa) Algerii Rex occupato per vim Tuneti regno pulsus: Solymanus ab obsidione Viennæ primùm, nec multò pòst, solo adventantis cum exercitu Cæsaris metu ab obsidionis repetendæ consilio (postquam ad singulare eum certamen evocanti Cæsari, non Carolum, sed fortunam Caroli se metuere respondisset) est deterritus. Quadraginta illustrioribus, triginta & ampliùs levioribus præliis victor, Insubriam semel sibi, bis Duci Sfortiæ subdidit: Hetruriæ Alexandrum Medicæum, factionibus Florentinorum compositis, Ducem dedit. Genuenses in libertatem asseruit: Geldriam sub jugum misit. Gandavensium tumultus sedavit. Peloponesum maritimis urbibus, Methone & Coronâ, sibi subditis expugnavit. Hæreticis plura vulnera quà edictis, quà armis inflixit; Luthero in Wormatiensi conventu proscripto, Anabaptistis Westphaliâ ejectis, insigníque victoriâ de hæreticis in Saxonico bello obtentâ; ubi vulgatum illud Julii Cæsaris triverbium ita religiosissimus victor usurpavit, ut diceret: *Venit* Carolus, *vidit* Carolus, *vicit* DEUS. Denique post expeditiones profectionésque novem in Germaniam, sex in Hispaniam, septem in Italiam, quatuor in Galliam, decem in Belgium, duas in Angliam, totidem in Africam susceptas,

post

CONSTANTIA ET FORTITUDINE
Maximili anus I
Carolus V
Maximi lianus II
Matthias
Ferdi nandus III
Leopold
CARO LUS VI
Josephus
Ferdi nandus IV
Ferdi nandus II
Rudol phus II
Ferdinan dus I
Friderи cus III
Hic CAROLUS VI est,
Qui duos Carolos in uno complexus
Quintum refert et Primum.
E quibus tametsi Magnus alter, alter Maximus fuit.
Is tamen eorum neutro inferior.
Utriusque et virtutes refert et lauros,
Quas tantò certius Cæsar pretiosus Superis metit,
Quanto Pacis amantior bella, nisi lacessitus, non gerit.
Majorum Suorum virtutes unus omnes
complectitur.
Pietate et Justitia Mitissimus Pater.
In Eucharisticum Numen Religione Princeps Austriacus.
Fortitudine et Constantia Cæsar
Semper invictus.
F. A. Dietell Sculp.

poſt Monarchiam, quantam ante illum Germanorum Cæſarum nemo tenuerat, feliciſſimè ſapientiſſiméque adminiſtratam rem, mundo novam, cœlo jucundam, ſibi ſupra omnes, quas retulit victorias, plauſibilem & glorioſam ſuſcepit; dum anno 1555. omni ſe dominatu abdicans Philippo filio Belgium omne, univerſámque Monarchiam Hiſpanicam cum adnexis eidem Statibus tradidit, anno verò 1556. Imperii Romani ſceptrum, cæteróſque omnes Auſtriaci in Germania patrimonii titulos Ferdinando fratri, Primo hujus nominis Imperatori transmiſit. Ipſe reliquum, quod ſupererat, vitæ in Hieronymiano Divi Juſti Cœnobio, in Luſitaniæ Caſtellæque finibus prope civitatem Placentiam ſito, inter continua heroicarum virtutum exempla, religioſiſſimus ſuimet victor exegit. Ubi piiſſimè obiit anno 1558. die 21. Septembris, poſtquam annis quadraginta Aurei Velleris Ordini præfuiſſet Supremus, Comitiáque Ordinis quatuor celebrâſſet. Huic Epitaphium ſequens Joanna filia Luſitaniæ Regina poſuit:

D. OPT. MAX. S.

„ D. CAROLO V. Imp. Cæſ. Aug. Max. Indico. Turc. Afric. Germ. Hiſpaniæ, „ Siliciæ, & Indiarum Regi. P. P. Principi Potentiſſ. & Invictiſſ. Sacri Imperii Li-„ beratori. Fundatori Quietis. Chriſtianæ Relig. Acerrimo Propugnatori. Juſti-„ tiâ, animi Magnitudine, Prudentiâ, Religione, clementiâ, patientiâ, aliíſque „ inſignibus virtutibus longè ornatiſſ. Qui poſt ingentes partas ubique terra-„ rum victorias, & clariſſimas de Gallo, Turca, Afris, Italis, Germanis actos tri-„ umphos, tam multis Indiæ Provinciis, & Inſulis etiam Priſcis incognitis, per le-„ gatos magno Reip. Chriſtianæ ornamento inventis, atque luſtratis. Denique „ poſt feliciter adminiſtratam, & prudenter conſtitutam Remp. Philippo filio, „ tot ampliſſ. Hiſpan. Regnis, Flandriæ, & aliis Provinciis inaugurato. Religione „ ductus, ex Flandria in Hiſpaniam trajecit, ſéque in Juſtum Hieronymiani Or-„ dinis Cœnobium, Ædibus illic juſſu ejus conſtructis, recepit: ubi reliquum vi-„ tæ, quod vix biennium fuit, tranquilliſſimè egit, & ſanctiſſimè obiit XI. Cal. „ Octob. MDLVIII. Joanna Luſitaniæ Princeps, Hiſpaniarum Gubernatrix, „ Patri Opt. & Max. P. Vixit ann. LVIII. Menſ. VI. Di. XXVII. Imperavit „ ann. XL. Regnavit an. XLIII.

Ab hoc Cæſare in Ordinem hunc adſcripti fuêre:

Franciscus I. Rex Galliæ.
Ferdinandus I. Imperator.
Fridericus Comes Palatinus.
Joannes Marchio Brandenburgicus.
Guido de la Baume Comes de Montrevel.
Hubertus Comes à Mansfelt.
Laurentius de Gorrevod Comes de Pont-de-Vaux.
Philippus de Croy Dux de Arſchot.
Jacobus de Gavre Dominus de Freſin.
Antonius de Croy Dominus de Thou, & Sempy.
Antonius de Lalain Dominus de Montigny.
Carolus de Lannoy Dominus de Senzelle.
Adolphus à Burgundia Dominus de Bevres.
Philibertus Chalon Princeps d' Orange.
Felix Comes de Werdenbergh.
Emmanuel I. Rex Lusitaniæ.
Ludovicus Rex Hungariæ et Bohemiæ.
Michaël Dominus de Wolkenſtein.
Maximilianus de Hornes Dominus de Gaesbecke.
Guilielmus Dominus de Ribaupierre.
Joannes Baro de Trazegnies.
Joannes Dominus de Waſſenare.
Maximilianus de Berghes, Dominus de Zevenberghe.
Franciſcus de Melun Comes d' Eſpinoy.
Joannes Comes ab Egmond Dominus de Baer.
Fridericus de Toledo Dux Albæ.
Didacus Lopez Pacheco Dux d' Eſcalone.
Didacus Hurtado de Mendoça Dux d' Infantadgo.
Ignatius de Velaſco Dux de Frias.
Alvarus de Zuniga Dux de Bejar.
Antonius Manriquez de Lara Dux de Najara.
Ferdinandus à Remôntfolck Dux Cardonæ.
Petrus Antonius Sanſeverinus Dux Sancti Marci.

Fridericus Henriquez de Cabrera Comes de Melgar.
Alvarus Perez Oſorio Marchio de Aſtorga.
CHRISTIERNUS II. REX DANIÆ.
SIGISMUNDUS I. REX POLONIÆ.
Jacobus de Luxemburg Comes de Gaure.
Adrianus de Croy Comes de Reux.
JOANNES III. REX LUSITANIÆ.
JACOBUS V. REX SCOTIÆ.
Ferdinandus de Aragonia Dux Calabriæ.
Petrus Hernandez de Velaſco Dux de Frias.
Philippus Dux Bavariæ.
Georgius Dux Saxoniæ.
Bertrandus de la Guëva Dux d' Albuquerque.
Andreas Doria Princeps Amalphitanus.
PHILIPPUS AUSTRIACUS HISP. INFANS SUPR. VI.
Reinaldus Dominus de Brederode.
Ferdinandus Gonzaga Dux de Ariano.
Nicolaus Comes de Salm.
Claudius de la Baume Dominus de Montſaint Sorlin.
Antonius Marchio de Berghes.
Joannes de Hennin Comes de Boſſu.
Carolus Comes de Lalain.
Ludovicus de Flandria Dominus de Praet.
Georgius Schenck Dominus de Tautembou rg.
Philippus de Lannoy Dominus de Santes & Roulaicourt.
Philippus de Lannoy Dominus de Molembais.
Alphonſus de Avalos - Marchio del Guaſto.
Franciſcus de Zuniga Comes de Miranda.
Maximilianus ab Egmond Comes de Buren.
Renatus de Chalon Princeps d' Orange.
MAXIMILIANUS II. IMPERATOR REX BOHEMIÆ ET HUNGARIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
Ignatius Lopez de Mendoça Dux d' Infantadgo.
Ferdinandus Alvarez de Toledo Dux Albæ.
Coſmus de Medicis Dux Florentiæ.
Albertus Dux Bavariæ.
Emmanuel Philibertus Dux Sabaudiæ Princeps Pedemontanus.
Octavius Farneſius Dux Parmenſis.
Henricus de Lara Dux de Najara.
Fridericus Comes de Fürſtenberg.
Philippus de Lannoy Princeps de Sulmone.
Joachimus Dominus de Rye.
Pontus de Lalain Dominus de Bugnicourt.
Lamoraldus Comes ab Egmond Princeps Gauriæ.
Claudius de Vergy Baro de Champlitte.
Jacobus Comes de Ligne & de Fauquemberghe.
Philippus de Lalain Comes ab Hoohſtrate.
Maximilianus à Burgundia Marchio de la Vere.
Petrus Erneſtus Comes de Mansfeld.
Joannes de Ligne Comes ab Aremberg.
Petrus Dominus de Werchin.
Joannes de Lannoy Dominus de Molembais.
Petrus Fernandez à Cordova Comes de Feria.
Cancellarius. Joannes Scotus Prior Monaſterii dicti de *Bois-Seigneur-Iſaac.* elect. 1530.
Huic ſucceſſit. Philippus Nigri Præpoſitus ad S. Pharaildem Gandavi, dein nominatus Epiſc. Antverp. elect. 1531.
Theſaurarius. Philippus Hanneton Dominus de Linth, primus à Secretis & ab admiſſionibus Philippo I. elect. 1522.
Succeſſit. Philippus Numan, Philippo I. ab admiſſionibus. Annum electionis non reperi.
Hunc ſecutus eſt. Joannes Micault Dominus de Oiſterſtein Conſil. & Quæſtor Ærarii Caroli V. de anno electionis non conſtat.
Poſt eum munus id geſſit. Henricus Sterck Conſil. & Quæſt. Ærarii Caroli V. elect. 1541.
Poſt hujus mortem verò. Gerardus de Veltwyck Dominus de Bouckhaut Conſil. Statûs. elect. 1549.
Huic proximus fuit. Petrus Boiſot, Dominus de Roun & Tourneppe Conſil. & Quæſt. Ærarii. elect. 1555.
Secretarius. Nicolaus Nicolai Secretarius ſtatûs. elect. 1540.
Rex Armorum. Franciſcus de Burgundia dictus *le Batard de Phalais.* elect. 1540.
Huic Succeſſor fuit. Antonius Dominus de Beaulaicourt Locumtenens adminiſtrationis Inſulis. elect. 1549.

§. VI.

Philippus II. Rex Hiſpaniarum, ſextus Ordinis Supremus.

PRima Philippi an. 1527. Valliſoleti in lucem editi gloria extitit: Patre Carolo fuiſſe progenitum; neque ultima felicitas Caroli, talem filium progenuiſſe, qui grandem à naturâ animum, & vaſtum, magnarúmque rerum capax ingenium nactus, ſub tanti Patris diſciplina non potuit non in Principem numeris omnibus abſolutum adoleſcere; qualem ſanè ſe abundè poſt traditas à Patre tam ampli Dominatûs (cui præter Europæ partem magnam, Orientales & Occidentales Indias complexo ſol nunquam occubuit) habenas oſtendit; dum, tametſi exercitus ipſe nullos (quemadmodum Pater Carolus faciebat) in hoſtes duce-

duceret, sed secretiùs ferè in conclavium abditus tot amplissimorum regnorum negotia pertractaret; non minùs tamen Philippi scribentis calamus timebatur ab hostibus, quàm pugnantis Caroli ensis. Primas illi inter curas pax erat, quam ille sibi perquam honorificam atque utilem geminis victoriis (alterâ ad S. Quintinum, alterâ prope Gravelingam relatâ) ab Henrico II. Galliarum Rege obtinuit. Ea verò ut stabilis esset, triplici ejusdem Henrici filiarum connubiali vinculo est firmata, è quibus *Isabella*, cui exinde cognomentum *de Pace* adhæsit Philippo ipsi obvenit; Claudia Carolo Lotharingiæ Duci; Margaritta Emanueli Philiberto Duci Sabaudiæ nupsit. Posthæc arma in Mauros regno Granatæ infestos convertit; iísque Joannis Austriaci, fratris sui, ductu feliciter debellatis, eundem Joannem Austriacum summum belli Imperatorem sociali Christianorum Classi dedit: qui an. 1571. commisso ad Echinadas insulas prælio victoriam post Othomanici nominis memoriam longè maximam de communi Christianitatis hoste reportavit. Indéque conversis ab Oriente in Africam armis Tunetum, Lybici maris Regiam, Turcis fugientibus cæpit; Bisertam expugnavit, captivúmque Amidam Regem cum duobus liberis secum trahens gloriosus victor revertit. Quæ porrò bella in Belgio gesserit; quas triginta duorum annorum spatio præcipuorum belli Imperatorum Ducis Albani, Requesenii, Joannis Austriaci, Alexandri Farnesii ductu iis clades intulerit; quot victoriis represserit; quantis denique impensis sumptibus quantísque studiis avitam fidem Catholicam in hæreditariis iis Provinciis conservare, omnésque novatorum conatus elidere sit conatus, non unius est folii, sed magnorum voluminum opus. Nec verò hæc in Religionis præsidium in ditionibus suis præstitisse contentus, Gebhardum insuper Truchsesium Imperii Romani Septemvirum, ex Coloniensi Archiepiscopo sacrilegum Apostatam suis potissimum armis, omnibus Imperii ditionibus cedere compulit. Rem Catholicam adversùs Calvini asseclas (Hugonotos) in Gallia multis per Alexandrum Farnesium relatis victoriis egregiè sustinuit, regnúmque illud longè florentissimum ab extremo, quod hæresis ei minabatur, exitio revocavit. Melitam Insulam à Mahometanis obsessam, repulsis barbaris, liberavit. Monarchiam Hispanicam Lusitaniæ insuper & Algarbiæ regno auctiorem reddidit. Philippinas insulas detexit, è quibus plures quàm ducentas ad Hispanicam Monarchiam adjecit. Denique plenus grandibus factis & immortalibus meritis ad immortale in cœlis regnum migravit anno 1598. ætatis suæ 72. Hic Princeps bina eáque postrema Ordinis Comitia celebravit in Belgio, post quæ in Hispanias translatus Equites Ordinis, potestate ab Apostolicâ sede obtentâ, suo unius suffragio in hanc cæpit Sodalitatem adscribere. Hujus Principis incomparabiles & verè regias virtutes qui volet, *virtutem coronatam* Joannis Eusebii Nierembergii pag. 335. & sequentibus adeat, ibíque & quod miretur & quod imitetur, laudibúsque in cœlum tollat, reperiet. Ab hoc in Ordinem adlecti sequentes sunt:

Henricus Junior Dux Brunswicensis & Lünenburgicus.
Ferdinandus Archidux Austriæ.
Philippus de Croy Dux d'Arschot, Princeps de Chimay.
Gonsalvus Fernandez de Cordova Dux Sesæ & terræ novæ.
Carolus Austriacus Hispaniarum Infans.
Ludovicus Henriquez de Cabrera Dux Medinæ de Rio Secco.
Alphonsus ab Aragonia Dux de Cardona.
Carolus Baro de Berlaymont.
Philippus de Stauele Baro de Chaumont.
Carolus de Brimeu Comes de Meghen.
Philippus de Montmorency Comes de Hornes.
Joannes Marchio de Berges Comes de Walhain.
Guilielmus de Nassau Princeps Arausicanus.
Joannes de Montmorency Dominus de Courieres.
Joannes Comes Frisiæ Orientalis.
Uladislaus Baro de Bernstein.

Fran-

Franciscus Fernandez d'Avalos Marchio Piscariæ & de Guasto.
Antonius Doria Marchio Sancti Stephani.
Sforzias Sforza Comes de Sancta Flora.
FRANCISCUS II. REX GALLIÆ.
Guidobaldus de Montefeltrio Dux Urbini.
Marcus Antonius Colonna Dux de Tagliacozzo.
Philippus de Montmorency Dominus de Achicourt.
Balduinus de Lannoy Dominus de Turcoing.
Guilielmus de Croy Marchio de Renty.
Florimundus de Montmorency Dominus de Montigny.
Philippus Comes de Ligne.
Carolus de Lannoy Princeps de Sulmone.
Antonius de Lalain Comes ab Hoochstrate.
Marcus Antonius Colonna Dux Palliani.
Joachimus Baro de Neuhaus.
CAROLUS IX. REX GALLIÆ.
Joannes Austriacus Gubernator Belgii.
Henricus Dux Brunswicensis & Lüneburgicus.
RUDOLPHUS II. IMPERATOR, ARCHIDUX AUSTRIÆ.
Joannes Dux de Bragance Comes stabilis Lusitaniæ.
Alphonsus Peres de Guzman Dux Medinæ-Sydoniæ.
PHILIPPUS INFANS HISPANIARUM SUPR. ORD. VII.
Carolus Emmanuel Dux Sabaudiæ.
Ludovicus Henriquez de Cabrera Dux Medinæ & Rio secco.
Ludovicus de la Cerda Dux Medinæ-cœli.
Carolus Archidux Austriæ.
Ernestus Archidux Austriæ.
Guilielmus Comes Palatinus Rheni Dux Bavariæ.
Franciscus Cosmus à Medicis Dux Hetruriæ.
Alexander Farnesius Dux Parmensis.
Franciscus Maria Feltrio, de la Rouere Dux Urbini.
Vespasianus Gonzaga-Colonna Dux Sabionettæ.
Carolus ab Aragonia Dux Terræ novæ.
Didacus Fernandez de Cordova Dux Cardonæ.
Honorius Cajetanus Dux Sermonettæ.
Vincentius Gonzaga Dux Mantuæ.
Ignatius Lopez de Mendoça Dux ab Infantadgo.
Joannes Fernandez Pacheco Dux Escalonæ.
MATHIAS I. IMPERATOR REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
FERDINANDUS II. IMPERATOR REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
Sigismundus Batorius Princeps Transylvaniæ.
Petrus à Medicis Dux Hetruriæ.
Guilielmus Ursinus de Rosemberg Burggravius Bohemiæ.
Leonardus Baro ab Harrach.
Horatius de Lannoy Princeps de Sulmone.
Marcus de Rye Marchio de Varambon.
Maximilianus Comes à Frisia Orientali.
Carolus de Ligne Comes ab Aremberg.
Florimundus Comes de Barlaymont.
Philippus Comes ab Egmond Princeps Gavriæ.
Emmanuel de Lalain Marchio de Renty.
Robertus de Melun Princeps d'Espinoy.
Alphonsus Felix d'Avalos-Aquino-Aragonia Marchio Piscariæ & de Guasto.
Franciscus de Vergy Comes de Champlitte.
Franciscus de Santapau Princeps Buteræ.
Joannes Baro de Kevenhüller.

Cancellarius. Vigilius ab Ayta Cathedr. Eccl. S. Joan. Gandavi Præpositus & Supremi Status ac Sanctioris Consil. Præses. elect. 1563.
Quem excepit: Joannes Fonck Præposit. & Archidiac. in Eccl. B.M.V. Ultrajecti. el. 1581.
Cui successit: Joannes Carolus Schetz de Grobendonck Proton. Apostol. Canon. Leod. & Consil. Ecclesiasticus Regis. elect. 1588.
Thesaurarius. Carolus de Tisnac Consil. Status & Sanctioris Concilii. elect. 1562.
Hunc secutus est. Christophorus d'Assonville Baro de Bouckhout. elect. 1581. Qui vir cùm extremum decumbens rogaretur ab Alberto & Isabella Belgii Principibus, numquid beneficii ab iis expeteret? id unum, reposuit: ut Justitiam & Misericordiam exerceatis in subditos. His siquidem fulcris stabiliri aiebat regnorum potentiam.
Secretarius. Josephus de Cortewille Secretarius status. elect. 1561.
Huic successit. Franciscus le Vasseur Dominus de Moriensart & Serroux. elect. 1581.
Rex Armorum. Nicolaus Nothus de Hammes. elect. 1561.
Ejus Successor fuit. Claudius Marion Magister Fecialium titulo Burgundiæ elect. 1581.
Illum secutus est. Franciscus Damant Consil. & Custos Gemmarius aulæ Bruxellis. el. 1587.

§. VII.

Philippus III. Rex Hisp. Septimus Supremus Ordinis.

MAgnus hic Hispaniarum Monarcha, qui & nomine Patrem & virtutibus referebat, in spem tot amplissimorum regnorum Madriti natus est 14. Apri-

Aprilis 1578. Patre Philippo II. Matre Annâ Austriacâ filiâ Maximiliani II. Cæsaris, primúsque inter Hispanos Principes, Sacramentum fidelitatis à regnis & ditionibus subjectis vivente adhuc Patre obtinuit: post cujus mortem tametsi nihil æquè, atque pacem, amaret; arma tamen aut in subditos refractarios, aut in Principes terris suis conterminos ac infestos expedire coactus est sæpiùs: quibus & Ostendanum fortalitium è manibus tumultuantium Flandrorum eripuit; & Hollandos à Malaccensi in Indiis obsidione feliciter repulit; & Mauros omnes, quorum novies centena millia fuisse, historici scribunt, è suis regnis ejecit. In Africa Serifo Africano Principi, adversùs rebellem fratrem Zidanum, classem in auxilium misit, Lixámque (aliàs *l' Arache*) munitissimum præsidium ditionibus ibidem suis adjecit; turbatam Italiæ pacem restituit; hæreticorum Grisonum in Catholicos furorem repressit; rem Catholicam in Bohemia egregiè adjuvit; Ducatum Juliacensem subegit; atque post stabilitam filio Monarchiam, regnáque omnia fidei Sacramentum eidem dicere compulsa, quadragesimo tertio ætatis anno nondum expleto ad meliorem in cœlis coronam abiit anno 1621. Princeps religionis zelo ardentissimus, Divino cultui mirè addictus, ac conscientiæ, præsertim integritatis studiosus: qui quos sub purpura animos gereret, cruenta, quibus in corpus suum sævire Monarcha tantus consuevit, flagella post mortem ejus in arcano scriniolo reperta testantur. Præfuit is amplissimo Velleris Aurei Sodalitio annis tribus supra viginti, & quam Equites Ordini huic, quos vellet, extra comitia adlegendi potestatem à sede Romana Philippus II. ad suam unius personam restrictam acceperat, eandem Philippus hic III. plenam sibi posterísque obtinuit. Qua etiam potestate ab eodem Aurei Velleris honore sunt ornati sequentes:

Albertus Archidux Austriæ.
Ludovicus Henriquez de Cabrera Dux Medinæ-Rio secco.
Ferdinandus Gonzaga Dux ab Arriano Dominus de Guastalba.
Joannes de la Cerda Dux Medinæ-Cœli.
Antonius Alvarez de Toledo & Biamonte Dux Albæ.
Carolus de Croy Dux de Arschot, Princeps de Chimay.
Carolus Philippus de Croy Marchio d'Havré.
Philippus de Croy Comes de Solre, Dominus de Molembais.
Philippus Guilielmus de Nassau Princeps Arausicanus.
Lamoraldus Comes & Princeps de Ligne.
Carolus Comes ab Egmond Princeps Gavriæ.
Claudius de Vergy Comes de Champlitte.
Petrus Cajetanus Dux Sermonetta.
Sigismundus III. Rex Poloniæ.
Ranucius Farnesius Dux Parmensis.
Didacus Henriquez de Gusman Comes de Alba.
Maximilianus Comes Palatinus Rheni Dux Bavariæ.
Hermannus Comes de Berg, Marchio de Berges sur le Zoom.
Carolus ab Aragonia Dux terræ novæ.
Ambrosius Spinola Marchio de Ceste.
Cæsar ab Este Dux Mutinensis.
Alexander Picus Princeps Mirandulanus.
Camillus Caraccioli Princeps Avellinus.
Matthæus de Capova Princeps de Conca.
Marcius Colonna Dux Zagarolla.
Ignatius ab Avalos-Aquino Marchio Piscariæ & Guasto.
Virginius Ursinus Dux Braccianus.
Ludovicus Caraffa de Marra Dux Sabionettæ.
Andreas Matthæus Aquaviva ab Aragonia Princeps Casertæ.
Fabricius Branchifort-Varesi & Santapau Princeps de Butera & Pietra persia.
Antonius de Moncade & Arragonia Dux Montaltius.
Joannes Andreas Doria Princeps Amalphitanus.
Petrus Tellez Girone Dux Ossunæ.
Joannes ab Arragonia Dux terræ novæ.
Alphonsus Didacus Lopez de Zuniga & Sotomajor Dux de Vejar.
Franciscus Colonna Princeps Palestrinæ Dux de Bassanello.
Rodericius Pontius de Leone Dux ab Arcos.
Franciscus Gonzaga Princeps Castilionis.
Fridericus Landi Princeps de Valdetarro.
Georgius Ludovicus Landgravius de Leuchtenberg.
Paulus Sixtus Trauthson Comes à Falckenstein.
Philippus Austriacus Hispaniarum Infans Supr. VIII.

 Caro-

Carolus de Longueval Comes de Buquoy.
Fridericus Comes de Berg Baro de Boxmeer.
Carolus Emmanuel de Gorrevod Dux de Pont-de Vaux.
Antonius de Lalain Comes ab Hoochstrate.
Joannes de Croy Comes de Solre, Baro de Molembais.
Joannes Emmanuel Perez de Gusman Dux Medinæ-Sidoniæ.
Cleriadus de Vergy Comes de Champlitte.
Wolfgangus Guilielmus Comes Palatinus Rheni Dux Bavariæ.
ULADISLAUS SIGISMUNDUS REX POLONIÆ ET SUECIÆ.
Carolus Philibertus ab Este Marchio ab Este.
Paulus Sangro Princeps de Sansevero, Dux Turris Majoris.
Philippus Dux Arschotanus, Comes ab Aremberg.
Carolus Alexander de Croy Marchio d' Havré.
Christophorus de Rye de la Palu Marchio de Varambon Comes de Varax.
Uladislaus Comes de Fürstemberg.
Joannes Comes Frisiæ Orientalis, & de Rietberg & Embden.
Christophorus Comes Frisiæ Orientalis & Embden.
Joannes Udalricus Princeps ab Eggenberg.
Sdenco Adalbertus Poppel Princeps de Lobkovitz.
Joannes Georgius Princeps ab Hohenzollern.
Cancellarius. Antonius de Valle Proton. Apostol. elect. 1599.
Thesaurarius. Ludovicus Verreycken Dominus de Hamme & Sart. elect. 1611.
Cui successit. Ludovicus Franciscus Verreycken Baro de Bonlez & Gesves elect. 1620.
Secretarius. Antonius Bolle de Pintaflour elect. 1599.
Rex Armorum. Joannes Hervart Dominus de Zuderhove elect. 1612.

§. VIII.

Philippus IV. Rex Hispan. octavus Ordinis Supremus.

HUnc Principem filium Philippi III. & Margarittæ Austriacæ (Caroli Archiducis filiæ) mundo dedit annus Christi 1605. sceptris verò Hispanicis, ac Supremo Ordinis Aurei Velleris Principatui, mors Patris ætatis anno sexto supra decimum admovit; Principem quàm ætate tenerum, tam judicio maturum; qui fortunam primùm quidem faventem expertus, Regem Marochii erectæ ibidem ab Hispanis arcis præsidiariæ obsidionem solvere compulit; classem Hollandicam triginta navium, mercibus onustarum in potestatem redegit; eosdem Hollandos è Moluccensibus Insulis exterminavit; recèns in Hispania exortam *Illuminatorum* hæresim, nonnullis eorum igni addictis, extinuit; Bredam oppidum in Brabantiæ finibus situm, quod inexpugnabile Hollandi crediderant, expugnavit. Inde turbis in Italia exortis nutare ita fortuna cæpit, ut modò Philippo, modò hostibus se secundam præberet: demum penitus desciscere visa est; dum nimia regiorum ministrorum avaritia, austeritas, & quidlibet pro suâ libidine agendi potestas Catalaunorum primùm, & mox Lusitaniæ totius animos ab Hispanica Dominatione ita avertit, ut facta conjuratione Ducem Brigantinum Lusitaniæ Regem unanimi voce populus universus proclamaret, eidémque sese perpetuæ fidelitatis Sacramento obstringeret: Orientalis quoque Indiæ parte magnâ, Brasiliâ, omnibúsque portubus maritimis in Africa (Ceutâ duntaxat fidem servante) eandem novi Regis fortunam sequentibus. Qui tamen casus magnanimum Principem haudquaquam dejecêre, quo minùs in Catalaunia, Lusitania, Regno Neapolitano, Belgio hostes iterum iterúmque reprimeret. Tandem verò pax cum Rege Galliæ facta conjugióque firmata est. Post quam obtento hærede Carolo obiit anno Christi 1665. ætatis suæ sexagesimo, regiminis quadragesimo quarto. Ordo Velleris Aurei id huic suo Supremo Capiti debet, quod & amictus ordinis, qui sub Philippis prioribus jam propè videbatur abolitus, adhiberi rursus sub hoc Principe cæperit: privilegiis insuper iis, qui amictum Ordinis gestarent, concessis. Huic Regi suam in Ordinem adscriptionem debent sequentes:

Fran-

Franciſcus Didacus Lopez de Zuniga & Sotomayor Dux de Bejar.
Carolus de Lalain Comes ab Hoochſtrate.
Franciſcus Thomas ab Oyſelay Comes de Cantecroy.
Ludovicus de Velaſco Comes de Salazar Marchio de Belveder.
Guilielmus de Melun Princeps ab Eſpinoy.
Carolus Dux de Troppau Princeps de Liechtenſtein.
Leonardus Helfridus Comes de Meggau.
Carolus Auſtriacus Hiſpaniarum Infans.
Franciſcus Chriſtophorus Comes de Kevenhüller.
Philippus de Rubempre Comes de Vertain.
Alexander de Bournouville Comes ab Hennin-Lietard.
Ludovicus Comes ab Egmond Princeps Gavriæ.
Alexander Princeps de Chimay.
Honoratus Grimaldi Princeps à Monaco.
Paulus Savello Princeps de Albano Dux de Riccia.
Fabricius Caraffa, Princeps de la Rochella.
Marinus Caraccioli Princeps ab Avellino.
FERDINANDUS I. IMPERATOR, REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
Leopoldus Archidux Auſtriæ, Landgravius Alſatiæ, Comes Tyrolis.
Albertus Comes de Waldſtein Dux de Fridland, & Segan.
Joannes Comes de Naſſau & Catzenelenbogen.
Alphonſus Fernandez de Cordova & Figueroa Marchio de Priego.
Georgius Ludovicus Comes à Schwartzemberg.
Tiberius Vincentius Del Boſco Arragon Velaſquez, & Velleraul, Princeps Catholicæ, Dux de Muſelmeri.
Maximilianus Comes de S. Aldegunde.
Joannes de Montmorency Princeps de Robeque.
Maximilianus ab Hennin Comes de Boſſu.
Tiberius Caraffa Princeps de Biſignano, Dux S. Marci, Comes à Claromonte.
Rambaldus Comes de Collalto & San-ſalvatore.
Joannes Jacobus Comes de Pronckhorſt.
Erneſtus Comes ab Iſemburg.
Octavius Viſconti Comes de Gamalerio.
Ludovicus ab Arragonia - Cardona & Cordova, Dux Cardonæ & Segorbæ.
Albertus de Ligne Princeps de Barbançon, Comes d'Aigremont.
Otho Henricus Fugger Comes de Kirchberg.
Nicolaus Comes ab Eſterhaſi de Galantha Palatinus Hungariæ.
Philippus Spinola Marchio de Los Balbaſes.
Godefridus Henricus Comes de Pappenheim.
Adamus Comes de Waldſtein.
Joannes Baptiſta de Capova Princeps Caſpuli & Conca.
Paulus de Sangro Princeps de Sanſevero Dux turris Majoris.
Hector Ravachiero Princeps de Satriano.
Hercules Theodorus Trivulcius Princeps de Meſoco.
Maximilianus Princeps de Dietrichſtein.
Maximilianus Comes de Trautmansdorff.
Claudius de Lannoy Comes de la Motterie.
Balthaſar Carolus Auſtriacus Infans Hiſpaniæ.
Franciſcus ab Eſte Dux Mutinenſis & Rhegii.
JOANNES CASIMIRUS REX POLONIÆ.
Sigefridus Chriſtophorus Baro de Breuner.
Rudolphus Baro de Tieffenbach.
Guilielmus Marchio Badenſis.
Franciſcus Maria Caraffa Caſtriot & Gonzaga Dux Noceræ.
Carolus Toco Princeps de Montemileto.
Philippus Balthaſar de Gand dictus *Vilain* Princeps de Maſmines Comes ab Iſenghien.
Guilielmus Comes de Slawata, & Klun.
Wenceslaus Poppel Dux de Sagan Princeps de Lobkowitz.
Antonius Udalricus Princeps ab Eggenberg.
Henricus Slick Comes de Paſſau.
Octavius Piccolomineus ab Arragonia Dux Amalfitanus.
Franciſcus de Carretto Marchio de Grana.
Ferdinandus Carolus Archidux Auſtriæ Comes Tyrolis.
Philippus Franciſcus Dux ab Aremberg Arſchot & Croy Princeps de Porcean.
Sigismundus Ludovicus Comes de Dietrichſtein.
Eugenius de Hennin Comes de Poſſu.
Philippus Franciſcus de Croy Dux d' Havré.
Claudius Lamoraldus Princeps de Ligne Marchio de Roubaix.
Philippus de Croy Princeps de Chimay.
Euſtachius de Croy Comes de Rœux.
Georgius Adamus Borzita Comes de Martinitz.
Joannes Ludovicus Comes de Naſſau - Hadamar.
Joannes Alphonſus Pimentel de Quinnones Comes de Benevento.
Nicolaus Maria de Guſman & Caraffa Princeps de Stigliano Dux Sabionettæ.
Didacus Lopez Pacheco Dux Eſcalonæ.
FERDINANDUS IV. REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ.
Paulus Palfy Comes ab Ersleden Palatinus Hungariæ.
Joannes Weichardus Dux de Münſterberg Princeps ab Auerſperg.
Sigismundus Sfondrati Marchio de Montafié.

Carolus Albertus de Longueval Comes de Buquoy.
JoannesAdolphusComes de Schwartzenberg.
Ludovicus Raymundus ab Arragonia Folck de Cardonna & Cordova Dux Segorbæ, & Cardonæ.
Didacus ab Arragonia-Cortez & Fallajeia Dux terræ novæ.
Philippus Guilielmus Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ.
Joannes Franciſcus Trautſohn Comes de Falkenſtein.
Marcus Antonius Colonna Dux de Palliano.
Franciſcus Filomarinus Princeps de la Rocca.
Joannes Maximilianus Comes à Lamberg.
LEOPOLDUS I. IMPERATOR REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
Ludovicus Ignatius Fernandez à Cordova Figueroa-Aquillar, Dux Feriæ Marchio à Priego.
Emmanuel Lopez de Zuniga & Sotomayor Dux de Bejar.
Joannes Ferdinandus Comes de Porzia & de Brugnera.
Bernardus Ignatius Borzita Comes de Martinitz.
Hannibal Marchio Gonzaga, Princeps S. R. I.
Joannes Chriſtophorus Comes de Puechaim.
Carolus ab Eſte Marchio de Borgomanero.
Nicolaus Ludovicus Princeps de Piombino, & de Salerne.
Philippus Emmanuel de Croy Comes de Solre Baro de Molembais.
Julius Savelli Princeps d' Albano & de Venafro.
Fabricius Pignatelli Dux de Monteleone.
Franciſcus Cajetanus Dux Sermonettæ.
Joannes Franciſcus Deſiderius Princeps de Naſſau-Siegen.
Joannes Baptiſta Borgheſe Princeps de Sulmone.
Franciſcus Comes Weſſelini de Hadad Palatinus Hungariæ.
Franciſcus Comes de Petting.
Joannes Joachimus Comes de Sintzendorf.
Joannes Comes de Rothal.
Sigismundus Franciſcus Archidux Auſtriæ, Comes Tyrolis.
Nicolaus ab Eſdrin Comes de Serini.
Gualterus Comes de Leslie.
Cancellarius. Robertus de Sceilder Protonot. Apoſt. & Canon. Cameracenſis elect. 1621.
Huic ſucceſſit. Joannes Ludovicus de la Loo Proton. Apoſt. & Canon. ad S. Gudilam Bruxellis elect. 1623.
Quem ſecutus eſt. Julius Chiffletius Abbas & Canon. Metrop. Veſontione elect. 1648.
Theſaurarius. Henricus Schotti elect. 1646.
Huic ſucceſſit. Jacobus Bruneau Vice-Comes de la Waſtine elect. 1649.
Secretarius. Mathias Roſmarin Sacellanus & Præfectus Oratorii Archid. Alberti el. 1621.
Ei ſucceſſit. Balthaſar Baro de Molinet Secretarius & Conſil. Supremi Conſilii Flandrici elect. 1646.
Rex Armorum. Joſephus Antonius Hervart Dominus de Zuderhove elect. 1635.
Ejus Succeſſor fuit ejusdem filius. Joannes Hervart elect. 1663.

§. IX.

Carolus II. Rex Hiſpan. Nonus Equitum Aurei Velleris Supremus.

ANnus 1661. Natalitius huic Principi extitit, quem ampliſſimo Hiſpaniarum regno, hæredem ſuſpiranti, Maria Anna Auſtriaca Leopoldi Cæſaris ſoror incredibili Philippi Patris gaudio peperit. Is quarto ætatis anno nondum expleto Rex factus ætatem minorem ſub tutela Reginæ Matris exegit, corpore adeò imbecilli, ut decennio toto vix pedibus conſiſtere poſſet. Octodecim deinde annos natus, ut aliquem ex ſe hæredem regno relinqueret, Mariam primùm Aloyſiam Philippi Aurelianenſium Ducis filiam; eáque mortuâ Electoris Palatini Philippi Wilhelmi filiam Mariam Annam conjugem duxit, è quibus tamen hærede nullo ſuſcepto, anno ſæculari 1700. obiit. Per hunc Regem in Ordinem Aurei Velleris aſſumpti ſunt:

Ferdinandus Bonaventura Comes ab Harrach.
Theodorus Trivultius Princeps de Meſoco.
Ferdinandus Joſephus Princeps de Dietrichſtein.
Raymundus Princeps à Montecuculi.
Joannes Hardwicus Comes de Noſtitz.
David Ungnad Comes de Weiſſenwolff.
Philippus Hyppolitus Spinola Comes de Brouay.
MICHAEL KORIBUT WISNIOVISKI REX POLONIÆ.
JoannesBaptiſta Ludoviſius Princeps de Piombino.

Lauren-

Laurentius Colonna Dux Palliano Comes stabilis Regni Neapolitani.
Julius Cæsar Colonna Princeps à Carbognano.
Maffæus Barberini Princeps Palestrinæ Dux Noceræ.
David Ungnad Comes de Weissenwolff.
Philippus Ludovicus Comes ab Egmond, Princeps Gavriæ.
Ferdinandus Franciscus de Croy Dux d'Havré, & de Croy.
Ludovicus de Beaufremont, Marchio de Messimieux.
Joannes Carolus de Batteville Marchio de Conflans.
Fabricius Caraffa Dux Andriæ.
Didacus ab Arragonia Dux terræ novæ.
Theobaldus Marchio Visconti.
Joannes de la Cerda-Ribera-Portocarero Dux Medinæ cœli.
Petrus Nunez Colomb-Portugal I. Dux de Veraguas & de la Vega.
Petrus Nunez Colomb-Portugal II. Dux de Veraguas.
Joannes de Velasco Comes de Salazar.
Alexander Princeps de Bournonville.
Albertus Franciscus à Croy, Comes de Meghen.
N - - de Berghes Comes de Grimberghes.
Alphonsus de Avalos-Aquino Marchio Piscariæ.
N - - Comes de Dietrichstein.
Carolus IV. Dux Lotharingiæ.
Alexander Farnesius Dux Parmensis.
N - - Princeps Cariati.
Ernestus Dux ab Aremberg Princeps de Chimay.
Hector Pignatelli Princeps à Monteleone.
Antonius à Toledo Dux Albæ.
Albertus Comes de Sinzendorf.
Antonius Trotti.
Leopoldus Ignatius Comes Königseck.
Carolus Henricus de Lotharingia Comes à Vaudemont.
Joannes Hubertus Comes Czernini.
Carolus Ferdinandus Comes à Waldstein.
Eugenius de Montmorency Princeps de Robeque.
Otho Henricus de Caretto Marchio de Grana.
Carolus Borromæus Comes ab Arona.
Fridericus Sforzia.
Carolus de Guevarra-Arragoni-Borgia Dux Villæ hermosæ.
Carolus Eugenius Princeps ab Aremberg Dux ab Arschot.
Cæsar Visconti Marchio Cislagi.
Nicolaus Pignatelli Dux de Monteleone.
Sigismundus Helfridus Comes de Dietrichstein.
N - - Princeps de Pietra percica.
Paulus Esterhazi de Galantha Palatinus Hungariæ.
Joannes Ernestus Dux ab Holstein-Ploën.
Octavius Ignatius Dux ab Aremberg Princeps de Barbançon.
Ernestus Rudigerus Comes de Starhemberg.
Franciscus Caraffa Princeps de Belvedere.
Henricus Ernestus Princeps de Ligne.
Philippus Carolus Dux ab Aremberg & Arschot.
Henricus Franciscus Comes de Mansfeld.
Joannes Guilielmus Elector Palatinus.
Joannes Emmanuel de Zuniga Dux de Bejara.
JOSEPHUS I. IMPERATOR REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
Eugenius Princeps à Sabaudia.
Antonius Caraffa.
Helmhardus Christophorus Ungnad Comes de Weissenwolff.
Adolphus Uratislaus Comes de Sternberg.
Dominicus Andreas Comes de Kaunitz.
Wolfgangus Comes ab Oetingen.
Theophilus Comes de Windisgräz.
Ludovicus Comes ab Egmond.
Ferdinandus Gaston Lamaraldus de Croy, Comes de Roeux.
Eugenius Ludovicus de Berg Princeps de Rach.
Eugenius Alexander Princeps de la Tour & Tassis.
Urbanus Barberini Princeps Palestrinæ.
Ignatius Velez-Ladron de Guevarra Comes d'Onnate.
Joannes Emmanuel Pacheco Dux Escalonæ Marchio de Villena.
Jacobus Franciscus Victor Sarmiento à Sylva Dux de Hyar.
Emmanuel à Cordova & Figueroa Marchio de Priego.
Cæsar Marchio Vidoni.
Franciscus Marquardus Comes de Wartenberg.
Ferdinandus Guilielmus Princeps à Schwarzenberg.
Franciscus Udalricus Comes de Khinski.
Joannes Quintinus Comes Jörger.
Franciscus Carolus Liebsteinski Comes de Kolowrat.
Philippus Colonna Dux de Palliano.
Jacobus Sobieski Princeps Poloniæ.
N - - de Castro-Portugal Comes de Lemos.
Maximilianus Emmanuel Elector Dux Bavariæ.
Leopoldus Dux Lotharingiæ.
Ludovicus Guilielmus Princeps Badensis.
Rodericus Sylva-Mendoza Gusman Dux de Pastrane & de l'Infantado.

Franciſcus Joſephus Comes de Lamberg.
Philippus Sigismundus Comes de Dietrichſtein.
Joannes Adamus Andreas Princeps de Liechtenſtein.
Chriſtophorus Leopoldus Comes de Schafgotſch.
Joannes Philippus Eugenius de Merode Marchio de Weſterloo.
Carolus Ludovicus Hennin Princeps de Chimay Comes de Poſſu.
Philippus Franciſcus Princeps de Berghes.
Æneas Comes Caprara.
Franciſcus Maria Caraccioli Princeps ab Avellino.
Balthaſar Naſelli Princeps ab Arragonia.
Marius Matthæi Dux à Paganica.
Joannes Chriſtianus Princeps ab Eggenberg.
Otho Henricus Comes ab Abensberg & Traun.
Wenceslaus Ferdinandus Poppel Comes de Lobkowitz.
Carolus Philippus Comes Palatinus.
N - - Ramirez de Avellano Comes ab Aquillar.
Ludovicus Thomas Raymundus Comes ab Harrach.
CAROLUS VI. IMPERATOR REX HISPANIÆ HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
Joannes Sigefridus Princeps ab Eggenberg.
Georgius Princeps ab Haſſia - Darmſtad.
Antonius Florianus Princeps de Liechtenſtein.
Leopoldus Philippus Princeps Montecuculi.
Georgius Adamus Borzita Comes à Martinitz.
Maximilianus Comes de Dhaun.
Joannes Franciſcus Comes de Wrmb & de Freidental.
Sigefridus Chriſtophorus Comes de Breüner.
Ferdinandus Auguſtus Poppel Princeps de Lobkowitz.
Octavius Marchio Capriani.
Carolus Erneſtus Comes de Waldſtein.
Joannes Leopoldus Comes Trautſohn.
Leopoldus Ignatius Princeps de Dietrichſtein.
Coſmus Claudius ab Ognies Comes de Coupigny.
Wenceslaus Albertus Comes de Sternberg.
Henricus de Melun Marchio de Richebourg.
N - - Bateville Marchio de Conflans.
Dominicus Aquaviva Comes de Converſano.
Leopoldus Joſephus Comes de Lamberg.
Michaël Angelus S. R. I. Princeps & Dux del Vaſto de Avalos - Aquino Marchio Piſcariæ.
Leopoldus Dux de Aremberg & de Arſchot.
Philippus Antonius Princeps de Rubempré.
Leopoldus Mathias Princeps de Lamberg.
Fridericus Erneſtus Comes de Windisgrätz.
Carolus Archinto.
Carolus Thomas à Lotharingia Princeps de Vaudemont.
Cancellarius. N. Chiffletius.
Secretarius. Julianus Balthaſar Baro de Molinet elect. 1673.
Quem ſecutus eſt. Adrianus de Molinet annus electionis non conſtat.
Rex Armorum. N. Munnos Nepos Joſephi Antonii Hervart.
Cujus in minoribus adhuc annis conſtituti loco munus id obiit : Carolus de Malboan Burgundus.

Atque hunc ego Equitum Ordinem ex Supplemento magni Dictionarii Ludovici Moreri, ut in Præfatione ad Lectorem monueram, deſumpſi, Miniſtrorum nominibus ex libro cui titulus : La Toiſon D'or *in hunc locum tranſcriptis.*

§. X.

Carolus VI. Imperator, & decimus Ordinis Aurei Velleris Supremus.

CAROLUM Leopoldo Magno Eleonora Magdalena Thereſia peperit anno Chriſti 1685. Calendis Octobris, ſpem alteram Auguſtiſſimæ domûs. Cui ipſa naſcendi conditio coronam triplicem Hiſpaniæ, Hungariæ & Bohemiæ detulit, virtutes verò domeſticæ fortunâ quavis ſuperiores ad Supremum Imperatoriæ Majeſtatis faſtigium Francofurti anno 1711. ſummo Principum Electorum conſenſu evexêre. Ubi inter ipſa inaugurationis ſolemnia conſiſtenti ad aras Cæſari elapſus è vagina, quo ſuccinctus tum erat, Magni Caroli enſis haud vanum obtinendarum à CAROLO victoriarum omen circumſtantibus dedit. Et verò non multò pòſt Veneti (dum vaſtata Peloponeſo alias atque alias eorum terras hoſtis barbarus occupat, Corcyræque & cæteris omnibus Reipublicæ ditionibus

bus discrimen idem minatur) fiduciâ in humanitate, potentiâ, religionéque Cæsaris collocatâ ab eo opem adversùs communem hostem implorant; neque defuit justis precibus Cæsar; verùm, ut ne quid detrimenti res Christiana acciperet, maturè prospiciens, magnos continuò haberi delectus militum imperat; ingentes armorum apparatus fieri, classémque in Danubio instrui præcipit; ac postremùm *Eugenio*, imò *Christo Duce* (cujus Crucifixi simulacrum ituro in expeditionem Eugenio Cæsar dederat, eóque Duce pugnam capessere & vincere jusserat) ad ipsa propè Petrovaradini mænia, pugnâ cum hostili ducentorum millium exercitu commissâ insignem victoriam, cæsis triginta hostium millibus, retulit. Inde præter complura minoris nominis oppida Temeswarinum, deditione ab hoste factâ, obtinuit. Mox Taurunum dum obsidet, munitissima immensi exercitûs Turcici, qui ad obsidionem solvendam advenerat, castra perruptis vallis expugnat, cæsóque hostilis militiæ robore, cæterísque in fugam versis, refertis grandi opulentiâ castris potitur. Quam victoriam ipsa continuò Tauruni deditio secuta, eóque bello ingens barbaris terrarum tractus ademptus est. Nec minor ex Italico bello relata est gloria, Siciliâ omni in manus Cæsaris consignatâ. Atque ita geminum bellum Turcicum Siculúmque quadriennio à CAROLO gloriosè confectum est, quod ut ne rursum in Christianæ præsertim rei excidium exardescere posset, validissima fortalitia adversùs communem hostem in Hungariæ Serviæque regnis excitare aggressus est, ut tanto esset diuturnior pacis fructus, quantò longiùs à subditorum cervicibus barbarorum arma hujusmodi præsidiorum objectu submoventur. Inde ad pacis studia conversus Ostendanam mercatorum societatem instituit; vias usque ad itinerantium delicias reparari fecit; Magnificam illam Divo Carolo Borromæo Dicati templi molem excitavit; vastissimum ac Authore Cæsare dignissimum opus, Augustam nempe Bibliothecam, aut veriùs dixerim Musarum atque Palladis regiam, è fundamentis exstruxit; tranquillam inter præcipuos Europæ Principes animorum consensionem quà legationibus magnificis, quà mutuis fæderibus, quà nuptialibus vinculis, quà modis aliis stabilire adlaboravit; nihílque omnium, quod non solùm Sapientissimi Principis sed & soliciti Patris est, prætermisit. Ejus exquisita regnandi peritia belli pacísque artibus ad communem amicorum æquè ac hostium admirationem exculta, incredibile boni publici studium, rei Christianæ propugnandæ & propagandæ ardor mirificus, æquitatis justitiæque tuendæ cura singularis, incomparabilis in DEUM Superósque religio, quotidianis quà privatis quà publicis Divini cultûs exemplis contestata; mens augusta & ampla, atque in id unum, quod virtus suadet, intenta; cæteráque decora tanto Cæsare digna in omnium oculis versantur quotidie, atque ut versentur diu, communibus boni omnes votis suspiriísque precamur.

Præest Is amplissimo huic Aurei Velleris Ordini tertio ab excessu Caroli secundi Hispaniarum Regis anno, quo scilicet Leopoldus I. Imperator devoluta in se Regnorum Hispanicorum Ditionúmque iis adnexarum jura, annuente Josepho I. Romanorum Rege, in Eundem præsente Procerum Legatorúmque coronâ in aula Viennensi transcripsit. Atque ubi primùm per bella licuit, ornandæ huic nobilissimæ Sodalitati intentus, non modò lectissimum illi heroum florem adlegit, sed & pristinum amictûs Magnifici, festorum, comitiorum, cerimoniarúmque usum revocavit, pristinámque instituto tam celebri dignitatem Majestatémque Augustissimus Instaurator restituit. A quo in Augustum hoc Sodalitium adlecti hactenus sunt sequentes:

Reinaldus Dux Mutinæ.
Vincentius Gonzaga, Dux de Guaſtalla.
Emmanuel Princeps Sabaudiæ & Pedemontii.
Philippus Ludovicus Comes de Sinzendorff.
Wenceslaus Norbertus Comes de Khinsky.
Carolus Maximilianus Comes de Thurri & Valleſaxina.
Gundakarus Thomas Comes de Starhemberg.
Carolus Joſephus Comes de Paar.
Rudolphus Sigismundus Comes de Sinzendorff.
Michaël Joannes Comes ab Althan.
Ferdinandus de Sylva Comes de Cifuentes Marchio d'Alconchel.
Adamus Franciſcus Princeps de Schwarzenberg.
Nicolaus Comes Palfy Palatinus Regni Hungariæ.
Norbertus Comes de Kolovrath.
Vincentius Comes ab Oropeſa.
Wirricus Laurentius Comes à Dhaun, Princeps de Thiano.
Joſephus Leopoldus Princeps de Biſſignano.
Franciſcus de Blanes Comes de Centellas.
Joannes Baptiſta Comes de Colloredo.
Paulus de Sangro Princeps de San Severo.
Carolus Albertus Elector, & utriusque Bavariæ ac Superioris Palatinatûs Dux.
FRIDERICUS AUGUSTUS REX POLONIÆ, DUX SAXONIÆ ELECTOR.
Fridericus Auguſtus Regius Poloniæ & Electoralis Saxoniæ Princeps.
Emmanuel Luſitaniæ Infans.
Maximilianus Princeps Brunsvico-Luneburgicus.
Leopoldus Hæreditarius Lotharingiæ Princeps.
Joſephus Comes Palatinus Hæreditarius Sultzbachii Princeps.
Ferdinandus Maria utriusque Bavariæ & Superioris Palatinatûs Dux.
Leopoldus Princeps Holſato-Schleswicenſis.
Alexander Princeps de Würtemberg.
Joſephus Folch Princeps de Cardona.
Maximilianus Guidobaldus Comes de Martiniz.
Leopoldus Comes de Herberſtein.
Philippus Franciſcus Princeps de Rubemprè.
Fabritius Comeſtabilis de Colonna.
Leopoldus Comes de Schlik.
Sigismundus Fridericus Comes Khevenhüller.
Claudius Princeps de Lignè.
Frobenius Ferdinandus Princeps de Fürſtenberg.
Joannes Joſephus Comes de Wrttby.
Emmanuel de Sylva-Mendoza Comes de Galbes.
Julius Marchio Viſconti Borromeo Areſe.
Joſephus Princeps de Liechtenſtein.
Franciſcus Marinus Maria Carraciolus Princeps d'Avellino.
Joannes Antonius Comes de Zavallá.
Alphonſus Princeps de Cardenas Comes della Cherra.
Franciſcus Stephanus Hæreditarius Lotharingiæ Princeps.
Cancellarius & Secretarius Joannes Theodorus L. B. de Imbſen Arcanorum S. C. M. Secretarius, & Secretioris Cancellariæ Aulicæ Conſiliarius, atque Auguſtiſſimæ Imperatricis Regnantis Secretarius Intimus.
Theſaurarius Claudius Franciſcus de Humyn, Vice-Comes de S. Alberto.
Rex armorum Joannes Baptiſta ab Iſendik. Privatus Cæſareus Cameræ Quæſtor.

Errata ſic corrige.

Pap. 15. lin. 9. Proavo *lege* Abavo. pag. 16. lin. 28. Avo *lege* Proavo. Ibidem lin. 32. Avum *lege* Proavum. pag. 88. lin. 14. Unum ſupra vicenos *lege* duos ſupra vicenos; Addendus quippe ibidem lin. 24. poſt recenſitos cæteros Poloniæ Reges huic inclyto Ordini adſcriptos, FRIDERICUS AUGUSTUS an. 1722. cujus Sereniſſimi Regis in hunc Ordinem adlectio ſeriùs paulò, quàm oportebat, innotuit.

Index

Index Capitum & Titulorum.

